GOLDFRAPP • CARDIGANS • DELGADOS • KRİTİK MUHABBET: JACQUES BREL + GEORGES BRASSENS + LÉO FERRÉ

ROLL

ROLL 80

112480 **kasım** 2003/11
3 000 000 TL

HEY JOHNNY!
(1932-2003)

david bowie

TRIBALISTAS • BURHAN ÖÇAL • ELLIOTT SMITH • 21. PERON • ECHO & THE BUNNYMEN • PET SHOP BOYS

Zamanın vardı
Zamanın vardı
Nasıl gidebilirim ki eve
Etmeden tek kelime
Biliyorum, bakıp bana öyle
Anlatacaksın neler yaptığını oralarda
Ve neye karar verdiğini
Demiştin ki, ihtiyacım var zamana
Zamanın oldu işte

Sen bir züccaciye dükkanısın
bense bir fil
lezzetine diyecek yok
ama benim karnım tok
bütün mesele zamanlama
her şey söylendi galiba
evin yolunu tutuyorum bomboş bir kafayla

Diyeceksin ki, seni sevdiler mi?
Diyeceğim ki, marifetimi sevdiler
Beni seven sensin sadece
Diyeceksin ki, yattın mı biriyle
Diyeceğim ki, hatırlamıyorum bile
Ama ağrıyor parmaklarım
Boğazım da öyle

Diyeceksin ki, sevindim seni gördüğüme
Seni özledim diyeceksin fena halde
Diyeceksin ki, bırak ben taşıyayım şunu
Ver onu bana
Alacaksın ağır olanı
Ve sen kullanacaksın arabayı
Bense bakıp pencereden dışarı
Şakalar yapacağım olup bitenler hakkında

Nasl gidebilirim ki eve
Etmeden tek kelime
Biliyorum, bakıp bana öyle
Anlatacaksın neler yaptığını oralarda
Ve neye karar verdiğini
Demiştin ki, ihtiyacım var zamana
Zamanın doldu işte

Tatlı bir kız değilim
Tatlı bir kız değilim işte
Öyle değilim ne çare
Değilim buhranlı bir hamfendi de
İhtiyacım yok kurtarılmaya
Aşifte deyip geçin işte
Kızoğlankız olmamı tercih ederdiniz di mi
Yok mu buralarda ağaca
gizlenmiş bir kedicik?
Öfkeli bir kız değilim ama
Herkesi kandırdım galiba
Ne zaman bir şey söylesem
sağır kesilir cümle alem
Öfkeme verip geçerler
Vaki değil kendi korkularından
bahsetmeleri
Bir kızsınız farzedin ki
Bir kız ki, debelenen iyi olmak için
Ve gülümseyen
Aslında kötü kız olmanı
tercih ettiklerini bile bile
Kusura bakmayın ama
Kızoğlankız değilim işte
Ağaca tırmanmış
bir kedicik de değilim ne çare
Benim kuşağım genellikle
Saçını süpürge etmez erkeklere
Ve genellikle aynı kanaatteyim ben de
Alternatif bir plan bütün mesele
Uğraşarak elde ettim bilincimi
Çalıştım, didindim kendimi bildim bileli
Bir yurtseverim bence
Mücadelem iyi bir mücadele
Ya peki buhranlı hamfendi
diye bir şey yoksa?
Ya görürsem blöfünüzü?
Her kedi yavrusu inmez mi aşağı
Siz orada olsanız da olmasanız da
Tatlı bir kız değilim, kusura bakmayın
İstemiyorum ki öyle olmayı

Adem ile Havva
Gel, in benim seviyeme
Senin küçük fahişenim bu gece
Külodunu arıyorsun şimdi
Ve çoraplarını
Bir de kapıyı tabii
Ve bir sebep
Niye gitmek zorunda olduğuna dair
Biliyorum, çünkü Adem sanıyorsun kendini
Ben de Havva'yım sanki
Senin yaptığın güzellik üzerine bir rapsodi
Gözlerim buz gibi
İnanmayacaksın belki
Sevdiğim her şey öyle çirkin ki
Bir iyilik yapsana
Hiç zahmeti yok inan bana
Yalnızca
Bana benmişim gibi davranma
Başına bir bela gelmiş gibi yapma
Pişmanım hakikaten
Pişmanım olup biten her şeyden
Minik bir iğne batırdın
Kocaman kırmızı balonuma
Tam da nefesimi dışarı verirken
Mucidi ben değilim bu oyunun
Koz da yok elimde
Elmaları seviyorum sadece
Korkmuyorum yılanlardan
Pişmanım olanlardan
Duyuyorum seni, acıtıyor öfken
Öyle maalesef
Vazgeçiyorum hesaplardan
Acı veriyor yalnızca
Ve bırakıyorum seni kendi bahçene
Tercih ettiğin güzelliklere

Bu yaşadığımızın bir mânası olacak mı
senin için acaba
Her şey mazide kaldığında
Ve hatta
Bir mânası var mıydı yaşadığımız anda

diFranco ani

Türkçesi: Hapavko Kazım

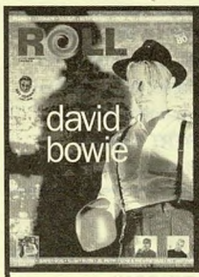

ROLL 80
kasım '03

09 David Bowie
12 Delgados
14 The Cardigans
16 Echo & The Bunnymen
20 Pet Shop Boys
22 Raul Paz
24 Tribalistas
26 Matt Wand
28 Goldfrapp
30 Elliott Smith
32 Johnny Cash
34 John Peel
38 21. Peron
42 Burhan Öçal
57 Brel, Brassens, Ferré

04 Ajans
46 Halkla ilişkiler
47 Kıraathane
48 Gayd
50 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Öcek, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Dalay, Derya Bengi, Doğan Ertener, Donat Bayer, Emilio Çapan, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Görkem Daşkan, Hakan Deniz, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Kerem Demir, Mehmet Ali Meram, Mehmet Uluşahin, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Oray Eğin, Özay Selmo, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sid, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Tacide Kaya Güner, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ (Eburnza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0.212.235 98 95) **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Kasım 2003 **dağıtım:** Bir-Yay **adres:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 244 23 94 **yıl** 7 **sayı** 80 **kasım** '03 **imtiyaz hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
AYDA BİR YAYINLANIR

ROLL OVER REALİTE

Dehşetin çağrısı

Susan Sontag, yeni çıkan ve henüz Türkçeye kazandırılmayan kitabında "gösteri toplumu" zihniyetinin façasını çiziyor. "Başkalarının Acısına Dair"den naklen...

Fred Squillante'nin fotoğrafından roll'lama

"Fotoğraf Üzerine"de öne sürülen –ardı arkası kesilmeyen iç döndürücü imajların bombardımanı altında olmamızın etik ve duygusal reaksiyon kapasitemizi dumura uğrattığı yolundaki– görüş muhafazakâr bir eleştiriydi. Muhafazakârdı, çünkü "realite duygusu"nu hafife alıyordu. Gücünü zayıflatmayı hedefleyen saldırılardan bağımsız olarak varlığını sürdüren bir realite hâlâ mevcut. Aslında, o eleştiri realiteyi savunmayı amaçlıyordu. Bu eleştirinin daha radikal –sinik– versiyonuna göreyse, ortada savunacak bir şey yok: Bir "gösteri toplumu"nda yaşıyoruz. Bir durumu, gerçek –yani ilgi çekici– kılmak için, bir gösteriye dönüştürmek gerekiyor. Realite tahtını terketti. Artık sadece temsilcisi var: Medya.

Parlak edebiyat. Ve birçokları için ikna edici. Bu görüş, bir illüzyonu, bir hileyi tarif ettiğini düşünen Guy Debord'un ve günümüzde sadece imajların, simüle edilmiş gerçekliklerin mevcut olduğunu iddia eden Jean Baudrillard'ın yazılarında dile geliyor.

Savaşın da, başka gerçekler gibi medyatikleştiği sık söylenir oldu. Bu, kalburüstü bazı Fransızların kuşatma altındaki Bosna'ya ziyaretlerinde koydukları teşhisti. Örneğin André Glucksmann'a göre, savaşın kaderini Bosna'da olanlar değil, medyada gösterilenler belirleyecekti. Gerçekliğin ölümü, –tıpkı aklın ölümü, entelektüelin ölümü, edebiyatın ölümü gibi– üzerinde düşünülmeden kabul gördü.

Realitenin bir gösteri olduğunu söylemek akıl durdurucu bir taşralılık. Dünyanın varlıklı bölgesinde yaşayan küçük, eğitimli bir nüfusun seyretme alışkanlığının evrenselleştirilmesinden başka bir şey değil. Dünyanın o bölgesinde, haberler eğlence programına dönüştürülmüş durumda. Herkesin seyirci olduğu varsayılıyor. Sapkınca ve ciddiyetsizlikle dünyada gerçek bir acı çekilmediği ifade ediliyor. Ancak, dünyanın varlıklı ülkelerindeki insanları, başka insanların çektikleri acıyı seyretmekle yetinen imtiyazlı bir azınlık olarak genellemek saçma. Tıpkı, savaş, kitlesel adaletsizlik ve terör hakkında birinci elden hiçbir bilgisi olmayan haber tüketicilerinin başka insanların acılarına duyarlı olma kapasiteleri hakkında genelleme yapmanın saçma olduğu gibi. Televizyonda gördüklerini kabullenemeyen milyonlarca insan var.

Vahşet resimlerinin kayda değer bir etkisi olmadığı varsayımı, kozmopolit tartışmaların klişesi oldu. Savaş fotoğraflarının önemli olduğu düşüncesinin yaygınlığı, o fotoğrafların uyandırdığı ilgi ve onları çekenlerin niyetleri hakkındaki şüpheleri dağıtmaya yetmiyor. Bu reaksiyon, yelpazenin iki uç noktasından geliyor: Hayatlarında savaşın yakınında bile olmamış sinikler ve fotoğraflanan eziyetleri bizzat yaşayan savaş malûlleri. Ateş hattında savaşa tanıklık edenlerin gayretlerinin "savaş turizmi" diyerek küçümsenmesi savaş fotoğrafçılığı mesleği hakkındaki tartışmalarda yinelenen bir yargı.

Bosna'daki gazetecilerin birçoğu tarafsız değildi. Ve Bosnalılar başlarına gelenlerin fotoğraflara geçmesini istiyordu: Kurbanlar, çektikleri eziyetlerin resmedilmesini önemser. Ama kendi acılarının özgün bir acı olarak gösterilmesini de isterler.

1994'te, İngiliz fotoğrafçı Paul Lowe, kuşatma altındaki Bosna'da bir yıl yaşadıktan sonra, enkaza dönüşmüş bir sanat galerisinde bir sergi açmıştı. Bosna fotoğraflarının yanısıra, birkaç yıl önce Somali'de çektiklerini de eklemişti. Bosnalılar, buna fena içerlediler. Kendi acılarının başka insanların acılarıyla yan yana sergilenmesi bir kıyaslama yaratıyor (hangi cehennem daha berbat?) ve Bosna'nın yaşadığı felaketi sıradanlaştırıyordu. "Bosna'daki vahşetle Afrika'daki arasında hiçbir alâka yok." Şüphesiz ırkçı bir ton vardı bunda –Bosna, Avrupa'daydı. Ama o fotoğraflar Kosova, Çeçenya ya da başka bir ülkeden olsaydı da itiraz edeceklerdi. İnsanlar, kendi acılarıyla başkalarının acıları arasında bir akrabalık, bir benzerlik kurulmasına katlanamıyor.

Cehennemi resmeden fotoğraflar, elbette ki, insanların o cehennemden nasıl kurtarılacağını söylemiyor. Yine de, insanın acımasızlığının yarattığı acıları göstermek hayırlı bir iş. İnsanoğlunun başkalarına nasıl zulmedebileceğinin kanıtlarıyla karşılaşınca hayal kırıklığına uğramak, ahlâkî ve psikolojik hamlığa delalettir. Belli bir yaştan sonra kimsenin böyle bir masumiyete, suniliğe, cehalete, hafızasızlığa hakkı yok. Günümüzde bu tür bir ahlâkî zafiyeti sürdürmeyi zorlaştıran devasa bir görsel arşiv mevcut. Bırakalım bu dehşet imgeleri bizi esir alsın. O imgeler, sadece birer işaret olsalar da, atıfta bulundukları gerçekliği kapsamasalar da, hayatî bir fonksiyonu icra ediyor.

Küçük ekranların –televizyonun, bilgisayarın– karşısında oturup dünyanın dört bir yanındaki felaketler hakkındaki haberlerin içinde gezinebiliyoruz. Savaş haberlerinin çokluğu, uzak mesafelerdeki insanların acılarını hissetme kapasitemizin arttığı anlamına gelmiyor. Modern hayatta –ilgi göstermeye davet edildiğimiz sayısız şeyin olduğu bir hayatta– kendimizi kötü hissettiren görüntülere sırtımızı dönmemiz normal sayılabilir. Ama bu, insanlar daha az tepki gösteriyor demek değil. Sayfayı çevirmemiz, kanalı değiştirmemiz imajların etik değerini azaltmıyor. O imajlara şerbetlenmemiz, "yeterince" acı çekmememiz bir zaaf değil. Fotoğraflar da tarih ve seçip çerçevelediği acının sebebi hakkındaki cehaletimizi gidermekle yükümlü değil. O imgeler ilgi göstermeye, üzerinde düşünmeye, öğrenmeye ve iktidarların söz konusu eziyetleri nasıl rasyonalize ettiklerini incelemeye bir davetiye. Bu resmin gösterdiğinin müsebbibi kim? Sorumlu kim? Bunun mazereti olabilir mi? Bu kaçınılmaz mı? Bugüne kadar kabullendiğimiz bir takım şeylerin sorgulanması gerekmiyor mu?

Susan Sontag *(Regarding the Pain Of Others)*

- Her ilerleme bir öncekinden daha kötü, çünkü beni daha fazla korkutuyor.
- Neden korkuyorsun?
- Gökyüzünden, dünyadan, bilmiyorum.
- Bilimsel ilerleme ne kadar büyükse, korku o kadar ilkelleşir.
DON DELILLO, Beyaz Gürültü

Yakından bakınca kimse normal değildir. **CAETANO VELOSO**

Divana uzanmış bir güzel kadının
çıplak
vücudunu
Vatanımdan daha çok seviyorum.
ELIAS PETROPOULOS

İnsan
Aynadaki aksine
Saldıran
Yaralı hayvan!
KENAN SARIALİOĞLU

Gerçeklik bir erdem değil, bir tutkudur. Bu nedenle, hiçbir zaman merhametli değildir.
ALBERT CAMUS, Defterler 3

PAUL SIMON ve **ART GARFUNKEL**, yıllar öncesinin efsane ikilisine yeniden hayat verdi. 1982'den beri turneye çıkmayan ve solo çalışan ikili, "Old Friends" turnesine 17 Ekim'de başladı. Turnenin ilk konserine Simon & Garfunkel zamanlarının bir başka meşhur ikilisi **EVERLY BROTHERS** da katıldı.

Everly Biraderler kendi şarkılarından birkaç tane söyledikten sonra "Bye Bye Love"da sahneye Simon'la Garfunkel'i davet ettiler.

Bu ay Amerika'da "Tell Us The Truth" turnesi adeta bir rock manifestosu gibi geçecek: **STEVE EARLE**, **BILLY BRAGG**, **LESTER CHAMBERS** ve –"halkın sanatçısı" The Nightwatchman adıyla– **TOM MORELLO** gibi siyasetten hiç de uzak durmayan isimlerin hazır bulunacağı turnenin amacı, Afganistan ve Irak savaşları, 2000 ABD genel seçimlerindeki usulsüzlükler, kitle iletişim araçlarının manipülasyonları sonucunda rayından çıkmaya başlayan Amerikan egemenlerine ses duyurabilmek. Steve Earle, Bush ve ekibinin hükümete gelmesine sebep olan şüpheli seçimler hakkında şöyle konuşmuş: "Florida'da oy kullanan yüzlerce, binlerce insanın oyu, cinayete teşebbüs eden insanlarla aynı adı taşıdıkları için geçersiz sayıldı, cinayete teşebbüs edenlerin oyu Florida'da geçerli sayılmaz çünkü. Medya olup biten her şeyin farkındaydı, ama meselenin kapağını hiç kaldırmadılar. Her şey ayan beyan ortadaydı, altıncı sayfada küçük bir haber olmaktan öteye gitmedi, olayın birinci sayfaya taşınması söz konusu bile olmadı."

Fransız rap'çi **MC SOLAAR**, aralıkta "La Vie est belle" adını taşıyan bir albümle dönüşe hazırlanıyor. Alain Etchart ve Eric Kroczynski'den oluşan Black Rose Corporation'ın işbirliğiyle hazırlanan çalışma, 2001'de çıkan "Cinquième As"ın yolundan devam ediyor. Albümdeki bazı parçalarda, kayıtları Moskova'da bir orkestrayla yapılan yaylı ve nefesli partileri de hoş bir sürpriz olarak yer alacak.

Şantöz **EMILIE SIMON**, **TRICKY**'nin yeni single'ı "How High"da iki parça seslendirdi. Bunlardan biri Simon'un Fransızca "How High" yorumu.

Kendisi de bir Haiti göçmeni olan **WYCLEF JEAN**, yeni albümü "The Preacher's Son"ın yayınlanmasına az bir zaman kala, göçmen işçi haklarına dikkat çekmek üzere bir ralliye katıldı. Jean'in New York'ta katıldığı ralli, otobüslerle ülkedeki bütün rallileri dolaşan ve halkın ilgisini mesele üzerinde yoğunlaştırmaya çalışan Özgürlük Yolcuları isimli bir kolektifin de son durağıydı.

Amerikalı gruplar Bush karşıtı tavırlarını ortak icraatlarla pekiştiriyor. "Rock Against Bush" adını taşıyan bir derleme albüm, 2004 seçimlerinden önce yayınlanacak. Albümde **SUM 41**, **GOOD CHARLOTTE**, **GREEN DAY**, **NOFX** gibi pek çok punk-pop grubu yer alacak. Albümün peşinden toplu bir turne de söz konusu olacakmış... Öte yandan **SONIC YOUTH**, **THE LIARS**, **THE DONNAS** ve başka birkaç grubu bünyesinde barındıran Bands Against Bush adlı bir dernek, tüm ABD'yi kapsayan bir turne programı üzerinde çalışmakta.

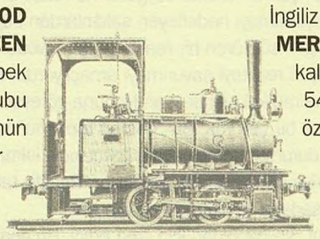

FATBOY SLIM (Norman Cook) altı ay süren bir stüdyo çalışmasının sonunda, üç sene önceki "Halfway Between The Gutter And The Stars"ı takip eden dördüncü albümünü tamamladı. İngiliz DJ, bu albümde farklı sesler kullandığını belirterek yeni çalışmasını öncekilerden ayırıyor. Fatboy Slim'in hiphop köklerine geri dönüşü olarak nitelenebilecek olan albümde Damon Albarn, Bootsy Collins ve Blackalicious'dan Lateef'in de parmağı var.

İngiliz şarkıcı **ROBERT PALMER** 26 Eylül'de Paris'te kalp krizi sonucu öldü. 54 yaşındaki Palmer, özellikle "Johnny and Mary", "Addicted To Love" gibi şarkılarıyla ve tabii ki her daim şıklığıyla tanınıyordu. Vaktiyle Duran Duran'cılarla Power Station isimli bir grup da kuran sanatçı, caz, Latin ve Karayib müziğiyle synth-pop'u bir araya getiren özgün bir üslûp yaratmıştı.

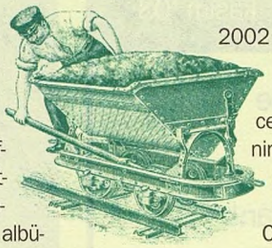

2002 kasımında **GEORGE HARRISON**'ın anısına gerçekleştirilen "Concert Fort George" konserinin görüntüleri, Amerika'da bazı sinemalarda gösterilişinin ardından DVD ve CD formatında bu ay yayınlanıyor. Eric Clapton'ın önayak olduğu geceye, Paul McCartney, Ringo Starr, Jeff Lynne, Tom Petty, Joe Brown, Anoushka Shankar, Billy Preston gibi isimler katılmıştı. "Concert For George"un DVD'si de, CD'si de duble baskı olarak piyasaya verilecek.

PEARL JAM'den çift kaşarlı güzel haber: Grubun daha önceki resmî albümlerinde yer almayan envayi çeşit kaydın bulunduğu "Lost Dogs" isimli double albüm bu ay yayınlanacak. Diğer güzellikse, albümle aynı günlerde piyasaya sürülecek "Pearl Jam Live at the Garden" isimli DVD. Filmdeki Madison Square Garden konseri görüntülerinde Ben Harper ve Buzzcocks elemanları gibi kıymetli misafirler de var. Repertuarda Dead Boys'dan "Sonic Reducer", The Who'dan "Baba O'Riley" cover'ları yer alıyor...

MANICS, PLACEBO VE WELLER'LA İCRAATIN İÇİNDEN

Cover me!

Seneye, rock'n'roll'un ellinci yılı törenlerle kutlanacak. Bu "eski" ve "orta yaşlı" müziğin de artık standartları var, tıpkı caz gibi, Türk sanat müziği gibi... Üç çağdaş rock'çu geçtiğimiz ay üç enteresan cover albümü yayınladılar ve uzak veya yakın bu elli senelik tarihten yorumlamayı sevdikleri şarkıları, yani kendi standartlarınıbir araya getirdiler...

Manic Street Preachers'ın albümü "Lipstick Traces-A Secret History Of manic Street Preachers" adını taşıyor. Double albümün ilk CD'si grubun eski single'larındaki B yüzlerine, albümlerde yer almayan parçalara ayrılmış. İkinci CD ise tamamen cover'lardan meydana geliyor: Clash'tan "What's My Name" ve "Train In Vain", Guns'N'Roses'dan "It's So Easy", Chris Farlowe'dan bilinen Jagger-Richards bestesi "Out Of Time", Nirvana'dan "Been A Son", Küba konserinin de kapanışını yapan Chuck Berry şarkısı "Rock and Roll Music" bunlardan bazıları. Ayrıca birer Camper Van Beethoven, Art Garfunkel, Happy Mondays, Primal Scream parçası da mevcut. Wham'den şaşırtıcı bir "Last Christmas" yorumu da cabası.

Placebo ise Boney M takılıyor: "Daddy Cool". Brian Molko ve arkadaşlarının son albümü "Sleeping With Ghosts"un sınırlı sayıda basılan yeni kopyaları, albüme ilaveten ikinci bir cover CD'si ihtiva ediyor. Kate Bush, T-Rex, Smiths, Sinead O'Connor, Alex Chilton, Depeche Mode'dan birer şarkının yanısıra Gainsbourg'dan "The Ballad Of Melody Nelson", yeni kaybettiğimiz Robert Palmer'dan "Johnny & Mary" ve İstanbul konserinin finalini yapan Pixies şarkısı "Where Is My Mind"...

Paul Weller

Manic Street Preachers

Placebo

Bir diğer icracı Paul Weller. "Fly On The Wall: B-Sides and Rarities" adlı üçlü albümünün "Button Downs" başlıklı üçüncüsünde Traffic, CSN&Y, Tim Hardin, Beatles ("Sexy Sadie/Don't Let Me Down"), Lennon ("Instant Karma") Bob Dylan ("I Shall Be Released") şarkıları yer alıyor. Weller, genç kuşaktan Ben Harper'a da saygıda kusur etmemiş, "Waiting On An Angel"ı yorumlamış...

31-01/11 > 23:00
İlhan Erşahin's Wonderland
featuring Hüsnü Şenlendirici
(New York – İstanbul)

mavi müzik

05/11 > 21:30
Sefarad Orkestra (İstanbul)

2003
11

06/11 > 21:00
ZipİstanbulPartisi
Electroheadz: Volume-1

07-08/11 > 23:00
Susheela Raman (Londra)

BRITISH COUNCIL

11/11 > 21:30
Muvaffak "Maffy" Falay Quintet
(Stokholm)

12/11 > 21:30
Tamburada (İstanbul)

13/11 > 21:30
Replikas (İstanbul)

14-15/11 > 23:00
Marcos Valle (Rio de Janeiro)

05-06/12
Terry Callier (Chicago)

18/11 > 21:30
Saadet Türköz Dörtlüsü
(Zürih – İstanbul)

20/11 > 21:30
Akatay Project
featuring Göksel (İstanbul)

21/11 > 23:00
AthenAkustik (İstanbul)

Garanti CAZ

28-29/12
Jimmy Scott (Ohio)

www.babylon.com.tr

LIVE

22/11 > 23:00
Hakan Lidbo (Stokholm)
Common Factor (Chicago)

babylon

Şehbender Sokak No: 3
Asmalımescit, Tünel / Beyoğlu 80060
Tel: (212) 292 73 68

burn
ELECTRO PASSION PARTIES

ORIENTAL GARDEN
the world of oriental grooves

26/11 > 21:30
Oriental Garden Nite
DJ Poesia

12-13/12
Michael Franti & Sprearhead
(San Fransisco)

N-GAGE
NOKIA

27/11 > 21:30
Mercan Dede
Underground Remixes
(Montreal)

20/12
Swayzak Live (Londra)

28/11 > 23:00
DJ Arkın Allen (Montreal)

29/11 > 23:00
Oldies But Goldies

"Açık Radyo." 94.9
Radikal
RADIO EXTRA-GEN
shipshak
STİL MATBAACILIK AŞ.
Wall
TNN
ZEBRA DesignFactory

Çoğu insan için dünyada yalnızca iki yer vardır. Yaşadıkları yer ve televizyonları. **DON DELILLO**, Beyaz Gürültü

Gazeteci: Eviniz yansa, neyi alıp kaçırırdınız?
Jean Cocteau: Ateşi alıp kaçırırdım.

Yarın: Umutların, kestirimlerin, beklentilerin iskambil piramidi. **VÜS'AT O. BENER**, Siyah-Beyaz

Diyeceğim şu ki / Yok olan bir şeylere benzerdi o zaman trenler / Oysa o kadar kullanışlı ki şimdi / Hayalsiz yaşıyoruz nerdeyse / Çocuklar, kadınlar, erkekler / Trenler tıklım tıklım / Trenler cepheye giden trenler gibi **EDİP CANSEVER**

Hiçbir şey günlerimizi ve yaptığımız şeyleri geri getirmeyecekse, onları daha kuvvetli bir ışıkta büyütmek zorunda değil miyiz? **ALBERT CAMUS**, Defterler 3

Hiçbir
Çığlıktan
Eser yok
Aynalarda
KENAN SARIALİOĞLU

Kuzey Amerika turnelerini beş sene evvel gruptan ayrılan davulcu Bill Berry'nin eline bagetleri aldığı son bir konserle bitiren **R.E.M.** maziyi temize çekiyor. "In View: The Best Of R.E.M. 1988 - 2003" isimli DVD'de videoklipler ve bazı konser kayıtları var. "In Time: The Best Of R.E.M. 1988 - 2003" CD'sinde single parçaları bulunuyor, albümün bazı baskılarına nadir bulunan kayıtların yer aldığı bir CD de eklenecek.

Tahtaya üç kez vuralım: Yazın karaciğer kanserine yakalanan **JACK BRUCE** ölümden döndü. Geçtiğimiz ay organ nakli ameliyatı geçiren Bruce'un vücudu yeni organı kabul etmeyince durum vahamet kazanmış, fakat müdahale zamanında yapılmış.

Beyoncé Knowles, Missy Elliot ve N*E*R*D'le yaptığı ortak çalışmalardan dolayı ziyadesiyle yoğun olan **JAY-Z** yine de son albümü "The Black Album"e nihai rötuşları yapma fırsatı buldu. New Yorklu rap'çinin, her parçada farklı bir ruh yakalamak amacıyla dört ayrı prodüktörü "esir" aldığı ve sonuçta Pharrell Williams, Rick Rubin, Kanye West ve Just Blaze'le çalıştığı biliniyor. Pharell Williams - The Neptunes prodüksiyonuyla ilk single "Change Clothes & Go" yayınlandı, albümünse kasım ayının sonunda çıkması bekleniyor. Yıllardır müziği bırakacağını söyleyen, ama birbiri ardına albümler yapan Jay-Z, bu sefer emekliliğini ilan ettiğini söylüyor.

LIBERTINES grubunun gitaristi **PETE DOHERTY** hapishaneden çıktı. Grup arkadaşı Carl Barat'nın evini soymaya çalışırken tutuklanan ve altı aya mahkûm olan, cezası iki aya indirilen Doherty, Barat'nın verdiği bir partiyle grubuna yeniden döndü.

Aralık ayının 4'ünde, **FRANK ZAPPA**'nın ölümünün 10. yılı münasebetiyle bir dizi etkinlik düzenlenecek. Şu günlerde Fransa'da Zappa'nın 220'den fazla fotoğrafını içeren "Zappa In France 1968 - 1988" isimli bir kitap yayınlandı. Zappacılar DTS (audio DVD) formatında bir konser kaydına da hazırlıklı olsunlar. "Halloween" adını taşıyacak çalışmada, Zappa'nın 1978'de New York Palladium konserinde kaydedilen 12 parça yer alacak.

İngiliz şarkıyazarı **MATTHEW JAY** 24 Eylül günü bir binanın yedinci katından düşürek hayatını kaybetti. 24 yaşındaki Jay, ada basını tarafından Badly Drawn Boy ve Nick Drake'le karşılaştırılıyordu. Ölümüne kadarki süreçte yeni parçalar üzerinde çalıştığı bilinen Jay, akustik bir pop albümü sayılan tek çalışması "Draw"la dikkatleri üzerine çekmişti.

Ölümlerinin üzerinden seneler geçti, ama iki düşman ses, **TUPAC SHAKUR** ve **NOTORIOUS BIG**, bu kez **EMINEM** vasıtasıyla bir araya getirilecek. "Running (Dying To Live)"in bu yeni "virtüel düet" versiyonunun "Tupac: Resurrection" filminin soundtrack'inde kullanılması düşünülüyor.

Radiohead gitaristi **JONNY GREENWOOD** tek tabanca takılıyor. Greenwood, Simon Pummell'ın yönettiği "Bodysong" filminin soundtrack'i hüviyetinde bir solo albüm hazırladı. Basçı Colin Greenwood da "24 Hour Christmas" adlı parçada kardeşine eşlik etti.

VILNIUS RAPORU

Sevgilisi Marie Trintignant'ın ölümüne sebebiyet verdiği için Litvanya'nın Vilnius kentindeki bir cezaevindeki tek kişilik hücrede tutuklu bulunan Noir Désir solisti Bertrand Cantat'nın, günlerini bolca verilen anti depresan ilaçların yardımıyla geçirdiği belirtiliyor. Olaya ilişkin duruşmaların aralık sonlarında başlaması bekleniyor... Eşi Kristina ve grup arkadaşlarının ziyaretlerinin yanısıra bolca destek mektubu alan Bertrand'ın "Marie'nin ruhuyla diyalog halinde olduğunu" söylediği ve bazen kitaplara gömüldüğü bildiriliyor: Fernando Pessoa'nın şiirleri, Alexandra David-Néel'in Tibet ve Budizm üstüne kitapları ve Tenten ciltleri... Bu arada, Marie Trintignant'ın son çevirdiği filmlerden biri olan "Janis ve John" Fransa'da vizyona girdi. Son eşi Samuel Benchetrit'nin yönettiği filmde, Marie, Janis Joplin kılığına giren bir ev hanımı rolünde. Filmde John Lennon rolünde ikinci eşi François Cluzet ve babası Jean-Louis Trintignant da oynuyor... Öte yandan ekim ayında Marie'nin annesi Nadine Trintignant "Kızım, Marie" isimli bir kitap yayınladı. 167 sayfalık kitapta Bertrand'dan bahsedilirken tam 85 kere "katil" sözcüğü kullanılıyor.

CESARET ŞARKILARI

John Lennon şarkıları bir Broadway müzikaline dönüşüyor. Lennon'ın hayatındaki önemli anları, dönüm noktalarını otuz şarkı eşliğinde sahneye taşıyacak olan müzikal için izin veren Yoko Ono şöyle konuşmuş: "Geçtiğimiz yirmi senede, John'un müziğinin ve duruşunun insanlar için ne anlama geldiğini giderek daha iyi anladım. Bu müzikalde de insanlara anlayış, cesaret, ilham ve neşe vermeye çalışılacak, hayatlarına biraz daha güvenle ve umutla devam edebilsinler diye..." Yeni yayınlanan "Lennon Legend" isimli DVD'deyse, toplam 25 şarkının –çoğu yeni montajlanmış– klipleri, Lennon'ın çizgilerinden yapılan animasyonlar ve yayınlanmamış fotoğraflar yer alıyor.

Bugüne kadar tüm dünyada bir milyondan fazla satan "Led Zeppelin" DVD'sini hazırlayan Warner Vision, 10 Kasım'da **ROLLING STONES**'un son "Licks" turnesinden derlenen dört DVD'lik bir kutuyu piyasaya sunacak. Muhteviyat oldukça zengin: Turne ve prova görüntülerinden oluşan iki belgesel, üç konser kaydı ve "grubun ikramı" olarak konserler ve session'lar sırasında kaydedilmiş birçok parça...

THE STROKES'un heyecanla beklenen ikinci albümü "Room On Fire" ekim sonunda yayınlandı.

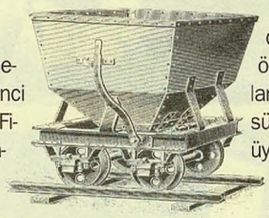

White Stripes'tan **JACK WHITE**, Detroit'li akranları **BLANCHE**'ın 2004 başında çıkacak ilk albümüne omuz veriyor. Brendan Benson prodüktörlüğünde kaydedilen müstakbel çıkış parçası "Who's To Say"i daha önce White Stripes "I Don't Know What To Do With Myself" single'ının B yüzü için yorumlamıştı.

NICK CAVE, aktör **RUSSEL CROWE**'la muhabbeti ilerletince, "Gladyatör" filminin devam projesinin prodüksiyonunda yer almaya karar verdi. Yanlış anlaşılmasın, Avustralyalı şarkıcı yalnızca senaryo için mesai harcayacak... Yönetmenliğini Ridley Scott'ın yapacağı film tahminen 2005'te vizyonda olacak.

Bilindiği gibi, **U2**'dan 2004'te yeni bir albüm geliyor. Bono'ya kulak verelim: "Albümü tamamen The Edge sırtlanmış durumda. Benim sürekli politikacılarla tokalaşıyor olmam onu hasta ediyor ve inanılmaz sinirli". Şu halde, ufukta bir "gitar" albümü gözüküyor. Yapımda, daha önce Sex Pistols, Roxy Music, INXS'le çalışan Chris Thomas'ın imzası olacak.

GREEN DAY gizli gizli, The Network kod adıyla Billie Joe Armstrong'un plak şirketi Adeline Records'tan elektronik ve new-wave bir albüm çıkarıyor. "Money Money 2020" adını taşıyan çalışma aslında bir Green Day albümü niteliğinde ve fakat sözleşmeli oldukları plak şirketi tarafından reddedilince böyle bir dümen bulunmuş.

Şimdiye dek müzikleri kadar siyasî eylemleriyle de öne çıkan **ZEBDA**'cılar, yollarını sonu öngörülmeyen bir süre için ayırdı. Tüm grup üyelerinin ortak isteğiyle alınan teneffüs kararı daha ziyade solo çalışmalara fırsat vermek amacını taşıyor. Cezayirli ve Fransızlardan oluşan gruptan Magyd Cherfi, "bu kararın altında çetrefilli anlaşmazlıklar falan yok, yedi kişilik bir grupta bir yerden sonra her şey mekanikleşiyor ve zarar vermeye başlıyor" demiş. Teneffüs zilini tekip eden ilk solo albümün 2004 başlarında Cherfi'den geleceği tahmin ediliyor.

RICKIE LEE JONES altı yıl aradan sonra yayınladığı yeni albümü "The Evening Of My Best Day" için bir Amerika turnesi başlatıyor.

NORAH JONES ve babası **RAVI SHANKAR**, Dev Anand'ın yöneteceği bir Hint-Amerikan ortak yapımı film projesinin iptali için kolları sıvadı. Uzun yıllar ayrı kalıp, ayrı kulvarlarda başarılı olan sitarcı babayla Grammy ödüllü şarkıcı kızının öyküsünü anlatan film, belli ki doğrudan doğruya Shankar ve Jones'un hayatından esinlenmiş.

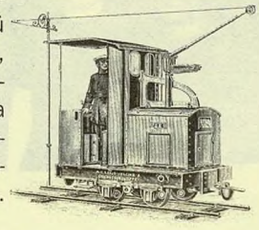

- Bunu bana senin söyleyeceğine güveniyorum Jack.
- Neyi söyleyeceğime?
- Tanıdığım insanlar arasında, bana bunun cevabını verebilecek derecede eğitimli olan tek kişi sensin.
- Neyin cevabını?
- İnsanlar televizyondan önce bu kadar aptal mıydı?

DON DELILLO, Beyaz Gürültü

Çarpıcı bir çift olduğumuza inanıyorum. Ve derinin çarpıcılığı da birleşince eğlenceli bir çekim çıktı ortaya. **TUĞÇE KAZAZ**
(Kenan Doğulu'yla Derimod reklam çekimleri sonrası)

Toplu iğne ucundan çok daha küçük bir yumurtadan geliyoruz, uzun vadede bir gün çarpışacağı küçük bir yıldızın etrafında dönüp duran bir taşta yaşıyoruz. Ama karbonun, oksijenin, bokun, ölümün ve başka şeylerin dışında ışıktan da yapıldık ve sonuç olarak evrenin güzelliği kendisini görecek birisine ihtiyaç duyduğundan beri buradayız. **EDUARDO GALEANO**, Yürüyen Kelimeler

7 DERSTE BLUES

Martin Scorsese'nin girişimiyle blues tarihi sinema ve TV ekranlarında... "The Blues" projesi etrafında yedi yönetmen güç birleştirdi ve yedi ayrı –yarı belgesel– filmde blues müziğinin gelmişini geçmişini döktü ortaya: Wim Wenders, Clint Eastwood, Richard Pearce, Charles Burnett, Mike Figgis, Marc Levin ve Scorsese imzalı filmler DVD ve VHS formatlarında temin edilebiliyor. Ayrıca arzu edenler kitabını ve müzik CD'lerini de arşivlerine katabilirler. Önümüzdeki sene başı Avrupa sinemalarında da vizyona girecek "The Blues" serisi hakkında ayrıntılar www.pbs.org/theblues adresinde...

JOE STRUMMER & THE MESCALEROS'un üçüncü albümü "Streetcore", Strummer'ın ölümünün birinci yıldönümü yaklaşırken, ekim sonunda yayınlandı. Albümde Johnny Cash'le kaydedilmiş Marley cover'ı "Redemption Song" ve Cash için yazılmış "Long Shadow" isimli parçalar da yer alıyor... Öte yandan, Mescaleros'dan Martin Slattery'nin açıklamasına göre, Strummer'ın evindeki bantlarda henüz hiç günyüzü görmemiş şarkılar da bulunuyormuş.

FIONA APPLE'ın uzun süredir beklenen albümünün nihayet şubat ayında çıkacağı söyleniyor. John Brion ve Matt Chamberlain destekli albümde Tom Waits'vari "Extraordinary" ve Outkast'vari "Better" isimli parçalar dikkati çekiyormuş.

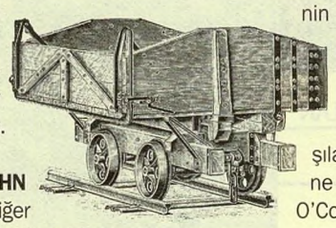

Sex Pistols'cı **JOHN LYDON** –nam-ı diğer Johnny Rotten– kendi otobiyografisi "Rotten: No Irish, No Blacks, No Dogs"u sinemaya taşımaya hazırlanıyor. Filmin yönetmenliğini "Wayne'in Dünyası"ndan bildiğimiz Penelope Spheeris'in üstlenmesi bekleniyor.

Phino Records, 1973'ten 1980'e uzanan dört CD'lik bir punk toplaması yayınlanıyor. "Ever Get The Feeling You've Been Cheated?: The '70's Punk Rebellion" isimli albüm, Stooges'tan New York Dolls'a, The Clash'ten Buzzcocks'a, Wire'dan Elvis Costello'ya, Television'dan Talking Heads'e punk'la özdeşleşmiş ya da punk'a bulaşmış hemen herkesin kilit şarkılarını ihtiva ediyor.

MARIANNE FAITHFULL, genç dostlarıyla verimli işbirliklerine devam ediyor. Önümüzdeki ilkbaharda yayınlanması beklenen "The Mystery Of Love" albümünün şarkılarının beşinde **PJ HARVEY**, üçünde **NICK CAVE** imzası Faithfull'la yan yana yer alacak. Albümün ekibine **DAMON ALBARN**'ın ve **JON BRION**'un da katılması bekleniyor.

COURTNEY LOVE, Kurt Cobain'in annesiyle kavgaya tutuştu. Love'ın madde kullanımından ötürü nezarete atılması üzerine Love-Cobain çiftinin 11 yaşındaki kızı Frances Bean Cobain, babaannesi Wendy O'Connor'a verildi. Love, ilk karşılaşmalarında kendisine çok kızgın olan O'Connor'ı tokatladı.

PET SHOP BOYS iki CD'lik bir best-of albüm yayınlıyor. "PopArt" isimli albümde ikisi yeni –"Miracles" ve "Flamboyant"– 35 şarkı yer alacak. Neil Tennant'ın söylediğine göre, "Pop" adını taşıyan birinci CD'de "direkt yazılmış, tatlı pop şarkıları", ikinci CD "Art"taysa "sıradanlıktan uzak, alışılmamış, eleştirel sözlere sahip şarkılar" olacakmış.

R.E.M., New York konserinde **INTERPOL**'ün "NYC" parçasını çalarak genç yeteneklere desteğini sürdürdü... Ayrıca Michael Stipe "bir Interpol hayranı olduğunu" sahneden söylemeyi de ihmal etmedi.

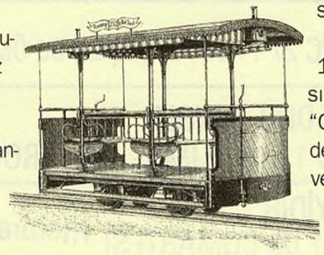

Aynı Kenan Doğulu - Tuğçe Kazaz çifti gibi, **DAVID BOWIE - IMAN** çifti de reklam anlaşması yaptı. İkili, Hilfiger'ın İlkbahar 2004 kreasyonlarını tanıtacak. Yeni kreasyon "sofistike, seksî ve rafine" olacakmış.

MANIC STREET PREACHERS, hazırlıklarını sürdürdükleri yedinci albümlerinde David Bowie'nin sağkolu **TONY VISCONTI**'yle çalışıyor. Manics'çiler albümde yer alacak "Emily" isimli şarkılarında feminist hareketin ünlü ismi Emmeline Pankhurst'e saygılarını sunuyor.

R&B'nin küçük yıldızlarından **BRANDY**, önümüzdeki sene yayınlayacağı albümünde **COLDPLAY**'in "Sparks" şarkısını yorumlayacak.

ASIAN DUB FONDATION, "Keep Banging On The Wall" isminde bir konser DVD'si yayınladı.

JOHN MELLENCAMP, **DWIGHT YOAKAM** ve **GEORGE JONES**, 10 Kasım'da Nashville'de bir **JOHNNY CASH**'i anma konseri tertip ediyor. Konsere Willie Nelson, Kris Kristofferson, Hank Williams Jr., Sherly Crow, Jack Clement, Steve Earle ve Lary Gatlin'in katılacağı açıklandı. Bob Dylan, Bruce Springsteen ve Bono'yla da konuşmalar sürüyormuş... Bu arada, 79 şarkıdan oluşan beş CD'lik "Unearthed" isimli Cash box-set'i 25 Kasım'da yayınlanacak. Söz konusu 1994-2002 kayıtları arasında Nick Cave'le "Cindy", Strummer'la "Redemption Song" düetleri ve iki Neil Young cover'ı da ("Heart of Gold" ve "Pocahontas") var. Beşinci CD'nin son şarkısı ise sanatçının son hiti, Trent Reznor cover'ı "Hurt".

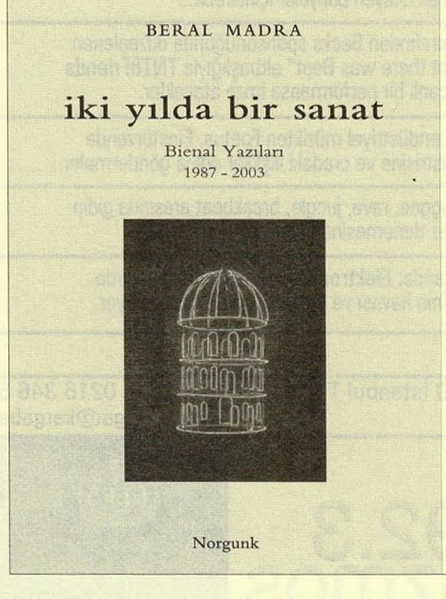

iki yılda bir sanat

Bienal Yazıları 1987 - 2003

İstanbul > Venedik > Kahire

BERAL MADRA

Norgunk Yayıncılık 0212 351 48 38 norgunkyayincilik@yahoo.com

karga©

KASIM 03

09 - 30 KASIM 03

kargart

MAINTIMESTREAM
01 11 03 BAHADIR

OUT OF CONCEPT 05 11 03 ÇARŞAMBA TAİ FU

PRESENT TENSE 06 11 03 PERŞEMBE ELİF İZBIRAK

FROM SIXTIES TO PRESENT
07 11 03 BAHADIR

80's 08 11 03 CUMARTESİ CEM ÇINLAR

"ANLAMLI HATALAR" albüm tanıtım
12 11 03 ÇARŞAMBA DEMİRHAN BAYLAN

CAZIR CAZIR 13 11 03 PERŞEMBE DENİZ K.

AKREPLER PARTİSİ
14 11 03 CUMA SIZZLE

REAL TIME FX V52.0
15 11 03 CUMARTESİ BAHADIR

MONKEY SUITE
19 11 03 ÇARŞAMBA DENİZ - PELİN

RED STAR Sessions Vol 2
'First There Was The Beat'
KODMÜZİK 20 11 03 PERŞEMBE TNT & FRIENDS

ENDÜSTRİ 21 11 03 CUMA BAHADIR

SALTYSPINZTFUNKY 22 11 03 CUMARTESİ SALTY

CAKE FOR WEEKDAYS 26 11 03 ÇARŞAMBA BURAK HÜSEYİN ŞUŞUT

SHAMAN WMC 27 11 03 PERŞEMBE DJ ÖMER

DB ABSTRACT DUB JUNGLE
28 11 03 CUMA DA - FROGG

ELEKTRONİK İYİDİR
29 11 03 CUMARTESİ (((emre)))

RADYO kozmos 92.3 'te

karga yayında 20:00 21:00

Pazartesi Out Of Concept . Tai fu
Salı Monkey Suite Deniz - Pelin
Çarşamba Beton Orman Da-Frogg
Perşembe Karga Bahadır
Cuma Cake For Weekdays Burak - Hüseyin Şuşut

ÇARŞAMBA SANS MÜZİĞİ 12 : 00 13 : 00 DENİZ K.
PERŞEMBE KAVSAK 14 : 00 15 : 00 DENİZ K. JAK
CUMARTESİ KARGA 00 : 00 02 : 00 BAHADIR
ÇARŞAMBA SALTYSPINZIT FUNKY 00 : 00 02 : 00 SALTY

3. sezonunda alternatif işlere daha fazla yer açmak isteyen Kargart, Karga'nın 3. ve 4. katlarında, çarpıcı sergilerle karşılaşmak isteyen izleyicileri bekliyor.

KARGART / KASIM Bu yıl "Bellek" temasıyla düzenlenen **İFSAK 19. Fotoğraf Günleri** çerçevesinde, 9 Kasım Pazar'dan itibaren **Helena Pålsson**'ın **"Loss"** başlıklı sergisi Kargart'ta gezilebilecek. İsveçli fotoğrafçı Pålsson, kendinin ve yakın çevresindeki insanların gövdelerini, yüzlerini kareye alırken, duygusal yaşam ve cinsel kimliğin bileşiminden ortaya çıkan karmaşık yapıyı keşfe çıkıyor.

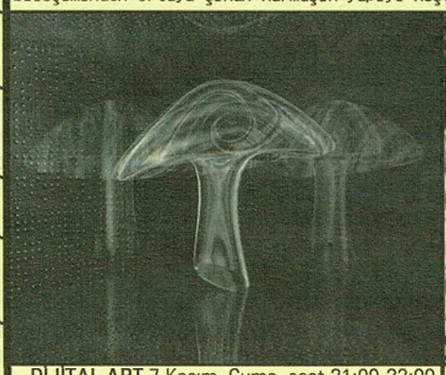

DİJİTAL ART 7 Kasım, Cuma, saat 21:00-22:00 arası, Karga'nın giriş katında **Serdar Çamlıca**'nın görüntü ve müzik içeren canlı performansı izlenebilir. Hazırladığı diji-tal art yapıtlarını barko-vizyona yansıtacak olan sanatçı, elektrik piyano ile Barok'tan 12 ton'a stilize doğaçlamalar yapacak.

DEMİRHAN BAYLAN yeni albümü **"Anlamlı Hatalar"**ın müziği ciddiye alanlar tarafından dinlenip incelenmesini istiyor.

Bu nedenle 18 Kasım Salı gecesi bu çalışmanın tanıtımı ve biraz da dost sohbetleri amacıyla...

24 Ekim'de 7. yaşını kutlayan Karga'da özel geceler ve kültür sanat faaliyetleri kalabalık bir programla Kasım ayı boyunca devam ediyor.

Bahadır Dilbaz, her ay yeni bir bölümünü hazırlayacağı **From Sixties to Present**'a Kasım, Cuma günü başlıyor. Öznel bakışlı bir rock tarihi olarak tanımlanabilecek program, 4 saat içinde 40 yılı gözden geçirmenin zevkini tatmak isteyen bünyeler içinbirebir...

20 Kasım, Perşembe günü Kod Müzik tarafından Becks sponsorluğunda düzenlenen **Red Star Sessions Vol 2** gecesinde, "First there was Beat" altbaşlığıyla **TNT&Friends** turntable ve vokal kullanarak canlı ve heyecanlı bir performansa imza atacaklar.

21 Kasım, Cuma **Endüstri** gecesi: Hem endüstriyel müzikten Foetus, Einstürzende Neubauten gibi örnekler; bir de müzik endüstrisine ve oradaki ilişkiler ağına göndermeler...

28 Kasım, Cuma : **DJ Da-Frogg** dub, reggae, rave, jungle, breakbeat arasında gidip gelirken kaçırılmaması gereken bir hız ve haz denemesine girişiyor.

Cumartesi, 29'unda **(((emre)))** var mekanda: **Elektronik İyidir**. Diğer mekanlarda çaldığı programlardan oldukça farklı, Karga'nın havası ve dokusuna göre tasarlanıyor.

Tüm programlar 21:30'da başlıyor.

Kadife Sokak No: 16 Kadıköy 81300 İstanbul T: 0216 449 17 25 F: 0216 346 55 46
www.kargabar.org www.karga@kargabar.org

deneyevi demirhan baylan sergin özler müzik kayıt stüdyosu
RADYO 92.3 kozmos
EFES DARK

"Doğruydum, yanlıştım / Başladığım yere döndüm / Realiteye omuzunun üstünden hiç bakmadım..." Böyle diyor David Bowie son albümüne adını veren "Reality" şarkısında... Dile kolay, 35 yıldır, 26 albümdür "tanıdığımız" bir realite Bowie, insanın içine ışıklar ve hayaller salan türden... Yeni albümünde öyle bir tazelemiş ki kendini, Camus'nün deftere karaladığı "genç olmak için gelecek gerek" cümlesinin canlı örneği adeta; önümüzdeki yıllar için kimbilir daha neler var çantasında... Libération, Les Inrockuptibles ve Sunday Times vasıtasıyla Bowie gerçekliğini ayakta alkışlıyoruz...

çaktırmadan 56

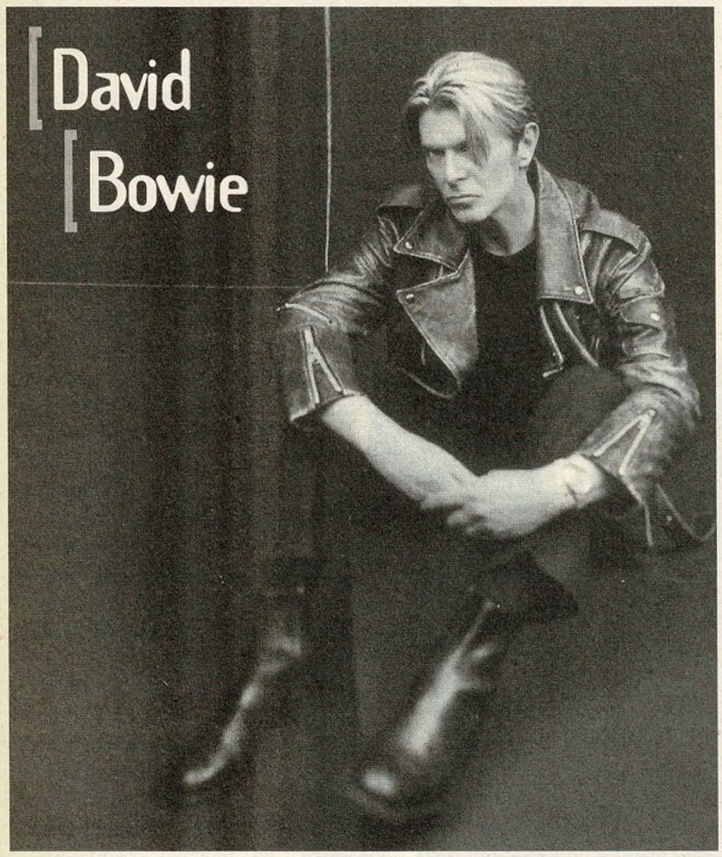

Bir albümünüze "Reality" (Gerçeklik) adını koymak için 35 yıl beklediniz. Neden öyle oldu?

David Bowie: Benim gençliğimde, gerçeklik pek itibarlı bir kavram değildi. Daha düşsel kavramları tercih ediyorduk. Ama, 21. yüzyılla birlikte "gerçekliğe" geçiliyor galiba. Bu başka bir yolculuk; gezegen ölçeğinde çok gerilimli, travmalı, sıkıntılı bir yolculuk... İlk defa olan bir şey de değil ama: Hatırlayabildiğim en eski günlere gittiğimde, küçük bir çocukken, Doğu ve Batı blokları arasında hararet arttığında, annemle babam Londra'nın bombalanacağından korkarlardı. Gerilim içinde yaşamaya yazgılı olduğumuza inanmıştık neredeyse. Dünyamızın günlerinin sayılı olduğu kanısında değilim. Öte yandan, birçok yerde kargaşanın hüküm sürdüğünü akıldan çıkarmamak gerekiyor. Ancak benim kadar ayrıcalıklı birinin kolektif gerçekliğin herhangi bir biçimini temsil ettiğini ileri sürmesi çok zor.

Her halükârda "reality" çok güçlü bir kavram.

Kesinlikle. Ve her zaman bilinçli olarak kullanılmıyor. Aynı şey "gerçeklik"in karşıtı varsayılan "virtüellik" için de geçerli. "Gerçeklik" entelektüeller için harika bir fikrî malzeme, ama duygudaşlık kurabildiğim ezici çoğunluk için kaostan başka bir şey değil.

Albüme "Reality" adını vermeniz nasıl oldu?

"Reality", bu albüm için yazdığım ilk şarkılardan biriydi, sonra albümdeki temaların da etrafında döndüğü bir kavram gibi geldi bana. Çok öznel bir seçim tabii, ama zaten gerçekliğe bakışımız da çok öznel değil mi? Kablolu televizyonları seyreden imtiyazlı kesimler "sentetik gerçeklik"ten şikayet ederken, Londra'nın yoksul mahallelerinde yaşayanlar için gerçeklik, kirayı ödemek ve çoluk çocuğun nafakasını temin etmek demek, dolayısıyla da onlar için gerçeklik sözcüğünün çağrışımları hiç de olumlu şeyler değil.

Kablolu TV'leri seyreden imtiyazlı kesimler "sentetik gerçeklik"ten şikayet ederken, yoksul mahallelerdekiler için gerçeklik, kirayı ödemek ve çoluk çocuğun nafakasını temin etmek demek, dolayısıyla onlar için gerçeklik sözcüğünün çağrışımları olumlu değil.

"Fall Dog Bombs The Moon" adlı şarkı, ABD'nin askerî-sinaî yapısına, "New Killer Star" da Ortadoğu'daki duruma atıfta bulunuyor...

Ben bir siyasî yorumcu değilim, yine de şarkı yazarken siyasî olaylara değinmeden edemiyorum. "New Killer Star"da Ortadoğu'daki yanlışlığa işaret ediyorum. O şarkı için albümün manifestosu denebilir.

Sanatın toplumsal sorumluluğu var mı sizce?

Söz konusu olan Paul Simon'ın sanatıysa, yok. Benim gönlüme göre olan sanat, Art Wood'unkiydi. Art, Ron Wood'un abisi; rhythm and blues'u Londra'da popülerleştiren müzisyenlerden biriydi. Bir süre Alexis Korner'la çalıştı, sonra da kendi grubunu, Artwoods'u kurdu. Şimdi bu isim kimseye bir şey demiyordur, ama o zamanlar Londra'nın en popüler gruplarındandı; Yardbirds, Zoot Money ve John Mayall'la aynı ligdeydiler. Ama işin eğlence tarafında, favorim Red Hoffman and the Measles'dı. Red'le –birkaç kadehten sonra "benim adım Stan" demeye başlardı– aynı kulüplerde çalıştık. Seyirci gelmeden önce ceketlerimizi katlayıp kale yapar, top oynardık. Ortaokul çocukları gibiydik.

Yaşlanmak sizi endişelendiriyor mu?

Korkmuyorum, ama kafamı kurcalıyor, uyumumu bozuyor, şaşkınlık duygusu veriyor. Yaşlılıkta bana hayal kırıklığı yaratacak olan yaşamayı bir kenara bırakmak olacak galiba, yaşama karşı öylesine iştahlıyım ki! Daha yapacak çok şeyim var! Öte yandan, gençliğime özlem duymuyorum, o kadar çok aşık oldum ve her defasında öyle hayal kırıklıkları yaşadım ki. Anlayacağınız, pek öyle cool bir gençliğim olmadı. *(gülüyor)*

Blues'cuların nasıl yaşlandığını görmek de insanı umutlandırıyor, rock'ta da öyle yaşlanılabilir herhalde...

Kesinlikle. Bu artık rock'ta da görülüyor. Örneğin Neil Young ve Bob Dylan her zaman kendi yollarından gittiler; istediklerini, istedikleri gibi yapıyorlar, hâlâ çok çalışıyorlar, harika konserler veriyorlar. Yeni Muddy Waters'lar, John Lee Hooker'lar gibiler, kendi tarzlarında, eski blues'cuların yolundan gidiyorlar. Öyle ya! Bakın işte, 60'lara merdiven dayadık, ama hâlâ formdayız. Öyle alarm zilleri çalan bir halimiz yok, değil mi? Kukla gibi mi görünüyoruz yoksa? Elimizde sağlam bir ipucu var ama: İnsanlar hâlâ konserlerimize geliyor.

Müziğinizin farklı kuşaklardan dinleyicileri cezbetmesini nasıl karşılıyorsunuz?

Müziğimin kuşaklar arasında bir bağ olduğunu hep hissettim. Şarkı yazarlığımın kaynağı, benden önceki inanılmaz yaratıcı akımlar. Beatles, Beach Boys... Ben daha yeni yeni ortalıkta görünmeye başladığımda müzik sofistikeleşmişti bile, ebeveynlerimiz dahi bu yeni müziğe aşina olmuştu. Rock, bütün bir kuşak için bir nevi İncil oldu, sadece teenager'ların değil, halkın müziği, hakiki popüler müzik haline geldi. Şimdi yeniyetmelerin koleksiyonlarını karıştırsam hoşuma giden bir sürü plak bulurum. Ama annemin plaklarını karıştırdığımda, Bing Crosby, Sinatra, Pat Boone falan bulabilirdim ancak. Ben Little Richard seviyordum, birbirimizi anlayamıyorduk. Bugün artık bu tamamen bitti, kuşak çatışması diye bir şey kalmadı. Kuşaklar arasında hâlâ yaşanabilecek tek ağır ayrım, Batı toplumlarında kapitalizmin getirdiği her şeyi tüketip bitirme, harcama konusunda olabilir. En çok para, 12-25 yaş arasındaki gençlerin cüzdanında. Reklamlar da bu piyasa için yapılıyor. Piyasa ekonomisinin bu hali beni öfkelendiriyor. Buna karşı savaşmalıyız. Ayrıca,

→09

medyalar ve marketing denen şey, sahte bir kuşak farkı üretiyor.

Günümüz müziğiyle temasınızı nasıl sürdürüyorsunuz? Otuz yıl sonra hâlâ eski merakınızı koruyor musunuz?

Ben hep böyleydim. Yeniyetmeliğimde bile, yeni yerleri, yeni şeyleri mahallede ilk önce benim keşfetmem lazımdı. Büyük Britanya'da ilk Velvet Underground albümü sahibi bendim. Hakikaten. Ellerinin arasında tuttuğu şeyin ne olduğunun farkında olmayan bir arkadaşımın bana verdiği bir demo kaydıydı. "Waiting For The Man"i dinlediğimde, dünyanın en iyi grubu diye geçirdim içimden. O zamanlar kimse öyle şarkı yazmıyordu, çok uçuktu. O yılın aralık ayından önce, parçayı grubumla yorumladım, Velvet'in albümüyse ertesi sene şubatta çıktı! Nasıl, hiç fena değil ha? Ve bugün de, kültüre, kültürüme, içinde yaşadığım topluma aynı ilgiyi koruyorum; bu benim için hayatî bir şey.

Son zamanlarda en çok ilginizi çeken albümler neler?

Dandy Warhols'un yeni albümünü çok beğendim. Bütün o esrik hallerine rağmen gayet tutarlı, ilginç ve yapmak istedikleri şeye bayağı iyi konsantre olabilen bir grup. Bu yılki turneme ön grup olarak onları davet ettim. Solistleri Courtney'le ne zaman aynı ortamda bulunsam, içimden incik-boncuk takıp takıştırmak geliyor. 1967'den beri hissetmediğim bir duygu bu... Grandaddy'nin albümü biraz hayal kırıklığına uğrattı. Birçok şarkı aynı renk ve tonda. Macy Gray'in yeni albümü harikulade, Macy yeniden forma girmiş. Blur çok şaşırtıcı, değil mi? "Think Tank" birinci sınıf bir iş, şarkılar dört dörtlük yazılmış, icra da mükemmel. New York'taki konserlerine gittim, müthişti. Damon Albarn harika bir solist. Ama, performans dalında altın madalya Radiohead'in. New York konserleri olağanüstüydü. "Hail To The Thief" hakkında biraz kararsızım, diğer albümleri kadar çok dinlemediğimi farkettim. Lou Reed'in konseri de şaheserdi, grubun küçülmesi olayı büyütmüş, "küçük güzeldir". Lou'nun konuşması için alan açılmış, araya nefis anekdotlar serpiştiriyor.

Sizi müziğe devam etmeye iten ne?

Başka ne yapabilirim? Bırakmış olmanın zevkini yaşamak için bırakmalı mıyım? Müzik benim mesleğim, geri dönüşü yok. Müzik yapmamayı beceremem.

Müziğe başladığınızda, otuz yıl sonra hangi noktada olacağınızı öngörüyordunuz? Öngörünüzde isabet kaydettiniz mi?

Otuz yıl sonra hayatta olacağıma ihtimal vermiyordum. Dolayısıyla birkaç yıllık bir hata payını dikkate almazsak pek yanılmış sayılmam. Bir aralar, 40'lı yaşlara geldiğimde havlu atacağımı düşünmüştüm. Basıp Tibet'e giderim diyordum, en azından Northumberland'e... Ama bir yandan da şarkı yazmadan yapamayacağımı biliyordum.

Bugün müziğin sizin için işlevi ne?

Şarkılarım aracılığıyla otuz yıldır hep aynı soruları sorduğum hissine kapılıyorum: Niçin kendimizi bu denli terk edilmiş hissediyoruz, niçin bu yalnızlık duygusuyla yaşıyoruz? 34 yıldır aynı şarkıyı yapıyorum. Bir cevap beklemiyorum ama, bu soruyu sormaktan da kendimi alamıyorum –ve bu soruyu sorarak öleceğim galiba. Yaşlandıkça, hakkında yazdığım konuların giderek azaldığını hissediyorum. Ama sorulan sorular giderek daha önemli sorular oluyor: Hayat, ölüm, tanrı...

Tanrı hakkında ne düşünüyorsunuz? "Yok" desem ne dersiniz?

Bahsettiğimiz tanrı hangisi? Eski Ahid'deki ürkütücü tanrı mı, Yeni Ahid'deki babacan figür mü? Yoksa söz konusu olan Hint tanrılarından biri mi? Hem var, hem yok; bu bana en makûl gelen olasılık. *(gülüyor)*

Yeni albümünüzü kaydetmeye nasıl bir zemin üzerinde başladınız?

Canlı müzik yaptığım grubuma uyacak bir albüm yapmayı arzu ettim, aşağı yukarı tek nedenim buydu, şarkıların neyin etrafında döneceği hakkında bir fikrim yoktu. Albüm tamamen bittikten sonra, şarkıların büyük kısmının New York'da sürdürdüğüm hayatımın etkisiyle yazdığımı fark ettim. Bütün şarkılar şehir merkezinde yazıldı, enerji dolu, heyecan verici bir atmosferde. New York şu sıralar titreşim halinde, alttan alta kaynıyor. Yaşadığı travmalar nedeniyle, ama aynı zamanda olumlu şeylerin de etkisi var, bazı bakımlardan geçtiğimiz yüzyılın başlarının şehri gibi.

"Reality" sahiden de New York'a en yakın albümünüz. 11 Eylül'den bu yana şehirle daha içli dışlı olduğunuzu hissediyor musunuz?

New York'un tarihinde, 11 Eylül öncesi ve 11 Eylül sonrası olmak üzere, bundan böyle silinmeyecek bir ayrım çizgisi olacak. Böyle söylenince, çok basmakalıp gibi geliyor. Ama, dışardan bakınca görünenin ötesine geçerseniz, sizi temin ederim, her şey çok derinden değişti. Hem de iyiye doğru. 1977'de New York karanlığa gömüldüğünde oradaydım. Gasp ve yağmalama olayları olmuştu, insanlar evlerine koşturuyor, kapılarını kilitliyordu, hafızamda dehşetli bir anı olarak iz bıraktı. Geçenlerde aynı şey tekrar meydana geldiğinde, terörist bir saldırı ihtimali ortadan kalktıktan sonra, büyük bir dayanışma duygusu, neredeyse coşku ve neşe hakim oldu. Sokaklar birbirine iyi davranan, gülümseyen insanlarla doldu, esnaf bozulabilir mallarını kaldırımlara çıkarıp insanlara ikram ediyordu. Kimileri evlerinden çıkıp sokakta gitar çalıyor, kaldırımlarda piknik yapıyordu. Bunun 11 Eylül'le bir bağlantısı olduğu aşikâr: A priori nahoş bir durumu kolektif bir şekilde aşma kapasitesi, kendi içine kapanmanın, egoizmin yerini alıyor. "Reality"ye dönersek, New York'a dair bir albüm değil bu, ama ondan öylesine beslendi ki, başka bir yerde ortaya çıkamazdı, tıpkı "Heroes"un Berlin'e sıkı sıkıya bağlı olması gibi...

Hep aynı soruları sorduğum hissine kapılıyorum: Niçin kendimizi bu denli terk edilmiş hissediyoruz, niçin bu yalnızlık duygusuyla yaşıyoruz? 34 yıldır aynı şarkıyı yapıyorum.

Şehir hakkındaki olumlu izlenimlerinizi müziğinize yansıttığınızı düşünüyor musunuz?

Pozitif bir enerjinin müziğin içinden geçtiğini sanıyorum. En azından melodik yapılarda, çünkü sözler daha karamsar gözükebilir. Zaten dünyanın bu halinde her şeyin iyiye doğru gittiğini söylemenin bir anlamı da yok. Buna karşılık, karanlığın ortasında az çok tuhaf işaretler göndermek bana heyecan verici ve yapıcı bir hareket gibi geliyor.

Tony Visconti'yle tekrar bir araya gelmenizin, çok kısa süre içinde iki albüm kaydetmenizle bir alâkası var mı?

Kendi kendime sormadığım bir soru. Tekrar birlikte çalışmaya karar verdiğimizde, fazla burnu büyük gözükme pahasına, sonucun kalitesine dair en ufak bir endişemiz yoktu... Ve "Heathen" çok iyi karşılandı. Sonra, bir mini turne yaptık, o da gayet iyi geçti. Bütün bunlar gerçekten tatlı bir rekabet yarattı; çok üretken bir yazar olmak gibi bir şansım olduğundan, kısa süre içinde elimizde yeni bir albüm için yeterli malzeme oluştu. Yeniden yola koyulma arzusu güçlüydü. Bir de şu var: Kızım üç yaşında, yakında okula başlayacak. Benden uzakta büyümesini istemiyorum. Babalık yükümlülüklerim nedeniyle bundan böyle evden uzun zaman uzakta kalamam. Hem ayrıca, çaktırmadan 56 yaşına geldim. Bir dünya turnesine daha çıkabilme ihtimalim o kadar yüksek değil.

Albümün yüksek rock tonu, yeni şarkıları yazarken sahneyi göz önünde bulundurduğunuzu düşündürüyor.

Doğru değil. Bu türden düşüncelerin en son zihnimden geçmesi "Ziggy Stardust" zamanındaydı. O zamanlar müzik tabii ki temel unsurdu, ama çok teatral bir yapının bileşenlerinden sadece biriydi. Bu albümdeyse, ruh halime denk düşen bir tür aciliyet duygusunu, o anındalığı yansıtmak istedim.

Turne neye benzeyecek?

Geçen yıl yaptığımdan pek bir farkı olmayacak;

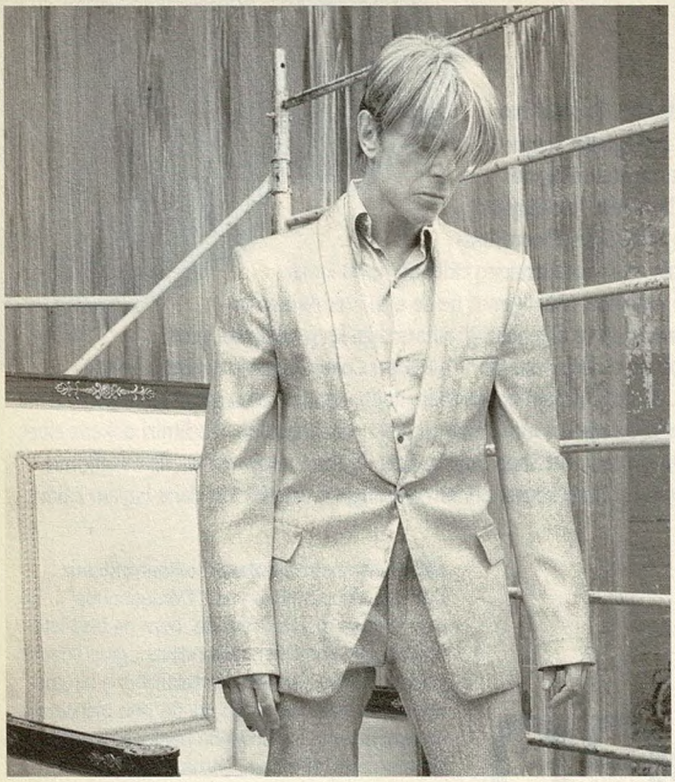

sadece daha büyük salonlarda konser vereceğiz. Video projeksiyonlar olacak, ama bunlar öylesine dolaylı, imalara dayalı görüntüler ki, ışık oyunu bile sanılabilir. Bu görsel efektlerdeki muradımız, merkezde olması gereken şarkıların atmosferini pekiştirmeleri; grup harika ve şarkı söylüyor olmanın bende uyandırdığı tatmin duygusunu tahayyül edemezsiniz. Madem öyle, hayatı zorlaştırmanın alemi ne?

Hâlâ kendinize kanıtlayacağınız şeyler var mı?

Olmadığını sanıyorum. Aşmak zorunda kaldığım son mania, 90'lı yıllarda oldu, dinleyicinin beklentisine cevap verme çabasına girmeden, beni tamamen memnun edecek albümler yapmak. Bu engeli aştığım gün, şarkı yazarken kendimi bin kere daha rahat hissettim. Öyle bir kabullenme tarzı ki, sonuçta, 60'lı, 70'li yıllara ait bestelerimle de beni sahnede barıştırdı... Frank Black *("Heathen" albümündeki Pixies şarkısı "Cactus")* ya da Jonathan Richman *("Reality" albümündeki Modern Lovers şarkısı "Pablo Picasso")* şarkılarını yorumlamak, hiçbir zaman hak ettikleri başarıyı, özellikle de kendi ülkelerinde yakalayamamış sanatçılara bir saygı duruşu anlamına gelmez mi? Benim kuşağımın, daha önceleri genellikle ulaşması çok zor olan şeyleri arayıp tarayıp bulabilmek gibi bir şansı olduğunu düşünüyorum. Günümüzde, arzdaki bunca artışın sapkınca ve paradoksal bir etkisi var: Gittikçe daha az arıyorsun, keşfetme arzusu, merak açlığı sönüyor.

Bugün sizce müzik, resim, edebiyat gibi alanların hangisinde çıkış yapabilmek daha zor?

Hepsinde. En ufak bir sanatsal yaklaşım, anında malî değerlendirmelere tosluyor. Satış yapmayan bir ilk serginin işi bitik! Baştan aşağı yetenekle donanımlı bir yığın genç kendini gösteremiyor, çünkü çelikle kaplı sinirlere sahip değiller. Yaratıcılığın en güzel kaynaklarından biri hâlâ kırılganlık ve hassasiyettir, ama bu aynı zamanda adaletsiz bir şekilde inanılmaz derecede çok sayıda kariyeri mahvediyor.

En çok beğendiğiniz Bowie albümü hangisi?

En çok beğendiğim albümüm elbette ki en yenisi. Bu kesin böyle. Muhtemelen "Scary Monsters"dan bu yana en iyisi "Reality". Ama favorim hâlâ "Buddha of Suburbia" (Varoşların Buda'sı). O albümü yapmak gerçekten mutluluktu. Sadece ben ve Erdal Kızılçay... Erdal, İsviçre'de yaşayan Türkiyeli bir müzisyen. İstanbul Konservatuarı mezunu. Orada, diploma alabilmek için bir orkestradaki bütün enstrümanları çalmayı öğrenmiş. Onu birçok kez sınava çektim, mesela bir obua getirip "buna ne dersin, bir de onu deneyelim mi?" diyordum, derhal şahane bir solo attırıveriyordu. Bunu envai çeşit enstrümanla denedim, bir kere bile sınıfta çaktıramadım. Albüm hakkında sadece bir tane dişe dokunur yazı çıktı, onun dışında görmezden gelindi. Yok farzedilen bir albüm "Buddha of Suburbia", ama benim favorim o, o ve tabii ki "Reality".

Çeviren: ***Siren İdemen***

EVEREST'ten yeniler...

roman

Pera bölgesinde dört kilometrekarelik bir alana sıkışıp kalmış yirmi altı kişi bir gece sabaha karşı yeni realiteyle burun buruna geldiler. Eşleri, dostları, düşmanları, akrabaları sınırötesi realitesi denilen bilinmezde kalmışlardı. Tıpkı mazileri gibi.

Yer yer sürükleyici bir polisiyeye dönüşen **Çözücü**, Sadık Yemni'nin kıvrak diliyle gerçekliğin sınırlarını yırtıp atan bir yapıt.

Kocasının sırlarla dolu intiharının ardından tuhaf bir yalnızlığın kucağına düşen Lauren, ıssız bir deniz kıyısında, kiralık metruk bir evde yaşamaktadır. Burada tuhaf, yaşlanmayan bir adamla karşılaşır; kadının yaşamıyla ilgili tekinsiz bir bilgi taşıyan bir adamla. Zamanın ıssızlığında beraber bir yolculuğa başlarlar – zamanda, aşkta ve insan algısında.

Beden Sanatçısı, zamanımızın en iyi yazarlarının birinden unutulması güç, muhteşem ve son derece etkileyici bir roman.

anı

İsrail Devleti'nin kurulmasıyla sonuçlanan savaş, Karmi ailesini Kudüs'ü terk etmeye zorlamıştır. Aile bir süre Şam'da kaldıktan sonra Londra'ya göç eder ve ünlü Yahudi bölgesi Golders Green'e taşınır. Yahudilerle girişilen bir savaştan kaçıp da başka bir ülkede onların yoğunlukta olduğu bir bölgeye yerleşmek, tam bir kara mizah örneğidir.

Fatma'yı Ararken, köklerini kanatarak koparmak zorunla kalan bir ailenin, Karmilerin içten ve etkileyici öyküsü...

şiir

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 83 34410 Cağaloğlu/İSTANBUL Tel: +90 212 513 34 20-21 Fax: +90 212 512 33 76 e-posta: everest@alfakitap.com
Genel Dağıtım ALFA: 0212 511 63 03 (pbx) Fax: 0212 519 33 00
www.everestyayinlari.com

THE DELGADOS

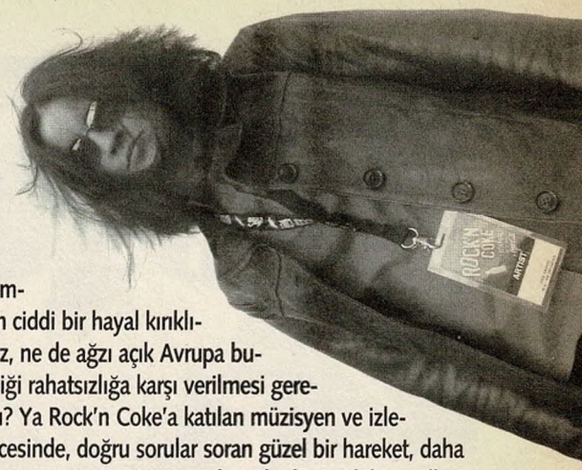

6-7 Eylül'de Hezarfen havaalanında, Rock'n Coke festivalindeydik. Her şey tıkırında gitti, Duman'dan Dead Kennedys'e, Simple Minds'dan Rashit'e yığınla güzel konser seyrettik. Dolu dolu geçen iki günün sonunda, üstümüzü başımızı, aklımızı fikrimizi şöyle bir yokladık, solculuğumuza, küreselleşme karşıtlığımıza halel gelmiş mi diye? Yok valla, neysek oyuz gene. Hatta iman bile tazeledik "Holiday In Cambodia"larla, "Mandela Day"lerle. Tıpkı Noir Désir (Efes Dark presents) Manu Chao (Efes Pilsen Summer Fest) konserlerinde olduğu gibi... O günlerde ve sonrasında, bazı Barışarock'çıların söylediklerinden ciddi bir hayal kırıklığına uğradık doğrusu. Allah kuru iftiradan saklasın, ne kandırılmışlığımız kaldı, ne Amerikan uşaklığımız, ne de ağzı açık Avrupa budalalığımız... Şirketlerin ve markaların hükmettiği bir dünyaya yönelik hepimizin paylaştığı ve dillendirdiği rahatsızlığa karşı verilmesi gereken ortak mücadelenin "beni al, onu alma" cinsinden bir alternatif festivale indirgenmesi doğru muydu? Ya Rock'n Coke'a katılan müzisyen ve izleyicilerin (sanki oraya Coca Cola'yı kutsamaya gitmişler gibi) suçlanıp dışlanması?.. Bu tuhaf tutum neticesinde, doğru sorular soran güzel bir hareket, daha doğar doğmaz, bizzat bu hareketi doğuranlar tarafından gömülmeye çalışıldı gözlerimiz önünde, insan ona yanıyor... Uzatmayalım, derdimizi dökeriz elbet bir derin dereye; şimdi lafı getirelim Rock'n Coke'da bizi tam kalbimizden vuran Delgados'a, Pet Shop Boys'a, Echo & The Bunnymen'e... İlk misafirimiz Delgados. Cumartesi siftahımızı bu İskoç indie grubun sevimli solistiyle yaptık, söyleşi sonrası konser performanslarıyla onlara bir kez daha hayran kaldık.

sanAT şİRKETLERDEN GÜÇLÜDÜR

Kendinizi belli bir Glasgow ya da İskoç müzik akımına ait hissediyor musunuz? Dahası, Chemikal Underground isminde bir plak şirketiniz var ve Arab Strap gibi başka Glasgow'lu grupları da bünyenizde barındırıyorsunuz...

Emma Pollock: Glasgow, müzikal olarak çok hareketli bir şehirdir. Gerçi festivali yüzünden Edinburgh'un kültürel hayatta daha fazla sözü geçer, ama İskoçyalı dediğiniz grupların neredeyse hepsi Glasgow'dan çıkar. Edinburgh'dan çıkan çok az isim vardır. Glasgow'da müzik dünyası şaşılacak kadar gelişmiştir. Canlı müziğin yapıldığı küçük kulüplerden büyük konser salonlarına kadar geniş bir ağ vardır ve gerçekten müzikte bir yere gelmek istiyorsanız, bu ağın içinde ilerleyerek en küçükten en büyüğe uzanmanız mümkün. Glasgow farklı yerlerden göç aldığı için her tür yabancıya da Edinburgh'a nazaran daha açık bir şehirdir. Son on yılda Glasgow'un çehresi çok değişti: Kültürel hayata büyük bir para akışı var. Her yerde, her gün yeni lokantalar, kulüpler açılıyor. Bunun bir nedeni, Glasgow'un temel ekonomisi olan gemi yapımının çökmesi ve şehrin kendine yeni bir ekonomi yaratmak zorunda kalması. BBC'nin Glasgow'da bir ana ofisinin olması, şehre olan ilgiyi daha da artırdı. Bir kente büyük medya yerleştiğinde, şehirdeki hareket onlar için haber kaynağı haline geliyor.

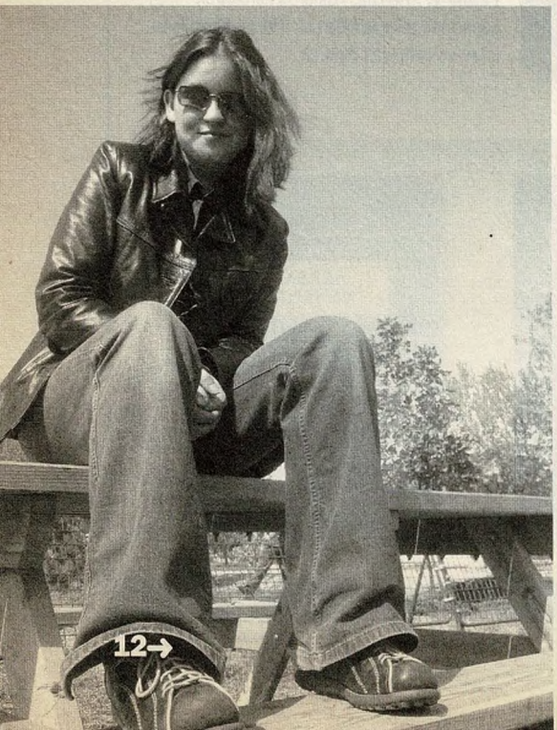

Glasgow'un havası Edinburgh'dan farklı mı?

Edinburgh'un geleneksel ve tarihî bir önemi vardır. Oranın kalesi vardır ve insanlar onu görmeye gider falan... Edinburgh'da her zaman daha fazla para döner, oldum olası. Glasgow ise daha fakir ve bu yüzden ayakları yere daha sağlam basan, işçi sınıfı merkezli bir şehirdir. Gerçi Edinburgh'da da yoksulluk ve uyuşturucu problemi had safhada, ama Edinburgh her zaman orta sınıfı temsil ettiğine inanan, İskoç Parlamentosu'nun orada bulunmasından dolayı, her zaman Glasgow'a da burun kıvırarak bakan bir kent olmuştur. İşin garibi, Glasgow hem yüzölçümü hem de nüfus olarak Edinburgh'tan daha büyük. Glasgow daha büyük, daha endüstriyel, kısaca daha modern bir kenttir. Sıradan bir insan durup dururken Glasgow'a taşınabilir ve orada tutunabilir. Edinburgh ise çok daha pahalıdır.

Delgados ismi, bisiklet şampiyonu Pedro Delgado'dan geliyor. İlk iki albümünüzde bisiklet yarışlarını bir metafor olarak kullanıyordunuz...

Evet, ilk albümümüzün adı "Domestiques"ti. Bu hem Fransa Bisiklet Turu'na, hem de bisikletçi takımlarının yarışırken kullandıkları, grup liderine yardımcı olmayı amaçlayan taktiklerine bir göndermeydi. İkinci albümün adı da yine bisikletçilerin aynı amaçla kullandıkları başka bir taktiğe göndermeydi: "Peloton". Ama bisiklet teması hiçbir zaman şarkı sözlerine sızmadı. Çok ciddi değildi yani. Üçüncü albüme geldiğimizde bu göndermelere devam etmemeye karar verdik, çünkü aksi halde çok sıkıcı bir hal almaya başlayacaktı.

İçinizde bisikletçi var mı peki?

Ben eskiden babamla bisiklete binerdim. Babam yerel bisiklet kulübüyle birlikte küçük yarışmalara katılırdı. Artık çok yaşlı, ama gençken yarışıyordu. Alun (Woodward) eskiden bisiklete binerdi, artık o da binmiyor.

Kraftwerk'in iki elemanının da profesyonel bisikletçi olduğunu biliyor muydun?

Bilmiyordum bunu.

Onların bisikletçilikle ilgili tarifi şöyle: "Konsantrasyon, hız ve sağlık!"

Ama biz onlar kadar tutkulu değiliz, bizim böyle bir tarifimiz yok. Alun o zamanlar Pedro Delgado'yla çok ilgiliydi, çünkü Delgado ilginç bir adamdı. Fransa Bisiklet Turu'nun birçok kuralını çiğneyen bir adamdı. Bisikletçilerle ilgili en çok tartışılan konu ilaç kullanımıdır. Bizce iki tane Fransa Bisiklet Turu düzenlenmeli. Birinde doping serbest olmalı, diğerinde yasak! Belki tartışmalar böylece çözümlenebilir. *(gülüyor)*

Olumlu bir tarafı da var nefretin, çünkü değişimi ateşliyor. Köle ticaretinin bitmesi, kölelerin sisteme duydukları nefret sayesinde olmadı mı?

Müziğinizde en çok dikkat çeken unsurlardan biri yaylılar orkestrasının varlığı. "Great Eastern" ve "Hate" albümünde bol bol yaylılar var. Galiba bugün de küçük bir yaylı grubuyla çıkacaksınız sahneye.

Bunu anlatmak zor... Bir şarkı yaptığınızda, şarkının bitmiş halinin bir duygusu ve atmosferi olduğunu hayal edersiniz. Biz, bir grup olarak gitar, vokal, davul ve bas üzerine kuruluyuz, ama bazı şarkılardaki duyguyu ve atmosferi aktarabilmek için bu aletler yetersiz kalabiliyor. "Great Eastern" için yazdığımız şarkıların bu tür düzenlemelere ihtiyacı olduğunu fark ettik ve yaylıları kullandık, çünkü albümün sound'u konusunda daha stüdyoya girerken bile oldukça iddialıydık. Deyim yerindeyse, zamansız bir sound yarat-

12→

maktı amacımız. Klasik müziği ve özellikle modern müzikte klasik müziğin kullanımını her zaman sevmişimdir zaten. Yaylılar ve orkestra bu amacımızı gerçekleştirdi. "Hate" albümünde de, bir önceki tecrübemizden de faydalanıp aynı yolda yürüdük. Ama yaylılar konusunda ısrarcı değiliz. Bir sonraki albümümüzde olurlar mı, bilinmez. Her şeyi kararında bırakıp yeni fikirlere yelken açmak niyetimiz.

Klasik müzikten kimleri seviyorsun?

Beethoven, Mozart gibilere çok ilgim yok, ama 20. yüzyıldan sevdiğim klasik besteciler var. Benim için klasik müzik de herhangi bir müzik. Elektronika bir parçadan nasıl zevk alabiliyorsam, ondan da öyle zevk alıyorum ve klasik kategorisinin çağrıştırdığı anlamları yüklemiyorum ona. Bence bizim farklı müzik türlerine olan ilgimiz, şu anda Britanya popüler müziğinin içinde bulunduğu acınacak duruma bir tepki de olabilir. Listeler pop ve r&b dolu. Bence popüler müzik, sanatın ucunda durma, sanatın bir parçası olma özelliğini kaybetti. Oysa Britanya'daki müziğin bugüne kadarki temel karakteristiğiydi sanata uzanan ucu... Bugün müzik tamamen satış ve para odaklı. Plak basan firmalar kültürel sorumluluklarını tamamen bir yana atmış durumda. 13-14 yaşındakiler için üretilen, tamamen eğlence amaçlı bir müziği pompalıyorlar ki, bu durum içler acısı...

Farklı müzik türlerine ilgimiz, Britanya popüler müziğinin içinde bulunduğu acınacak duruma bir tepki de olabilir. Popüler müzik, sanatın parçası olma özelliğini kaybetti.

"All You Need Is Hate" (Bütün ihtiyacın nefret) şarkınızın ilginç bir hikayesi var. Şarkıyı kaydettiğiniz gün, 11 Eylül saldırısına denk gelmiş...

Evet, ama tamamen tesadüf. Şarkı daha önce yazılmıştı. Alun bu şarkıyı yazarken kafasında şöyle şeyler dönüyordu: Dünya sevgiden çok nefret üzerine dönüyor ve olayları itekleyen, değişime zorlayan sevgi değil, insanların bulundukları duruma ve etrafına karşı duyduğu nefret. Bu açıdan bakınca olumlu bir tarafı da var nefretin, çünkü değişimi ateşliyor. Köle ticaretinin bitmesi, kölelerin sisteme duydukları nefret sayesinde olmadı mı? Alun sinik bir şekilde bunları anlatmaya çalışıyordu. İnsan ırkı böyle bir şey çünkü. Huzur içinde oturup hiçbir şeyin değişmemesine katlanamıyor. İçindeki dünya dışındaki dünyayla uyuşmadığında, nefret ve değişim isteği çıkıyor ortaya...

Sence 11 Eylül'de olan da böyle bir şey miydi?

Bu konuda konuşmaya yetkili görmüyorum doğrusu kendimi. Bu olayın sıradan Amerikalıların hayatında gerçekten bir şey değiştirip değiştirmediğinden de emin değilim. Ama ta başından beri tarih dinle paranın çekişmesine sahne oldu. Doğuda din daha önemli bir faktörken, Batıdaki tüm değerler maddî mülkiyete dayanır. 11 Eylül'de yaşananların çok daha derine giden sebepleri var. Ve her şeyden önce ABD'nin sorgulanamaz iktidarının derinlerine uzanıyor.

"All You Need Is Hate" şarkısının müziğinde zaten yumuşak bir pop şarkısı haavası egemen. Bu ismi taşıyan bir şarkıdan beklenmeyecek bir müzik...

Bizim amacımız her zaman, şarkı sözlerimiz ve müziğimizle daha bol çağrışımlı, zihne hitap eden, düşündürücü bir şeyler üretmek. Arkaya trash metal koyup bu ismi taşıyan bir şarkı yapmak çok kolay. Şarkı sözü yazarken öncelikli derdim, bana bir şeyler ifade edebilmesi. Müzik için de aynı şey geçerli. Gerçi bu tür konularda konuşmak kolay değil, çünkü müzik yaparken aklınıza eseni yapıyorsunuz. Bir fikri deniyorsunuz, tutarsa devam ediyorsunuz. Hiçbir şey inceden inceye planlı değil. Müziği müzik yapan da bu belki.

Bir keresinde Dead Kennedys'in "California Über Alles" şarkısını cover'lamışsınız, doğru mu?

Evet, John Peel'ın bir programında... Bizden dört cover parça kaydetmemizi istedi. Alun'un seçtiği parçalardan biri "California Über Alles"ti. Çok iyi parçadır. Sonra, ELO'dan bir parça ve Cat Stevens'tan "Mathew & Son"ı kaydettik. John Peel da ilk doo-wop gruplarından birinin bir parçasını yorumlamamızı istedi. O da güzel oldu.

Gençken John Peel dinler miydiniz? Onun sizi sevdiği kesin, çünkü "Pull The Wires From The Wall" şarkınızı Yüzyılın En İyi 50 Şarkısı listesine dahil etmiş.

Gerçekten mi? Yılın en iyi şarkıları arasına koyduğunu biliyordum, ama yüzyılın en iyileri listesine girdiğimizi bilmiyordum.

Evet, 26. sırada.

Çok sevindim. Gerçekten haberim yoktu. Soruna gelince, çok dinlediğimi söyleyemem o zamanlar. Ama popüler müziğin önemli simalarından biri olarak hepimiz takdir ederdik onu. Çaldıklarını çok sevmezdim. Fazla hardcore ve dağınık müzikler gibi gelirdi bana. Son yıllarda daha fazla dinlemeye başladım. Ama John Peel'ın kendisini çok severim. Gerçekten art niyetsiz ve müzik aşığı bir adam. Karısı Shelia'nın 50. doğumgününde de çalmamızı istemişti. Karısına Pig (Domuz) diye hitap eder. Domuz şeklinde havai fişek gösterisi düzenletmişti partide.

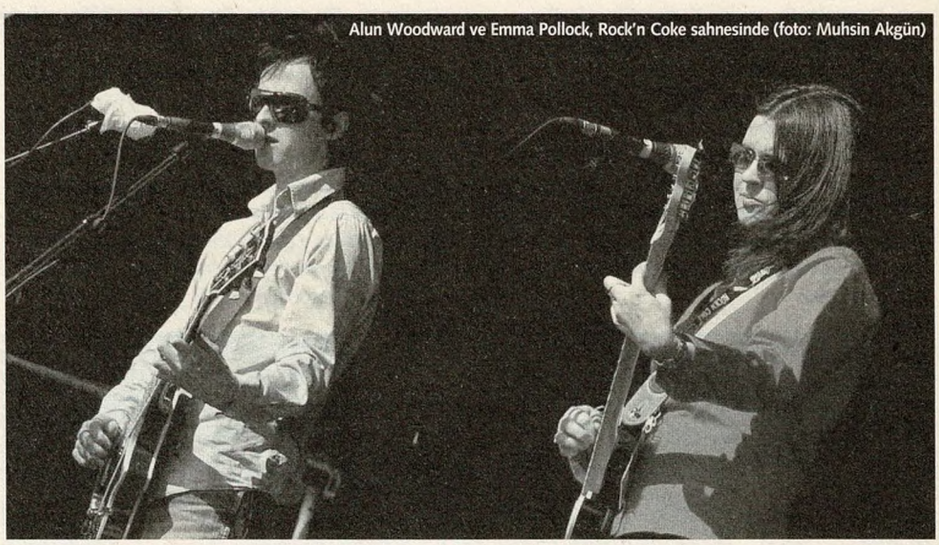
Alun Woodward ve Emma Pollock, Rock'n Coke sahnesinde (foto: Muhsin Akgün)

Ressam Joe Coleman'la ortak bir proje yaptınız. Onun resimleri ve sizin müziğiniz. Nasıl oldu bu?

Joe Coleman, resim ve müziğin buluşması türü bir festivale davet edilmişti Londra'da. Onun filmi üzerine müzik yapmamız istendi. Film, kameranın, Coleman'ın yedi-sekiz portresini zoom'layarak üzerlerinde yavaş yavaş dolaşmasından ibaretti. Coleman'ın resimleri çok karanlıktır, bilirsiniz. Jane Mansfield, Hank Williams gibi ünlülerin trajik hikayelerini resimlemesiyle ünlenmişti. Bizim için zor bir projeydi, çünkü müziği filmin karşısında ortaya çıkardık. Görsel bir şey üzerine müzik yapmak daha önce hiç denemediğimiz bir şeydi. Soundtrack kaydetmek gibi... Söz de kullanmadık. "Hate" albümündeki parçaların birçoğu o projeden doğmuştur.

Delgados davulcusu Paul Savage'la ikinizin küçük bir bebeği var, değil mi? Nefret dolu bir dünyaya bebek getirmek nasıl bir şey?

Kolay değil. Ama albümde anlattığımız o kadar da olumsuz bir dünya değil. Çocuk doğurmak, bir taraftan bakınca bencilce bir olay. Sen karar veriyorsun, o doğuyor ve dünyayla başa çıkmak zorunda kalıyor. Ama hayat da böyle bir şey değil mi? Oğlumuz henüz 19 aylık. Adı Ben. Büyüdüğünde bu dünyanın farklı yönleriyle tanışmasını sağlamak istiyorum. Şu anda İngiltere'de hayat standardı yüksek ve gençlerin ellerindeki imkânları takdir etmeleri çok zor. Kısacası, kolay değil çocuk yetiştirmek. Elimizden geleni yapıyoruz.

Turnelere götürüyor musunuz onu?

Hayır, henüz çok küçük. Annem bakıyor. Aslında bu yüzden turneye çıkmayı seviyorum, çünkü sabahları daha çok uyuyabiliyorum. *(gülüyor)*

Büyük sponsorlu festivallere nasıl bakıyorsunuz? Rock'n Coke hayli tartışma yarattı. Protestolara ve hatta bugün bir başka yerde alternatif bir festivalin doğmasına bile neden oldu...

Gerçekten mi? Bence tepkinin oluşması iyi ve gerekli bir şey. Bugünlerde Naomi Klein'ın "No Logo" kitabını okuyorum. Markalar artık çok önemli bir güç. Hayatın kişiselliğini elimizden alıyorlar. Dünyanın neresine gitsek aynı markalarla etrafımız çevrilmiş durumda. Kültürel kimlikler gitgide siliniyor. Bu markaların arkasındaki firmaların bu kadar büyük paralar kazanıyor olması asıl tehlike belki, çünkü hükümetler bile satın alınabiliyor artık. Dünyanın her yerinde politik çürümüşlük hüküm sürüyor. Firmalar ülkelerin kaderlerini etkileyecek kadar güçlüler. Anti-tekel yasaları da aslında bu tehlikeye karşı yapılmış. Coca Cola, Nike gibi firmalar yerel girişimleri öldürüyorlar. Ama diğer yandan bu festivaller bizim gibi küçük gruplar ve bizi dinlemek isteyenler için büyük fırsat, çünkü biz kendi çabamızla asla buraya gelecek parayı bulamayız. Ama sanat politikacılardan ve şirketlerden daha güçlüdür. Ve bu tür platformlar bu amaçla kullanılmalı. Bu organizasyonun gelirinin belli bir bölümünün kız çocuklarının eğitimine katkı olarak gittiğini biliyorum. Bu, insanın içini biraz rahatlatıyor. Gerçi bu katkının Coca Cola'nın kazancının yanında çok küçük kaldığı da bir gerçek. Kısacası bu konuda hislerim karışık. Bir yandan ayakta kalmaya çalışan bizim gibi gruplara bir destek, diğer yandan da markaların gitgide daha da büyümesini sağlayan bir mekanizma. Bu karışıklıktan ne çıkacağını ben de bilmiyorum doğrusu.

Söyleşi: ***Ogan Güner***

THE CARDIGANS

İsveçli misafirler, Rock'n Coke festivalinin en dolu tribünlere çalan grubuydu. Ayılıp bayılanı da çoktu, vasat bulanı da. Kim ne derse desin, gün akşama dönerken sahnedeki kristal avizelerin ve perdeye akseden yıldızların altındaki Nina'yla karşılıklı "Lovefool"u söylemek gayet şık bir deneyimdi. Konserden birkaç saat önce, Cardigans'ın gitaristi Peter ve davulcusu Bengt'le durum tespiti yaptık...

ROCK'N BERGMAN

Cardigans'ın öncesine dönersek, gruptan birkaç kişi bir heavy metal grubunda birlikte çalıyormuş. Heavy metal bütün İskandinav ülkelerinde çok popüler. Niye?

Peter Svensson: Biz büyürken etrafta duyduğumuz, popüler müzik oydu. Ama bizim grubumuz tam anlamıyla bir heavy metal grubu sayılmazdı. Heavy metal niye popülerdi, bilmiyorum.

İsveç gibi rock'n'roll geleneği pek olmayan bir ülkede heavy metal türünün fazla geleneğe ihtiyacı olmaması bir sebep olabilir mi?

Peter: İsveç'in aslında, uluslararası düzeyde olmasa da, kendi bünyesinde bir rock'n'roll geleneği var. 50'lerde ve 60'larda birçok ünlü isim var.

İsveç'i temsil eden önemli figürlerden biri de Ingmar Bergman. Nina Persson bir röportajda Cardigans müziğini "Bergman-rock" olarak tanımlamış. Bergman filmleri ne ifade ediyor size?

Bengt Lagerberg: Valla, Nina öyle mi demiş? Bergman, İsveç'in önemli figürlerinden... İsveç kimliği neyse, Bergman'ı oluşturan da bu. Bergman'ın eserleri bence hiciv dolu.

Cardigans'ın dönüm noktalarından biri "Romeo & Juliet" filminin soundtrack'inde şarkınızın kullanılmasıydı. "Shakespeare'in MTV versiyonu" olarak değerlendirilen bu filme katkıda bulunduktan sonra, bir Bergman filmine de müzik yapmak ister miydiniz?

Bergman için de bugünün Shakespeare'i diyenler var zaten. Bergman o kadar iyi ve kötü şöhretli bir yönetmen ki, onun eserlerinden herhangi birine müzik yapmak bizim için onur olurdu. Keşke...

Son yıllarda İsveç'te yeni gruplar çıkıyor: Hives, Kent gibi. Siz de bu gruplardan bazılarıyla birlikte çalışıyorsunuz...

Peter: İsveç küçük bir ülke. Orada turneye falan çıktığınızda bir şekilde bütün müzik yapanlarla yollarınız kesişiyor. İlişkilerimiz arkadaşlık düzeyinde. Birbirimizi destekliyoruz; bizim son albümümüzde olduğu gibi onlarla işler yapmaktan zevk alıyoruz artık.

Peki İsveç'te bir alternatif müzik dünyası var mı?

Peter: Demin konuştuğumuz gruplar, kısa bir süre öncesine kadar alternatif sayılıyordu. Biz de öyle. Galiba alternatif müzik mainstream oldu. Mesela Kent, İsveç'te çok meşhur ve büyük. Onların müziği şu anda İsveç'te mainstream. Tabii sıradan bir mainstream gruptan çok daha fazla şey ifade ediyorlar insanlar için.

İlk ortaya çıktığımızda, o dönemdeki müziğin ve sound'un çok dışında kalan bir müziğimiz vardı. Arşivinde olmasını istediğin müziği yapmaya çalışıyoruz.

Sıradan mainstream dediğiniz müzikle sizin mainstream'iniz arasında ne fark var?

Peter: Sadece satmak için yaratılan müziği kastediyoruz. Biz ve saydığın diğer gruplarsa arşivinde olmasını istediğin müziği yapmaya çalışıyoruz. Yaptığımız müzik satarsa ne mutlu. O ayrı bir durum...

İlk olarak Japonya'da patlama yaptınız. Garipsediniz mi bu durumu?

Peter: Bir Türk grubu İsveç'te meşhur olsa ve bir tek İsveç'te meşhur olsa ne hissederse, biz de öyle hissettik. 10-15 defa gitmişizdir Japonya'ya, ama bu sorunun yanıtını biz de bulamadık hâlâ.

Menejeriniz bir röportajda şöyle demiş: "Eğer İngiltere'de meşhur değilseniz, meşhur değilsiniz demektir." İngiltere'de nasıl gidiyor işler?

Bengt: Böyle bir laf mı etmiş gerçekten?.. Bir önceki albüm İngiltere'de çok iyi satmıştı. Son albüm daha yavaş gidiyor. Şu an İngiltere'de biraz alternatif kalıyoruz galiba. Gündemdeki müziğe denk düşmeme durumları yaşanabiliyor bazen.

Bir kadın şarkıcının olduğu bir grupta çalışmak nasıl bir şey? Gerçi, kadın şarkıcılı, tüm dikkatin onların üzerine toplandığı daha birçok grup var.

Bengt: Doğru, tek değiliz. Dahası, tamamen erkeklerden kurulu gruplarda da ilginin tek kişide toplanması benzeri sorunlara neden oluyor. Tabii bizim gibi dört erkek ve bir kadının olduğu grupta durum biraz daha farklı. Ama hiçbirimizin Nina'yla kişisel bir sorunu olduğunu sanmıyorum. Biz hep beş kişiydik, hâlâ da öyleyiz. Ama bu sorunun bir de öbür yüzü var. Asıl zorluğu Nina çekiyor. Bütün o rolü tek başına taşımak ağır bir sorumluluk.

İsveç'in neresindeniz?

Bengt: Bir kısmımız Stockholm'de, bir kısmımızsa Malmö'de yaşıyor. Ama küçük bir kasabada büyüdük hepimiz, Jonkoping'de.

Bu küçük kasabada 52 kilise varmış, öyle mi?

Bengt: Doğru. Şu anda daha fazladır. İsveç'in dindar kesiminde bu kasaba. Her mezhebin kendi kilisesi var. Ama herhangi bir baskı yoktur etrafa karşı. Ben hiç dine bulaşmadan büyüdüm ve etrafımda da kiliseye giden kimse yoktu.

Nine Inch Nails'ten Natacha Atlas'a kadar birçok isim sizi beğendiğini söylüyor. Bu kadar farklı yelpazedeki insanlar niye beğeniyor sizi?

Peter: İlk ortaya çıktığımızda, o dönemdeki müziğin ve sound'un çok dışında kalan bir müziğimiz vardı. Herhalde bu yüzden ilgilerini çekiyoruz.

Peki siz ne dinliyorsunuz?

Peter: Nine Inch Nails, Natacha Atlas!.. Belli bir tür değil, beğendiğimiz her türlü şeyi dinliyoruz. Kimi zaman Nine Inch Nails, kimi zaman da Pantera olabilir.

Söyleşi: ***Ogan Güner - Gökhan Pamuk***

Armudu dişleyen gitarist Peter Svensson, diğeri davulcu Bengt Lagerberg (foto: Emin Ekşi)

ARAM YAYINCILIK'TAN;

MEZOPOTAMYA MİTOLOJİSİ SÖZLÜĞÜ
Tanrılar
İfritler
Semboller

DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE YEREL YÖNETİMLER

Demokratik uygarlık yönetimleri işlevleri, yönetim anlayışı ve kültüründe de bir geçişi yaşamak durumunda olacaktır. Bunun gerçekleşmesi ise;

Ne İsveç modeli olarak bilinen ve daha çok reel sosyalizmi dengelemek isteyen Batı kapitalizmi tarzı rekabetçi yaklaşımları -ki reel sosyalizmin çözülüşüyle bu tür yaklaşımlar da çözümsüzlüğe girmişlerdir- ne de Türkiye'de sosyal demokrat belediyeciliğin yüzeysel restorasyonla yetinen ve onu dahi gerçekleştirmede yeterli iradeyi gösteremeyen ucuz halkçılığıyla mümkündür.

Demokratik yerel yönetimler sonuna kadar halkçı olacaktır. Ama bu halk günlük yaşamın ağır baskısıyla bunaltılmış ve ufku daraltılmış bir halk değil, yüksek demokrasi bilinciyle yerelin sorunlarını ulusal ve global sorunlardan koparmayan, ama yerelin somutluğundan da uzak durmayan bir halk olacaktır. İşte yerel yönetimlerin asıl görevi de böylesi bir halkın gelişiminde yöneten ve öncülük eden rolünü oynamaktır.

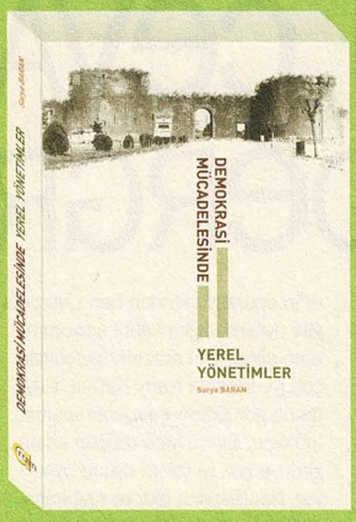

Vandana Shiva *Su Savaşları*'nda, bilim ve toplum hakkındaki derin bilgisini, cemaatlere ait su haklarının tarihsel erozyonunu analiz etmek için kullanıyor.

Ulusalararası su ticaretini, baraj inşaatlarını, yeraltı suyu mühendisliğini ve suku tanımı inceleyerek dünyanın nasıl yok edilmekte olduğunu ve yoksul halkların çok değerli bir ortak mülk üzerindeki haklarından nasıl mahrum bırakıldıklarını teşhir ediyor.

Shiva, süregiden Filistin-İsrail sorunu gibi, günümüzün çoğu zaman etnik veya dinsel savaşlar şeklinde maskelenen en önemli ihtilaflarının pek çoğunun, aslında kıt ve yaşamsal öneme sahip doğal kaynaklar üzerinde yaşanan çatışmalar olduğunu gözler önüne seriyor.

Su Savaşları, suyun tarih boyunca cemaatler içinde oynadığı ruhani ve geleneksel rolü övgüyle karşılıyor ve su özelleştirmesinin tüm dünyada kültürleri ve yoksul halkların yaşam kaynakları-nı tehdit ettiği uyarısında bulunuyor.

Ülkemizde yaşanan Kürt sorununun Ortadoğu'daki su sorunuyla bağlantısı düşünüldüğünde Vandana Shiva'nın kitabı Türkiye için özel bir önem kazanıyor.

Bush ve ekibi zor yoluyla dünyaya ABD hegemonyasını dayatmak üzere işbaşına geldi. 11 Eylül saldırıları bu politikanın açıkça uygulanması için bir bahane olarak kullanıldı. Irak Savaşı'nın hazırlık ve saldırı aşamalarında, ABD'nin hukuk ve ahlakın evrenselliği ilkesini açıkça ve dünyayla dalga geçercesine çiğnediği bir dönemde, inşa edilmek istenen tek kutuplu dünya düzenine karşı direnişin nasıl biçimleneceği tartışması karmaşık bir hal aldı.

Oyun "imparatorun" kurallarına göre mi oynanacak?
Bu şekilde oynanabilir ve sonuç alıcı da olabilir: 11 Eylül saldırılarının da gösterdiği gibi, teknolojik gelişmenin vardığı düzey, etkili terör eylemlerini güçlü devletlerin tekelinden çıkartmış durumda. Dahası, Bush yönetimi ve ona özenen başka ülke yönetimleri hayatın bekasını tehlikeye atacak bir terör döngüsü yaratma yolunda kışkırtıcı dev atımlar atıyorlar. Buna karşılık, adil bir dünya düzeni için mücadele edenler ve bu mücadelenin bir bileşeni olarak savaş karşıtı hareket, hayatın bekasını eksen alan etkili bir direniş politikası geliştirdikleri takdirde, kazanan hiç kuşkusuz insanlık olacaktır.

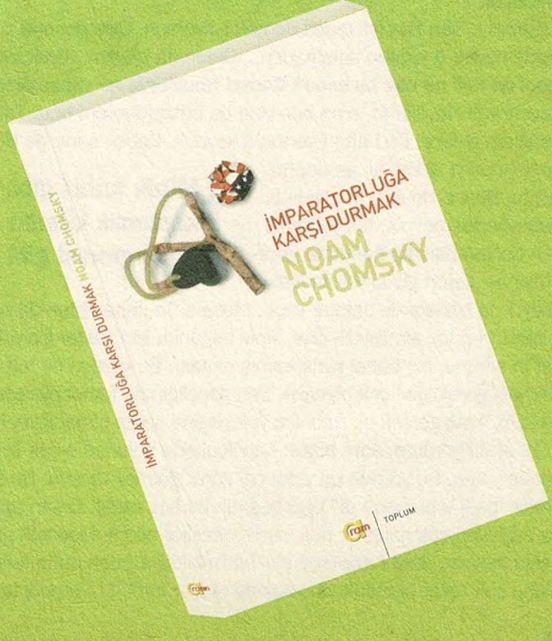

Aram Yayıncılık
Evliya Çelebi Mah. Aybastı Sok. No:19/5 Beyoğlu - İstanbul
Tel: 0.212 292 89 40 - Fax: 0.212 292 89 41
e-mail: aramyayincilik@yahoo.com
www:aramyayincilik.com

Foto: Emin Ekşi

ECHO & THE BUNNYMEN

Misafir umduğunu değil, bulduğunu yer. Gün gelip de "Killing Moon"u canlı olarak, yakan kavuran bir yaz havasında, güneşin alnında seyredeceğimizi hayal etmemiştik elbette. Olsun, hiç istifimizi bozmadık, 45 dakika boyunca sahneden taşan zıpkın gibi rock'a kendimizi bıraktık, dünyalar bizim oldu... Echo & The Bunnymen, Rock'n Coke'un gündüz seansında öyle kıyak çaldı ki, konser öncesi "Kim? Echo & The Boney M mi?" diyenlerin bile gönlünü kazandı... Sonrasında Ian McCulloch'u kolundan çekiştirip bir masaya oturttuk. Nasıl oluyor da böyle karanlık bir müzik böyle matrak bir heriften çıkıyor, diye hayret ederekten uzun uzun muhabbet ettik...

DOĞRU CEVAP VELVET UNDERGROUND

İstanbul macerası nasıl gidiyor?

Ian McCulloch: Valla istanbul'a geleceğim için çok heyecanlıydım. Daha önce hiç gelmedim buraya. Gelirken tek hayalim vardı; gündüz gözüyle İstanbul'u dolaşmak. Gelin görün ki, otelde uyuyakaldım. Çok geç kalktım ve hayallerim suya düştü. Buraya gelmeden tanıdığımız kişiler vardı, hatta biri Will'le (Sergeant) mail'leşiyordu. "Gelince hep birlikte içmeye gideceğiz!" diye mail atmış. Daha havaalanına inince heyecanlandım. Ne de olsa burası Galatasaray'ın, Fenerbahçe'nin memleketi, değil mi?

Beşiktaş'ı atlama. Çok insanın kalbini kırarsın.

Kim onlar? O da İstanbul takımı mı?

Evet. Bu sene Şampiyonlar Ligi'ndeler. Geçen sene de UEFA'da çeyrek final oynadılar.

Dur bakayım... Sen Bes-hik-taaas demek istiyorsun. Öyle desene... Güzel telaffuz edemedin, o yüzden anlamadım... Onları da izledim. Kıyak takım!

Liverpool'un hali ne olur bu sene? Gerard Houllier'le ne yapacaksınız?

Pek seveni yok Houllier'in, ama ben yine de destekliyorum onu. Takım bu sene sağlam gidiyor. Bu hafta Everton'a koyduk. Geçen sene de Houllier bize Süper Kupa'yı aldırdı ki, en önemli şey buydu. Bence Houllier'in elinde bütün mücevherler mevcut, tek yapması gereken bunları parlatıp harekete geçirmek. Michael Owen gibisi yok mesela. Yıllar boyunca transferde hatalar yaptı. Mesela Southhampton'da bir herif vardı, sekiz yıl önce almalıydık onu. Tıpkı bugünkü McClaster gibiydi herif. Houllier'in sorunu, hiç futbol oynamamış olması. Bu yüzden bir futbolcunun nasıl olması gerektiğini çok bilmiyor. Ben gençliğimde futbol oynadım. Fena da değildim, ama gerçek bir futbolcu yeteneğine sahip olmadığımı biliyordum. Gol atabiliyordum, ama büyük futbolcularda bulunan o çok özel yetenek bende yoktu. Bu yüzden bu yeteneği görür görmez tanırım. Bu adamlarda sürekli "hadi topu bana at" diye bağıran bir şey vardır. Onları ayaklarındaki topa bağlayan çok garip bir bağ vardır. Houllier adam seçerken güce, tavra ve akla bakıyor, ama futboldaki akıl bizim bildiğimizden daha farklı bir akıl. Daha çok roket hızındaki duyulardan oluşur futbol. Liverpool'un, Houllier'in operasyonundan beri Liverpool gibi oynamadığını kabul ediyorum, ama elimizdeki adamlar gerçekten çok iyi. Mesela Harry Kewell: Hayatımda gördüğüm en maceraperest futbolcu. Şimdi iyice disiplin altına girdi ve çok iyi takım oyunu oynuyor. Houllier onu aldı ve sağ kanada koydu, birdenbire farklı bir oyuncu oldu. En sıradışı işleri yapıyor; rakip savunmanın korkulu rüyası. Rakibi bir kere çalımlıyor, dönüp tekrar çalımlıyor, üstüne bir de cila atıyor. Resmen taşak geçiyor adamlarla. Biz de bu tür oyuna bayılıyoruz, çünkü yıllardır böyle bir futbolcumuz olmamıştı.

Müzik futbol gibi. Takım oyunu oynamayı severim, ama kaptanlık isterim. Liverpool'da maç seyrederek Velvet Underground gibi bir "takım" kavramına yaklaştım.

Futboldan laf açıldığında bu kadar heyecanlandığına göre, iyi bir futbolcu olmayı bugün olduğun şeye yeğler miydin?

Çok iyi, zeki bir futbolcu mesela, öyle mi? Ve tabii başka bir suratla... Aslında ben futbolculuğa devam ediyorum... Pub'larda! Her zaman barın doğru yerindeyim ve asla pub'da ofsayta düşmem... Bilmiyorum valla, 13 yaşındayken futbolcu olamayacağımı anlamıştım. Parkta arkadaşlarla oynamakla yetinmek zorunda kaldım. O da çok zevklidir. Gol attığında havalara uçarsın. Sen sahnede sigarayla yaptığım hareketi gördün mü?

Evet, güzel sektiriyorsun sigarayı.

Şimdiye kadar yaptığım en iyi hareket şuydu: Sağ dizimde sektirdim, sol dizimde sektirdim, tekrar sağ dizime aldım, sonra sağ bileğimin dışıyla ortaladım. Neredeyse yangın çıkıyordu.

Futbolcu olsan 25 yıldır sanatını icra ediyor da olamazdın...

Evet. Şu anda kendi kendimin menejeriyim. Bundan memnunum. Hiç kimse gelip bana "hadi anam, Chelsea'ye gidiyorsun" diyemez. Ya da Real Sociedad'a. Hiç kimse beni Bunnymen kadrosunun dışında bırakamaz. Ama Tanrım, yine de iyi bir futbolcu olmak için neler vermezdim!

Takımına olduğun kadar Liverpool kentine de çok düşkünsün. Ne ifade ediyor Liverpool?

Ne ifade ettiğini bilmiyorum. Liverpool benim etim ve kanım. Her şeyim. New York'u da severim, hiç görmemiş olmama rağmen İstanbul da harika bir kent benim için. Yolda buraya gelirken aklımdan tek bir

şey geçiyordu: "Bir an önce nasıl sarhoş olabilirim orada acaba?" Ama bunca yıl ve bunca içki sonra şöyle düşünüyorsun: "Git ve iyi bir konser ver. Beyhude şeylerin peşinde koşma. Orada olanları al ve yetinmesini bil." New York, Toronto ya da başka bir kent, hepsi benim için okey... Ama ister inan ister inanma, İstanbul'a gelirken heyecanlandım. Siz belki içinde yaşadığınız için böyle bir şey hissetmiyorsunuz ama, bizimkilere yolda "Konstantinopolis'e gittiğimizin farkında mısınız?" dedim. Biz küçükken bir tekerleme vardı, onu hatırladım: "Konstantinopolis kelimesi çok uzun / Söyleyebilir misin harflerini onun?" Cevabı da şöyleydi: "O." *("– Constantinople is a long word / Can you spell it?.." "– I.t.")* İstanbul da güzel bir isim, ama Konstantinopolis farklı bir dünya çağrıştırıyor. Buraya geldiğinde yeni binalardan başka bir şey göremiyorsun, ama Konstantinopolisliği yine de hissediyorsun... Üstelik havaalanınız da çok güzel ve ferah. Heathrow hesapta dünyanın en büyük havaalanlarından biri, ama bu kadar sıkıntı verici, kötü bir yer olamaz. Ne diyorduk, ha, Liverpool'dan bahsediyorduk. Dediğim gibi, Liverpool benim her şeyim. Önümüzdeki yıl Kültür Başkenti olacak Liverpool ve ben Bunnymen'le bu sanat etkinliklerinin içinde yer alacağım bir şekilde. Sanat demek doğru mu bilmiyorum, ama evet, biz de sanatız. Eğer insanlar Shakespeare okumuyorsa, Bunnymen dinlemeli, di mi ama!.. Shakespeare okuyup Bunnymen dinlerlerse, daha da iyi olur tabii. Liverpool da, tıpkı İstanbul gibi, yeryüzünün en eski kentlerinden biri. Adem'le Havva kesinlikle Liverpool'lu. Şöyle bir teorim var: Tanrı evreni yaratırken fazla zorlanmadı. İki kişinin çabalarına bıraktı tüm işi. Yeryüzünün her yerine Adem ile Havva dağıttı, ama Liverpool'a bir sürü Adem ile Havva kondurdu. Annemin adı da Evelyn'di zaten. Babam adının Robert olduğunu söylerdi, ama kronik bir yalancıydı. O yüzden adının Adam olduğuna eminim. Liverpool'da Adem Adem'le dalga geçer, Havva Havva'yla. Liverpool'da insanlar kendilerini hafife alır, futbolu ciddiye alır. Liverpool'dan başka bir yerde olsa, Adem'le Havva olmak ağır bir sorumluluk olurdu, ama Liverpool'da kolaydır. İstanbul'a geldiğimizde "burada kaç insan yaşıyor" diye sordum. Ben 500 bin falan tahmin ediyordum. Bir öğrendim ki, 15 milyon insan yaşıyormuş bu şehirde. İnanılmaz bir şey. Bu arada dün sizin millî takım Slovakya'yı 3-0 yendi, di mi?

Evet. Siz de 2-1 galipsiniz.

Evet, Makedonya'yı 2-1 yendik. Pek iyi bir skor değil. Göreceğiz bakalım, ne olacak? Biliyorsun 70'lerde Panathinaikos çok iyi bir takımdı. Şimdiyse Galatasaray ve, neydi az önce bahsettiğimiz takım?

Beşiktaş!

Hah, Beşiktaş gibi takımlar var... Bu arada Beşiktaş ismi sanki bir meze adı gibi. İstanbul takımı mıydı onlar da?

Evet.

Kaç istanbul takımı var birinci ligde?

Üç büyük, bir de küçük, toplam dört!

Biz İngilizler hayatta Beşiktaş kelimesini telaffuz edemeyiz tabii. John Watson'u biliyor musun? BBC'nin spikeri. Dünya Kupası'ndaki Türkiye maçlarında Sas diyordu. Biz de adını öyle öğrendik. Sonra birden Şaş demeye başladı.

Ona Hasan Şaş'ın doğru telaffuzunu, Londra'da bir Türk lokantasında öğretmişler. Adam yemek ısmarlamış, garson da "aşçı size yemek vermiyor, önce Şaş demeyi öğreneceksiniz" demiş. Ve öğrenmiş.

Hadi ya, hikayenin bu kısmını bilmiyordum... Futbolda şöyle bir durum oluştu. Mesela Real Madrid: İnanılmaz bir kadro. Beckham da o kadroya dahil oldu ve daha da inanılmaz oldular. Beckham, Owen'la birlikte İngiltere'yi Dünya Kupası'na taşıyan iki adamdan biri. Diğerlerinin büyük bir katkısı olmadı. Real Madrid'deki adamların her biri ayağına topu alınca iş yapabilen adamlar. Her biri yıldız. Liverpool'da son beş senedir olmayan da bu. Sizin Beşiktaş gibi takımları sevmenizin ardında da bunun tam tersi bir durum yatıyor. Bu takımlar İngiltere'nin 15 yıl önce oynadığı futbolu oynuyorlar: Herkesin sahadaki yerini ve görevini çok iyi bildiği, hızlı, akıllı bir oyunun oynandığı bir futbol biçimi. Büyük yıldızlar yok ortada, ama takım bir arada olduğunda çok iyi oynuyor. Bu futbol çeşidi Avrupa'da kaybolurken Türkiye gibi yerlerde yükseliyor. Türkiye yarı finale çıktı Dünya Kupası'nda. Bu inanılmaz bir şey ve hak ettiniz. Yarı finalde kimle oynamıştınız?

Brezilya'yla.

Ah, Almanya'yla oynasaydınız, kesin ezip geçerdiniz. Kupa'da en iyi futbolu beklenmedik ülkeler oynadı. Siz, Japonya, Güney Kore... *(O sırada Peter Murphy yanımıza geliyor, Ian'a laf atıyor: "Hadi Ian, doğruyu söyle. Hep bizi kıskandınız di mi?.." Sonra bize dönüyor: "Ian çok iyi adamdır, acayip dalgacıdır, çok tutarım onu." Vedalaşıp ayrılırken, Ian arkasından konuşmaya başlıyor.)* Bu da hayatında hiç futbol oynamamıştır kesin. Gerçi severim Peter'ı. İyi heriftir, ama biraz cikstir. Ben futbol oynamış insanları severim. Futbol her şeyin anahtarıdır. Mesela U2 hayranıysan, muhtemelen Tottenham Hotspur taraftarısındır. Tottenham sahaya neredeyse topuklu ayakkabılarla çıkan bir takım. Ben bu yüzden Velvet Underground'u severim en çok.

Filipinler'den bize kartpostal atan insanlar var. "Dünyanın en iyi grubusunuz" diye yazıyorlar. Hadi ben bunu biliyorum da, sen nereden biliyorsun, di mi ama!

Echo & The Bunnymen, 25. yılını İstanbul'da kutladı... 1979 Liverpool hatırası: Will Sergeant, Ian McCulloch, Les Pattinson, Pete de Freitas

Ian McCulloch ve Will Sergeant (foto: Muhsin Akgün)

Ya Jim Morrison? Futbol oynamış mıdır sence?
Oynamış olabilir. Deri pantolon içinde harika durur Jim. Lou Reed de, Jim Morrison da, İngiliz olsaydı futbol oynamış olurdu. Fakat müzikte kendim dışında bir başkası olsaydım, kesinlikle Lou Reed olurdum. İnanılmaz zeki bir herif. Onun "Take No Prisoners" diye bir konser albümü var, 70'lerin sonundan. Komedi plağı gibi. Hiç dinledin mi? Konsere iki saat geç çıkıyor ve bir sigara yakıp başlıyor konuşmaya: "Kusura bakmayın, geç kaldık, akord yapıyorduk da..." Seyircilerden biri "dışarda yağmur var" diye bağırıyor. Lou da "biliyoruz baba, yağmur olduğunu" diyor. Sonra yerdeki su şişesini alıp açmaya çalışıyor, kapak sıkışmış: *(Lou Reed'in gay taklidi aksanını taklit ediyor)* "Kim kapadı bu şişeyi... Godzilla mı? Kendime iri yarı bir erkek arkadaş bulmam gerekecek!.."

Biz de sanatız. Eğer insanlar Shakespeare okumuyorsa, Bunnymen dinlemeli!.. Shakespeare okuyup Bunnymen dinlerlerse, daha da iyi olur tabii.

80'lerde Bunnymen dışında sevdiğin bir grup var mı?
Ama biz 70'lerdeniz.
Evet ama, asıl 80'lerde faaliyetteydiniz...
(O sırada Sugababes sahneye çıkmak üzere yanımızdan geçiyor, Ian'la selamlaşıyorlar) Şu Sugababes'i seviyorum ben. 77'de ortada olsalardı, çok daha iyi bir grup olurlardı. Dediğim gibi, biz Bowie, Lou Reed, Patti Smith, Ramones'un ardılı olan bir kuşağız. Müziğimizi daha çok o gelenek belirledi.
(Üç genç kız Ian'dan imza istemek üzere masamıza geliyor.)
Ian: Merhaba. Kaç yaşındasınız?
Kızlardan biri: 16.
Ian: Velvet Underground'u sever misin?
Kız: Evet!
Ian: Güzel. O zaman imza vereceğim size. Dünyanın en iyi ikinci grubudur Velvet! Peki Grateful Dead'i sever misin?
Kız: Mmm, yok!.. Coldplay'i seviyoruz.
Ian: Çok iyi, doğru cevap. Salak Jerry Garcia'yı sevmemek iyi bir şey. Ya Frank Zappa?
Kız: I-ıh!
Ian: Mükemmel! Zappa'dan beteri yoktur. Bu kadar şiirsiz bir müzik olamaz.
(Kızlar imzalarını alıp sevinç içinde uzaklaşıyor.)
Ian: 80'lerden mi bahsediyorduk? New Order'ı severim. Bence müziğin yüzünü değiştirdiler ve bunun için hiç tebrik almadılar. Şarkı sözü olarak zayıflar, ama müziği çok derinden değiştirdikleri su götürmez. İnsanlar bazı şeyleri Moby'nin icat ettiğini düşünüyor. Oysa New Order yaptı bunları ilk defa. Kraftwerk'ten çok etkilenmişlerdi. Ama Joy Division'ı da hesaba katarsak, onlar da 70'lerden sayılır. New Order kadrosunu yakından tanırım. Birlikte çok uyuşturucu tükettik. 80'lerde başka kim vardı bakayım. Mesela The Smiths bence müzik tarihinin en abartılmış gruplarından biridir. Yine de birkaç şarkılarını severim, ama dağınık olarak. Hiçbir albümlerini bütün olarak beğenmedim. Stone Roses'ın ilk albümü çok iyiydi. Bir daha o kaliteyi yakalayamadılar. Pet Shop Boys iğrenç bir grup. Özellikle vokalleri. Gerçi Tennant iyi bir adamdır, severim. Müzik muhabiri olduğu yıllarda benimle bir röportaj da yapmıştı. 80'lerde bir de Nik Kershaw gibi salaklar vardı ortada.
Ama 90'lardan beğendiğin bir sürü grup var. Mesela Coldplay, The Coral gibi grupların sizin gerçek çağdaşınız olduğunu söylüyorsun.
Evet, ama hepsi değil tabii. Mesela Suede, Brett Anderson. Ne o havalar! Havan batsın! 80'lerdeki gruplar birbirleriyle hiç ilgilenmezdi. Herkesin burnu havalardaydı. Doğal bir bağ yoktu müzik dünyasında... Mesela Bono ve U2. Onları dinlediğimde sahnede David Copperfield'la birlikte çaldıklarını düşlüyorum. U2 şarkısını söylüyor, Copperfield da bir yandan şapkadan tavşanlar çıkarıp duruyor. Ben gelemem böyle tavırlara. Müzik dünyasına 70'lerdeki doğal bağ geri döndüğünde Bunnymen'i tekrar bir araya getireceğime dair söz vermiştim kendi kendime. 90'larda bu gerçekleşti. Mesela Radiohead'in ilk albümü de çok iyiydi. Daha sonra başka bir yöne gittiler, ama hâlâ iyiler.
En büyük ilham kaynaklarından biri de David Bowie, öyle değil mi?
(Peter Murphy, geçerken tekrar masaya uğruyor)
Peter Murphy: David Bowie mi? Bowie ben olmalıydı!
Ian: Bowie asıl Peter'ın uzmanlık alanıdır. Benim için dişlerini yaptırdığı anda bitti Bowie. Ama o da en az Lou Reed kadar eksantrik bir heriftir.
(Peter ve Ian kendi aralarında bir Bowie muhabbeti tutturuyor, boy fakirliğinden iyice geriye kaykılaraktan yürümesine kadar her şeyiyle dalga geçiyorlar.)
Ian: Evet, ne diyorduk... Her şeyden bahsettik neredeyse. Hatta dinden bile. Düşünsene, tüm insan ırkı Adem, Havva ve iki çocuklarının ensest ilişkilerinden oluşma...
Peter: Ian'ı anlamak zordur. O Liverpool'lu bir Cem Yılmaz'dır. Öyle düşünün. Ve bir tür Liverpool tasavvufunun sözcüsüdür.
Ian: Ne tasavvufu? Biz Liverpool'da tasavvuf yapmayız. Ayıptır!
(Görevliler masamıza el koyduğu için mekân değiştirmek zorunda kalıyoruz. Peter Murphy müsaade isteyip ayrılıyor.)
Ian: Gördün mü, Peter benden bir övgü almak için nasıl uğraştı. Müzik dünyasında benim övgüm değerlidir çünkü!.. Bakma sen, kıllık yaptım, ama severim Bauhaus'u.
Bir söyleşinde, "David Bowie bir grup olsaydı, en büyük o olurdu" diyorsun.
Evet. 1971 ile 77 arasında özellikle. Bowie çok insana ilham kaynağı oldu.
Sen de Bunnymen'in ardından solo olarak takıldın, sonra tekrar Bunnymen'le bir araya geldin. Bunnymen olmasaydı sen sen olabilir miydin?
Benim için müzik futbol gibi. Ben takım oyunu oynamayı severim, ama kaptanlık etmeyi isterim.

BONO MİKELANJ

Ian McCulloch'un sivri dilinden ve dalgacılığından nasibini en çok Bono ve U2 alıyor. İşte geçmişteki çeşitli söyleşilerinden örnekler...

>> Robert Smith olsun, Jim Kerr olsun, Bono olsun, hepsi gerçeği biliyordu. Hepsi Bunnymen'e dahil olmak istiyordu. Herkes o dönemin en kıyak grubunun biz olduğunu biliyordu. Biz dokunulmazdık.

>> İlk klibimizi Anton Corbijn yönetmişti. İlk dört albümümüzün kapağını yapan Brian Giffin'le Anton, bizi olduğumuz gibi yansıtan iki mühim adamdır. Birkaç yıl sonra Anton'la yollarımız ayrıldı. Bir gün televizyonda U2'nun "Joshua Tree" albümüyle ilgili bir program seyrediyordum. Anton, U2'yla çalışmış o albümde. Bir baktım, albüm kapağından klibe kadar, Anton U2'yu bizim yıllar önceki halimizle giydirip ortalığa salmış ve fotoğraflamış. "Hasiktir" dedim, "bizim 1979'daki halimizi taklit ediyor bunlar!"

>> Bosch, Van Gogh, Warhol ve özellikle da Vinci'yi severim. Her zaman sıradışı ve özgün adamları sevdim. Arkalarında gerçek bir iz bırakmayan sanat U2'larından hazzetmem. Mesela Mikelanj da fena değildir; da Vinci Bunnymen, Mikelanj ise ancak U2'dur.

>> Bono'yu aşağılamak istemem, o yapması gereken şeyleri yaptı. Amaçlarına ulaşmak için. Benimse dünyanın en iyi grubundaki en iyi vokalist olma dışında bir amacım hiçbir zaman olmadı. Bunu da elde ettikten sonra gidecek yönüm kalmadı.

>> Başkalarının sesini takdir ederim, ama asla sesimi o piçlerden birininkiyle değiştirmem. Oysa herkes benim sesime sahip olmak ister. Benim kaliteme yaklaşabilen tek ses Thom Yorke'unki. Sesimin bazı zayıf özelliklerini onun en iyi özellikleriyle değiştirebilirim.

>> Sheryl Crow'un hakkının yendiğini düşünüyorum. Stones şarkılarını Stones'tan daha iyi yorumluyor.

Gençliğimde Bowie gibi tek başına yola devam edeceğimi düşünüyordum. Ama ne de olsa Liverpool'da yaşıyordum ve Liverpool'daysan futbol maçlarına gitmen gerekir. Futbol oynayarak ve maç seyrederek Velvet Underground gibi bir "takım" kavramına daha fazla yaklaştım. Hâlâ solo projeler düşünüyorum, ama Bunnymen'in dışında değil, uzantısı olarak.

Gitarist Will Sergeant'la aranızda çok özel bir kimya var. Eski bir röportajında sana Will'i özleyip özlemediğini soruyorlar, sen de "kendimi özlüyorum, kendim olmam için Will'e ihtiyacım var" diyorsun.

Kesinlikle öyle. İkimiz de daha olgunlaştık ve bu ilişkinin değerini daha iyi takdir ediyoruz galiba. Tekrar bir araya geldiğimize göre, çok daha rahat bir şekilde solo işler yapabileceğimi hissediyorum. Ama beni asıl heyecanlandıran yeni Bunnymen albümü. Bence şimdiye kadar yaptığımız en iyi albüm olacak. Grubun yıldönümü için de eski şarkıları tekrar yorumlayacağız. Dünyanın en iyi sesi bende, en iyi gitarı da Will'de... Önümüzde duracak hiçbir şey yok. Bence

yüzyıl şairi Dante Rossetti'yle karşılaştırıyor.

Haberim var. İlk önce beni Isabella Rosselini'yle karşılaştırıyor zannettim. Dudaklarımız benziyor ya! Sonra baktım, başka bir herifmiş. Tezin kendimle ilgili bölümlerini okudum, o bölümler ilginçti. Bu tür şeyler gururumu okşuyor elbette. Yaptığım şeyin eğlence olmadığını birilerinin fark etmesi iyi.

Bu söyleşiye hazırlanırken onlarca söyleşini okudum; gerçekten çok zevkliydi. Bu kadar narsist olup da nesnel olarak bu kadar doğru konuşabilen birine az rastlanır.

Bravo! Nihayet beni anlayan biri çıktı. Etrafımdakilere her zaman bunu söylüyorum. Derdim sağa sola bok atmak değil, ben doğruları, yalnızca doğruları söylüyorum.

Son bir soru: Rock'n Coke gibi büyük sponsorlu festivallere nasıl bakıyorsun?

Eğer müziğimizi bir yerlere taşımaya yardım ediyorsa çok takmıyorum. Coca Cola'nın bu tür işleri niye yaptığından emin değilim. Herhalde Coca Cola'nın, bunca zaman sonra, gazlı bir meşrubatları olduğu konusunda insanları

Küresel ve zamandışı bir müzik yaratmaya çalışıyoruz. "Merhaba Afrika, bak biz geldik" türü bir züppelik değil kastettiğim. Şiirsel, zeki, zamandışı bir müzik...

"Killing Moon" dünyanın en iyi şarkısıdır. Bu şarkıya yaklaşabilen birkaç grup daha oldu, ama bence kimse bu zirveye varamadı.

Özellikle "Killing Moon", "Cutter" gibi parçalarınızı düşünürsek, 90'larda etkisini iyice hissettiren Doğu ve Arap etkisi sizin müziğinizde ta başından beri vardı. 97'deki "Evergreen" albümünün kapağındaki Arapça plakalı Citroen'e kadar sızmış bir etki bu.

O fotoğraflar Marakeş'te çekilmişti. Klip ve fotoğraf çekimi için oraya gitmiştik. Valla, Will'in gitar stili başından beri doğal bir şekilde Batının Doğuyla buluşması gibiydi. Ama bu pek de bilinçli bir teknik değildi. İlk başlarda notaların nerede olduğunu kestiremediği için sürekli eli gitarın üzerinde geziniyordu. Bu da ortaya garip bir Arap etkisi çıkardı. Bunu vurgulaman iyi oldu, çünkü biz müzik yapmaya başladığımız günden beri küresel ve zamandışı bir müzik yaratmaya çalışıyoruz. "Merhaba Afrika, bak biz geldik" türü bir züppelik değil kastettiğim. Şiirsel, zeki, zamandışı bir müzik yaratmaktan bahsediyorum. Ortalıktaki gerizekalıların anlayamayacağı kadar etkili bir müzik.

Şiirsel demişken, internette seninle ilgili bir edebiyat tezi bulduk... Senin yazdığın sözleri 19.

ikna etmesi gerekmiyor. Dünyanın en ücra köşelerindeki insanların bile haberi var Coca Cola'dan. Muhtemelen mainstream'in içinde kalabilmek, gençlerin kendi gündemlerine paralel ilerleyebilmek için yapıyorlar bu etkinlikleri. Benim derdimse Türkiye'de ilk defa sahneye çıkma fırsatı yakalamak! Filipinler'den bize kartpostal atan insanlar var. "Dünyanın en iyi grubusunuz" diye yazıyorlar. Hadi ben biliyorum da, sen nereden biliyorsun, di mi ama! Eğer bu festivaller benim Filipinler'e gidip o insanlara konser vermemi sağlarsa, bana uyar, ama önüme 10 milyon dolar atıp "benim reklamıma çıksana" demeleri başka bir durum. Dahası, duymasınlar ama, ben Pepsi'yi tercih ederim. Daha az gazlı. Aslolan sahneye çıkıp rol yapmadan, hakiki ve samimi olarak müzik yapabilmek. Müzikte rol yapanlar hemen sırıtır. Rol yapıp milyonlarca dolar kazanmanın benim için bir anlamı yok. Monte Carlo'da bir yatta güneşlenen bir üçkağıtçı olmak benim tarzım değil. Gerçi şu anda yat fikri çok cazip geldi birden... Her neyse, dünyanın en iyi sesi benim! En iyi grup biziz! Rol yapmanın gereği yok. Teşekkürler Türkiye ve iyi akşamlar!

Söyleşi: ***Ogan Güner***

Vaat edilen romanlar diyarına hoş geldiniz!

Artemis

Artemis'te her kitap bir macera

YENİ!

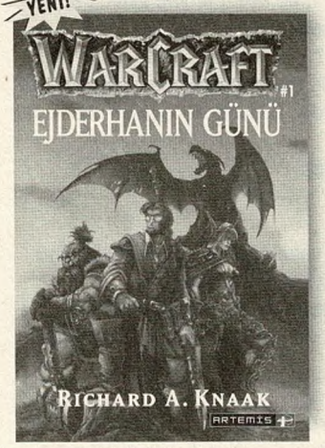

Azeroth dünyasının kadim güçleri son bir savaş için karşı karşıya gelirken genç büyücü Rhonin bu savaşın kilit noktası olacaktı... Ejderhanın Günü başlayacaktı...

Kılıçlar, büyü ve ejderhalarla ilgili bu hikaye Blizzard Entertainment'ın en çok satan, ödüllü bilgisayar oyunu WARCRAFT'dan ilham alınarak yaratılmıştır.

YENİ!

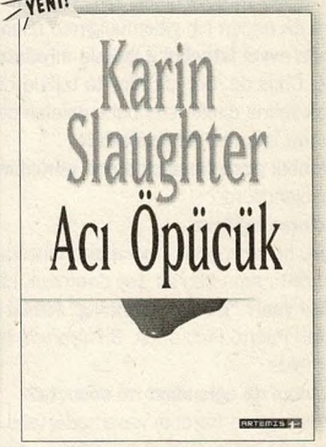

Heartsdale kasabasının üstünde yine kara bulutlar dolaşıyor. Yakın geçmişte ikiz kardeşinin ölümüyle sarsılan dedektif Lena Adams bu kez bambaşka bir olayla karşı karşıya. **Körbakış**'tan sonra **Acı Öpücük**'le de Grant Bölgesi serisi devam ediyor.

YERYÜZÜ ÇOCUKLARI SERİSİ

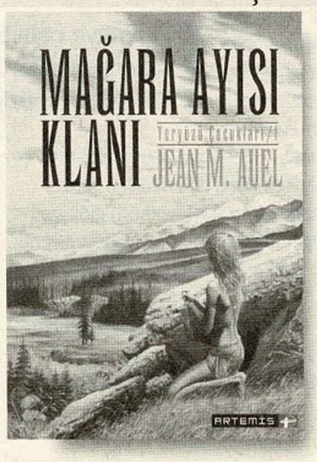

Dünyada 35 milyondan fazla satan Yeryüzü Çocukları Serisi nin bu kitabı, insanoğlunun başlangıcına dönüp olağanüstü bir dişi kahramanın harika dünyasında dolaştırıyor bizi. Yeryüzü Çocukları Serisi dünyada 35.000.000'un üzerinde sattı.

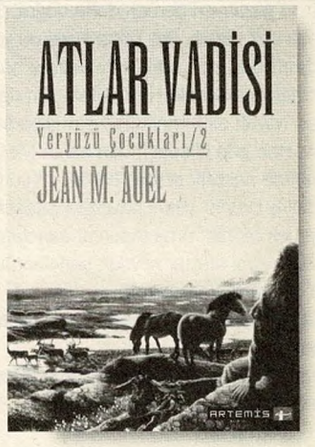

Bizi ilkel, egzotik dünyaya geri götüren, vahşi kadın Ayla'nın cesareti ve sorgulayan kalbiyle buluşturan unutulmaz destan, Atlar Vadisi'nde devam ediyor.
Yeryüzü Çocukları Serisi'nin ikinci kitabı.

Ticarethane Sk. No:53 Cağaloğlu-İstanbul Tel: 0 212 513 34 20-21 Fax: 0 212 512 33 76
Web Sitesi: www.artemisyayinlari.com • e-mail: info@artemisyayinlari.com

ARTEMİS

Barış Manço "ben Türk hafif müziği değil, ağır Türk müziği yapıyorum" demişti bir keresinde. Pet Shop Boys da o hesap. Rock'n Coke'un finalinde Neil Tennant ve Chris Lowe'ın "ağır pop"uyla kendimizden geçtik, "Go West"ten "It's A Sin"e, "Domino Dancing"den U2 cover'ı "Where The Streets Have No Name"e hep bir ağızdan marşlar söyledik, adımız mesut göbek adımız bahtiyar ayrıldık Hezarfen havalanından... Sağolsun Oray Eğin, bir münasip zamanda Tennant'la buluşup hasbıhal etti.

İKİ YABANCI

Türkiye'de Rock'n Coke'ta çalmanız biraz ironik değil mi?
Neil Tennant: Neden, Coke yüzünden mi?
Hayır, rock yüzünden.
Ah tamam, ben Coca Cola'dan bahsediyorsunuz sanmıştım. Bir rock festivali bu, değil mi? Aman ne önemi var, hiç düşünmedim bile. Hem Sugababes bile var.
Neden bu kadar geç kaldınız Türkiye'ye gelmekte?
Tamamen pratik sebeplerden dolayı. Geçen seneki turne programımızda da aslında İstanbul vardı, ama sonra ne oldu bilmiyorum. Ben planlamıyorum zaten, bilmiyorum böyle şeyleri. Sanırım İstanbul'un adı zaten uluslararası konser çevrelerinde son on yıldır geçmeye başladı. O süre zarfında da iki kez turneye çıktık. Biri "Nightlife"tı, bir takım yerlere gittik, bazı yerlere de neden hiç gidemediğimizi bilemedim.
Daha evvel İstanbul'a gelmiş miydiniz?
Hiç. Chris de, ben de Nice'te tatildeydik. Birkaç günlüğüne İngiltere'ye gitmek yerine direkt İstanbul'a gelelim dedik. Sonuçta konserden önceki bir haftayı İstanbul'da geçirebildik.
İstanbul gece hayatında çok görüldünüz.
Yakalandık mı?
NuTeras'taydınız.
Evet, üç kere gittik, harika bir manzara vardı. Herkes İstanbul'u İbiza'ya benzetti, ama ben bir şey diyemem, hiç gitmedim çünkü.
Nasıl yani? "Domino Dancing" klibini İbiza'da çekmemiş miydiniz?
Hayır, Puerto Rico orası. Bilmiyorum, böyle yerler hep birbirine benziyor herhalde.
İstanbul'da eğlendiniz mi sonuçta?
Sadece gece hayatını yaşamadık tabii ki. Bütün kültürel şeyleri de yaptık. Camilere gittik, Ayasofya'yı gördük. Yemekler harikaydı, çok güzel restoranlar var.
Eski bir gazeteci olarak, İstanbul'u bir gazeteci gözüyle mi gezdiniz?
Yok, 18 yıldan fazla oldu gazeteciliği bırakalı, o yüzden zannetmiyorum. Bir takım izlenimler ediniyorum tabii ki. Çok uzun yıllar önce, daha okuldaydım, iletişim okurken bir iş görüşmesine gitmiştim ve medyada iş bulamayacağımı söylemişlerdi. Daha şairaneymiş dilim. Bugün de medya çevresinden pek arkadaşım yok.
Bugün baktığınızda, daha çok şair mi olmuşsunuz?
Şarkı yazarıyım demek daha doğru. Şair falan demek çok iddialı. Pet Shop Boys'da yapmaya çalıştığımız şey, pop şarkısının kelime haznesini geliştirmeye çalışmak. Hep bunun için uğraştık. Gerçek hayatı elektronik müziğin içine sokmaya çalıştık. Hep pop klişelerinden kaçmaya çalıştık. Bazen hiç politik olmayan şekillerde anlattık gerçek hayatı. "You Only Tell Me You Love Me When You're Drunk" (Beni sevdiğini sadece sarhoşken söylüyorsun) gibi; çok gerçek bir his, ama insanlar şarkılarda genellikle böyle şeyler yazmıyorlar. Ya da kimi alaylar koyduk şarkılarımıza: "Let's Make Lots of Money" (Hadi çok para kazanalım).

Yapmaya çalıştığımız şey, pop şarkısının kelime haznesini geliştirmeye çalışmak. Gerçek hayatı elektronik müziğin içine sokmaya çalıştık.

Ya da "I Love You, You Pay My Rent" (Seni seviyorum, kiramı ödüyorsun)...
Evet, bu da onlardan biri. Gerçi hiçbir zaman bu şarkının tam olarak ne anlattığını çözemedim!
Gerçekten mi?
Sürekli fikrimi değiştiriyorum.
İlk başta yazarken ne düşünüyordunuz?
New York'ta bir politikacı tarafından tutulan bir kadın hakkındaydı. Aralarındaki ilişkinin sadece finansal olup olmadığını sorguluyordu şarkı.
Bir an bile 80'lerde patlayan "rentboy" fenomeni hakkında olabileceğini aklınıza gelmedi mi?
Hayır, o yorum sadece şarkının adından çıktı. "Rent" bunu çağrıştırıyor ama, ben o rentboy'larla ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Londra'da ortaya çıkan bu kültürden de haberdar değildim. Sık sık farklı anlamlara çekilen şarkı adlarımız oldu.
Peki, ne zaman sıkıcı olmayı ("Being Boring") bıraktınız?
"Being Boring" zaten tamamen bunu anlatıyor. Newcastle'da büyürken bir grup arkadaştık, her birimiz Newcastle'daki farklı okullarda okusak da, gençlerin takıldığı tek bir yer vardı, oraya giderdik. Hepimiz ilginç mesleklerimiz olsun isterdik, gerçek bir kariyer sahibi olmayacağımızı biliyorduk. Ben ta o zamanlardan bir pop yıldızı olmak isterdim. O zaman bile çok değişik bir pop yıldızı olabileceğimi biliyordum. Ve okul bittikten sonra bile hiç sıkıcı bir işim olmadı. Marvel Comics'in Londra'daki editörüydüm, harikaydı! Sıkıcı olmamak demek, hayatta ilginç bir şeyler yapmak demek. Sürüye takılıp kalmamak, harika bir hayat yaşamak...
Tek bir şarkı seçseniz kariyerinizden, sizi en çok hangisi tanımlar?
Bence "Being Boring" o şarkı işte. Çünkü bir yandan da çok cesur bir şarkı. Bence Pet Shop Boys can sıkıntısı hakkında şarkı söyleyebilen nadir gruplardan biri.
O şarkıda alıntı yaptığınız meşhur yazar ve eşi kim?
Scott Fitzgerald ve eşi Zelda Fitzgerald. 70'li yıllarda hakikaten de bir parti davetiyesi geldi bize, üzerinde "She was never bored, because she was never being boring" (Hiç sıkılmazdı, çünkü hiç sıkıcı olmazdı) diye bir cümle alıntılamışlardı.
Bunu şarkının video klibine de koymuştunuz.
Evet, ona benzer bir şey. Bu cümle Zelda Fitzgerald'dandı. Hayatını bir akıl hastanesinde bitirdi.
Şarkılarınıza bütün bu referansları koyuyorsunuz, dinleyici için zor değil mi anlamak?
Hepsine ille de koymuyoruz, ya da sırf referans verelim diye de bir çabamız yok. Sadece hayatımızda oluyor bunlar. Bu arada ben şarkının kaydıyla, nasıl kulağa geldiğiyle daha çok ilgiliyim aslında, sözle kıyasladığınızda.
Şarkılarınızdaki temalar da ilginç, mesela banliyö hayatına çok gönderme var. Siz de bir "yabancı" mıydınız gençken?
Evet, hayatımda kendimi çok yabancı hissettiğim bir dönem oldu. Şimdi tabii daha az, ama hâlâ da sürüyor denebilir. Okuldayken diğer çocuklardan çok farklıydık, mesela herkes futbolla ilgiliydi, ben değildim. Gerçi Newcastle United'ı tutuyorum, ama o kadar... Neyse, etrafımda tıpkı benim gibi yabancılık çeken başka arkadaşlarım da vardı.
Peki Chris Lowe; onunla böyle paylaştığınız ortak bir geçmiş var mı?
Chris'le tanıştığımda ona yabancı denemezdi. Chris'in ilginç tarafı, popüler şeylere ilgi duyması. Çok televizyon izler mesela, futbol sever, arabalara ilgilidir, İbiza'ya gitmekten hoşlanır. O kendi çıkış yolunu çok daha rahat bulur, bana kıyasla.
Birlikte çalışmanız nasıl? Bernie Taupin'le Elton John gibi ayrı ayrı oda-

larda mı yazıyorsunuz?
Hayır, hiç öyle değil. Bazen birlikte yazmaya başlıyoruz ve aniden bazı sözler ekliyorum ben. Ya da Chris bir şey yazmış oluyor ve ben ona söz uyduruyorum. Mesela "Can You Forgive Her?" öyle yapıldı, o melodiyi yazdı, ben sözleri ekledim. Son albümün son şarkısında ise sözleri ona verdim, gerisine karışmadım.

"Release" albümünde daha fazla gitar var, ama hâlâ bilindik Pet Shop Boys tadında. Bundan böyle nereye gidecek müziğiniz?
Bence aynı kalacak. Bir ressam düşünün; hayatının sonuna kadar renkli bir fonun üstüne dikdörtgenler çizebilir. Pet Shop Boys da elektronik müzik yapıyor. Ama buna bir orkestra ekleyebiliriz, gitarları ön plana çıkabiliriz. Herkes "Release" albümünde gitarları çok kullandığımızı söylüyor, ama mesela "Home and Dry" tamamen elektronik kaydedilen bir şarkıydı.

80'ler bittiği için üzgün müsünüz?
En patladığımız yıllar 1986-1993 arası. "West End Girls"den "Go West"e... Biz 80'ler biraz bittikten sonra ortaya çıktık aslında. 80'ler Boy George, Duran Duran, Frankie Goes To Hollywood falandı... 1986'da hepsi bitmemişti, ama büyük ölçüde inişe geçmişlerdi. Biz ortaya çıktığımızda,80'lerin büyük pop patlamasıyla dans müziği arasındaki köprüyü kurduk. İlk günden beri dansla ilgiliydik zaten. Hiphop için yapılan özel stüdyolarda kayıtlar yaptık, bir sürü önemli DJ şarkılarımızı remiksledi. Dans müziğiyle popu birleştirdik bir anlamda. İki yol vardı burada: Scott-Aitken-Waterman'ın, yani Kylie'nin (Minogue) yolu, ya da rave kültürü. Biz ikisiyle de ilişkiliyiz.

Foto: Muhsin Akgün

Sizi bir nostalji hissiyle mi dinliyorlar bugün?
İnsanlar pop müziği genellikle çok gençken dinlerler, sonra da evlenirler ve artık albüm yapmadığınızı düşünürler. Sonra da size eskiden daha popüler olduğunuzu anlatmaya başlarlar. Ama biz daha geçen sene iki kere Top of the Pops'a çıktık! Ama herkesin bir "an"ı olur, ondan sonra da hiçbir zaman o an kadar zirvede olmazsınız. Hâlâ bir seyirciniz varsa, hâlâ insanlar size saygı duyuyorsa sorun yok. Bazen web sitemizdeki hayran mesajlarına hızlıca bakıyorum. Çoğu daha çok genç, 20'li yaşlarında. Bizi iki albüm önce sevmeye başlamışlar. Demek ki hâlâ buradayız, insanlar hâlâ dinliyor bizi.

Ve devam edeceksiniz...
Evet, çünkü başka hiç kimse Pet Shop Boys gibi şarkı yazmıyor, albüm kaydetmiyor. İçgüdüleriniz neyse onu takip etmelisiniz. İyi vakit geçirmeli, İstanbul'a gelmeli...

Şarkılarınızda gay kültürünün etkisi nedir? Her biri birer gay öyküsü mü anlatıyor?
Eğer bir mesajım varsa, ki büyük ihtimalle yok, daha evvel dediğim gibi bir "yabancı" olduğumu söyleyebilirim. Çünkü geçmişte nasıl yabancılık çektiysem, gay kültürü içinde de yabancıydım ben. Özel olarak gay olmakla ilgili olduğunu da düşünmüyorum bu durumun. Halihazırda hâlâ süren bir baskıya tepki vermekle ilgili gay kültürü. Ayrıca kendi içlerinde çok kapalı bir getto hâlâ. Çok muhafazakâr üstelik. Bir cumartesi gecesi G.A.Y. adlı kulübe giderseniz, şaşırtıcı derecede muhafazakâr bir ortamla karşılaşırsınız. Ben hep daha yaratıcı ortamlarda olmak istedim. Evet, gayler çok yaratıcı, ama heteroseksüeller de öyle.

"Domino Dancing" klibinizdeki kadın yıllarca Türk erkeklerinin fantezisi oldu.
Çok ilginç, gerçekten mi?

Şimdi izlediğimizdeyse müthiş bir gay alt metin okunuyor. O zamanlar bunu kestirmiş miydiniz?
İster inanın ister inanmayın, ne Chris ne de ben öyle düşündük. Oynayanları sokaktan çektik. O kız bir kütüphaneciydi. Biz o klibin bir aşk üçgeni olmasını istedik; iki erkek bir kadın için yarışıyormuş gibi. Heteroseksüel olan yönetmen iki erkeğin denizde kavga ettiği o sahneyi çekti, bittikten sonra oraya o gay altmetni heteroseksüel yönetmenin koyduğunu fark ettim. Erkeklerin çok sert, biraz gay olduğunu düşündü herhalde. Ama bana öyle gelmedi. Boy George izlediğinde "İngiltere'de böyle bir kliple nasıl paçayı sıyırdınız?" demişti.

Söyleşi: ***Oray Eğin***

Son yılların en iyi İngiliz grubu

TRAVIS ten,

dürüst, samimi, hayattan bir albüm...

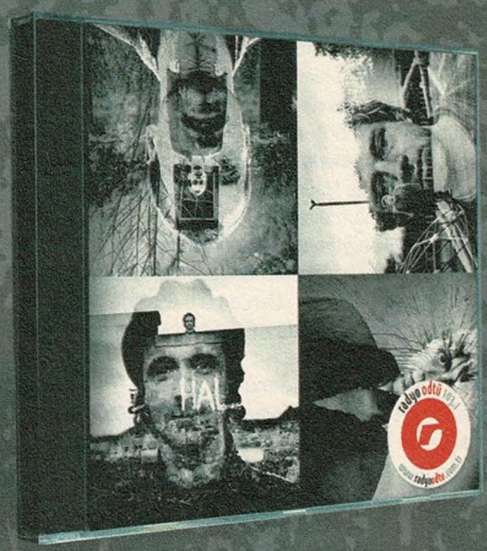

'12 Memories'

www.gecetasarim.com.tr

Yepyeni Travis albümü

Sony Music

ve

radyo odtü 103.1

işbirliği ile tüm müzik marketlerde...

Raul Paz

Raul Paz, Manu Chao'ların, Sergent Garcia'ların, Wagner Pa'ların yanına ekleyebileceğimiz, rock'tan çok popa meyilli, ardındaki geleneğe hakim Kübalı bir müzisyen. Yeni albümü "Mulata" günlerimizi şenlendirirken yolu İstanbul'a, Babylon'a düştü. Rom kadehleri eşliğinde söyleşirken, kulaklarımızda Celia Cruz'dan Debussy'ye, Arsenio Rodriguez'den Laurent Garnier'e bağlanan bir karışık kaset çalıyordu...

ÇİLEK VE ÇİKOLATA

Yanılmıyorsak, doğum yeriniz Pinar del Rio bir taşra kasabası. Nasıl bir ortamda büyüdünüz?

Raul Paz: Pinar del Rio, bütün şehirler gibi, iyi ve kötü tarafları olan bir yer. Şehir merkezinin hiçbir özelliği yok. Oysa şehrin biraz dışına çıktığınızda, binlerce palmiye ağacıyla karşılaşıyorsunuz. Biliyorsunuz, palmiye, Küba'nın sembollerinden biridir. Göz alabildiğine uzanan bir ovada her yerin palmiyelerle kaplı olması çok etkileyici. Pinar del Rio Küba'nın en yeni şehri. Havana ya da Santiago de Cuba ile kıyaslandığında mimarisi daha modern ve sıradan.

Küçük yaşta müzik eğitimine başlamışsınız...

Küba'da eğitim sistemi, çocukların erken yaşlarda yeteneklerine uygun eğitimi almasını amaçlar. Ben de altı yaşında keman çalmaya başladım. Ama ailem o yıllarda müzisyen olmamı pek istemiyordu. Müzisyenlik biraz ne idüğü belirsiz bir meslekti ailem için. Babam müzikle, sanatla pek alâkası olmayan bir insandı, ilerde kendimi geçindirmekte zorlanmamdan korkuyordu. Babam fizikçi, annemse eczacıydı. Devrim olduğunda babam 20, annemse 15 yaşındaymış. O günlerin rüzgarıyla müspet bilimlere ilgi duymuşlar. İlkokul çağında matematiğim çok iyiydi, fen derslerine de kafam basıyordu. Anne-babam doktorluk filan gibi ciddi bir meslek seçmemi bekliyordu. *(gülüyor)* Bir süre onların isteklerine boyun eğmek zorunda kaldım. Tekrar müziğe döndüğümde 16 yaşındaydım. Arada normal yatılı okula gittim. Küba'da devlet, öğrencileri, yeteneklerine göre eğitim almaları için belirli taramalardan geçirir. Öğretmenlerim bende iyi bir fen kafası olduğunu söylüyorlardı. Aradan biraz zaman geçip de bazı konularda fikir yürütecek hale gelince, fenle işim olmadığını ve müzisyen olmak istediğime karar verdim, aksi halde mutsuz olacaktım. Aile içinde yaşanan klasik tartışmalardan sonra kapağı Havana'ya attım.

Halk müziği, benim de varoluşumun bir parçasıydı. Bu müziğe el atıyorsanız, özgün bir ses, geçmişle bağını koparmayan bir yenilik getirmek zorundasınız.

Yeniden klasik müzik eğitimine mi döndünüz?

Evet, Havana'daki yüksek sanat enstitüsüne devam etmeye başladım, şan ve oyunculuk eğitimi aldım. Küba'da sanat eğitimi alıyorsanız, içerik ve yöntem olarak klasik bir eğitimden geçersiniz. Eksiklerimi gidermek için çok çalıştığım bir dönemdi. Arkadaşlarla Lorca'nın "Bernarda Alba'nın Evi"ni, Shakespeare'in bazı oyunlarını sahneledik. Daha sonra bir kısa filmde oynadım. O filmde beni keşfeden Brezilyalı arkadaşların uzun metrajlı bir filminde de oynama şansım oldu. Yabana atılmayacak bir oyunculuık kariyerim de var anlayacağınız. *(gülüyor)*

Son dönemde yükselişe geçen Latin Amerika sineması hakkında neler düşünüyorsunuz?

Latin Amerika sineması her zaman ilgi çekici olmuştur. Son yıllarda bir yükselişten bahsedilmesinin nedeni, Latin filmlerinin uluslararası film piyasasına daha rahat girmesi. Havana'da yirmi yıldır düzenlenen bir Latin Amerika Filmleri Festivali var. Benim kuşağımdan birçok insan, Solanas, Ripstein gibi önemli yönetmenleri bu festival aracılığıyla tanıma fırsatı buldu.

Birkaç sezon önce Türkiye'de de gösterilen "Çilek ve Çikolata" adlı film, birçoklarınca Küba sinemasında bir hareketlenme olduğuna dair bir işaret gibi algılandı.

Benim çok sevdiğim bir filmdir. "Çilek ve Çikolata"nın öbür filmlerden farkı, Küba için problemli sayılabilecek konulara, sanatsal açıdan kendinden önceki filmlere oranla daha büyük bir yetkinlikle yaklaşması ve bu sayede sansüre uğramaktan kurtulmuş olması. Daha önce de benzer temalar üzerine filmler yapılmış, ancak şematik, kalın hatlı anlatımları nedeniyle iktidarın şerrinden kendilerini kurtaramamışlardı. Yönetmenin hakkını teslim etmek gerek, çok ince bir film yapmış.

Klasik müzik eğitiminizin dışında geleneksel Küba müziğiyle haşır neşir olmadınız mı hiç?

Her zaman gitarımla besteler yapıyor, arkadaşlarımla halk müziği çalıyordum. Ama okuldaki arkadaşlarımla aramda ciddi bir uçurum vardı ve bu farkı kapatmak için deliler gibi klasik müzik çalışmak zorundaydım. Bir taraftan da klasik müzikle ilgilenen biri olarak Avrupa'ya gitmem gerektiğini düşünüyordum. Artık yola çıkmam, farklı yerleri, insanları ve kültürleri görmem lazımdı. 24 yaşındaydım ve bir noktada Küba'dan uzayacağımı biliyordum. Küba'yı terketmek değildi amacım. Politik filan hiçbir sebep yoktu. Sonuçta Küba'da yaşayan bizler de, her birimiz bir yerlerden gelmişiz. Ne bileyim, benim ailem yaklaşık yüz yıl kadar önce gelmiş Küba'ya. Benim de kafamda hep bir yolculuk fikri vardı. Aileme bir gün "ben gidiyorum" dedim, "bir gün dönerim". Biraz sarsıcı oldu ailem için, ama kabullendiler. İşin doğrusu, klasik müzik yaptığım bütün o yıllar boyunca hayatımı klasik müzik üzerine kurmayacağımı biliyordum. Ama babamdan gelen bir alışkanlık olsa gerek, başladığım her işin sonunu getirmeye çabalarım. Brezilya'da film çevirdikten sonra Uruguay'da bir sanat okulunda eğitmen olarak bulunduğum bir dönemde, Fransa'daki bazı müzik okullarına başvurdum. Sonunda Latin ülkelerinden gelen öğrencilere verilen bir bursa başvurdum ve kabul edildim. Burs sadece barınma ihtiyacını karşılıyordu, böylece 24 yaşında, tek kelime Fransızca bilmeyen ve karnını doyurmak zorunda olan bir Kübalı olarak kapağı Fransa'ya attım. Özellikle 20. yüzyıl bestecileri üzerine çalıştım. Empresyonistleri çok severim, Debussy, Ravel... Bayıldığım başka bir adamsa Fauré'dir.

Geleneksel müziğe nasıl yöneldiniz?

Açlıktan abicim, açlıktan. *(gülüyor)* Oku-

la gidiyordum, ama bir yandan da karnımı doyurmak için kurduğum amatör bir grupla barlarda Latin müziği çalıyordum. Salsa o günlerde popülerdi. Küba'nın taşrasından gelen benim gibi biri için, bütün geleneksel Küba müziği, vokalin ön planda olduğu guajiro müziği, Eliades Ochoa'nın, Buena Vista'nın, Casa de la Trova'nın müzikleri çok doğal şeylerdi. Bu müzikleri çalmaya başladım, hiçbir zaman bu türlere hakim olduğumu göstermek zorunda hissetmedim kendimi. Bu müzik, Kübalıların hemen hepsi için olduğu gibi, benim için de varoluşumun bir parçasıydı. Bu müziğin biz Kübalılar için banalliğe varan bir sıradanlığı olduğunu söyleyebilirim. Halk müziği çalmaya başladığımda, insanlar beni her takdir ettiğinde "yaa kardeşim ben bir şey yapmıyorum ki" demek geliyordu içimden. İnsanın kendi kültürüne yemek içmek gibi hakim olması çok güzel bir şey tabii ama, bir yandan da, "ulan yıllardır o kadar müzik eğitimi aldık, memlekette köşe başında teneke gitarlarla bu müziğin hasını yapan adamlardan farklı bir şey yapmayacak mıyız yani?" diye de kendi kendime sorduğum oluyordu. Tabii sonuçta müziğe olan hakimiyetiniz, aynı zamanda da kendinizi ve müziği yenileme yetiniz sizi iyi bir müzisyen yapıyor. Burada Küba halk müziğini yer yer banal olarak tanımlarken kastettiğim, müziğin kendisi değil, müzikle kurulan ilişki. Bunca ustadan sonra bu müziğe el atıyorsanız, özgün bir ses, geçmişle bağını koparmayan bir yenilik getirmek zorundasınız.

Arsenio Rodriguez, bahsettiğiniz ustalara belki de iyi bir örnek. Hem çaldığı enstrümanlara son derece hakim, hem de oldukça yenilikçi.

Arsenio Rodriguez, bahsettiğim kaygıların üstesinden gelmeyi başarmış, eşi bulunmaz bir müzisyen. Yaptığı işte çok iyi, ama aynı zamanda sürekli kendini aşmak, yeni ifade yolları bulmak gibi bir kaygısı var... Zaman zaman Kübalı müzisyenlerin tutuculaştığını düşünüyorum. Bu iş böyle yapılır gibi bir hava seziliyor tavırlarında. Tabii bu anlamda tutuculuğun da karşılıklı olduğunu, müzisyenler kadar dinleyici kitlesinin de kendisini yeniliklere kapatabileceğini kabul etmek gerek. Buena Vista projesiyle bütün dünyada bir Küba müziği patlaması yaşandığı düşünülüyor, ki ben buna pek katılmıyorum. 20. yüzyıla baktığınızda, daha 1920'lerde Küba müziğinin dünya çapında ilgi gördüğünü farkediyorsunuz. Yine 1950'lerde ciddi bir patlama var. Tabii daha sonra devrimle birlikte müziğin algılanması, özellikle dünyanın Küba'yı algılaması değişiyor. Dolayısıyla Küba müziğini Buena Vista'yla yeniden doğan bir müzik olarak algılamak bence sınırlı bir yorum. Bu yoruma sadık kalınca da, ister istemez "müzikle fazla oynamayalım" gibi bir kaygı ağır basıyor. Oysa Küba müziği zaten özünde melez bir müzik. Afrika müziğiyle Karayib müziğinin bir bileşkesi. İşte beni müzikte çeken şey de bu melezlik.

Küba müziğinin bir başka efsane ismi de Beny More...

Şarkı söyleme kabiliyetiyle, müzisyenliğiyle Küba müziğinin efsanesi... Siyasetin, tuhaf, hatta yer yer haksızca hayatı belirlediğini düşünüyorum, Beny More'nin adı geçtiğinde. Beny Küba'da yaşarken de, ölümünden sonra da efsaneleştirilmiş bir figürdü. Yaşıtları arasında onun kadar sıkı müzik yapan canavar gibi müzisyenler de vardı, ama o devrim sonrası Küba'da kaldığı için ayrı bir saygı gördü. Oysa Küba'da kalmayı seçmeyen yığınla sıkı müzisyen, sırf bu tercihlerinden ötürü defterden silindiler. Bu durumdan büyük hicap duyuyorum. Tabii bütün bunları Beny More'nin kabiliyetine ve sanatçı kişiliğine saygıda kusur etmeden dile getirmek isterim.

Her iki cephede de çalışmış bir müzisyen olarak Kübalıların bu bölünmüşlüğü hakkında neler düşünüyorsunuz?

Aptalca bir politik tutuculuk yüzünden, bir arada çalışsalar dünya müziğine paha biçilmez güzellikler, zenginlikler katabilecek yığınla müzisyen ayrı kamplara bölünmüş durumdalar. Eskiden herkes tek bir aileydi. Beny More Küba'da yaşamıyordu mesela, Meksika'daydı. Çünkü Küba'da daha çok tutulan müzisyenler vardı, adam Havana'da aç dolaşıyordu. Küba dışında sevilip de devrim sonrası Küba'da yaşamaya karar verince, öldüğünde cenazesine iki milyon insan geldi. Bütün bunlar müzik adına, insanlık adına trajik olaylar. Eskiden, Küba'da yaşasın ya da yaşamasın, müzisyenler memlekete girer çıkar, her türlü işbirliği yapılırdı. Siyasî nedenlerle bu alışverişte bir kopma oldu. Şimdi yavaş yavaş bu ilişkiler yeniden kuruluyor, umarım çok uzak olmayan bir gelecekte Kübalı müzisyenler siyasî çekişmelerin uzağında, eskiden olduğu kadar, hatta daha renkli, verimli bir çalışma ortamına kavuşur... Mesela kuşaklar arasında Fidel Castro'nun algılanışı farklıdır Küba'da. Annem için o bir kahramandır, aleyhinde tek bir laf dahi edemezsin. Ben ve akranlarımsa ona olan saygımızı koruyoruz, ama bu denli mitleştirilmesini tuhaf buluyoruz.

Bahsettiğiniz kopmadan sonra oluşan kamplaşmanın ABD cephesindeki sembol isimlerinden biri de yakınlarda aramızdan ayrılan Celia Cruz'du...

Celia'yı öbür tarafın Beny More'si olarak tanımlayabiliriz. Beny, Küba'da yaşamayı seçtiği için tanrılaştırıldı. Celia da ABD'de yaşamayı seçtiği için sembol haline getirildi. Ben Celia'yı ilk dinlediğimde yirmili yaşlarımdaydım. Kimse bana Küba müziğinin en önemli şahsiyetlerinden birinin Celia olduğunu söylememişti. Üç yıl kadar önce şahsen Celia'yı tanıma fırsatı buldum. Harika bir insandı, yolun daha başında olan benim gibi bir tıfılı karşısına alıp "bak evlat, daha bu işlerde yenisin, önemli plak şirketleriyle anlaşmalar imzalıyorsun, sana bir öğüdüm olacak, hayatta bir müzisyen olarak ne yaparsan yap, aman politikaya bulaşma" deyiverdi. Biz uzaktan Celia'yı hep militan bir kişilik olarak algılamıştık. Oysa Celia kendi halinde bir müzisyendi. Arada kalmış, her iki taraf da bu durumu politik olarak kullanmıştı. Sonuçta, çok istediği halde sevgili annesinin mezarını ziyaret edemeden, acıklı bir şekilde öldü. Annesinin mezarını ziyaret etmesine izin vermemelerine çok içerliyordu. İlk albümüm ABD'de yayınlandığında turnede olduğu için görüşememiştik, ama bana kendi yaptığı bir kartı yollamıştı. İçinde Küba bayrağıyla Jose Marti'nin birkaç dizesinin yer aldığı, başarı dileklerini ileten bir kart. Tam Celia'ya göreydi, son derece naif, hatta çocukça. *(gülüyor)*

İlk albümünüz "Cuba-Libre" nasıl ortaya çıktı?

Ekmek parası kazanmak için Fransa'da barlarda çalmaya başladığım dönemde, salsa kralı olarak da bilinen Ralph Mercado bizi dinlemeye gelmiş ve beğenmişti. Ralph'ın RMM adlı bir plak şirketi vardı; neredeyse bütün önemli salsa grupları bu şirketle çalışmıştı. Albümü kaydetmek için Miami'ye gittik. 25 yaşımda o güne kadar görmediğim akrabalarımla karşılaşmak benim için çok çarpıcı oldu. Ailemin hemen hemen yarısı Miami'de. İşte bu duygularla albümün adını "Cuba-Libre" koymaya karar verdim. Daha sonra ne zaman röportaj yapsam, hep politik sorularla karşılaştım. "Albümü Miami'de kaydettiniz, adı da 'Cuba-Libre', ABD'de yaşayan Kübalıların görüşlerini paylaşıyor musunuz" gibi sorular. Oysa "Cuba-Libre" ile ifade etmek istediğim şey, her iki taraf da aslında tutucu bir şekilde fikirlerinde ısrar ettiğinde, işin bir süre sonra saçmalaşmaya başladığıydı... Sonuçta albüm ABD'de yüz binin üzerinde sattı, ben de yılın en iyi Latin şarkıcısı seçildim.

Elektronik müziği önemsiyorum. Stüdyoda oturup saatlerce kısacık bir zil sesini mükemmelleştirmeye çalışan çılgınlara büyük bir sempati duyuyorum.

Yeni albümünüz "Mulata" sanki daha geniş bir çeşitliliğe sahip...

Sanat yaparken farklı damarlardan beslenmenin önemli olduğuna inanıyorum. Melezlik çok önemli benim için, albümün adını da bu yüzden "Mulata" koydum. Müziği kategorize eden biri değilim. Öyle olsaydı, Debussy hayranı bir klasik müzikçi olarak, reggae'den dub'a, hiphop'tan salsaya uzanan bir albüm yapmazdım.

Son zamanlarda elektronik müziğe de merak sarmışsınız...

İlk bakışta benim formasyonumda bir müzisyenle bağdaşmayacak bir müzik olduğu düşünülebilir elektronik müziğin. Oysa bütün müzik türlerinin bir dünyası var. Birkaç yıl önce arkadaşlarımla Ibiza'ya gittim. İnanılmaz bir yer, sanki başka bir dünya, ama bir taraftan da hepimize ait. Beni oraya davet eden Fransız DJ arkadaşlarımla uzun uzadıya takıldım. Daha sonra Paris'e döndüğümde de elektronik müzikçilerle bağlantım hep sürdü. Hatta bir gün yolda Laurent Garnier'ye rastladım, beni kolumdan çekip stüdyosuna götürdü, bir takım vokaller kaydettik. Sonra ne oldu bilmiyorum, sağda solda Laurent'ın bir parçasında İspanyolca bir şeyler zırvalayan bir ses duyarsan, bil ki o benim. *(gülüyor)* Elektronik müziği önemsiyorum. Giderek aynılaşan sound'ların dünyasına, teker teker sesleri, detayları yeniden sokan elektronik müzik oldu tuhaf bir şekilde. Stüdyoda oturup saatlerce kısacık bir zil sesini mükemmelleştirmeye çalışan çılgınlara büyük bir sempati duyuyorum. Umarım klasik müzik hocalarım bana diş bilemiyorlardır.

Söyleşi: **Emilio Çapan**

alo! alo! alo!

Tribalistas

Popüler Brezilya müziğinde Caetano Veloso, Gilberto Gil, Tom Zé gibilerinin ardından ikinci yenilikçi kuşağı temsil eden üç büyük isim, üç eski dost Marisa Monte, Carlinhos Brown ve Arnaldo Antunes bir araya gelip Tribalistas projesine imza attılar geçtiğimiz aylarda. Lula'nın Brezilya siyasetine üflediği nefesin müzikteki karşılığı bu belki de... İşte 20 dakikalık telefon görüşmesine sığdırabildiklerimiz.

RUHUN DARBUKASI

Bizim "Tribalistas" albümündeki favorilerimiz "Passe Em Casa", "Ja Sei Namorar" ve "Tribalistas". Sizinkiler hangileri?

Marisa Monte: Bir sonraki albümdekiler. *(gülüyor)* "Tribalistas"daki şarkıların her biri bizim bebeğimiz, aralarında ayrım yapmamıza imkân yok.

Carlinhos Brown: Herkesin kendi kulağı, kendi izlenimleri var. Albümü dinleyenler için de, yapanlar için de her şarkının başka bir çağrışımı, başka bir duygusu var. Bir de tabii albümün bütününün yarattığı bir ortak duygu var...

Arnaldo Antunes: Albümdeki şarkıların hepsi birbirinden farklı, herkes kendine en yakın bulduğunu sevecektir. Biz de üç kişiyiz, her birimizin favorileri de farklı olacaktır haliyle.

Tribalistas bir dayanışma, bir cemaat. Sanatla hayatı, dansla müziği ve farklı insanlık hallerini ritüeller yoluyla birleştiren zihinsel ve fiilî bir faaliyet.

Son şarkıda, "Tribalistas"ta, "iki adam ve bir kadın, Arnaldo, Carlinhos ve Ze" diyorsunuz. Ze bir erkek adı değil mi? Kadın kim?

Monte: Ze aslında bir erkek adı, popüler bir isim, ama aynı zamanda benim lâkabım. Zaten şarkıda öyle bir şaşırtmaca var, iki adam ve bir kadından bahsediliyor, ama üç erkek ismi geçiyor.

Şarkıda bir de "tribalistas" kavramının "hayalî bir kabile" ve bir "varoluş tarzı" olarak tarifi var, o tarifi biraz açar mısınız?

Antunes: Tribalistas bir dayanışma, bir cemaat. Sanatla hayatı, dansla müziği ve farklı insanlık hallerini ritüeller yoluyla birleştiren zihinsel ve fiilî bir faaliyet.

Tribalistas topluluğu da bu kavramın ete kemiğe bürünmesi mi?

Monte: Grupla kavram birbirinin eşi. Üç farklı müzisyeniz, tek başımıza yaptığımız, kendi kişiliklerimizin, müziğimizin damgasını taşıyan işlerimiz de var, ama ayrıca, bir cemaatiz, bir araya gelip şarkılar yapıyoruz, her birimiz kendi üslûbunu getiriyor, sonuçta ortaya kolektif bir yaratıcılık çıkıyor. Yaratıcılığın iki yönü var zaten, bireysel olan ve kolektif olan. Bizi müzik bir araya getiriyor, aynı kültürden, aynı kuşaktan insanlarız. Öte yandan her birimizin kendine has bir bakışı, özgün bir yaratıcılığı var.

Şarkıda "tribalizm bir anti-harekettir, bir sonraki uğrakta –momentte– dağılacaktır" diyorsunuz. Bu, başka bir albüm olmayacak anlamına mı geliyor?

Antunes: Geleceğe dair planlar yapmaktan kaçınıyoruz, gelecekte ne olacağını kimse kestiremez. Ama, şimdiki zamanın ne olduğunu biliyoruz, zira onun içindeyiz. Sadece şimdiye konsantre oluyoruz; mühim olan şimdi, şu anda ne yaptığımız, gelecekte ne yapmak istediğimiz değil.

Albümünüz Brezilya'da bir milyon satmış, doğru mu bu?

Monte: Bir milyon resmî rakam, herhalde en azından bir o kadar korsan satış olmuştur. Kesin rakam vermek gerekirse, resmî kayıtlara göre bu plağı 950 bin civarında insan satın almış.

Brezilya standartlarında nasıl bir rakam bu?

Monte: Şu anda Brezilya'da en çok satan albüm "Tribalistas".

İkinci sıradaki ne?

Monte: Çok popüler bir TV dizisinin soundtrack'i.

Brown: Önemli olan rakamlar değil, şarkılar. Müzik, neşeyi ve hüznü tahrik eder. Müzik insanı çocuklaştırır, bir çocuğun saflığına, masumiyetine götürür. Rakamlar bizi ilgilendirmez, aslolan müziktir. Bence dünyada herkes 10 milyon doları hak ediyor. *(gülüyor)* Tribalistas'ın hayali şu: Herkese bir uçan halı almak!

Siz opera eğitimi almışsınız; popüler müziğe nasıl yöneldiniz?

Monte: 14'ümden 18'ime kadar opera eğitimi aldım, opera klasiklerini hatmettim. Sonra Brezilya müziğine, kendi geleneklerimize ilgi duymaya başladım. Geleneksel unsurları kullanarak kendi müziğimi, şarkılarımı yaratmak istedim. Hâlâ bazı opera klasiklerini söylüyorum, sırf eğlence kabilinden.

Lou Reed'le, Laurie Andersen'la, Philip Glass'la birlikte çalışmanız nasıl oldu?

Monte: Onlar çok değerli sanatçılar; ben hep kültürlerarası diyaloğu önemsedim, bu o isimler için de geçerli. Brezilya müziğine ilgi duymaları sayesinde yaratıcı bir işbirliği doğdu. Birlikte yaptığımız işler benim için gurur kaynağı.

David Byrne'ün Brezilya müziğinden yaptığı derlemeleri nasıl buluyorsunuz?

Monte: Gayet iyi derlemeler. Byrne'ün albümlerindekiler, Brezilya dışında popüler olan şarkılardı. Brezilya müziğini merak edenlere yönelik bir derlemeydi, Brezilya'da popüler olan şeyler değil.

Arnaldo Antunes için "Brezilya'nın Serge Gainsborg'u" deniyor...

Antunes: Evet, öyle bir ünvanım var. Serge'in şarkılarını çok seviyorum, ama beni niye ona benzetiyorlar, bilemiyorum. Belki ikimizin de alışılagelmedik bir anlatımı olduğu içindir...

Siz aynı zamanda şairsiniz, sizi en çok etkileyen isimler kimler?

Antunes: Brezilyalı şairler... Başta Caetano Veloso ve Gilberto Gil.

Brezilya dışından size esin kaynağı olan birileri var mı?

Antunes: Bob Dylan sadece.

Dylan da şair mi sizce?

Antunes: Elbette. Şarkı yazarın-

 Tribalistas: Carlinhos Brown, Marisa Monte, Arnaldo Antunes

dan çok şair o.

En çok sevdiğiniz şarkısı hangisi?

Antunes: Uzun bir liste çıkarmam gerekir. Bir düşüneyim... İlk aklıma gelen "Mr. Tambourine Man".

Brezilya denince ilk akla şeylerden biri futbol. Hangi takımı tutuyorsunuz?

Antunes: Santos.

Pele'nin takımı! Santos'u anlatır mısınız, nasıl bir yer?

Antunes: São Paulo'dan bir saat uzaklıkta küçük bir şehir.

Pele, son demlerindeki Amerika macerasını, Cosmos hikayesini saymazsak, hep Santos'ta oynadı, niye hiç başka bir takıma transfer olmadı?

Antunes: Sadece Santos'ta oynadı, çünkü yetiştiği takımdı. Ayrıca Santos, o zamanlar Brezilya'nın en iyi takımıydı. Bir de tabii onun zamanında bugünkü gibi bir transfer borsası yoktu. Birçok oyuncu futbolu başladığı takımda bırakırdı.

Santos'un ligdeki durumu ne? Epeydir adı duyulmuyor...

Arnaldo: Kötü bir dönemden geçti, şimdi toparlandı, eski günlerine dönüyor. Pele'nin zamanında hep şampiyonluğa oynardı.

Pele dışında, en çok beğendiğiniz Brezilyalı futbolcular kimler?

Antunes: Eskilerden Jairzinho, Rivelino, Tostao, Gerson... Yenilerden Ronaldo.

Ronaldo dışındakiler 1970 Dünya Kupası'nın şampiyon 11'inden...

Antunes: Brezilya futbolunun en güzel dönemi o zamanlardı.

Taffarel Türkiye'de uzun zaman oynadı...

Monte: Öyle mi? Taffarel'le tanışmıştım. Müziğe meraklıdır.

Gilberto Gil'in Kültür Bakanı olmasını nasıl karşıladınız?

Monte: Sevinçle ve umutla. Büyük sanatçı, politikada da aynı başarıyı göstermesini bekliyoruz. Sanatın içinden geliyor, sanatçıların halini biliyor, çok olumlu işler yapacağını umuyoruz.

Lula'ya aranız nasıl?

Monte: Lula, Brezilya'nın en büyük umudu. 13 yıl onun başkan seçilmesini bekledik. Çok önemli reformlar vaat etti, vaatlerini gerçekleştirmesini bekliyoruz.

Bahia müziğinin özelliği, Brezilya geleneği içindeki yeri ne?

Brown: Afrika kökenlidir, kökenine hep sadık kalmıştır. Bahia müziğinin özelliği, içinde hareket ettiği atmosferdir. Güneş, deniz... O bölgede yazlar çok sıcak geçer, kimse evde oturmaz, herkes sokaktadır. İnsanlar doğayla iç içedir. Ve herkes bestecidir, enstrümanını kapan sokağa çıkar, çalar. Enstrümanı olmayanlar ellerinde radyoyla dolaşır. Aslında bu, Brezilya'daki genel manzaradır. Brezilyalılar müziğe tutkundur.

Antunes: Konu müzik olunca Brezilyalılar üç kulaklıdır.

Samba "millî müzik" mi gerçekten?

Antunes: Millî değil, Afrika'dan geldi. Blues, soul ne kadar Amerikansa, samba da o kadar Brezilyalı. Ama zaten neyin millî, orijinal olduğunu söylemek çok zor...

Brown: *(ritm tutarak söylüyor)* Uu, tuu, uu tuu, tututu, dumanuduka, dumanubaçila, dumanuyuka, alusamba... Samba bu. Samba, doğum günün kutlu olsun demek. Seni seviyorum dostum demek. Samba komündür, mutluluktur, Afrika swing'idir, samba darbukadır, darbukayı biliyor musunuz?

Onu bir Ortadoğu enstrümanı olarak biliyorduk...

Brown: Samba odur işte, darbukadır.

Monte: Samba ruhsal darbukadır, ruhun darbukasıdır, hepimizin içindeki darbukadır.

Samba, doğum günün kutlu olsun demektir. Seni seviyorum dostum demektir. Samba komündür, mutluluktur, Afrika swing'idir, samba darbukadır.

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

Dünya düzenine karşı koymanın çıkış noktası bu kitapta saklı!

Genelde, uluslararası siyaset dendiğinde aklımıza ilk gelen, hostesler, kartpostallar, fahişeler, muzlar, kot pantolonlar ya da hizmetçiler değildir. Ancak Cynthia Enloe bu yanılsamayı değiştirmek niyetinde...

Kültürel ve siyasi ekonominin iç içe geçtiği bu dünyada hükümetler, şirketler, kısaca var olan dünya düzeni, kadınlarla erkekler arasındaki ilişkileri kendi ihtiyaçlarına göre şekillendirerek, hatta yaratılmış erkeklik ve kadınlık kavramlarını dayatarak ayakta kalabiliyor ancak. Yaşamın farklı alanlarından örnekler sunan Enloe, milliyetçilik, Chiquita muzları ve Meksika'daki tekstil fabrikalarının ortak özelliğinin hatlarını çizerek durumu net bir biçimde tasvir ediyor.

Feminizm Herkes İçindir

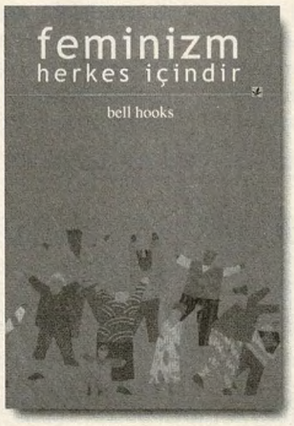

Feminizim Herkes İçindir kitabıyla bell hooks, feminizmin asıl yüzünü görünür kılmaya çalışır. Feminizm aslında, eğer gereğince davranırsak her birimizin hayatını değiştirecek olan sihirli bir değnek gibidir.

Çitlembik

www.citlembik.com.tr

Matt Wand

Geçtiğimiz ay İstanbul ve Maastrich'te düzenlenen ctrl_alt_del projesi, elektronik müziğe alışılagelmiş piyasa kurallarıyla yaklaşmayanların buluştuğu bir etkinlik oldu. Panel, workshop ve performanslardan oluşan etkinlik, aynı bilgisayardaki ctrl_alt_del tuşlarının yaptığı gibi "re-start" yapıp yeniden başlamak, böylece bir ihtimaller silsilesi karşısında sesleri yeniden üretmek amacını taşıyordu. Bu "ses sanatı" projesinde yer alan isimlerden biri de, elektronik müziğin eski tüfeklerinden Matt Wand'dı. Babylon'da izleme fırsatı bulduğumuz Manchester'lı usta zanaatkâra mikrofonu uzattık, yakın tarihte bir gezintiye davet ettik...

[HOCAM JOHN PEEL]

Müzikle, özellikle elektronik müzikle ilişkiniz oldukça eski. Kendinizi bir eski kuşak elektronikçi olarak görüyor musunuz?

Matt Wand: Eski kuşak olarak adlandırılıyoruz, bu durum biraz komiğime gidiyor. Elekronik müziği nedense her zaman bir yeniyetmenin aklını başından alan sonsuz olanaklar alemi olarak algılamışımdır. Belki de bu yüzden, yani bilumum elektronik alet edevatla, bilgisayar programlarıyla karşı karşıya kaldığımda hep kendimi daha yolun başında bir genç olarak hissettiğimden, eski kuşak gibi laflar duyduğumda, bıyık altından gülümsemek geliyor içimden. Ama artık bugün anladığımız şekliyle elektronik müzik iyi-kötü 10-15 yılını geride bıraktığına göre, pekâlâ farklı kuşaklardan bahsedebiliriz. Elektronik müziğin iyiden iyiye kendini ortaya koymaya başladığı 1980'lerin ikinci yarısında bu işe soyunanlar, o dönemlerde varolan müziğin teknolojik gelişmelerle nasıl bir evrilme sürecine girdiğine, giderek elektronik müziğin kendi dünyasını nasıl kurduğuna birebir şahit olmuş insanlar. Müziğe merak sardığımız ilkgençlik yıllarımızda müzisyen olmak, bir enstrüman çalmak ya da şarkı söylemek anlamına geliyordu hâlâ. Aradan geçen zamanda teknolojinin baş döndürücü bir hızla gelişmesi, bizlerden bir on yıl sonra müziğe merak saranları ucu bucağı olmayan bir elektronik müzik diliyle karşı karşıya bıraktı. Bugünün gençleri elektronik müziğe yöneldiklerinde, artık iyi kötü temelleri atılmış, piyasa kuralları belirlenmiş bir alemle karşılaşıyorlar. Kullanılan elektronik donanım, bilgisayar programları, yaratılan alt kategoriler, bunların hepsi, bir on yıl öncesiyle karşılaştırıldığında çok farklı bir noktaya geldiğimizi gösteriyor. Bunun olumlu yönleri olduğu kadar, olumsuz yönleri de var. Bizim gibi geçiş dönemini birebir yaşayanlar, elektronik müziği öbür türlerin yanında nereye yerleştireceğini, elektronik müziğin farklı bakış açılarına göre farklı açılımları olabileceğini daha iyi analiz edebilme olanağına sahipler. Günümüzün gençleriyse gelip geçici modalara, piyasanın yönlendirmelerine daha açıklar. Tabii bir de işin olumlu yanı var: Gelişen teknoloji sanatçılara her geçen gün daha yaratıcı, daha hızlı ve üretken çalışma fırsatı verirken, bir yandan da kullanılan donanımın ucuzlaması ve yaygınlaşması her geçen gün daha fazla sayıda sıradan insanı müzikle uğraşmaya itiyor. Bu baş döndürücü teknolojik gelişme, elektronik müziği sürekli fethedilmesi gereken tanımsız bir alan haline getiriyor, ki bu da, herkesin yeteneklerine göre yeri geldiğinde usta, yeri geldiğinde de çırak olabileceği dinamik bir ortam yaratıyor.

İlkgençliğinizde birçok İngiliz vatandaşı gibi siz de John Peel'ın rahle-i tedrisatından geçtiniz mi?

Tabii... *(gülüyor)* Herhalde İngiltere'de yaşayıp da müziğe ilgi duyan hemen herkes hayatının bir döneminde John Peel'a toslamıştır, hangi tür müzik sevdiğiniz hiç mi hiç önemli değil. Ben henüz müzikle ciddi anlamda, bilinçli bir bağ kurmadan önce, çocukluk yıllarımda dinlerdim John Peel'ı. Eskiden hafta içi her gece programı vardı. Saat 22 ile 24 arası. Uykusu kaçan her çocuk gibi kulaklıklarımı takıp John Peel dinlerdim. Benim için inanılmaz bir programdı. Çünkü John Peel değişik müziklere, yeni şeyler keşfetmeye saplantı denebilecek bir şekilde tutkundu. Üstelik normal şatlarda dinleyiciyle buluşması bir hayli zor olabilecek birçok deneysel müziği bulup çıkarır, insanı kendine hayran bırakırdı. Müziği yaşla ya da insanın içinde bulunduğu ortamla bağlantılı olmadan, sadece ve sadece müzik olduğu için, birileri dinlediğimiz müziği yapma yolunda kafa patlattığı için sevmem gerektiğini John Peel'dan öğrendim. The Fall'u örneğin, bugün hâlâ severek dinliyorsam, bunun sorumlusu kesinlikle John Peel'dır. Peel'ın asıl önemi, o beş benzemez müzikleri, çoğu zaman tozlu raflarda ebediyen kalmaya mahkûm müzikleri dinleyiciyle buluşturması, takipçilerinde bir süre sonra en tuhaf, anlaşılmaz müziklere karşı bile bir sempati oluşmasına yol açmasıydı. Bu sayede çok küçük denebilecek yaşlardan itibaren sınır tanımaksızın karşıma çıkan her türlü müziğe saldırdım. O gün bugündür, müzik dükkanlarındaki kelepir standlarının, 50 pence'lik ikinci el plakların yanından ayrılmam. Tabii bu kelepir merakı insanın maddî durumuyla da yakından alâkalı. *(gülüyor)* Bu tutum, müziğin üretim sürecinde de bir paralellik gösteri-

post

Kur'an değil, roman okuyun
Dosya: Edward Said'in ardından

Marx bizdendi!
İmamlar Sendikası DİVES'in başkanı Rıza Ekinci anlatıyor

Adalet yok, tragedya var
Karşı Sanat'ın perspektifinden Bienal'de "eksik olan?"

Senaryonun iki ucu
Roni Margulies'le şiir, adalet ve siyaset üzerine

Küçük çobanın oyuncağı
Hakkarili Nizamettin'in mayınlarla çiğnenen hayatı

Eski açığız, "sarı" demeyiz
Çaptan düşmüş bir Galatasaray'ın portresi

Küçük su birikintileri
Eduardo Galeano anlatıyor

Sarışın değiliz
İsveçli gazetecilerle "eura'ya hayır" üzerine

yor bana kalırsa. Punk hareketinin "kendin pişir, kendin ye" şiarı, aslında John Peel tavrıyla, dolayısıyla benim müziğe yaklaşımımla birebir örtüşüyor. Yeniyetmeliğimde ilk aldığım plaklardan birinin The Clash'in ilk single'ı olduğunu hatırlıyorum mesela. The Clash'in ve punk tavrının daha sonra elektronik müziğin başlangıç yıllarında yeniden üretildiğini düşünüyorum. Bugün birçoklarının kayıtsız şartsız takipçisi olduğu popüler kulüp müziği ya da tam tersine burun kıvırdığı, tekdüze bulduğu elektronik müzik, aslına bakarsanız, öbür türlerden tamamıyla kopuk, kendi içine kapalı bir müzik değil. Bugün kabaca siyah müzik diye tanımladığımız geçmişin funk'ı, disko'su, şimdi yeni teknolojiyle hiphop'a, house'a dönüşmüş durumda.

Almanların efsanevî grubu Kraftwerk müzikteki elektronik dönüşümün kilometre taşlarından biri. Siz de dinler miydiniz zamanında Kraftwerk?

Evet, elektronik müzik aleminin dokunulmaz ikonlarındandır Kraftwerk. Elektroniğin ben ve benim kuşağıma bu kadar hitap etmesinin nedeni, her türlü yeniliğe ve yaratıcılığa açık olması galiba. Bu nedenle dondurulmuş kalıplara, kesin yargılara yer yok elektronik müzikte. Aslına bakarsanız, bu söylediklerim, elektronik müziğin yanısıra, sanat yaratımının olduğu her alan için geçerli olsa gerek. Hemen herkes gibi ben de Kraftwerk'in müzik aleminde çok kendine özgü, karakterli bir yer işgal ettiğini düşünüyorum. Ama, birçoklarının aksine, son dönemde yaptıkları çalışmalarından çok, ilk dönemlerindeki deneysel, hani gerçekten elektronik müziğe geçişi müjdeleyen ucu açık işlerini daha çok seviyorum. "Das Model" ya da "Sex Object" mesela...

Elektronik müziğe nasıl merak sardınız?

Aslen Manchester'lı olmakla birlikte, öğrenimim nedeniyle uzunca bir süre Sheffield'da yaşadım. Elektronik müziğe merak sarmam, Sheffield'lı bir grup olan Cabaret Voltaire'i keşfetmemle başladı. O günlerde zaten ABD'de boy vermekte olan tekno müziğinin esintileri etrafı kaplamaya başlamıştı, ama gerçek anlamda elektronik müzik benim hayatıma Cabaret Voltaire'le girdi.

90'ların başında Manchester da özellikle Hacienda ve etrafındaki oluşum nedeniyle elektronik müziğin mabedlerinden biri haline geldi, siz bu değişimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

O yıllarda Manchester'da yaşamıyordum. Ama ailem ve baba evim orada olduğu için tam olarak bağlarımı da koparmamıştım. Manchester elektronik müzikten önce indie müzikle gündeme geldi. Happy Mondays, Stone Roses gibi gruplar daha çok indie kategorisi içine sokulabilecek gruplar. Bu grupların sound'u, müzik anlayışları pek de bana yakın değil açıkçası. Tekno müziğin, özellikle British tekno ya da euro techno diye adlandırılabilecek müziğin tohumlarının atıldığı yer olarak da bilinir Manchester. Ama bana kalırsa, o günlerde, hatta daha önceleri Detroit'te yapılan tekno müziğinin kalıcılığına, özgünlüğüne ulaşabilmiş değildir o günlerde Manchester'da yapılan müzik. Yine de o dönemin 808 State ya da KLF gibi gözünü budaktan sakınmayan gruplarını anmadan geçmeyelim. Hacienda ise başlı başına bir hikaye. Maalesef ben birçoklarının aksine hiçbir zaman Hacienda'ya olumlu bakamadım. Doğma büyüme bir Manchester'lı, Portsmounth'lu olarak, Hacienda'nın, gençlerin müziği algılamasında bir kırılma noktası olduğunu düşünüyorum. Eskiden Manchester çok çeşitli müziklerin üretildiği, farklı sosyal grupların birlikte üretip paylaştığı irili ufaklı yüzlerce mekân barındıran bir yerdi. Hacienda'yla birlikte, bu düzensiz, hatta vahşi diyebileceğimiz yaratıcılık bir anlamda süpermarket mantığına hapsedildi. Hacienda bir anda müziğe hedonist bir yaklaşımın, gündüzlere bağlanan gecelerin, sürekli bir parti halinin hakim olduğu bir iklimin sembolü haline geldi. Üniversite gençliği de katalizör olarak bu plana dahil oldu. Geriye dönüp baktığınızda, o dönemde orada bu hedonist şölenin bir parçası olanlar belki hayatlarının en makara dönemlerini geçirdiler, ama bugün Manchester'da eski çeşitlilikten eser yoksa, bunun sebebi biraz da Hacienda ve takipçileri tarafından ortaya konan fabrikasyona dayalı üretim ve tüketim kültürüdür.

Günümüzün kulüp ortamlarından iyice nefret ediyorsunuzdur o halde...

İnsanların müzik dinleyip eğlenmeye gittikleri bir yerden peşinen nefret etmem pek mümkün değil. *(gülüyor)* Artık insanları kulüplere çeken şey müzik değil. Bugün insanlar kapana kıstırıldıkları düzenden kaçmak için hafta sonları kendilerini yığınlar halinde kulüplere atıyorlar, uyuşturucu ya da uyarıcılar aracılığıyla gündelik hayatlarında iletişim kurmadıkları insanlarla arkadaş olmaya, seks yapmaya çalışıyorlar. Bütün bu hikayede korkunç bir yabancılaşma, yalnızlık söz konusu. Gerçi müzik aleminin hep böyle sosyal bir yanı vardır. Ama ortak payda her zaman müzik olmuştur. Müziğe eşlik eden yan olguların bu kadar isterik bir biçimde ön plana çıktığı bir dönemi ben hatırlamıyorum, belki de artık yaşlanıyorum. *(gülüyor)*

Teknolojik gelişme, elektronik müziği sürekli fethedilmesi gereken bir alan haline getiriyor, herkesin yeri geldiğinde usta ya da çırak olabileceği dinamik bir ortam yaratıyor.

Biraz da sizin müzik maceranıza dönelim...

Müzik maceram karmakarışık bir seyir izliyor. İlk olarak 80'lerin başında bazı işler yapıp yayınladım, ama arkasını pek getiremedim. Ara verdiğim, ya da müzik üretmekle birlikte pek piyasaya çıkmadığım dönemde görsel işlere merak sardım. Bazı kısa filmler, televizyona işler yaptım. Plak kapağı tasarlamak da o günlerden bugüne taşıdığım bir başka merakım. Görsel malzemeyle müzik arasındaki etkileşime kafayı taktım. Uzunca bir süredir, görsel çalışmalarla müziği beraber götürüyorum. Arada bazı sanat organizasyonlarında, sergilerde yer alan enstalasyonlar yaptım. Bir dönem Andrew Sharpley'le birlikte Stock, Hausen and Walkman adlı bir grup kurduk, bayağı da ses getirdi o proje. Bugünlerde Hot Air adlı prodüksiyon şirketini yönetiyorum, çeşitli kısa film ve animasyon senaryoları yazıyorum.

Canlı performansla stüdyo çalışması arasında nasıl bir fark var sizce?

İkisi de basbayağı farklı şeyler. Stüdyoda kapanıp saatlerce hoşunuza giden bir ses üzerine çalışmanız mümkün, kimse size karışmıyor. Oysa sahnedeyken seyirciyle birlikte bir deneyim yaşıyorsunuz –bir bütünün parçası olduğunuzda kafanıza göre takılamazsınız. Stüdyoda çok daha ölçülü biçili bir yapıyı mükemmelleştirmeye çalışırken, sahnede doğaçlamaya çok daha uygun, daha özgür bir ortam var. Her iki yaratım sürecinde de uymanız gereken bu kurallar değiştiği gibi, üretim süreci de, sonunda vardığınız nokta da oldukça farklı olabiliyor. Tabii bir de benim gibi birçoklarına tuhaf gelebilecek deneysel bir müzik yapıyorsanız, canlı performanslar, bu müziği kimin dinlediği, bu insanların müziği nasıl algıladığı ve dönüştürdüğü gibi bir müzisyen için hayatî olabilecek konularda başka hiçbir yerde edinemeyeceğiniz bazı tecrübeler edinmenizi sağlıyor.

Söyleşi: **Alişan Çapan**

SİYASET >

Tarık Ali'nin 21. yüzyılın politikasını ABD ve İngiltere'nin Irak işgalinin sonucunun belirleyeceğini iddia ettiği son incelemesi...

Sayfa: **140**
Türü: **Siyaset**
Fiyat: **9 Milyon**

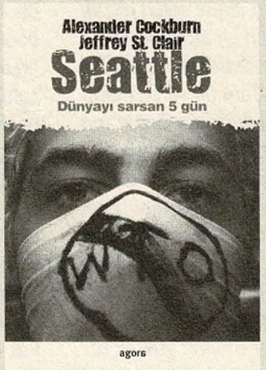

< SİYASET

Seattle - Dünyayı Sarsan Beş Gün
Alexander Cockburn - Jeffrey St. Clair

Seattle nicedir bir meşale; küreselleşme-karşıtı hareketin işaret fişeklerinden birisi...

Sayfa: 130, 16 adet fotoğraf
Türü: **Siyaset**
Fiyat: **6 milyon**

< SİNEMA

Türk Film Yönetmenleri Sözlüğü
Agâh Özgüç

Ö. Lütfi Akad'dan Metin Erksan'a, Yılmaz Güney'den Zeki Ökten'e, resmi tarihe göre 89 yaşına basmış Türk Sineması'nın bir fotoğrafı...

Sayfa: 250, 118 adet fotoğraf
Türü: **Sinema**
Fiyat: **12 milyon**

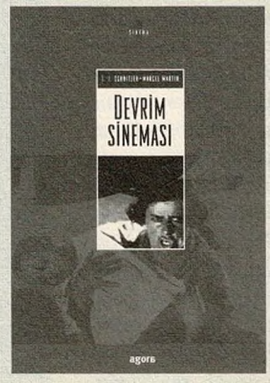

< SİNEMA

Devrim Sineması
L.-J. Schnitzer - Marcel Martin

23 yaşında tüm zamanların en görkemli filmi 'Potemkin Zırhlısı'nı çeken Eisenstein ve en cüretkâr denemelerle devrimci bir sanatın ilk adımlarını atan delikanlılar...

Sayfa: 292
Türü: **Sinema**
Fiyat: **10 milyon**

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agoraa

Goldfrapp

Tricky'yle yaptığı vokalle adını duyuran Alison Goldfrapp, Will Gregory'yle birlikte kurduğu Goldfrapp'le trip-hop sahnesine taze bir nefes üflemişti. İkili, yeni albüm "Black Cherry"yle electroclash'e de selam çakıyor. Seksi kliplerine sık sık rastladığımız Alison Goldfrapp'i New York konserinin ardından yakaladık...

SCİ-Fİ ROMANTİK RÖNESANS

Goldfrapp'i "21. yüzyılın pop müziği" olarak niteliyor bazıları. Tanık olabileceğimiz en kaliteli, eklektik, bir o kadar da yoğun müziklerden biri bu. Karizmatik vokalist Alison Goldfrapp ve yetenekli besteci Will Gregory tarafından 90'ların sonunda kurulan grup, 2000 tarihli ilk albüm "Felt Mountain"la bir "klasik"e imza attı. Albüm, önde gelen müzik dergilerince yılın en iyi albümlerinden biri olarak değerlendirildi. İkinci albüm için üç yıl bekledik. Tam bir sürpriz oldu "Black Cherry"; bildiğimiz Goldfrapp müziği radikal bir şekilde değişmişti... Albümün hemen ardından dünya turnesine başlayan Goldfrapp'in New York konserine, büyük bir heyecanla gittim. Downtown'ın ünlü konser salonu Irving Plaza tıka basa doluydu. Alison Goldfrapp gözüktüğünde ıslıklar durmak bilmedi. Dizlerine kadar uzanan yüksek topuklu siyah rugan çizmeleri, siyah mini eteği, başında şapkası ve dramatik makyajıyla gözlerinizi alamayacağınız kadar güzel bir kadın vardı sahnede. Tam bir seksî "Black Cherry" kadını! Goldfrapp'ın son kliplerindeki gibi... Grup, o akşam her iki albümden de bütün şarkıları seslendirdi. Alison Goldfrapp'ın sesi kimi zaman çığlıklarıyla sarstı salonu, kimi zaman da boğuk, ağlamaklı tonlarıyla inletti yürekleri. Boşuna "mikrofonun Hendrix'i" demiyorlar ona. Bir şarkıyla çılgınlar gibi dans edenler, diğer şarkıyla hüznün kucağına düştüler. O akşam eleştirilere de iyi bir yanıt vermiş oldu Goldfrapp: Sınırlamalara bağlı kalarak değil, içlerinden geldiği gibi müzik yapıyorlardı ve ortaya çıkan müzik dinleyeni alıp götürüyordu... Alison Goldfrapp sahnede izleyiciyi nasıl etkileyeceğini iyi biliyor. Şarkı aralarında konuşmuyor, sadece şarkıların adlarını anons ediyor, her birinden sonra teşekkür ediyor. Fakat bir ara ondes marteno't'u tam iki bacağının arasına koyup inanılmaz yırtıcı sesler çıkarttığında, salonda büyük bir heyecan dalgası yaratıyor. Dakikalarca süren bu sahne, konserin unutulmaz anlarından biri. Ertesi gün Mute Records'ın New York ofisinde buluştuğumuzda ise, asıl şoku ben yaşıyorum: Sahnedeki o görkemli seksî kadın gitmiş, kot pantolonu, tişörtü ve düz terlikleri içinde sade makyajıyla son derece mutevazı, adeta utangaç bir kadın almış onun yerini. Bu görüntü, Goldfrapp'ın müziğindeki değişimi akla getiriyor hemen. Karşıtlıkların büyük uyumu var Goldfrapp'ta. (Z.K.)

Dün akşamki konseriniz harikaydı, tebrikler...

Alison Goldfrapp: Gerçekten mi? Çok iyi. Teşekkürler. Bence de her şey çok güzeldi.

İngiliz izleyicisiyle Amerikan izleyicisi arasında farklar var mı?

Açıkça görülen bir fark yok aslında. Her konser farklı. Birkaç gün önce Washington'da Amerikalıların sayıca çok olduğu bir salonda çaldık. Çok sessizlerdi. "Tanrım, hoşlanmadılar" diye düşündüğüm sırada, birisi "Yeah!" diye bağırınca, tamam, işler yolunda dedim. Her yerin kendine has özelliği var. Bir yer tamamen iyi ya da kötü diye yargılama yapamam.

"Black Cherry"yi ilk dinlediğimizde küçük bir şok geçirmiştik. Fakat sonra hayli iyi bir ikinci albüm gibi geldi. Size göre "Black Cherry" daha önceki çalışmalarınızdan nasıl farklılaşıyor?

"Felt Mountain" daha muğlak, belirsiz , çok daha fazla duygusal. "Black Cherry" ise daha fiziksel ve daha az duygusal. Başka bir yerde olma, başka bir dünyada olmayı arzulama ya da kim olduğunuzu unutmayla ilgili bir çeşit fantazi "Black Cherry".

Bir rüya görme gibi mi?

Evet, daha çok bir rüyanın içinde olma gibi. Daha düşsel.

"Felt Mountain"ı dinlerken insan rahatlıyor. "Black Cherry" ise, şehrin sesini ve enerjisini ekliyor müziğe. Bu bilinçli bir tercih mi?

Evet, kesinlikle bilinçliydi. Her ne kadar "Felt Mountain"daki şarkıları söylemeyi çok sevsem de, o şarkılar çok yoğun ve yavaş olduğundan, bir süre sonra duygusal olarak klostrofobik bir his belirdi içimde. "Felt Mountain"deki şarkılardan şu anda biraz yorulmuş olmamın nedenleri var. O şarkıların benim için anlamı çok, ama şu andaki duygularımla o şarkılar arasında kontrast var. Müziğimize dinamizm kazandırmak daha ilginç geliyor şu sıralar bize. İlk albümde bilinçli bir şekilde uzak durduğumuz bazı şeyleri bu albümde yapmak istedik. Buna gerçekten hazırdık. Keyboard, davul, daha güçlü ritm... Disko müzik, soul müzik, old school müzik... Bütün o romantik müzikler, glam rock, kabare... Bunların hepsini içeren güçlü düzenlemeler yapmak istedik. İçinde tiyatroya özgü unsurlar barındıran müziğe her zaman ilgi duydum. Bunların dışında, benim özel yaşantımda çok şey oluyor. Ben de dramatik bir şekilde değiştim. Üzücü ama, oldukça özgürleştirici bir şekilde..

İkinci albümümüz daha fiziksel ve daha az duygusal. aşka bir dünyada olmayı arzulama ya da kim olduğunuzu unutmayla ilgili bir çeşit fantazi "Black Cherry".

Bir ilişkinin sonu mu? Sevgilinizden mi ayrıldınız?

Evet... Bir noktada kendi kendime, "tamam, bu işin sonuna geldik" dedim. Hayatımın o noktasındaki ciddi değişiklik müziğe de yansıdı. Garip bir paralellik oldu.

Müzik o kişiyi unutmanızda yardımcı oldu mu?

Hayır, olmadı. Müzik tabii ki bazı şeyleri açıklamaya yardım eder, ama ben artık rahatlamış bir müzisyen olarak doğrudan konuşmak istiyorum.

Goldfrapp'in müziği sürekli olarak şaşırtıcı bir şekilde değişerek mi gelişecek?

Öyle umuyorum. Formüllerle ilgilenmiyorum. Bana göre formüllerin yaratıcılıkla ilgisi yok. Sadece istediğimi yaparak, hissettiğim gibi, içimden nasıl gelirse öyle müzik yapmak istiyorum. Bu yapıldığı zaman ortaya çıkan müzik tatmin edici oluyor zaten.

"Black Cherry" üzerinde çalışırken size esin kaynağı olan yeni şeylerden söz edebilir misiniz?

Bu albümdeki esin kaynaklarıyla önceki albümdekiler aynı. Bir farklılık yok.

Hangi kültürel gelişme ve hareketler yaratıcılığınızı etkiliyor?

Ooo! Bilmiyorum. Şu anda turnedeyim, bir anlamda huzursuz bir dönem benim için ve hiç de yaratıcı değilim...

Mesela sinema nasıl etkiliyor?

Evet, sinemayla çok ilgiliyim tabii. Fakat o kadar uzun zamandır sinemaya gitmedim ki. Dışarda doğanın içinde olmayı çok seviyorum.

Ya şehir hayatı?

Londra'da yaşıyorum. Ayrıca çok daha kırsal bir bölge olan Bath'da epey zaman geçiriyorum. Evet, şehir hayatı, kırsal yaşam tarzı, arkadaşlarım benim üzerimde ve sanatımda etkili oluyor. Birçok sanatçı arkadaşım var.

Sizin ayrıca sanat okulu deneyiminiz de var...

Sanatla, özellikle müzikle ilgili bir ailede büyüdüm. Babam resim yapardı. Okuduğum kitaplar da beni çok etkiledi. Herhalde genel olarak sürrealist sanat diyebiliriz buna. Çocukken okuduğunuz hikayeler, gördüğünüz fantastik filmler, gerçeküstücü akım, sanki bir rüyanın içindeymişsiniz hissini veriyor. Hem fantazi gibi, hem de o kadar basit ki aslında.

Stüdyoda grubun diğer elemanı Will Gregory ile nasıl çalışıyorsunuz? Siz bütün sözleri yazdıktan sonra Will müzikleri bestelemeye mi başlıyor, yoksa başka bir yönteminiz var mı?

Müziğimizin formülü yok. Bath kentinde, içinde keyboard'ların, çeşitli enstrümanların ve plakların olduğu bir stüdyomuz var. Oraya giriyoruz, bazen tamamen doğaçlama, jam session şeklinde çalıyoruz. Will şarkı sözü yazmıyor. Onun dışındakileri tamamen birlikte yapıyoruz. Bazen biri bir melodi ya da söz önerisiyle de gelebilir. Başlangıç noktaları hep farklıdır.

"Felt Mountain"ın başarısından sonra, yeni albüm eleştirmen ve hayranlarınız tarafından sabırsızlıkla beklendi. Bu sizin üzerinizde bir baskı yarattı mı?

Bir ölçüde. Yeni bir şeye başlarken kolaylıkla sinirli ve huysuz bir ruh haline bürünebilirim. Haksız eleştiriler ve yorumlar yapan bazı gazeteciler de vardı. Bir işin ortasındaysanız, cesaretinizi kırabiliyor bunlar.

Basının hakkınızda yazdıklarını takip ediyor musunuz?

Hayır, hiçbir şeyi okumuyorum. Çünkü bu yazılanları okumak kötü etkileyebilir. Hiçbir şekilde iyi etkilemiyor hatta. Bence dinleyicilerle iyi bir iletişim kurmak ve onlardan gelen tepkileri alabilmek çok daha doğru ve yararlı.

"Train" adlı şarkınızın videosu, tüm zamanların en seksî videolarından biri herhalde. Kendinizi ekranda seyredince ne hissediyorsunuz?

Kendimi ekranda hiç seyretmiyorum. Daha önce denedim, ama korkunç bir şey bu. Eğer birisi benim iyi olduğumu düşünüyorsa, harika. Ben kendimi birkaç kere seyrettim, fakat hayır, bana göre değil, hatta iğrenç.

İğrenç mi?

Evet, iğrenç. Buna dayanamıyorum.

Video kliplerinizde şahane gözüküyorsunuz...

Hayır, hayır, ben o görüntülere bakmak bile istemiyorum. *(gülüyor)*

(gülüyor) Duygularınızın aşırı bir heyecan dalgasına tutulduğu, çok yükseklerde dolaştığı, tamamen fiziksel olarak yaşanılınca anlaşılabilecek bir deneyim bu. Bu duyguları aynen yaşatan başka bir şey bilmiyorum.

Konserden sonra nasıl hissediyorsunuz?

Kendimi ekranda hiç seyretmiyorum. Daha önce denedim, ama korkunç bir şey bu. Dayanamıyorum, bana göre değil, hatta iğrenç.

Sahnedeyken nasıl hissediyorsunuz?

Genelde huzursuz ve heyecanlı oluyorum. Son dönemde sahnede bir parça daha rahatım. Eğlenceli geliyor. Her konser diğerinden tamamen farklı benim için. Bir akşam sahneye çıkarsınız, her şey yolunda gider. Ertesi akşam bir başka yerdesinizdir ve başka bir şey olur, sürekli değişir. Canlı performansın en güzel tarafı, izleyiciyle kurulan ilişki. Tamamen kendiliğinden gelişen ve asla aynı olmayan bir şey bu. Araba kazası gibi bir şey!

Araba kazası mı? İlginç bir tanımlama bu.

Genellikle depresif oluyorum. *(gülüyor)* Soyunma odasında "iyi bir konser oldu ve bitti" diyorum, ama yatışmam saatler alıyor.

Geçen yaz Glastonbury'de çaldınız. Nasıl bir deneyimdi?

Güzeldi, fakat büyüleyici değildi. Sakindi bir ölçüde. İngiliz izleyici bazen çok yanıltıcı olabiliyor. Çalıp görelim nasıl olacağını deyip sahneye çıkıyorsunuz. Ben de oldukça gergindim galiba. Fakat festivallerde çalmayı çok seviyorum.

Bu yıl İngiltere'de ve Avrupa'da DJ'lik yaptınız. Hoşlandınız mı DJ'likten?

Evet, çok hoşlandım, bayıldım. Çok eğlenceliydi.

DJ'lik yaptığınızda ne çeşit müzik çalıyorsunuz?

Her şeyden oluşan bir karışım. Bee Gees'den Joan Jett'e birçok şey.

Marilyn Manson'ın yeni single'ı "This Is The New Shit"i remikslediniz. Nasıl oldu bu? Onunla nasıl temasa geçtiniz?

Garipti. Bir gazeteci röportajda bana "kimin için remiks yapmak isterdiniz?" diye sordu. İlk yanıtım, Marily Manson oldu. Galiba onun müziğiyle bizimkinin arasındaki kontrast ve Manson'ın teatral sesi beni çekiyordu, her ne kadar müziklerimiz arasında benzerlik olmasa da. Daha sonra bu yönde bir öneri aldığımızda, aman tanrım, evet, bunu kesinlikle yapmalıyız dedim. Daha sonra Manson'la buluştuk. Biliyorsunuz, bu bizim ilk remiks çalışmamızdı. İyi bir çalışmaydı ve zevkliydi. Özellikle parçanın sonundaki bölüm benim favorim.

"Black Cherry", sizi bir resimde bir figürmüşsünüz gibi hissettirseydi, bu hangi resim olurdu?

Aman Tanrım! Bu çok komik. *(masanın üzerinde duran albüm için yapılmış posteri gösteriyor)* Bu fotoğrafın bir resim gibi olmasını istemiştim. Bir çeşit eski rönesans resmi gibi, koltuğa uzanmış bir kadın, yanında bir köpek var...

Sürrealist bir resim mi, bir manzara resmi mi, modern sanatı temsil eden bir resim mi?

Sci-fi romantik rönesans! Evet, kesinlikle öyle. *(gülüyor)*

Son zamanlarda ne dinliyorsunuz?

Hiçbir şey dinlemiyorum ve mutlak sessizliğin keyfini sürüyorum. Fakat bugün birkaç albüm aldım.

Hangi albümler?

"The Velvet Underground & Nico", Dusty Springfield, Roman Polanski'nin "Cul-de-Sac" adlı filminin soundtrack albümü, Joan Jett'in eski grubu Runaways...

Söyleşi: **Zülal Kalkandelen**

Elliott Smith
1969-2003

Her ölüm, erken ölümdür. Ama bazı ölümler gerçekten erken oluyor, geride kalanları daha da üzüyor. Elliott Smith'inki de öyle. Son yılların en yetenekli şarkıyazarlarından Smith, 22 Ekim'de Los Angeles'daki evinde göğsüne sapladığı bıçakla hayatına son verdi. Anısı şarkılarında yaşayacak... 2000 yılında Les Inrockuptibles ve Rolling Stone'a verdiği söyleşilerden bir derlemeyle yad ediyoruz onu.

STRAWBERRY FIELDS

Folk-punk etiketi yapıştı kaldı üzerinize. Halbuki son iki albümünüz öncekilerden epey farklı...

Elliott Smith: O etiket bir mâna ifade etmiyor, aslında hiçbiri etmiyor. Bir müzisyen habire kendini tekrar ediyorsa, ancak o zaman bir mânası olabilir. Hep aynı şekilde çalan ve bir stili, üslûbu tanımlayan, o tanım içinde de gayet cool olmayı beceren gruplar da var, mesela AC/DC, onları çok severim. Bir de tanımlaması zor şeyler yapan gruplar var. Bu da kötü bir şey değil. Aslına bakarsanız, bu etiket işi akla ziyan bir mesele. Üzerinde düşünecek çok daha ilginç şeyler var. *(gülüyor)* İstediğim kadar bana yapıştırılan etikete itiraz edeyim, gazeteciler bildiklerini okuyor. Sanki bugüne kadar sadece akustik albümler yapmışım gibi davranıyorlar, son iki albümümün orkestral olduğunu görmezden geliyorlar.

Üzerinizdeki etiketlerden biri de müziğinizin "depresif" olması...

O da suni bir şey. Herkese bir etiket yapıştırıyorlar. Velvet Underground'u dinlerken, "bunlar punk'ın büyükbabaları" diye düşünmüyorsunuz. "Ne kıyak müzik" diyorsunuz, "ne şahane sound" diyorsunuz. Etiketler, bir şeyleri satmak için kullanılan bir araç; bir isim takıyorsunuz, insanların hafızasında yer ediyor, ama aslında bir şeyi tarif etmiyor. Dolayısıyla, "depresif", müziğimi tanımlamak için kullanacağım bir sıfat değil. İçinde, evet, mutsuzluk var, olması da gerekiyor, ki içindeki mutluluk öne çıkabilsin.

Vurulduğunuz ilk plağı hatırlıyor musunuz?

Elbette. Beatles'ın "White Album"üne vurulduğumda beş yaşındaydım. Annemle babam boşanmışlardı, ben annemle Dallas'ta yaşıyordum. Babam, California'ya, onun yanına gittiğim ilk tatilde, bana Beatles'ın beyaz kapaklı o double albümünü dinletmişti. Anında müziğin içine girmiştim. Ertesi yıl Kiss'e tutuldum ve "Alive II" albümünü aldım. Herhalde bütün çocuklar gibi ben de matrak makyajlarının ve son derece basit müziklerinin cazibesine kapılmıştım. İşte o zamanlardan itibaren rock'u sevmeye başladım. Yeni çıkanları, özellikle de İngiliz grupları takip ediyordum: Clash beni tam mânasıyla büyülüyordu; Bauhaus'un karanlık ve karamsar şarkıları beni müthiş çekiyordu. Ve böylece dosdoğru Velvet Underground'a yöneldim. Plaklarımı odamda tek başıma dinliyordum, zira benim sevdiğim şeyler herkese feci sıkıcı geliyordu... Geçenlerde, Nico'nun bir albümünü keşfettim: "The Marble Index". Acayip büyüleyici bir albüm, fazlasıyla tek renkli; epey bir zaman sadece o albümü dinleyeceğim galiba. Günümüzün rock'uyla o kadar alâkalı değilim. Akranlarım arasında çok az kişiyi etkileyici buluyorum; birlikte turneye çıktığımız ve ne yapacağı tahmine gelmeyen Beck'le Quasi ve Sebadoh hariç; onlar gerçekten istisna.

Müzisyen olmaya karar vermenizde sözünü ettiğiniz albümlerin rolü oldu mu?

Müzisyen olmayı arzulamamda Kiss'in pek bir etkisi olduğunu sanmıyorum... *(gülüyor)* Anneannemle dedem piyanist olmamı çok istiyordu. Kendileri de müzisyendi, sıkı New Orleans cazı yapan orkestralarda çalıyorlardı. Enstrüman çalıştıra çalıştıra beni müzikten soğutabilirlerdi, neyse ki piyano öğretmenim çok şahane bir adamdı, bir seansta müzik aşkını ruhuma soktu. Beatles'ın "Strawberry Fields"ını dinlediğim günden itibaren basçı olma hayalleri kurmaya başladım. Sonuçta, gitarı bana durmadan Dylan partisyonları çaldıran babam sayesinde öğrendim. Şarkı yazma konusundaysa, başka tarz müzisyenlerin kafa açıcı etkisi oldu: Stevie Wonder kompozisyon sürecimde çok önemli bir yer tutar, sonra Alex Chilton, ayrıca, her ne kadar inceliklerine girmem çok uzun zaman aldıysa da, country...

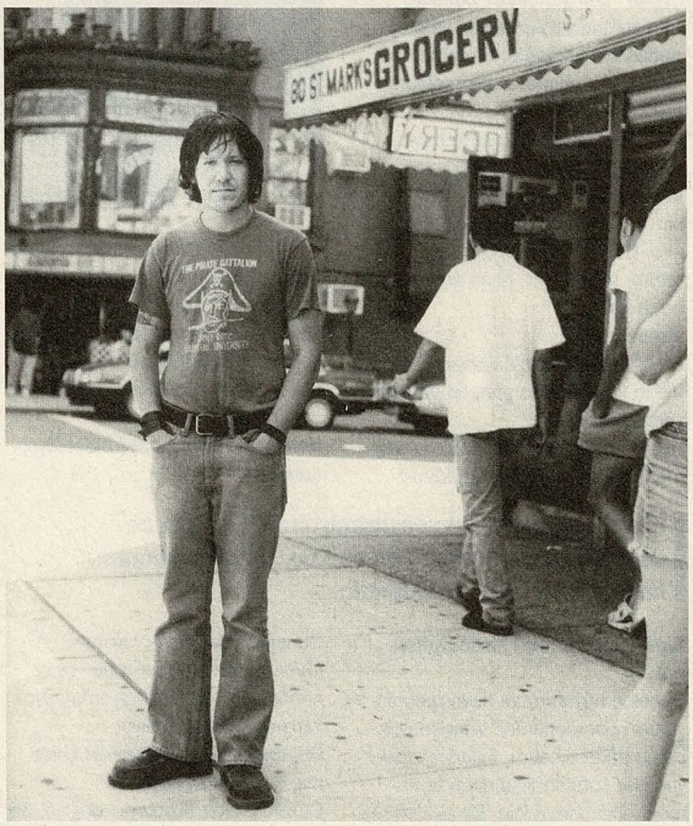

Bütün albümleri: "Roman Candle", 1994 • "Elliott Smith", 1995 • "Either/Or", 1997 • "XO", 1998 • "Figure 8", 2000

Gus Van Sant'ın "Good Will Hunting" filminin soundtrack'i için "Miss Misery" adlı bir şarkı yapmıştınız. Tanınmanız da bu şarkı sayesinde oldu. Sinema da ilgi alanlarınıza dahil mi?

Sinemaya çok seyrek giderim. Her yerde Hollywood tarzı büyük prodüksiyonlar hakim maalesef ve bu tarz filmler bana feci sıkıcı geliyor. Özel efektlerle dolu aksiyon filmleri kesinlikle hayatıma ve ruh dünyama hitap etmiyor. En çok sevdiğim film "Paris Texas"tır. Wim Wenders Amerikan yaşamını yaşamanın güçlüklerini mükemmel bir şekilde tasvir ediyor. Film, Amerika'nın o bölgesinde hoşuma giden tek şeyi açığa çıkardı: Boş uzam ve sistemle kopuş. Herkes Texas'da yaşayamaz derler, doğru değil bu. Kendini güneyli hissetmeden Güney'de yaşamış benim gibi biri için, Wenders'in filmi bu bölgeyle temas kurmanın ve ondan daha da çok nefret etmenin harika bir aracı oldu. Ry Cooder'ın müziği de olağanüstü, çok etkileyici, hatta çok uyarıcı, filmin anlattığı hikayenin üstüne başka bir hikaye eklemeye hiç çalışmadan uzun planların altını çiziyor. Benim aksime, film müziği nasıl yapılır çok iyi biliyor. Filmin renkleriyle iç içe geçiyor, onların üstüne biniyor, filmin montajı yapıldıktan sonra sadece birkaç notasını duyacağınız "gadget" şarkılar bestelemiyor. Yeteneklerine hayranlık duyduğum insanlarla çok derin bir sevgi ilişkisi yaşıyorum. Wenders'in herhalde bütün filmlerini seyretmişimdir, ama "Paris Texas"ın düzeyini bir daha tutturamadığını düşünüyorum.

Gençlik dönemi kitap kahramanlarınızdan birinin dövmesini taşıyorsunuz: Ferdinand. Hâlâ bu hikâyeleri okuyor musunuz?

Hayır, uzun zamandır o kitapları kaybetmiştim; ama geçenlerde bir arkadaşım bir tane hediye etti. O hikâyelerin olağanüstü bir sadeliği var, aynı zamanda çok bilgi yüklüdürler... Bazen aylarca tek bir kitabın kapağını açmıyorum, sonra haftalarca kitaplara gömülebiliyorum.

> **"Depresif", müziğimi tanımlamak için kullanacağım bir sıfat değil. İçinde, evet, mutsuzluk var, olması da gerekiyor, ki içindeki mutluluk öne çıkabilsin.**

Bu aralar Rupert Thomson'ın "The Insult"ını (Hakaret) bitiriyorum, tıbbî bir olay etrafında dönen bir tür psikolojik gerilim. Genellikle kısa hikâyeleri, örneğin Mike McCormack'ı, novella ve romanları tercih ederim. Kitaplarda her şeyden önce aradığım, gerçek hayatla bağımı koparması ve beni hayalî durumlara sürükleyecek güçlü karakterlerin olması. Örneğin, Bret Easton Ellis'in kitaplarını bu nedenle okumadım: Benimle aynı mahallede, Brooklyn'de oturuyor. Hikâyelerinin çevreme dair algılamamı değiştirmesinden korktum.

Çeviren: **s.i.**

30→

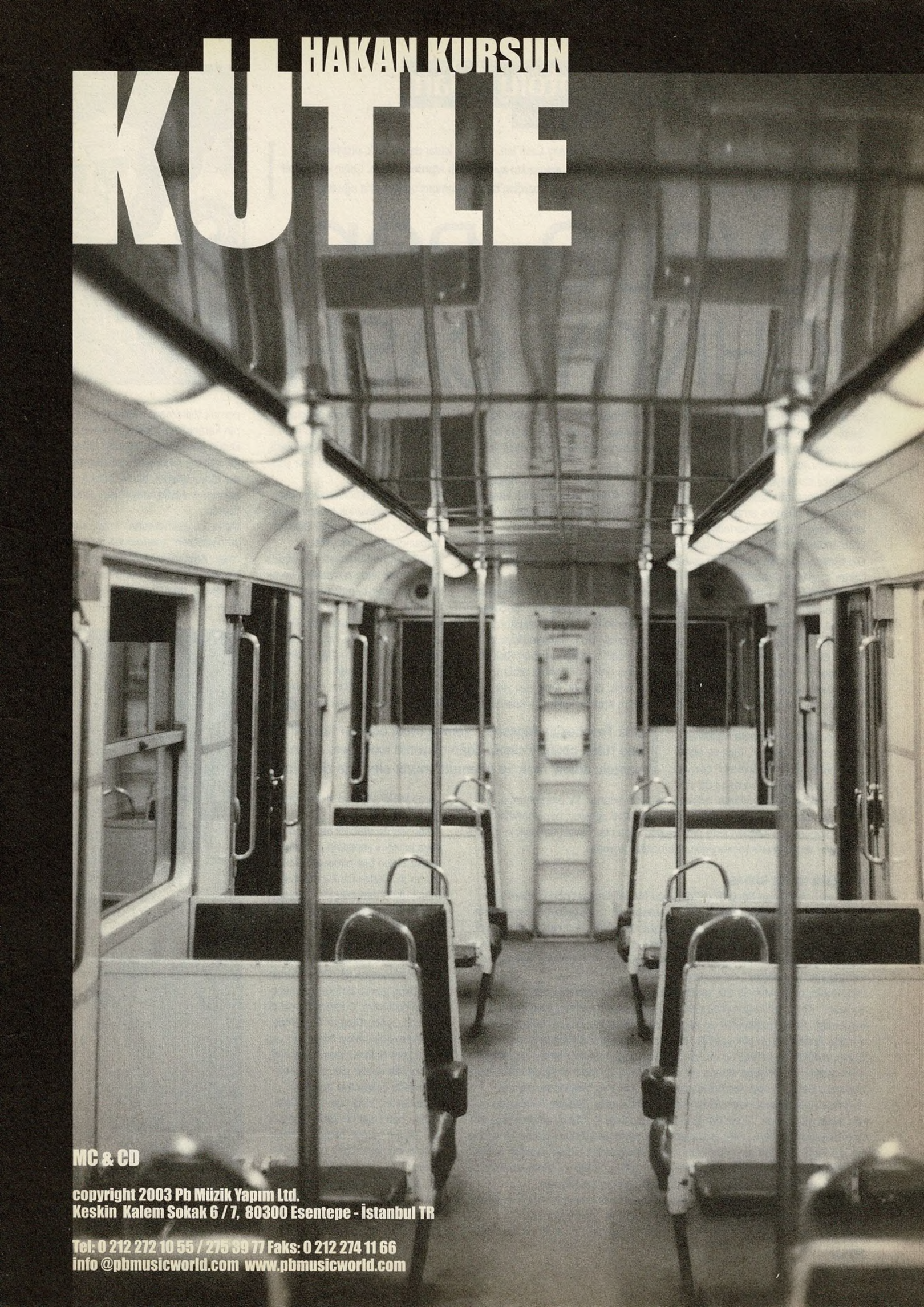
HAKAN KURSUN
KÜTLE
MC & CD
copyright 2003 Pb Müzik Yapım Ltd.
Keskin Kalem Sokak 6 / 7, 80300 Esentepe - İstanbul TR
Tel: 0 212 272 10 55 / 275 39 77 Faks: 0 212 274 11 66
info @pbmusicworld.com www.pbmusicworld.com

Siyah Mantolu Adam

1932 - 2003

Galiba her an tetikteydik, kara bir haber bekliyorduk Johnny Cash'ten. Ve bir o kadar da emindik, ona hiçbir şey olmaz diyorduk, gönlümüz rahat!.. 12 Eylül'de, 71 yaşında aramızdan ayrıldı Siyah Mantolu Adam. Çağın en önemli ikonlarından birini, aynı zamanda bir ağabeyi yitirdik. Onu Guardian'dan S. Simmons'un yazısıyla uğurluyoruz.

Desen: Stephen Alcorn

ELVEDA, BEN JOHNNY CASH

Girizgah konusunda mahirdi her zamanki gibi. Tepeden tırnağa siyahlar içindeydi –siyah gömlek, siyah pantolon, siyah ayakkabı, siyah çoraplar ve kır saçların arasında siyah bir perçem. Yarı yarıya körelmiş gözlerinde haysiyet ve onur okunuyor.

Tekerlekli sandalyedeki adam 71'in çok üstünde gösteriyor. Belli ki, sekiz ay önceki buluşmamızdan bu yana hayat ona pek müşfik davranmamış. Heybetli bedeni zayıf düşmüş ama, mihrap yerli yerinde. Elini uzatıyor ve bütün konserlerinin açılış cümlesini sarfediyor: "Merhaba, ben Johnny Cash."

Ölümünden yaklaşık birbuçuk ay önce, Nashville'e 20 kilometre mesafedeki Old Hickory gölünün kıyısındaki evindeydim. 1968'den beri evli olduğu June Carter'ın vefatının üzerinden sadece birkaç hafta geçmişti.

"O kadar derin ki, anlatmaya hangi kelimeyle başlayacağımı dahi bilemiyorum" dediği acısına merhem olsun diye kalan zamanını müziğe adamış. "Çocukluğumdan beri, beni karanlık günlerden çekip çıkaran hep müzik olmuştur."

Stüdyoya çevirdiği evinde yeni albümü üzerine çalışıyordu. Beastie Boys ve Slayer gibi hiphop ve heavy metal gruplarının prodüktörlüğünü yapan Rick Rubin'le son on yıldır sürdürdüğü işbirliğinin beşinci ürünü olacaktı o albüm. Rubin-Cash imzalı bütün albümler Grammy almıştı. Dahası, Amerikalı yazar Nick Tosches'ın ifadesiyle, "zaman ötesi cool'un timsali" ünvanını kazandırmıştı ona. Eski tüfek country'cilerin büyük çoğunluğu nisyanla malûlken, "siyah mantolu adam", rock ve alternatif müzik aleminin zirvesine çıkmıştı, 60'ların sonundakinden daha da yüksek bir noktadaydı. O yıllarda, prime-time'da yayınlanan TV programında, Neil Young ve Joni Mitchell gibi karşı-kültürün starlarını ağırlıyor, hapishanelerde verdiği konserlerin kayıtları liste başı oluyor, Dylan'la "Nashville Skyline"da düet yapıyor ve bu arada Hickory gölünde balığa çıkıyordu.

Nick Tosches'ın ifadesiyle "zaman ötesi cool'un timsali". Eski tüfek country'cilerin çoğu nisyanla malûlken, siyah mantolu adam, rock ve alternatif müzik aleminin zirvesinde.

Gangsta rap'in babası

1994'teki "American Recordings"den beri Merle Haggard'dan LL Cool J'e, Tom Petty'den Red Hot Chili Peppers'a uzanan bir yelpazedeki müzisyenlerin kendisine yaptıkları saygı duruşlarına mazhar olmuştu. "Country rock'un öncüsü" olarak selamlanan Cash, artık "gangsta rap'in babası" olarak anılmaya başlanmıştı. Yeni ünvanını gülümseyerek karşılıyor, ama 90'lara dek süren yalnızlığına "iyi geldiğini" de saklamıyordu.

Rick Rubin, ortaklıklarının 10. yıldönümü şerefine yayınlamayı düşündüğü "box-set" için Cash'in gün yüzü görmemiş kayıtlarına dalmış, ayıklamalara başlamıştı. Cash, projeye bir de sadece spiritüellerden oluşan bir albüm ilave etmişti: Annesinin en çok sevdiği ilâhiler. Sadece gitar eşliğinde söyleyecekti. Rubin, albümlerle birlikte bir de kitap düşünüyordu; geçici olarak "Unearthed" adını taşıyan kitabı bana sipariş etmişti. Cash'in evinde misafir olmamın sebebi buydu. Beş gün boyunca söyleştik, benim için beş olağanüstü gündü.

Sabahları, söyleşimize kahvaltıdan sonra başlıyorduk. Kahvaltı öncesinde şükran duası okuyorduk, "June her güne böyle başlardı", Johnny'nin geleneği değiştirmeye niyeti yoktu. Sesi cılızlaşana dek söyleşiyi sürdürüyorduk. Muzdarip olduğu Parkinson benzeri hastalığın nahoş etkilerinden biri de yarattığı konuşma zorluğuydu. Sesi gidince bir şekerleme yapıyor, enerjisini toplayınca da, sesi tekrar oyunbozanlık edene kadar stüdyoda şarkı kaydediyordu.

Sağlık nedenleriyle turneye çıkamaz olduğundan beri başka bir düzene girmişti. "Tavuklarla aynı saatte yatıyorum, ama onlardan önce kalkıyorum."

Hava çok sıcak veya nemli değilse, söyleşimizi bahçede çiçekler ve dalllarına kuş yemi yerleştirilmiş ağaçların arasında yapıyorduk. "Sabahları kuşların ötüşünü dinlemeye bayılıyorum" diyordu, "sanki bana şarkı söylüyor gibiler".

Bazen de kıymetli kitaplarını bulundurduğu yuvarlak tavanlı küçük bir odada konuşuyorduk. Odanın ortasındaki yuvarlak yatak, 1967'den beri oradaydı. O yatakta haftalar boyunca amfetamin ve alkol bağımlılığıyla mücadele etmişti. June, doktoru ve bir rahip dışında kimseyle görüşmemişti. Birkaç ay sonra, "bir nebze iç huzuru bulabilmemin ihtimali doğdu" diye bir açıklama yapmıştı.

June'la Mart 1968'de evlenmişti. Tanışmaları ise, bana anlattığına göre, 1956'daydı ve ilk bakışta aşktı.

Arkansas'da ufak bir veletken radyoya kulağını yapıştırıp o sıralarda henüz ergen bile olmayan June Carter'ın, Carter Family mensubu olarak autoharp çalışını ve vokalini dinliyordu. June'un annesi Maybelle Carter'ın gitarı, Cash'in çalış tarzının esin kaynağıydı.

"June'u ilk kez Grand Ole Opry'nin sahne arkasında gördüm, önünde diz çöküp günün birinde evleneceğimizi söyledim. O sırada ikimiz de evliydik. June, 'Ring of Fire' (Ateş çemberi) adlı şarkıyı bizim için yazmıştı, zira ilişkimiz tam da öyleydi. Birbirimize deliler gibi aşık olduk ve birlikte çalışmaya başladık."

June Carter, 1960'ların ilk günlerinden beri Cash'le turneye çıkıyordu. "Turne bitince başka insanlarla aynı evi paylaşmak çok acı veriyordu."

Acı, Cash'in hayatında hiç eksik olmamıştı. Ufacık bir çocukken, babasının Arkansas'daki çiftliğinde sabahın ilk ışıklarıyla birlikte pamuk toplamaya başlıyor, gecenin karanlığına kadar çalışıyordu. Bütün gün vücudu tepeden tırnağa sızlıyor, Johnny de hafızasında yer etmiş gospel, blues, hillbilly şarkılarını söyleyerek acısını dindiriyordu.

Daha 11 yaşındayken "halet-i ruhiye değiştiren" maddelerle tanışmıştı. Kaburgaları kırıldığında götürüldüğü hastanede yaptıkları morfin iğnesi, ona "bunu başka bir zaman sırf zevkine denemeliyim" de-

32→

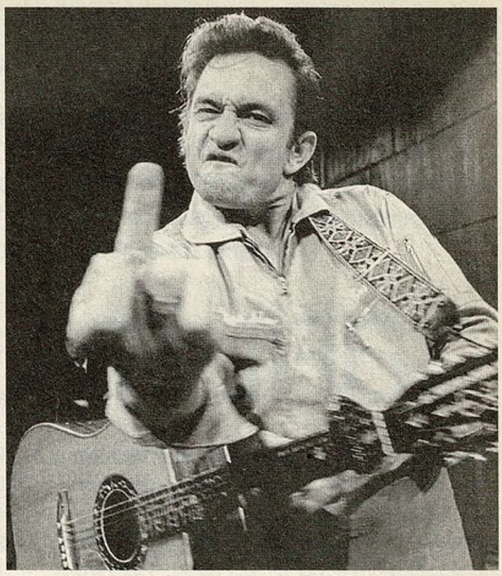

"Hurt" klibinde

Mayısta kaybettiği eşi June, kucağında autoharp'ıyla

dirtmişti. Ertesi yıl, daha derin bir acı yaşayacaktı. Kardeşi ve en iyi arkadaşı talihsiz bir kazada hayatlarını kaybetmişti.

1950'lerde, namlı Sam Philips'in sahibi olduğu Sun plak şirketinden çıkan ilk hit şarkılarını müteakip amfetaminlerle içli dışlı olmuştu. Turnelerin yarattığı sorunlara ve üstesinden bir türlü gelemediği utangaçlığına çareyi kimyasallarda bulmuştu. "Merhaba, ben Johnny Cash" kalıbı, yabancılarla karşılaştığında sığındığı bir yöntemdi.

Azrail usandı

1960'larda kendini tahrip etmeye yönelik davranışlarının yarattığı sonuçlardan biri, ağrı kesicilere bağımlılık kespetmek oldu. Hadise çıkardığı için tututuklandığında, hücresinin parmaklıklarıyla giriştiği kavga çenesi ve birkaç parmağı dahil olmak üzere yirmi kemiğinin kırılmasına yol açmıştı. Yaptığı otomobil kazaları günümüzün en isyankâr rock'çusunun dudağını uçuklatacak cinstendi. Bütün bu vartaları atlatmasını neye borçlu olduğunu sorduklarında, "şansım sayesinde herhalde" diyordu, "Tanrının yardım elini uzatacak kadar beni sevdiğini düşünmek hoşuma gidiyor".

İki yıl önce çeşitli sağlık sorunları ve geçirmek durumunda kaldığı ameliyatlardan konuşurken, Cash gülerek şöyle demişti: "Azrail benden usandı galiba."

Bu seferki buluşmamızda, karısının ölümünün acısı henüz çok taze olmasından herhalde, pek o kadar iyimser değildi. "Hayat tutku ve elem dolu, öyle değil mi?" demişti. Hickory gölünün kıpırtısız sularını seyrederek konuşuyorduk. "Yaşlanınca acının türü değişiyor, daha fazla fiziksel, daha az ruhsal hale geliyor." Onu ayakta tutan tanrıya inancı ve müzikti; müzik öfke, tutku, çaresizlik ve irade gücünün mecrasıydı.

"Anlaşılan, tanrının benim hakkımda başka planları var. Onunla tartışacak halim yok." Sesi titredi, bir süre suskun kaldı. "June'u alıp sizi yalnız bırakmasına öfkeleniyor musunuz?" dedim."Asla, asla!" dedi. Siyah gözleri alev alevdi. Sonra gülümsedi, "kollarım" dedi, "Tanrıyla yumruklaşamayacak kadar kısa..."

Sylvie Simmons

Çeviren: Y.G.

JOHNNY CASH'LE SON MÜLAKAT

İKİYÜZLÜLÜK, SAVAŞ VE DİĞER KONULAR

Cash, "Hurt" şarkısıyla MTV ödüllerine aday gösterilmesi üzerine Time dergisine 25 Temmuz 2003'te aşağıdaki mülakâtı vermişti... Daha sonra "Hurt", ödülü kaptı.

Endüstriyel rock grubu Nine Inch Nails'in bir şarkısını, "Hurt"ü yorumlamak nereden aklınıza geldi?

Johnny Cash: Yapımcı Rick Rubin'in fikriydi. Etkisini hissedeceğimiz bir şarkı arıyorduk. Rubin "Hurt"ü dinletti, "ne diyorsun?" dedi. Duyduğum en güzel anti-uyuşturucu şarkılarından biri olduğunu söyledim, "ama" dedim, "bana göre değil". Sebebini sordu, "çünkü" dedim, "benim tarzım değil, ben o şarkıyı böyle böylemem". "Diyelim ki" dedi, "tam senlik bir şarkı". "Peki" dedim, "bir deneyelim bakalım". Şarkıyı söyledim, dinlediğimde hiç fena gelmedi.

Bir endüstriyel rock şarkısını nasıl oluyor da bir Johnny Cash şarkısına dönüştürebiliyorsunuz?

Duyarak söylediğime kani olana dek defalarca söylüyorum. Kaydedilene kadar herhalde en az yüz kere söylemişimdir. Benim şarkım diyebilene kadar söyledim.

Sonuçta kendi yazdığınız bir şarkı hissini verdi mi?

"Keşke ben yazmış olsaydım" dediğim bir şarkı oldu. 60'lı yıllarda böyle bir şarkı yazabilirdim herhalde.

Rock ve country'nin farklı şeyler olduğunu düşünüyor musunuz?

Hayır, hayır. Hiç öyle düşünmüyorum. Kendimi bir kutuya kapatamam. Bağlı kalmak gereken kategoriler olmadığını kanıtlamaya çalıştım hep. Her şey dallanır, budaklanır. Yeterince uğraşırsanız, sizi dinlememiş olanlarla temas kurabilirsiniz.

Kendinizi hıristiyan bir sanatçı olarak mı görüyorsunuz?

Hayır, sanatçı olarak görüyorum, hıristiyan sanatçı değilim, sanatçı bir hıristiyanım.

"Siyah mantolu adam", o siz misiniz?

Müziğe adım attığımdan beri siyah giysiler giyiyorum. Siyah giysiler içinde rahat ediyorum. Başlangıçta siyahın sahnede iyi durduğunu, çekici olduğunu düşünmüştüm. Siyah giysiler içindeydim hep. Sonra, 1969'da "Man In Black" diye bir şarkı yazdım. Ülkemde birçok şeyin yanlış gittiğine işaret ettim, ikiyüzlülük, Vietnam savaşı ve diğer konular... Kararlar halka bırakılsa, bütün bunların düzeltilebileceğini söyledim. Ben de halktan biriyim ve kendime işaret ediyorum: Ben siyah giysili adamım, sorumlulardan biriyim. Ve bu şarkı benim alamet-i farikam oldu.

Ülkenin durumu için hâlâ aynı şeyleri düşünüyor musunuz?

Evet.

Haberleri seyrediyor musunuz?

Evet, sık sık.

Olup bitenler hakkında karamsar mısınız?

Keşke... Neyse, bunu konuya girmeyelim.

Şu sıralar nelerle uğraşıyorsunuz?

Karım vefat edince stüdyoya kapandım, kendimi meşgul etmek için. Elime geçen bütün şarkıları kaydediyorum, bana bir sürü şarkı gönderiliyor, bir süre onlarla uğraşacağım.

John Peel

Hepsi "birörnek" radyocuların yanında bir "örnek" radyocu John Peel... BBC'de DJ'likte 36 yılını devirdi, kuşaktan kuşağa müthiş bir kültür birikimini neredeyse tek başına oluşturdu... Yılların içinde Quicksilver Messenger Service, Pink Floyd gibi deneysel gruplardan Pulp, The Undertones, The Smiths, The Fall, Cornershop'a kadar yeniliklere hep açık kalarak Britanya rock'unun, punk'ının, elektroniğinin ivme kazanmasını sağladı... Geçenlerde "Fabric Live" serisinden bir albüm yayınlayarak miks alemine de adım atan Peel amca, Word dergisi ve internet siteleri Overloadmedia ile B92'la yaptığı söyleşilerde çaktırmadan radyoculuk dersleri vermiş.

GAFİL AVLANMAYI SEVERİM

Günümüz rock'unda eskisi gibi "star"ların olmayışı, artık Hendrix, Bowie gibilerinin çıkmayışı canınızı sıkıyor mu?

John Peel: Aslına bakarsanız, hayır. Dans müziğinde sevdiğim şeylerden biri de şu: Müzisyenler anonim kalmayı tercih ediyor. Öyle ki, albümlerinde o müzisyenler hakkında hiçbir malûmat olmuyor. Siz de ister istemez albümü içindeki parçalara göre değerlendiriyorsunuz, kapağındaki isimlere göre değil. Bu durum hoşuma gidiyor. Bir nevi "punk" ruhu!

Bugün ünlü olan birçok müzisyen isimlerini ilk defa sizin programınızda duyurmuştu. Ancak o isimler popüler olduktan sonra, dostluğunuz devam etmiyor gibi. Siz mi popüler isimlerden, şöhretlerden hoşlanmıyorsunuz, yoksa insanlar şöhret olduktan sonra değişiyor mu?

Pek öyle değil. Şöhretlerden hoşlanmıyorum diye bir şey yok. Sevdiğim müzisyenler arasında bir sürü popüler isim de var. Bana kalsa, en popüler grup Mark E. Smith'in The Fall'u olsun isterim, o ayrı konu. İnsanların şöhret olduktan sonra değişmesine gelince, önce çevre değişiyor tabii, başka türlü ilişkiler kuruluyor. Ve hayat o ilişkilere göre bir seyir izlemeye başlıyor. Şöhretlerine rağmen tevazularından bir şey kaybetmeyen insanlar da tanıyorum.

Captain Beefheart'ı ve Mark E. Smith'i saymazsak, ahbaplık ettiğiniz müzisyenler kimler?

Cinerama'nın David Gedge'i gibi bir-iki kişi dışında ahbaplık ettiğim kimse yok. Mark E. Smith'le sadece birkaç kez görüştüm, dolayısıyla ahbap sayılmayız. Karşılaştığımızda ona ne söyleyeceğimi bilemiyorum, birbirimizin omuzuna birer şaplak atıp kendi yolumuza gidiyoruz. Captain Beefheart, yılda bir kez arar beni. Ağustosta, yaşgünüme üç hafta kala. Aradığında çok tedirgin olurum, çünkü ona söyleyecek bir şey bulamam. Ne söylesem banal ve aptalca gelecek diye korkarım. *(gülüyor)* Bir köyde kendi halinde yaşayan bir ihtiyarım. Gruplardaki müzisyenler çocuğum yaşında. Onlar da haklı olarak babaları yaşında biriyle takılmak istemez. Programın yapımcıları için de geçerli bu. Onlar için üzülmüyorum desem yalan olur. Mesela geçenlerde programıma iki yeni eleman istihdam edildi, 28 yaşındalar, bense 62'yim. Başlangıçta epey canları sıkılmıştı, kıçının kılı ağarmış biriyle çalışmayı kim ister?

Desteklediğiniz müzisyenlere ilgili bir "sahiplik" duygusu hissettiğiniz oluyor mu? Mesela Pulp'ın "İngiltere'nin en büyük grubu" olarak tanımlanmasından yıllar önce onların plaklarını çalıyordunuz. İnsanların çoğu sevdiği grupların listelere girmesinden hazzetmez, kendilerine ait kalsınlar isterler. Size de öyle oluyor mu?

Hiç olmuyor. Aksine, ben herkes benim gibi hissetsin isterim. Beğendiğim grupların popüler olmalarını, başarı kazanmalarını isterim. Başkalarının da dinlemesini istemesem, ne diye çalayım onları? Bazı meslektaşlarım, müzik endüstrisi üzerinde etkileri olsun mu, olmasın mı diye çok kafa yoruyorlar, ama açıkçası, müzik endüstrisi benim umurumda değil. Radyo programımda çaldığım onca plağı bana sağladıklarını düşünürsek, müzik endüstrisine minnettarım, ama hepsi o kadar. Yakından tanıdığım ve varlıklarından hoşnut olduğum bazı müzik şirketleri yok değil, ama genel olarak müzik endüstrisi hiç ilgimi çekmiyor.

Müzik endüstrisine olumsuz bakmamayı nasıl becerebiliyorsunuz? "En iyi/en çok" kültürüne, satış rakamlarına, pazar harcamalarına...

Zerre kadar ilgilenmeyerek... Hiçbir aşamasına dahil olmayarak ve nasıl işlediğini bile bilmeyerek... Bazen bana endüstrinin işleyişi hakkında sorular sorulur, "hiçbir fikrim yok" dediğimde samimi olmadığımı düşünürler, ama hakikaten de hiçbir fikrim yok. Bir plak şirketine adım atmayalı 25 sene oldu.

Bunca yıldır müziğin içindesiniz, hiç kendinize ait bir plak şirketi kurmayı, müzik endüstrisinin zenginleri arasına katılmayı istemediniz mi?

Hiçbir zaman işadamı olmayı düşünmedim. Durumumdan hiç şikayetçi değilim. Kendini beğenmiş olduğum sanılsın istemem, ama şanslıydım. 19 yaşındayken yapmak istediğim ne varsa hepsini yaptım. Elbette saçım biraz daha çok, boyum bi-

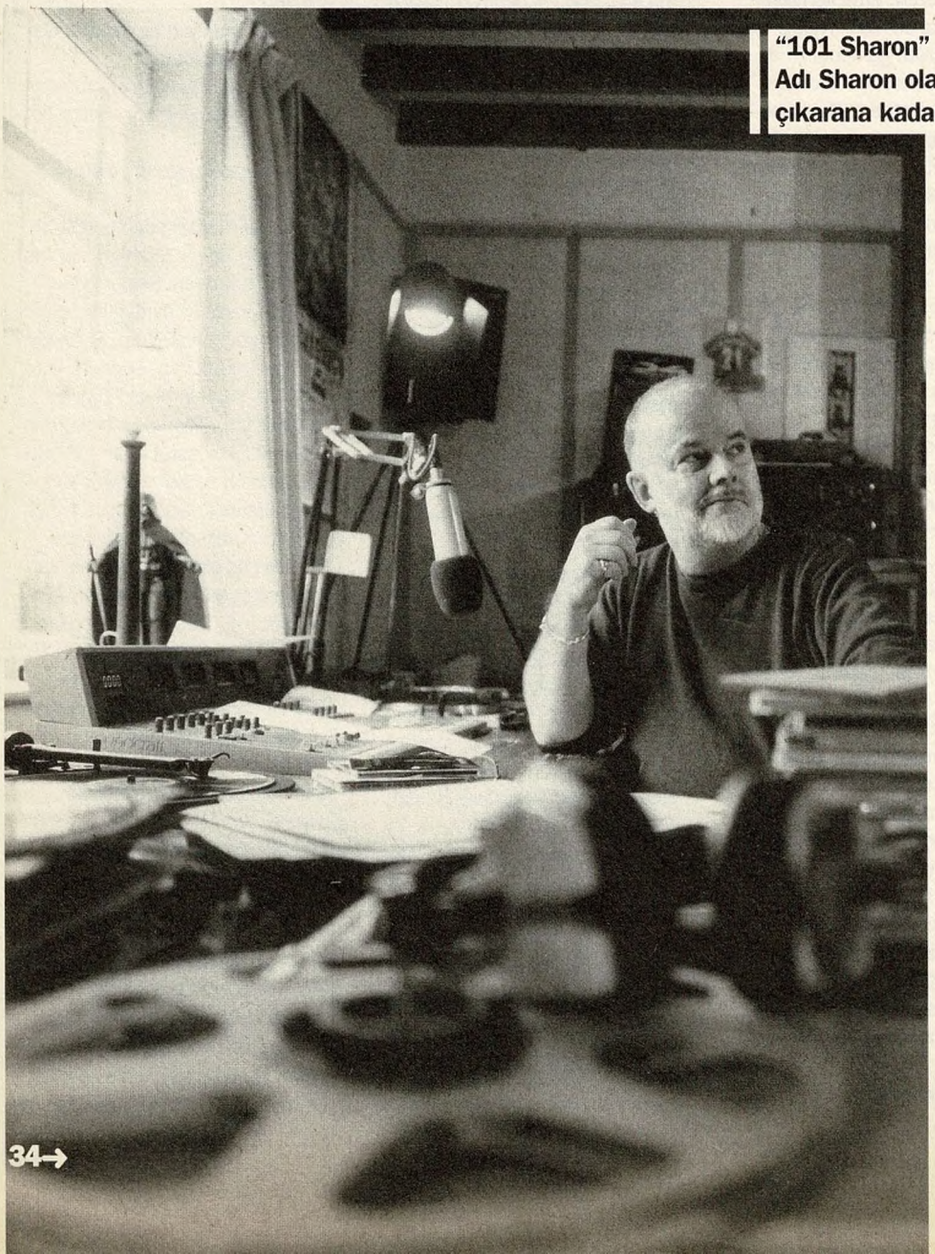

"101 Sharon" diye bir albüm yapmayı istemiştim. Adı Sharon olan 101 kadını stüdyoya koyup bir albüm çıkarana kadar orada tutmayı planlıyordum.

raz daha uzun, kilom biraz daha az, çüküm biraz daha büyük olsun isterdim. Ama, hayatımdan, konumumdan gayet memnunum. Mükemmel bir işim, muhteşem bir eşim ve kendileriyle gurur duyduğum dört harika çocuğum var, çok sevdiğim bir evde yaşıyorum. Daha ne olsun?

Gençlik başımda duman...

Peki, hiç kendi adınızı taşıyan bir albüm yapmayı, prodüktörlüğü denemeyi istemediniz mi?

Aslında bir projem vardı, maalesef gerçekleştiremedim. Neden öyle bir isim seçtim bilmiyorum, ama "101 Sharon" diye bir albüm yapmayı istemiştim. Amacım, adı Sharon olan 101 kadını bir araya getirmekti. Elliye yakın kadının adreslerini ve telefon numaralarını toplayabildiğim bir noktaya da gelmiştim. Sayıyı 101'e tamamladığımda, onları bir stüdyoya koyup bir albüm çıkarana kadar orada tutmayı planlıyordum. Ticarî ya da müzikal kaygı dışında bir nedenle albüm yapma fikri hoşuma gitmişti. Ne yazık ki "101 Sharon"u rafa kaldırmak zorunda kaldım, ama belki de uyanık bir girişimci, bana gençlik hayalimi gerçekleştirebileceğim parayı vermek ister, kim bilir?

1950'lerin Liverpool'unda yaşamak nasıldı?

1950'lerde ortalıkta pek bir şey yoktu, devir "rock'n'roll'a bir kala" devriydi. Sonra rock'n'roll başladı, Clive McFatten, Duane Eddy, Eddie Cochran ve Gene Vincent gibi müzisyenler ortaya çıktı. Bu arada belirtmeden geçmeyeyim, Gene Vincent'ın hayatım üzerindeki etkisi kayda değerdir, onun müthiş biri olduğunu düşünmüşümdür. Ancak bulup bulabileceğiniz bu kadardı. Joe Brown gibi listenin sonlarında yer alan birkaç kişi dışında yerel sanatçı yoktu, hepsi Amerika'dan ithaldi. Sonra da ben Liverpool'dan ayrıldım zaten. Önce yatılı okul, sonra iki yıl askerlik... Ardından, 1960'da Dallas'a gittim.

İlk DJ'lik tecrübenizi Dallas'ta yaşadınız, orada radyoculuğa başlamanız nasıl oldu?

Beatles Amerika'da patlamaya başladığında pek çok insan bana, "Liverpool'lu olduğuna göre Beatles hakkında her şeyi biliyor olmalısın" diyordu, halbuki haklarında bildiğim hiçbir şey yoktu. Açıkçası, sadece Liverpool'lu olduğum için radyoda bir iş edindim. Hiçbir zaman Beatles'ı tanıdığımı söylemedim, tanımadığımı da... Suçluluk falan da duymuyorum, çünkü aksi takdirde kim Mark E. Smith'i veya Safe and Sound'un "Identify The Beat"ini çalardı ki radyoda?.. Dallas WRR'da gece geç saatte yayınlanan ve bütün gençlerin takip ettiği "Kat's Karavan" adlı bir rhythm & blues programı vardı, sadece siyah müziği çalınırdı, ama dinleyici kitlesi tamamen beyazdı. İşte, Amerikan kültürünün tuhaflıklarından biri daha! Gençler, dinledikleri müziği severlerdi, ama o müzisyenlerden biri kapılarında beliriverse, hemen polis çağırırlardı. O zamanlar bayağı ırkçıydılar. Elimde yalnızca Avrupa'dan sağlanabilecek plaklar vardı. Ben de onları alıp radyoya gittim, benden programa katılarak plaklar hakkında konuşmamı istediler. Bu teklifin benim olağanüstü müzik bilgimdem kaynaklandığını düşünmüştüm, ama galiba asıl neden, Teksas standartlarına göre hayli matrak olan aksanımdı.

1967'de Londra'ya döndünüz ve bir korsan radyoda çalışmaya başladınız...

Evet. Radyo deneyimiyle dönmüştüm, ama işsizdim. Annemin bir komşusu, korsan yayın yapan Radio London'ın reklam bölümündeydi, radyonun müdürü Alan Keane'le görüşmemi önerdi. Ben de kalktım gittim, Alan Keane'e California'da bir radyoda çalıştığımı söyledim. Beni hemen yayına soktu. Ne bir deneme, ne de başka bir şey, bunun için ona minnettarım. Gün içinde bir program üstlendim, geceyarısından saat ikiye kadar olan bir program için de gönüllü oldum. O programı radyo elemanlarından hiçbirinin dinlemediğini farkedince, bütün programı değiştirdim. Reklamları yayınlamayı kestim, haberleri ve hava durumunu girmedim, sadece California'dan getirdiğim plakları çalmaya başladım. Programın adını da "Perfumed Garden" (Itırlı Bahçe) koydum. O program dinleyicilerden çok takdir topladı.

Korsan radyo baskı altında mıydı? Polisle herhangi bir sorun yaşadınız mı?

Kendimizi eşkiyalar olarak resmetmek çok kıyak olurdu, ama doğru değil. Aslında bir bakıma kusursuz bir biçimde yasaldı; bunun için gerekli olan bütün şartlar sağlanmıştı. Yayınımızı Britanya karasularının dışından yapıyorduk. 1967'de Denizcilik Suçları yasasını yürürlüğe koyduklarında, ülke karasuları dışından yayın yapmak illegal oldu. Radio Caroline, bir süre direndiyse de Radio London hemen yelkenleri suya indirdi. Gemi, bir yandan da acayip bir şekilde şimdi yaşadığım yere çok yakın olan Ipswich yakınlarındaki Felikstowe'a demirlenmişti. O kadar şahane bir yazdı, 67 yazı... Beni uğraştıracak zorlu bir deniz yoktu. Açıkçası, gemide olmaktan çok hoşlanmıştım, benim için daha çok bir tatil gibiydi... Eylül 1967'de, BBC'de Radio One'ı kurduklarında aldıkları ilk DJ'lerden biri bendim. Kontratım altı haftalıktı, 34 yıldır BBC'deyim!

1960'ların Radio One'ıyla bugünkü arasında ne gibi farklar var?

Dağlar kadar fark var. Her şeyden önce, plak çalmaya ayrılan süre oldukça kısıtlıydı, bu yüzden programda daha fazla canlı müziğe yer vermek zorundaydık. Bu da pek fena sayılmazdı, ne var ki çalınanların tamamı canlı değildi. Bazıları hileye başvurur, plaklarını kasetlere kaydeder, kiraladıkları müzisyenleri de kendilerinin yerine stüdyoya yollarlardı. Bir de zamanının hit parçalarını yorumlayan Northern Dance Orchestra ya da daha unutulmazı, Almanya Baden Baden'den Radyo Dans Orkestrası gibi gruplar, istemeden müthiş matrak olurlardı. Northern Dance Orchestra'nın Jimi Hendrix'in "Purple Haze" yorumu inanılmaz bir şeydi. Yaptığım başka bir programdaysa, en az iki-üç parçayı BBC stüdyolarında canlı olarak kaydetmek mecburiyetindeydik. Bunun bir avantaj olduğunu ancak şimdi görebiliyoruz. O günlerde ne yapıyorsam, şimdi de onu yapıyorum aslında. Hâlâ vinil plaklar çalıyorum. Genellikle kayıtlar hard disklere yapılıyor ve ben hiçbir bok anlamıyorum. Bana sorarsanız, vinilin sesi çok daha iyi, çok daha sıcak, ama diğer yandan gözlerimi kapatıp bana önce vinilin üzerindeki parçayı dinletip sonra da CD kaydını dinletseniz, büyük olasılıkla aradaki farkı anlayamam.

Birçok yapımcı, sunucu velet rolü yapıyor. Gençler bunu mide bulandırıcı buluyor. 30'lu yaşlarında birinin 18 yaşındaymış gibi davranması hakaretamiz bir durum.

Dinleyicilerinizin birçoğunun 16 yaşın altında olması sizin için nasıl bir duygu?

Harika! Programım, BBC'nin en genç kitlesine sahip. Bu bazı programlar için sinir bozucu, zira o programların birçoğu gençlere hitap etmeye ça-

KANAT

Kanat Kitap, yayın hayatına başlıyor: Deneme, eleştiri, psikanaliz,antropoloji, siyaset, şehircilik, tarih, mimarlık, felsefe. Ve edebiyat.

Bu logoyu, bundan böyle birçok önemli ve iyi kitabın üzerinde göreceksiniz.

Şiddet ve Kutsal
RENÉ GIRARD

Hınç (Ressentiment)
MAX SCHELER

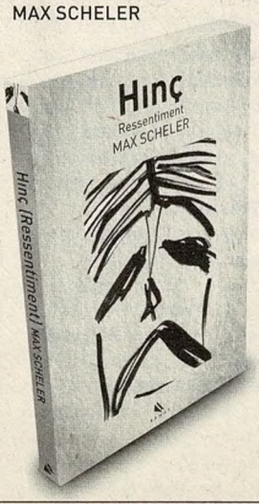

Avrupa Okumaları
CENGİZ AKTAR

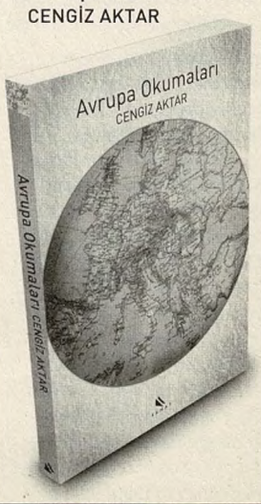

Mebusan Yokuşu, Akyol Sok. Even Apt. No: 55/3 Cihangir / İST. **Tel:**(0212) 252 42 80 **Faks:**(0212) 293 15 44, **E-Posta:**kanat@kanatkitap.com

KANAT KİTAP BİR PUSULA YAYINCILIK LİMİTED ŞİRKETİ KURULUŞUDUR

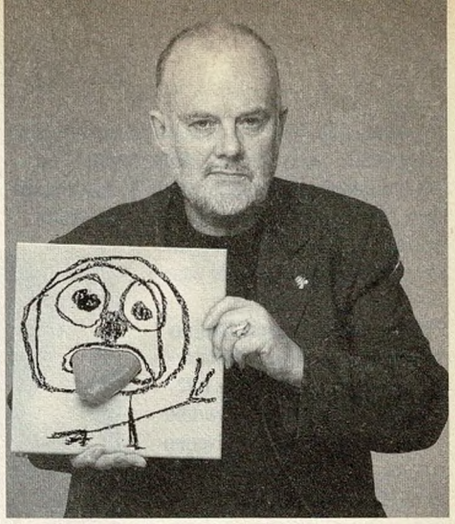

John Peel'in eline, 1997'deki BBC'deki 30. yılı şerefine çıkarılan plağın kapağını biz tutuşturduk

lışıyor. Ben hiçbir zaman bir veletmişim gibi davranmıyorum. Radyo ve televizyondaki programların birçoğunda yapımcılar, sunucular velet rolü yapıyor. Gençler bunu mide bulandırıcı buluyor, medya dünyasının zannettiği gibi salak değiller çünkü. 30'lu yaşlarında birinin 18 yaşındaymış gibi davranması hakaretamiz bir durum. Genç bir dinleyici topluluğuna müzik yapmak hoşuma gidiyor, çünkü insanlar o yaşlarda belli bir kabileye ait olmuyorlar. Elektronikaya mı, house music'e mi, garaj rock'a mı takılacaklarına karar vermiş durumda değiller. Birçok farklı şeyi merak ediyorlar. O yaştaki insanlar için sağlıklı bir tavır.

Genç kuşakların kulaklarına küpe olmasını isteyeceğiniz bir şiarınız var mı?

Water Babies'in bir karakteri vardı, "Bayan Doasyouwouldbedoneby" –Sananasıldavranılmasınıistiyorsanöyledavran. İhtiyacımız olan tek felsefe bu gibi geliyor bana. Kendine nasıl davranılmasını istiyorsan başkalarına öyle davran. Bunu altedecek bir felsefe düşünemiyorum.

Dinle aranız nasıl? Yaşlandıkça dine ilgi duymaya başladınız mı?

Dinle aram yok. Hayatı cazip kılan belirsizliğidir, dinse hayata bir belirlilik getiriyor, bu da hoşuma gitmiyor. Elbette, "bugün başıma neler gelecek?" gibi bir belirsizlikten söz etmiyorum, öyle bir şeye tahammül edebileceğimi sanmıyorum. Ama, düşük yoğunluklu bir belirsizlik hayatı ilginç kılıyor.

"John Peel Sessions" diye ünlenen canlı kayıtlar arasındaki gözdeleriniz hangileri?

Yıllar içinde Beatles ve Stones dışında, geçmişin pek çok dev müzik grubuyla canlı kayıt yaptık. Yakın zamanlara bakacak olursak, Oasis'le yapmadık, dürüst olmam gerekirse onları hiçbir zaman fazla iyi bulmadım. Blur'leyse iki kayıt yaptık. Gözdelerime gelince: Punk döneminde Slits'in iki seansı tam anlamıyla büyüleyiciydi. Onların çok eğlenceli olduğunu düşünüyorum. Bir seçim yapmak zor, ama sanırım yayınlanmış kayıtlar arasında da olan reggae grubu Culture en çok dinlediğim session.

White Stripes gibi son dönem grupları sizin için neden bu kadar önemli?

İnsanların neyi beğeneceğinin belli olmaması hoşuma gidiyor. Bana "şimdi ne patlayacak?" diye sorarlar, bence bu işin zevki de neyin patlayacağını bilmemekte. Gafil avlanmayı severim! White Stripes'a ilk kez Hollanda'da, küçük ve muhteşem bir müzik dükkanında rastladım. Albümün görünüşüne bayıldım, adına takıldım. Seneler içinde böyle bir içgüdü geliştiriyor insan, tam benim sevebileceğim bir albüm gibi görünüyordu, albümü çıkardım ve gerçekten sevdim ve dinlemeye başladım. Şimdi Detroit'ten gelen bir sürü plağım var. Bu arada, bana "filanca grubun kariyerindeki etkiniz neydi, sizin sayenizde mi ünlü oldular?" türünden sorular sormadığınız için teşekkür ederim. Yaptıklarımı övülmek ya da şöhret elde etmek için yapmıyorum, yapmayı sevdiğim için yapıyorum. Bir de başkaları benim sevdiğim müzikleri severse, Şam'da kayısı! Ama sevmezlerse, onlar adına üzülürüm, zira bence çok şey kaçırıyorlar.

Sizce rock'un en parlak dönemi hangisiydi?

En parlak döneminin hangisi olduğunu söylemek zor. Bazı dönemler diğerlerinden daha iyiydi, yani bana daha eğlenceli geliyordu. 1970'lerin başı biraz sıkıcıydı, albüm yapan toplulukların büyük kısmı, daha önce başarı kazanmış bir grubun en az bir elemanını bünyelerine dahil etmişlerdi. Dolayısıyla gerçekten yeni olan pek bir şey yoktu. Roxy Music tam o sıralarda ortaya çıktı. 1970'lerin ilk üç-dört yılında, kendilerinden öncekilerden devşirme yapmayan tek grup onlardı. Ve çok heyecan verici işler yapıyorlardı. Bence her dönemde dinlemeye değer şeyler üretiliyor. Şimdi de öyle, ama bazen daha fazla aramak gerekiyor. Günümüzde, net'ti, web'di derken bir sürü şey kolaylaştı. Benim programım da daha global bir hale geldi. Dünyanın dört bir yanından plaklar geliyor, o kadar çok geliyor ki, hepsini dinlememe imkân yok.

İnsanların neyi beğeneceğinin belli olmaması hoşuma gidiyor. Bana "şimdi ne patlayacak?" diye sorarlar, bence bu işin zevki de neyin patlayacağını bilmemekte.

Haftada ortalama kaç plak geliyor?

180-220 CD, 50-60 single geliyor.

Nasıl seçim yapıyorsunuz?

Benim için önemli olan, bir dinleyici ve bir DJ olarak, daha önce duymadığım bir şey olması, başka birilerini çağrıştırmaması. Mesela bir şarkı "bu grup Travis dinliyor" dedirtiyorsa, pek şansı yok. Ancak, özgünlük sık rastlanan bir şey değil. Roxy Music özgündü, Smiths de öyleydi. Onları dinlerken, "bu adamlar şunları dinliyorlar" demiyordunuz. Elektronikanın iyi tarafı da bu, dinlediğiniz şeylerin kaynaklarını tahmin edemiyorsunuz. O müzik bilinmeyen bir yerden geliyor gibi. Bu iyi bir şey ve bence gayet sağlıklı bir durum.

Size gelen plakların hepsini dinleyemeyeceğinize göre, bir albümün kapağı ya da grubun ismi nasıl bir rol oynuyor seçiminizde?

Şunu hep akılda tutmak gerekiyor: Bir grup yaratıcı bir isim seçmişse, bu onların hayal gücünün sınırı olabilir. Yani, isimleri güzel, ama şarkıları berbat olabilir. Öte yandan albüm kapakları belirleyici olabiliyor. Mesela demin anlattığım White Stripes olayı güzel bir örnek. Kapağa bakıyorsunuz ve onun nasıl bir anlayışın ürünü olduğunu tahmin edebiliyorsunuz. Ve bu bir cazibe yaratabiliyor. Ne var ki, bu bir kriter değil yine de. Neyin kriter olduğunu da bilmiyorum doğrusu. Dinliyorum ve "evet, bunu çalayım" diyorum ya da "zahmete değmez" deyip geçiyorum. Fazla analiz etmenin de bir faydası yok, tıpkı insan ilişkileri gibi. Şimdi oturup karımı ve çocuklarımı niye seviyorum diye tahlil yapmamın alemi yok. Seviyorum işte. Sadece "bu şarkıyı sevdim" diyorum ve çalıyorum.

Peki Liverpool'un futbol takımı hakkında neler düşünüyorsunuz?

Fecaat. Genellikle yenebildikleri tek takım Manchester United! Önlerine gelene yeniliyorlar, ama United'ı yeniyorlar. United'dan düpedüz nefret ediyorum ve eminim ki onları tutanların çoğu da bunun farkında. Manchester'la hiçbir alâkası olmayan bir sürü Manchester United taraftarının olması beni acayip sinir ediyor. Haritada Manchester'ın yerini gösteremeyecek tipler United'ı tutuyor. Bunun tek nedeni, United'ın hep kazanıyor olması. Sekiz yaşımdan beri bu meseleyle yaşıyorum, okulda futbolla ilgilenmeyen bir tek kişi dışında herkes Manchester taraftarıydı. Bu yüzden Liverpool onları her maçta yendiği için çok memnunum, ama başkalarını da yenseler hiç fena olmayacak... Televizyondaki maç yayınlarının paralı olmasından beri bütün oyun bozuldu, çünkü bu, zenginin daha fazla zenginleşmesi, fakirinse daha da fakirleşmesi anlamına geliyor. Hiç demokratik değil. Amerika gibi paranın her şeyi yönettiği bir ülkede bile, profesyonel takımlar, üniversite oyuncularını transfer ederken şu kurala tabiler: Ligin en altındaki takımlar, istatistikleri en parlak oyuncuları alıyor. Bu çok iyi bir yol. Ancak burada, United, bir oyuncuya 10 milyon pound verebilir, hem de sırf başka bir takım onu almasın diye... Parlayan futbolcular daha iyi bir vitrin olduğu için Manchester'ı tercih ediyor. Velhasıl, sistem Manchester'ı sonsuza kadar galip ilan edecek şekilde düzenlenmiş. Bu hiç hoşuma gitmiyor.

Çeviren: **Bilge Ceren Şekerciler**

YÜZYILIN EN İYİ 50 ŞARKISI

John Peel'in adetidir, senenin son günü, o senenin en iyi 50 şarkısını çalar programında. Milenyuma girilirken ise aşağıdaki listeyi "yüzyılın en iyileri" olarak tespit etmiş...

01 **Joy Division** Atmosphere • *02* **Undertones** Teenage Kicks • *03* **Joy Division** Love Will Tear Us Apart • *04* **Sex Pistols** Anarchy In The UK • *05* **Clash** (White Man) In Hammersmith Palais • *06* **New Order** Blue Monday • *07* **Smiths** How Soon Is Now? • *08* **Nirvana** Smells Like Teen Spirit • *09* **Smiths** There Is A Light That Never Goes Out • *10* **This Mortal Coil** Song To The Siren • *11* **Robert Wyatt** Shipbuilding • *12* **Pulp** Common People • *13* **Captain Beefheart & His Magic Band** Big Eyed Beans From Venus • *14* **Dead Kennedys** Holiday In Cambodia • *15* **Joy Division** New Dawn Fades • *16* **My Bloody Valentine** Soon • *17* **New Order** Ceremony • *18* **Only Ones** Another Girl, Another Planet • *19* **New Order** Temptation • *20* **Joy Division** She's Lost Control • *21* **Wedding Present** Brassneck • *22* **Smiths** This Charming Man • *23* **Sugarcubes** Birthday • *24* **Fall** How I Wrote 'Elastic Man' • *25* **Wedding Present** My Favourite Dress • *26* **Delgados** Pull The Wires From the Wall • *27* **My Bloody Valentine** You Made Me Realise • *28* **Joy Division** Transmission • *29* **Sex Pistols** Pretty Vacant • *30* **Pixies** Debaser • *31* **Belle & Sebastian** Lazy Line Painter Jane • *32* **New Order** True Faith • *33* **Clash** Complete Control • *34* **Fall** Totally Wired • *35* **Jam** Going Underground • *36* **Stereolab** French Disko • *37* **Jimi Hendrix Experience** All Along The Watchtower • *38* **Fall** The Classical • *39* **Damned** New Rose • *40* **Tim Buckley** Song To The Siren • *41* **Beach Boys** God Only Knows • *42* **Velvet Underground** Heroin • *43* **Nick Drake** Northern Sky • *44* **Bob Dylan** Visions Of Johanna • *45* **Beatles** I Am The Walrus • *46* **Beach Boys** Good Vibrations • *47* **Sundays** Can' t Be Sure • *48* **Culture** Lion Rock • *49* **PJ Harvey** Sheela-na-gig • *50* **Pavement** Here

BRONX

THE ONE AND ONLY ALTERNATIVE ROCK BAR

EVERY WEEKEND LIVE

cuma: foozoolee 23.00
kung-fu 24.30
cumartesi: versus 23.00
gripin 24.30

Giriş ücreti: 6 milyon
(bir yerli içki dahil)

BRONX CLUB

İSTİKLAL CADDESİ TERKOS ÇIKMAZI NO:8 TÜNEL / BEYOĞLU

TEL: (0212) 293 53 98 - 293 53 99

21. Peron

1979'da, Maria Rita Epik'le beraber Eurovision'u kazanan 21. Peron'u tevellütü müsait olanlar hatırlar, müsait olmayanlarsa 46. sayımızdaki Maria Rita Epik söyleşisinden detayları edinebilir... 70'lerin İzmir'inde bir rock vahası yaratan, progressive rock'çuları bugün bile yerinden sıçratacak bir müzik üreten grubun kayıtları yıllar sonra gün yüzü gördü, "21. Peron" adıyla CD'ye dönüştü. Perondan ayrılmayan iki elemanla eski günlere döndük...

Haluk Öztekin ve Andreas Wildermann, 2003

BACH ÇAL BAHTIN AÇILSIN

Kalbin dostu İzmir şarapları

Haluk Öztekin: 1955 İzmir doğumluyum. Bornova Anadolu Lisesi'nden mezunum. Andreas'la tanışmamız bu okula girdiğim 1966 yılına rastlar. Ben de çoğu çocuk gibi başlangıçta mandoline merak saldım. Sonra, zamanın modası, ortaokulun ilk yıllarında gitar öğrenmeye başladım. Andreas zaten o zamanlar iyi bir piyanist, klasik müzik eğitimi almış. Hatta o hoşlukla Milliyet Liseleraası Müzik Yarışması'na katılıp birinci olmuşlardı. Aramızda espri olsun diye "aslında diskalifiye edilmemiz gerekirdi" dedik, çünkü Andreas daha ortaokul talebesiydi. Bu tabii 21. Peron'dan önceki kesit. Bornova Anadolu, İzmir Koleji, ya da bizim söylemeyi sevdiğimiz adıyla İzmir Maarif Koleji'nde bir solistimiz, basçımız, davulcumuz vardı, birlikte sınıf orkestramızı kurduk. "Proud Mary"yle başladık, "Magic Bus" (The Who), "Summertime Blues" gibi şarkıları çalıyorduk. The Who o ara çok şiddetli girmişti, biz de oturup onları çalışıyorduk. Orijinal plak bulmak çok güçtü, ama Andreas'ın Almanya ayağının olması, ayrıca başka levanten bir arkadaşımız sayesinde hepsine ulaşabiliyorduk. Notalar, sözler, "sheet music" denen kitaplar, piyasada olmayan bir dolu materyal...

> **"Liste"lerce empoze edilen yavan melodilere karşı durmak, herkesin yüzdüğü derede yüzmemek keyifliydi. Eliter düşüncelerimiz yoktu. Ne hissettiysek onu çaldık.**

Tabii bunların yanında bize "ekip" ruhunu öğreten bir de müzik öğretmenimiz –Naci Bey (Önöz)– vardı. Kapasitesi belki çok yeterli değildi, ama bizi iyi organize ederdi. Bach'ı da çok severdi, bize hep "Bach çal, bahtın açılsın" derdi. 70'lerin başlarında, okulumuzda böyle bir çalışma stüdyosunun olması, ses düzeni amplisi, ayrı ayrı bas gitar-elektro gitar amplilerinin bulunması müthiş bir şey... Üst sınıflardan miras yoluyla kalırdı bize bunlar. Bizden önce de Sessiz Gürültüler, Yaratıklar, Acemiler, Amfor 5 gibi gruplar vardı. Hatta geçen sene bütün bu gruplarla bir nostalji yaptık, bir tür BAL (Bornova Anadolu Lisesi) Woodstock'ı, "Balstock" diye andığımız bir toplantıda hepimiz ayrı ayrı sahneye çıkıp bir şeyler çaldık. Ümit Tunçağ bile vardı. O da kendi grubu Kararsızlar'la çıktı sahneye. Böyle bir okuldu işte. Liseden sonra Andreas'la Ege Tıp Fakültesi'ne de birlikte devam ettik. Müziği sürdürdük, ama lisedeki arkadaşlarımız başka yerlere gittikleri için kadroyu sürekli değiştirmek durumundaydık. 21. Peron aşağı yukarı bu dönemlerde kuruldu.

Andreas Wildermann: İzmir'le bağım eski. Büyükbabam 1800'lü yılların sonunda İzmir'e yerleşip bağcılık ve şarap üretimi yapmış. "Kalbin dostu İzmir şarapları" o yıllarda da Avrupa ve Amerika'ya satılıyormuş... Babam 1961 yılında, annemin ısrarına dayanamayıp, Goethe Enstitüsü Müdürü olarak İzmir'e tayin oldu. Ben de ailemle birlikte geldim. Çok iyi hatırladığım bir anıdır: Bornova Yavuz Selim İlkokulu dördüncü sınıfa yeni başlamıştım, babam "gel" dedi, "müziğe yeteneğinin olup olmadığını göreyim". Piyanonun başına geçti, bazı tuşlara bastı, "bastığım sesleri çıkart" dedi, o bastı, ben çıkarttım. Sonra majör/minör farkını duyup duymadığımı sınadı. Sonunda sınavı geçmişim ki, annemi çağırıp "oğlun haftaya piyano dersi almaya başlıyor" dedi. Bana piyano çalmak ister misin diye sormamıştı bile, çok otoriterdi.

Bir gün müzik hocamız Naci Bey gelip "Anderas, –ismimi yanlış söyler, beni hep böyle çağırırdı– okul orkestrasında org çalacaksın ve yarışmaya katılacaksınız" dedi, öyle de oldu. 1970 Milliyet yarışmasında kimler yarışmadı ki! Hatırladıklarım: Melih Kibar, Kurtalan Ekspres'ten Ohannes Kemer, Dönüşüm'den Halit Kakınç ve Muhtar Turan, Edip Akbayram'ın grubundan Galip Kayıhan, süper basçı Vecdi Ören, klavyede virtüöz Faris ve

niceleri... 70'lere damgasını vuran müzisyenlerin çıkış noktası oldu Milliyet'in yarışmaları. Ben dört yıl arka arkaya İzmir Koleji'yle katıldım. Sınıf orkestrasıyla Creedence Clearwater Revival, Who cover parçaları, okul ormanında konserler... 1979'da Tıp Fakültesi'ni bitirip doktor olduktan sonra uzmanlık eğitimi için Almanya'ya gittim. Vatandaş olmadığımdan burada çalışma izni alamamıştım. Aralık 2000'de İzmir'e döndüm, göbek adı Ege, soyadı Derman olan bir TC vatandaşı olarak hayatımın geri kalan kısmı İzmir'de geçecek... İnsanın içindeki çelişkiler, aynı doğada olduğu gibi marazi boyutlarda değilse, kişiye dinamizm, ivme ve geniş bir yelpaze kazandırmalı. Diyalektiğe saygılar! Obsesif-titiz yanım Alman, rahat-hoşgörülü yanım da Türk. Jakobenlik de nereden peyda oldu, pardon, Fransız olmamama rağmen... Espri bir yana, insan her zaman mensubu olduğu toplumun bütün karakter özelliklerini taşımıyor, taşımamalı da. Yoksa üniforma giymiş gibi olursun. Monokültüre karşıyım.

Onbir, yirmibir...

Andreas: Liseden mezun olduktan hemen sonra, 11 Temmuz 1973'te, saat 11'de 11 numaralı otobüs durağında, altı kişi buluşup 21. Peron'u kurduk. 11 takıntısı tamamen doğaçlamaydı, zaman ve mekân unutulmasın diye... 11 numara, Alsancak Garı'yla Üçkuyular arasında gidip gelen troleybüsün numarasıydı. Hani şu boynuzlulardan... Grubun ismi o esnada belli değildi. Konuştuk, tartıştık, değişik isimler ortaya atıldı, birimizin aklına 21. Peron gibi bir şey gelmişti, biz de beğendik. Avrupa ile Türkiye arasında bir köprü düşünsek, işte oraya giden bir tren nereden kalkar, "21. Peron'dan" dedik... Bir somut karşılığı yok, sonra hep aradık bir yerlerde böyle bir peron var mı diye, ama ne Türkiye de, ne Victoria Station'da (Londra), ne Münih'te bulabildik. Hayalî ya da şimdiki tabirle "sanal" istasyonumuzu oralarda da bulamadık neticede. Bu arada, Arjantin'deki Peron'cularla hiçbir ilgimizin olmadığını da beyan edeyim...

Haluk: İkimizi çekirdek olarak düşünürsek, diğer elemanlar; Halil (Yıldırım) davul çalıyordu, Seyhan (Eriş) gitaristti, İzmir Senfoni'den Alp (Gültekin) de viyola çalıyordu. 1973 yılında viyola gibi bir enstrümanı ön plana çıkarmak nerden çıktı diyebilirsiniz. Türkiye'de kimsenin aklına gelmiş bir şey değildi bu. Andreas'ın aldığı klasik müzik eğitiminin bunda payı var. Vokaldeki Yusuf arkadaşımız gidince, enstrümantal çalmaya yöneldik. Şimdi düşünüyorum, yine böyle ön planda solo bir enstrü-

manın olduğu Jethro Tull'dan mı etkilendik ya da It's A Beautiful Day veya Mahavishnu mu?.. Ama değil. Türkiye için yeni bir şey deniyorduk. Senfonik rock bile çok yeni bir kavramdı. Çok sıkı çalışıyorduk o zaman. Fatih Terim'in maç sonrası antrenmanı gibi biz de konser sonrası tekrar çalışır, yeniden çalardık. Çalıştıkça yeni parçalar, bölümler eklenirdi. Stravinsky veya Debussy'den alıntıladığımız parçalar bile bir süre orijinalinden bağımsız hale gelirdi. "Petruşka", "Arap Bebeğin Dansı" bu dönemlerden. Gerçi iddia edebilirim ki, daha lise sıralarında bile henüz Türkiye'de bilinmeyen bir vokal performansımız vardı, Milliyet yarışmasında yaptığımız üç sesli vokali duyunca insanlar çok şaşırmıştı.

Banyo yapıtlarına karşı...

Haluk: Cumartesi günleri gençler o zamanki diskolara giderlerdi, Alsancak'taki Disko Kalina, Disko Saffet gibi yerlere. Bir de Fuar'da Dağ Disko vardı, ama o pek hoş bir mekân değildi. Daha çok Sevinç Pastanesi civarlarında dolaşılırdı, hava güzelse Kordon'da oturulurdu... O dönemde Amerikalıların Subay Kulübü'nde veya Efes'te çalan Watt 71 gibi gruplar vardı.

Andreas: Her cumartesi günü evin salonunda provadaydık, diğer arkadaşlarımız ise Kordon'da piyasada veya diskoda... Zamanla kolektif beste yapma alışkanlığına kavuştuk, Anadolu ezgileri prog ile buluştu, grubun kendine özgü tınısı doğdu. Müziğimizi satma, para uğruna yolumuzdan sapma gibi tasalarımız da yoktu. Mesajımız değişimdi: Sınırları zorlamak, ticarî zihniyete karşı durmak, bize "liste"lerce empoze edilen o sıradan, yavan melodilere, banyoda sabunlanırken mırıldanılan yapıtlara karşı durmak, herkesin yüzdüğü derede yüzmemek her şeyden öte çok keyifliydi, prova bittiğinde tüy gibi uçuyorduk. Geniş kitlelere asla ulaşamayacağımızın bilincindeydik, ancak eliter düşüncelerimiz de yoktu. Ne hissettiysek onu çaldık, dürüstçe.

Haluk: O zamanlar İzmir'de şimdikinden çok daha kaliteli bir atmosfer, dinleyici kitlesi vardı. Stüdyo çalışmalarımızı dahi ısrarla takip etmek isteyenler olurdu. Hatta öyle bir duruma gelmişti ki, tek tek randevu vererek onları çağırmaya başladık, çok defa çat kapı gelen en yakınlarımızı bile bu çalışmalara almazdık. Her cumartesi saat 2'de başlar, 8-9'a kadar devam ederdi. Bu CD'deki ilk beş-altı şarkımızın kayıtlarını da bir günde yapmıştık. Bir kere çalındı ve kaydedildi.

Emel Sayın sesleri

Andreas: Bizi Kolej zamanlarından bilen bir çevre vardı, Amerikan Kız Koleji'nde de epey iyi takip edilirdik. 74 sonlarında Demokrat İzmir Gazetesi bir okul konserleri dizisi hazırlamıştı ve İzmir'deki okulların çoğunu gezdik... Tabii bizimle birlikte bir halk müziği sanatçısı, bir popçu –İskender Doğan– da vardı turnede. Heterojen bir sahneydi, biz de aralarında "prog" çalan bir grup... Sonuçta bu turne sayesinde dinleyici kitlemiz epey arttı. O sıralar Anadolu ezgileri parçalarımızda daha belirgindi, sonra senfonik ezgiler daha fazla yer etmeye başladı, sound'umuzu, yelpazemizi daha genişletmek istedik. Erden (Erdem) ve Gökhan (Akçay) arkadaşlarımızın da katılımıyla akor armoni düzenimiz, poliritm yapımız daha gelişti. Sonuçta senfonik-Anadolu-prog gibi bir şeyler çıktı ortaya. Tanımlaması zor, zaten müziği tanımlamak, onu satmak isteyenlerin işi. O dönemlerden "İnilti", "Şarap Mahzeninde", "Birdenbire", "Yağmurlu Deniz" gibi parçalarımız var.

Haluk: "18.400 TL" parçasını bir alacak verecek meselesi üzerine yazmıştık. Başında duyduğunuz Emel Sayın sesleri ("Enginde yavaş yavaş" şarkısından) bir sample veya alıntı değil. Çok güzel bir hava yakalayıp hemen kayda geçirmek istediğimiz bir gün, önceden Emel Sayın kaydedilmiş bu bandı bulabildik sadece...

İzzet Öz, Alp, Andreas, Haluk, Ümit Tunçağ, Gökhan, Erden

Seviyorum, du-ba-di-da...

Andreas: Alman Kütüphanesi'nden bir teklif geldi, Embryo ile sahne alır mısınız diye. Memnuniyetle kabul ettik. Viyolacı Alp artık gelemeyecekti, biz de onsuz icraat yaptık; pek başarılı değildik, ama Embryo'yla iyi kaynaştık. Arabaya atlayıp birlikte onlara ud filan aradık, sonuçta bulamadık, ama birlikte iyi vakit geçirdik... Viyolasız kalmak pek keyif vermeyince bir vokal aramaya başladık. O sıralarda Maria'yla (Rita Epik) yollarımız kesişti. Maria'yı ben Kalabak'tan *(Urla yakınlarında bir kasaba)* tanıyordum. Kendisi İspanyol gitar eşliğinde besteler yapıp şarkı söylüyordu. Amerikan Koleji'nde de izlemiştik, Amerikan folk gibi şeyler de söylüyordu. İzmir'i anlatan, yerel, ailevî konuları işleyen çok sıcak parçaları vardı, aman dedik ne güzel, bize katılır mısın... Daha ortada Eurovision fikri falan yok...

Bir gün bizim salonda oturuyorduk, "haydi biz de bu yarışmaya katılsak ya" dedik. Maria bize "Seviyorum"u çaldığında çok hoşumuza gitmişti. Eskiden bir caz parçasıydı aslında, değişik bir parçaydı. Sonra TRT'den şartnameyi aldık, notalar yazılacak, fotoğraflar çekilecek vb... Salona aletleri kurduk, mikseri mutfağa attık, kablolar ortalıkta... Akşam başladık, sabaha doğru kaydı bitirdik.

Akşam başladık, sabaha doğru kaydı bitirdik. Tamamen ev kaydı. O salon kaydımızla Eurovision'da birinci olduk. O dönemler tabii Eurovision, vatan millet sakarya...

Tamamen ev kaydı. Fotoğrafları da orada çektik, evde agrandizörüm vardı, sabah olmadan onu da hallettik. Sonuçta o salon kaydımızla birinci olduk. O dönemler tabii Eurovision, vatan millet sakarya...

Bir "müzik yarışması" olduğu sanılıyordu Eurovision'un. Tamamen televizyon için düzenlenmiş bir olaydır aslında, spektaküler bir olay. Müziğin kalitesiyle, yeniliklerle alâkası yok. Bütün Eurovision şarkıları birbirine benzer, "Eurovision sound'u" denen bir şey vardır. Salya sümük sound'u da denebilir. *(gülüşmeler)* Bazen hareketli parçaların, bazen de bir takım yerel ezgilerin kenardan sıırttığı parçalar olabilir. Sonuçta bir parça birinci gelir, o da seneye unutulur, yenisi gelir. Arka arkaya dinlendiğinde de hepsinin aynı olduğu anlaşılır, böyle sürüp gider...

Kore'ye pirince giderken...

Haluk: Türkiye elemelerinde birinci olduğumuzda Çetin Alp, Kuzenler, İlhan İrem, Cantekin, Saadet Sun gibi isimler vardı. Bu arada Cantekin bizi çok aşağılamıştı ya neyse...

Andreas: Başta elbette İlhan İrem vardı, o mutlaka birinci olacaktı, ama şarkısı daha önce bir plağında yayınlandığı için diskalifiye oldu, biz de zaten ikinciliği hedeflemiştik, TRT'nin Kore'deki müzik yarışmasına göndereceği ekip olmak istiyorduk. Eurovision birincileri Eurovision'a, ikinciler Kore'ye gönderilirdi. Dolayısıyla birinci olduğumuza hem sevindik, hem sevinmedik. O sıralar Ecevit'le Kaddafi çok sıkıfıkıydı. Dönemin petrol krizi malûm. Araplarla iyi geçinmek zorundayız... Güçsüzü kurban etmek her zaman kolaydır, Ecevit de bizi kurban etti, dış politika malzemesi olduk, İsrail'deki yarışmaya katılamadık... Şu an Ecevit için bir şey söylemek mümkün değil ama, Ecevit politikaları Türkiye'ye başından beri zarardan başka bir şey getirmemiştir gördüğüm kadarıyla. Kendisinin gerçek solculukla da hiç ilgisi olmamıştır. Öyle görünmek istediği söylenebilir, ama değildir. "Ulusal demokrasi" kavramını da o atmıştır ortaya.

Özellikle 70'lerin ikinci yarısında polarizasyon vardı, biliyorsunuz. Sağ-sol çatışması. Gece bir saatten sonra evden çıkmak bile tehlikeliydi. Sol gruplar da adama zarar verebiliyorlardı, ülkücüler de. Sağ gruplar iki kere benim de yolumu çevirdiler, ama ikisinden de kaçmayı başardım. Herkesin belirli bir şematize düşman tiplemesi vardı, ben her ikisine de uyuyordum aslında. Okulda bile azılı militan denen tipler vardı, orada da bize "halktan kopuk", "burjuva kültürü"nün uzantısı diye düşündükleri bir müzik yaptığımız için son derece yan bakıyorlardı.

Haluk: Eurovision sonrasında bir LP teklifi aldık. "Seviyorum" albümümüz iki haftasonuluk bir ça-

lışmayla ortaya çıktı. Albümün Maria'yla olan kısmında yaptığımız müzikle bizim kendi yaptıklarımız oldukça farklı aslında. Açıkçası, biz çok memnun kalmadık bu çalışmadan. İkiye bölünmüş bir LP oldu. Bir yandan da tıp son sınıftayız, okul şaka değil, bitirmek zorundayız. Müzik ve okul bir arada çok zor olmaya başladı. Andreas çalışma izni alamadığı için okulu bitirince Almanya'ya gitmeye karar verdi. Önce Maria arkasından gelen rüzgarı biraz da kendine doğru yönlendirerek ayrıldı. Daha doğrusu, diğer solistimiz Gökhan'la birlikte bir şeyler yapmaya başladılar, biz de onlarla devam etmek istemedik. "Seviyorum" albümü, 21. Peron'un son aktivitesi oldu.

Andreas: Plağımızın Almanya baskısının kapağı, bir otogarda satıldığını tahmin ettiğim bir kartpostaldan alıntı veya tıpkıbasım: Arkada batan güneş, önde adam ve kadın silueti, belli ki adam kadına çiçek –radika veya pazı da olabilir– almış, neredeyse dizüstü bir pozisyon. Çok ucuz. Türkiye baskısının kapağıysa tamamen kitsch: Kalemle çizilmiş bir ray, ona dik bir levha, levhada bir kalp –sevgi ibaresi–, kalbin içinde de grubun "live" fotoğrafı. Durun baylar, bir bardak su içmem gerek, böyle kapak olmaz yahu, on üzerinden eksi 272... Absolü donma noktası mıydı?

Smyrname

Haluk: Andreas Almanya'ya gidince evinde solo çalışmalar yaptı, Aksakal 1, Aksakal 2 diye... Biz yanına gittiğimizde yine birlikte kendimizce bir şeyler yaptık. Bunlar zamanla ortaya çıkması muhtemel solo "home recording"ler... Ben artık aktif olarak ilgileniyorum diyemem. Evde, yazlıkta fırsat buldukça kendi kendime çalışıyorum, ama eskisi gibi değil.

Andreas: 90'lı yıllarda evde bestelerimi analog "home recording" Fostex 280'le kaydedip kendime üç CD yaptım, multi-tracking vokalli parçalar, biraz rock, biraz psyche, az folk. Klavye ana enstrüman ve içinde bilgisayar kesinlikle yok. Proje Aksakal olarak rafa kalktı, orada durmakta. Yaklaşık bir yıldır İzmir'de müzisyen arkadaşlarımla

Gökhan, Andreas, Haluk, Erden

Smyrname adlı grubu yürütmekteyiz. Rock ağırlıklı "proghoprock" türü besteler. Bazen numetal, bazen lirik pasajlar, arada Anadolu ezgileri –İzmir de Anadolu'da, malûm. Aramızda Anglosakson olmadığı için kesinlikle Türkçe söylüyor Smyrname. 2004'te bir CD ve konserler var planımızda.

Kulaklara zarar

Haluk: Başta Beatles, CCR, The Who, Yes, ELP, Genesis... Sonra uzun atlayarak Joe Satriani'ye gelebilirim. Son yıllarda en çok zevk aldığım o.

Andreas: Bir de Mustafa Sandal dinlerken yakladım seni. *(gülüşmeler)* "Hiç de fena değil" diyordun, çok bozuldum.

Haluk: Evet, Tarkan'ı dinlemekten de zevk alıyorum aslında. Seslere girersek, çok iyi sesler var. Ben sahnede iyi icraat yapamayan sanatçıyı dinleyemem. Mesela Sezen Aksu'ya o açıdan bir tepkim var, ama Candan Erçetin'e bayılıyorum. Yaptığı müzik bizim stilimiz değil, ama performansı çok yüksek. Duman'ı da beğeniyorum, bana çok enteresan geliyor.

Birimizin aklına 21. Peron gelmişti, biz de beğendik. Avrupa ile Türkiye arasında bir köprü düşünsek, oraya giden bir tren nereden kalkar, "21. Peron'dan" dedik...

Andreas: Türk popuna açıkçası pek tahammül edemiyorum. 70'lerde çok daha esaslı gruplar vardı. Cem Karaca, Ersen, Kardaşlar, Dadaşlar, Ağrı Dağı Efsanesi, Moğollar, Selda'nın ilk yapıtları da çok güzeldir. Fikret Kızılok'un, Erkin Koray'ın plakları... Moğollar'ın özellikle Aziz Azmet zamanları. Saykedelik-Anadolu yapmışlar, ama sonra folk ağır basınca o eski ruhu yakalayamamışlar. Barış Manço'nun Kaygısızlar'la yaptığı saykedelik rock da çok başarılı. Onlardan sonra da "Dağlar Dağlar" geliyor, ama bir on yıl bütün şarkıları "Dağlar Dağlar" oluyor, bir döngü içinde devam ediyor. Kaygısızlar dönemi apayrı. MFÖ, Leman Sam, yenilerden Şebnem Ferah, Özlem Tekin de kişilikli, özgün bir tarza sahip olup o sığ tatlısu deresinden uzak kalan sanatçılar. En son The Climb diye bir grup dinledim, hemen iki albümünü de aldım.

Günlük tüketilen, iz bırakmayan, rakıya meze olan, mideyi bozmayan, düşündürmeyen bu tatlısu ezgilerinin dışında, Türk pop tarihine geçmeye değer başyapıtlar elbette ki vardır: Moğollar'ın ilk 45'likleri, özellikle "Dağ ve Çocuk", Ersen-Dadaşlar'ın, Özdemir Erdoğan'ın bazı LP'leri, "Türküz Türkü Çağırırız", "Benimle Oynar mısın?", Selda'nın ilk 45'likleri, Manço/Kaygısızlar, Gökçen Kaynatan, Dönüşüm bunlardan bazıları... O dönemlerde İzzet Öz'le, Ümit Tunçağ'la da çok sıcak bir ilişkimiz vardı. Türkiye'de ilk progresif rock çalan radyocu İzzet Öz'dür. Ten Years After, It's A Beutiful Day... Onların da Türkiye'de rock müziğine çok büyük katkıları olmuştur.

70'lerin ortalarından beri bize pop müziği olarak dinletilen parçalarda bir sığlaşma, aynı ses dizilerinde ve armonilerde sıkışma var. Ezgilerin neredeyse tümünün aynı ritm ve melodik yapıya bürünecek kadar sıradanlaşması 90'larda ivme kazandı. Ayırıcı özellikse, sadece parçayı söyleyen kişinin ses tınısının biraz farklı oluşunda. Örneğin bir parçanın ana tonu la minör ise, mutlaka belli bir süreden sonra, ya la/sol/fa/mi armonisi –malûm, Akdeniz, İspanyol havası– ya da re minör/mi majör geliyor. Parçanın ortasında da solist bir oktav yukarıdan bağırmaya başlıyor, kulaklara zarar. Bazı ablalarımız bu tekniklerle günümüze kadar gelmişler, yahu artık yeter diyen çok az. Bilâkis "haydi eller havaya" türü eğlenceyle paralel olarak hâlâ çok iyi iş yapan bu müzikler popülist, kazanca yöneliktir. Tabiri caizse ekmek parasıdır. Sabun köpüğüdür. Ezgilerin primitifleşmesine paralel olarak solistliğe soyunanların profili de değişti, mankenler vs. de pastaya atladılar, nasıl olsa çıta yere iyice yaklaşmışken biz de nasiplenelim dediler. Siz hiç opera, TSM veya prog söyleyen mankene rastladınız mı?..

Söyleşi: **Gökhan Pamuk - Cem Öcek**

ANDREAS WILDERMANN'IN PLAKLARI

Derinlik 180 gram

Andreas Wildermann, müziğe hem dinleyici hem icracı olarak olan ilgisini 70'lerdeki gibi heyecanla sürdürüyor hâlâ... Evini ziyaret ettiğimizde, yüzlerce LP arasında kaybolduk ve haliyle favorilerini sorduk...

Sadece 180 gramlık vinyl'i elde tutmak değil zevkli olan. Biraz daha kaliteli aletlerin varsa, pikabın, kabloların, amplin, kabinlerin iyiyse, kesinlikle plağı CD'ye değişmezsin. Derinlik, analog, sıcaklık, dinamizm vinyl'de. CD'lerde genellikle teneke tizler, aşırı kuru baslar, silik orta frekanslarla müzik dinliyorsun. 24 bit biraz vinyl'e yaklaşıyor ama... Yaşlanmaya başlayınca, malûm, gazeteyi bir metre uzaktan okumaca ilk belirti. Peki, CD'nin üstündeki minicik yazıları nasıl, kim okuyacak? Ortadan açılan bir LP'nin, içinden detaylı bir kitapçığın çıktığı plağın keyfi –tabii müzik de iyiyse– çok ayrı bir haz.

Benim için en önemli plaklara gelince... Joanne Brackeen'in "Keyed Up" albümü; günde 25 saat çalışsam bile böyle caz-piyano çalamam. Klavyenin sınırları çizilmiş... Crosby, Stills & Nash: Kompresör kullanmışlar ama, üç ses vokalin zirvesi: "Suite Judy Blue Eyes" (1968)... Deep Purple, "In Rock": Bubblegum, soul, folk, hepsini bıraktırıp bana senelerce hard rock dinleten başyapıt... Pere Ubu, "Modern Dance" (1977): Bu ne yahu? Avantgarde-punk bir kaos. O yılın en uçuk albümü... Fatboy Slim, "Ya Mama": Müzik yapmak için her zaman oturup bir enstrüman çalmak şart değil demek ki. MTV'de klibi görünce gülmekten yamuldum, baldır krampları da cabası... Keith Jarrett, "Whisper Not": Şekerleme için birebir... Faust, "You Know Faust": Krautrock fosilleri 1997'de atağa kalkıp garip perküsif sound'lar içeren post-endüstriyel bir başyapıt kaydetmişler. Münih konserlerinde yaşlanmanın rock'a engel bir durum –tababet Türkçesi oldu– oluşturmadığını yaşadım... Müziğe bakış açımı epey genişleten albümlerden biri de John Berberian-Middle, "Eastern Rock" (1969) adlı LP'si. Meğerse Anadolu rock'un ilk albümü sandığımdan önce yapılmış: Bol distorsiyonlu gitar soloları ve udla harmanlanmış Anadolu ezgileriyle dolu bir başyapıt. Popla hiç ilgisi yok. Etnik müzikle rock'un nasıl bütünleşebileceğini 34 yıl önce kaydedilmiş bu plakta duymak mümkün.

Bütün grubu düşünürsek, favorilerimiz şu albümler: Beatles - "White Album", The Who - "Who's Next", Return To Forever - "Romantic Warrior", Erkin Koray - "Tutkusu", Led Zeppelin "I", Robert Wyatt - "1982-84", Soft Machine - "3", Caravan - "In The Land Of Grey And Pink", Captain Beefheart - "Doc At The Radar Station", Archie Shepp & Horace Parlan - "Goin' Home".

Zaman Çarkı dönüyor...

ithaki

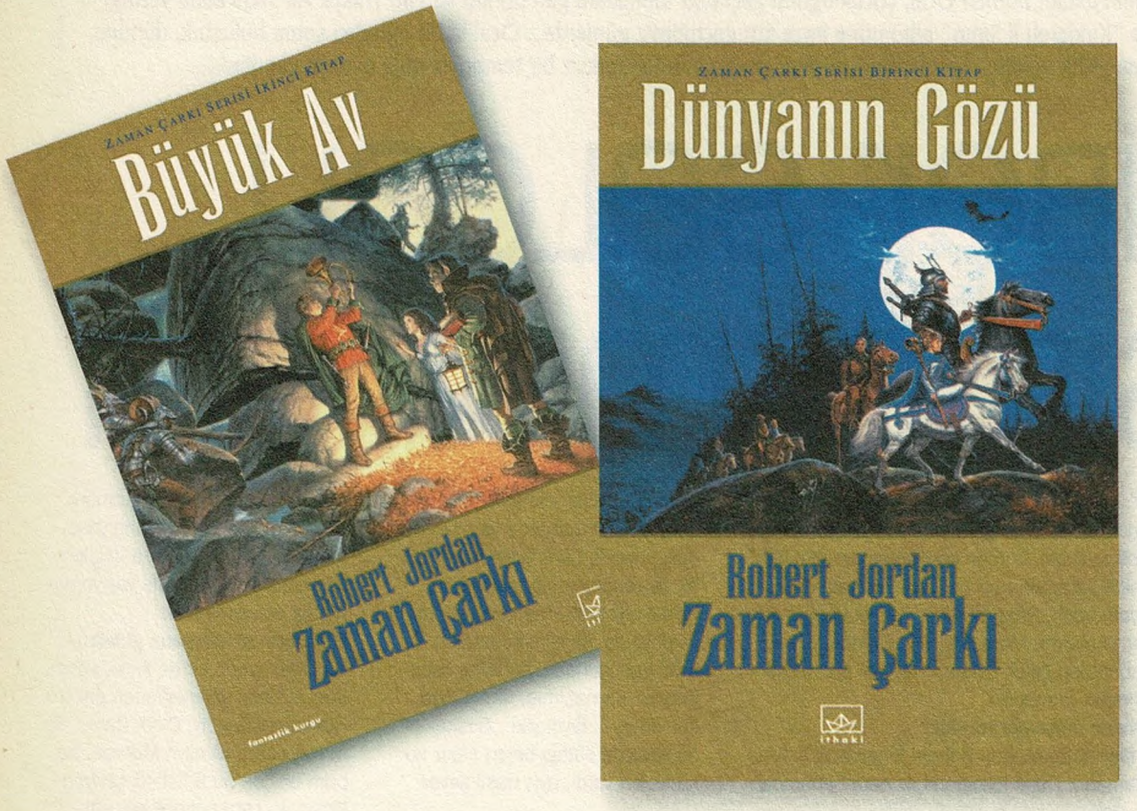

İyinin ve kötünün sonsuz bir savaşa tutuştuğu, ışığın ve gölgenin dünyası;
Zaman Çarkı'nın dünyası...
Bugüne dek yazılmış en görkemli fantastik kahramanlık öyküsü...

ZAMAN ÇARKI DÖNER
VE ÇAĞLAR GELİR GİDER
OLMUŞ OLAN, OLACAK OLAN
VE OLMAKTA OLAN
HER AN GÖLGENİN ALTINDA
EZİLEBİLİR.

BIRAKIN EJDER BİR KEZ DAHA
ZAMANIN RÜZGARLARINA
BİNSİN.

www.ithaki.com.tr

Türkiye'nin ve dünyanın tarihine yepyeni bir bakış...

“ Bu, “tekeliyet”, bir söz değil, kavramdır. “Cumhuriyet” veya “devlet” yerine öneriyorum. “Türkiye Cumhuriyeti Devleti” yanlıştı, “Bab-ı Ali Kapısı” benzeri bir yanlışı ve dolayısıyla tekrarı yansıtıyor; çünkü, “cumhuriyet” sözcüğü “devlet” anlamındadır. Siyaset felsefesinde birbirinin yerine kullanıldığını biliyoruz ve şimdi, “cumhuriyet”, tekeliyettir.

Sadece “tekeliyet” değil, “tekelokrasi” de yeni bir kavram'dır ve “demokrasi” yerine sunuyorum. Artık “demokrasi” kategorisi ile düşünmek, düşünmeye başlarken bir ikiyüzlülüğü kabul etmek anlamındadır...
Rantiyeler, bütün yeteneklerin önünü tıkadılar.

Fransız Devrimi, kapitalizmi kurmak için değil, yeteneklerin önünü açmak için yapılmıştır. Aynı yerdeyiz.
Tekeliyet'te yazdıklarım, demek ki, bir çığlık'tır... ”

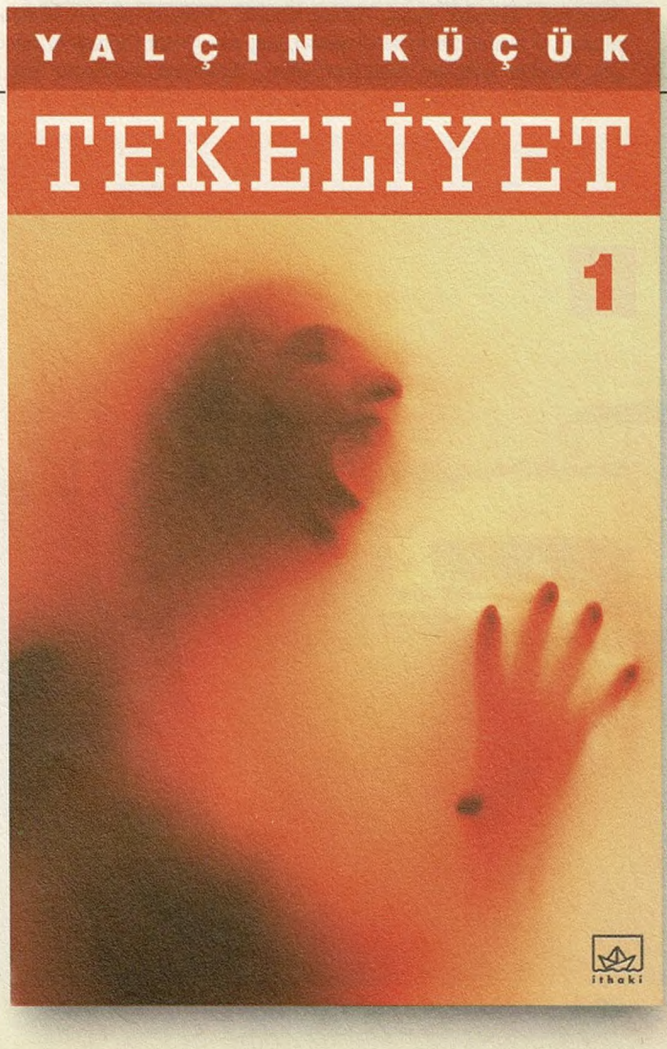

Burhan Öçal

Vurdulu kırdılı her tür çalgının üstadı Burhan Öçal, çocukluğunu geçirdiği topraklara geri döndü ve The Trakya All Stars adını verdiği Roman arkadaşlarıyla birlikte "Kırklareli İl Sınırı" albümüne imza attı geçtiğimiz günlerde... Öçal'la bir öğleden sonra buluştuk, dününe, bugününe, yarınına gittik geldik... Sorularımızı dümbelek resitalinden farksız bir tempoyla güle oynaya yanıtladı...

BİBER SALÇALI MISIR EKMEĞİ GİBİ

Kırklareli'nde ne kadar yaşadınız?

Burhan Öçal: Askere gidinceye kadar. Bir sene Ankara Yenimahalle'de lisede okumuştum, bir sene de İstanbul'da takıldım, burada konservatuara girmiştim. Türk musikisini seviyordum, fakat kafamda hep caz vardı. Ankara'da caz maz takıldım bir dönem. Rock da çalıyorduk. Beat müzikler diyorduk onun adına. Ben Beatles tradisyonundanım: Shadows, Monkees, Eric Burdon... Deep Purple, Pink Floyd, Yes, The Who sonradan geldi. Ohoo!.. Hepsini ezbere çalardık. Biz öyle Trakya'nın mağarasından çıkmadık.

Kırklareli'ndeki evden, aile ortamından bahseder misiniz?

Evde geleneksel müzikler, Rumeli fasılları dinlenirdi. Babam sinemacıydı. Amatörce cazcıydı, cazbant derlerdi o zaman... Duke Ellington'ı ilk defa babamdan işittim. İstanbul'a film almaya gidip geldikçe, taş plak getirirdi eve. Arada bir bizi de götürürdü İstanbul'a. Kara tren vardı o zaman, çuf çuf çuf, şimendifer... 13-14 saat sürerdi yolculuk. Kırklareli'nde Fransızların yaptığı süper bir istasyon binası vardır. Hem Fransızca, hem Arapçaydı "istasyon" yazısı. Türkiye republic olmasına rağmen, yıllarca durdu o yazılar... O zaman trenin ikinci mevkii, bugünkü Orient Express'in birinci mevkii gibi: Maroken koltuklar, ceviz mobilyalar... Sırtımızda, akrabamız Terzi Bekir'in diktiği takımlar, kruvaze ceketler, ablamda şifon etekler, ikimiz de tertemiz giyinmişiz... Mısır ekmeklerinin üzerine, annem domates ve biber salçası sürerdi, üstüne de zeytinyağı, bir de rendelenmiş taze ceviz. Hepsi biyolojik! Karnımız öyle doyardı yolda. Ev işi limonatalar: Limon kabuğundan, portakal kabuğundan kaynatılmış, termoslara konulmuş... Biyolojik!.. Boşnakların yollarda sattığı beyaz sakız kurabiyeleri vardı, ayy, nasıl severdim onları, valla bazen bir sandık yerdim. Hepsi biyolojik! Biz glikozu da biyolojik aldık... Sirkeci Garı'na bir inerdik; ben o zaman nereden bileyim Agatha Christie'yi, Orient Express'i? Ama kendimi aynı onlar gibi hissederdim... O vagonlar şimdi Devlet Demir Yolları'nın Alpullu müzesinde...

Bana "darbukacı", "dümbelekçi" diyorlar. Evet, öyleyim. Defçi mi diyorlar, defçiyim. Sazcı mı diyorlar, sazcıyım. Çingene mi diyorlar, Çingeneyim. Hiç tıslamıyorum.

O tren sesleri, o çufçuflar, bir vurmalı ustası için okul gibi olmalı...

Sen ne diyorsun! Ben hep trene eşlik ederdim. O kadar güzel sesler çıkardı ki, tak tak çıkı tak çalardım, annem beni sustururdu... Çak, cuff, çak, cuff, busss –lokomotif buhar atıyor... Raf raf raf buss, cas cas cas aaauuu –sürü geçiyor, bariyer yok, hoop dur!.. Benim sırf Kırklareli-İstanbul yolculuğum bir sinema filmi olur. O geceler, o istasyon memurları... Gece lambaları, fenerler vardır, istasyon memuru gelir, tren makas değiştirir, koyar feneri yerine, gırç gorç gırçççç... Ondan sonra düdüğü alır: Vuuuutt!.. Yemin ediyorum, beş tane İngiliz istasyon düdüğüm var, antikacılardan, perküsyon shop'lardan buldum. O düdükleri evde çalıyorum, bir düdük üflemesiyle kırk sene öncesine gidiyorum... Kimde var bu fantezi, bu geçmişe özlem? Öyle bir sentez yaptım kendime. Geçmişi yaşıyorum, ileriyi düşünüyorum, şimdiki zamanı practise ediyorum. Bütün metabolizmam, bütün kalbim canlı. Bunları yaşamadığım zaman, hayatta değilim demektir. Aşkı da böyle yaşıyorum, müziği de, yemeği de.

Babanızın sinemasına gidelim...

Bir yazlık vardı, bir de kışlık salon. Ben 50'lerin geleneğinden geldim. Humphrey Bogart, Clark Cable, Rita Hayworth, Marilyn Monroe, babam en çok bu artistleri seviyor. Hollywood starı olmak yer etti içimde. Abim locada doğmuştur, annem film seyrederken... Üvey ablamın kocası İlhan eniştem, ablamı bisikletle kaçırmıştı. Kırklareli'ne askerliğini yapmaya gelmiş, makinistmiş, askerde de sinema oynatırmış. Terhis olunca, babam onu makinist olarak işe alıyor. Derken Güler ablama aşık oluyor, "bin bisikletin arkasına" diyor, "ben korkarım seni babandan istemeye, ben onun işçisiyim". Ablam da o zaman Grace Kelly gibi kız. Biz güzel bir aileydik, hem anne, hem baba tarafından... Neyse, evlendiler, şimdi Hollanda'da yaşıyorlar... Küçükken giderdim makine dairesine, bir taburede otururdum, kömürlü makine, vışşşt diye dönerdi film, sesi hâlâ kulağımda... İsmi Gençlik sinemasıydı. Öbürü, yazlık sinemaydı işte, ismi mismi yoktu. Şimdi yıkılmış, yazlık da çoktan gitti... Sonra İstasyon caddesindeki Zafer bahçesinde Zafer sinemasını kurdu kuyumcu Zafer abi. Gençliğimiz de orda geçti. Süper filmler gelirdi... Kırklareli, Türkiye'nin Paris'idir. Dün geldim ordan, Laila'daki müşterinin daha kalitelisi Kırklareli'nde. Okuma yazma oranı yüksek. Herkes trendy, fashiony... Orda insanlar kadın-erkek dansederdi o zaman. Erkek erkeğe, kız kıza değil... "Biz zaten Avrupalıyız" diye şaka yapardık aramızda. "Hadi bir Avrupa turu yapalım!" "Nereye gidelim?.." "Keşan, Hayrabolu, Babaeski..." *(gülüyor)*

Bu kadar sevdiğiniz bir kenti neden terkettiniz?

Mecburdum. Orda o kadar mutluydum ki! Ama yapmak istediklerim Kırklareli'ni aşmıştı. Bu yeni albümü, bir vefa borcu olarak yaptım. "Bize ihanet etti, bizi terketti" demesinler diye. "Sizi hâlâ ne kadar çok seviyorum, bakın!" Biraz bunu söylemek için yaptım. Titiz yaptım, iyi oldu, yüreğim rahat. Arşivlik bir çalışma oldu. Ama ben şimdi bununla yatıp kalkamam gece gündüz. Artık başka projelerim var, onlar için koşturuyorum.

Şu Gençlik sinemasındaki süper filmlerden hangilerini hatırlıyorsunuz?

"Rüzgar Gibi Geçti"yi unutamam... Babam sırf benim için "Zorro" filmleri getirirdi. Sonra, John Wayne filmleri. Okul tiyatrosunda ben John Wayne olurdum... Evimiz iki katlı müstakil bir evdi. Pirinçten korkulukları vardı, jjjjtt kırbaç atarak kayardım ordan. Bizde çok iyi saraçlar vardır, at koşumları yapan kimseler. Onlardan birine kendim için kırbaç yaptırmıştım. Kara gömlek de giyerdim. Lâkabım, "kara gömlek"ti, Zorro gibi giyinip maske taktığım için. Aynı saraçlar kıspet de dikerdi. Ben küçük destede güreştim, yağlı güreş yaptım. Sadece müzikte değil, sporda da bir numarayım! İyi güreşirdim, koşardım, yüzerdim, halen de öyleyim. O zamanlar daha esmerdim, Bruce Lee gibi de vücudum vardı. Gerçi makine sporu yapmadım, hafif kendi kendimi yetiştirdim, ayna karşısında çalıştım. Gövde gösterisini severdim yani. Egzibisyonistiz ya! *(gülüyor)* Bir tek futbola pek ilgi duymadım. Trakya'da güreşe ilgi daha büyüktür. Kırkpınar'a çok gittim, o yüzden bu albümde "Güreş Havası"nı yaptım. Ravel'in "Bolero"sundan farkı yok... Biz çayırda, hakiki yağlarla güreştik. Trakya'da ayçiçeği demeyiz, gündöndü deriz, sapsarı, yemyeşil tarlalar... Ahh güzelim Trakya, bugün mahvoldu, tekstil sanayii, zart sanayii, zurt sanayii... Adam fabrikasını evinin penceresinden görmek istiyor; ulan git başka yerde kur!.. Dün ordaydım, arkadaşlarımın çiftliğindeydim, biyolojik şeftaliler, kayısılar, kirazlar, her şey var... Ben gücümü ordan almışım zamanında. Koyun yoğurdu vardı, peynir gibiydi, şrraakk diye kesilirdi, tam yağlı! Köftelerimiz de meşhurdur. Patlıcan salatasına manca deriz biz. Bir oturdum mu, hakiki sütten yapılmış bol cevizli keşkküllerden on tane yerdim. 26 senedir dışarlarda dolaşıyoruz, iyi ki zamanında o gücü almışız. Yoksa ölürdük, rezil olurduk fast-food'larla... Pop star değiliz ki, her şeyimiz hazır olsun. Dişimizle tırnağımızla koşturuyoruz. İşin kolayını seçmemişiz.

Albüm çok otantik oldu. Adamlar da usta. İyi çaldılar. Gönlüm rahat. Biraz müze çalışması oldu. Üstelik her yerde de dinlenebilir. Ve biyolojik!

Hollywood starı olmak istemişsiniz ama...

Amerika, Amerika... Hep iç içe bunlar, evet... Beni Avrupa hiç çekmezdi, bilmiyorduk ki Avrupa kültürünü. Mozart, Bach geleneği filan yoktu. Rumeli fasılları ve Amerikan film müzikleri...

Yurtdışına giderken tek amacınız müzisyen olmak mıydı?

New York'ta caz öğreneceğim diye çıktım... Beraber doğup büyüdüğümüz bir arkadaşım, kankardeşim İsviçre'de okuyordu. 26 sene önce, 23 yaşındayken askerliği bitirdim, onun yanına gittim. O zaman dümbelek, darbuka yok. Davulcuyum. İyi de davul çalardım. Bakma, ayağımı kırdım da, üç sene ara verdim. Tam başlıyordum, kayak yaparken aynı yerden gene kırdım. Zaten çok hızlı davulcularla, cazcılarla tanıştım. Tony Williams'la arkadaş oldum, Art Blakey'le tanışıyoruz, zaten Bobby Watson'la beraber çalışıyorduk... Max Roach'u bile tanıdım, onunla bile çalma şerefine nail oldum. Daha ne olsun...

Avrupa öncesi, Ankara'daki caz yıllarınız nasıl geçmişti?

Orhan Sezener'lerle, eski cazcılarla biraz takıldım tabii. O zamanlar Ankara'da İlhan Feyman Caz Kulübü vardı Kavaklıdere'de. Orda takılırdık. Fusion gibi bir şey yapardık, ama fusion'ın da ne olduğunu bilmezdik, öyle takılırdık. Meğer fusion'u o zamanlar Joe Zawinul yapıyormuş Weather Report'la. Kısmete bak, 12 senedir onunla çalıyorum.

Meğer neymiş fusion?

Ordan burdan, çeşitli köklerin bir araya gelmesi. Bence toplama bir arabaya benziyor fusion. Ama Weather Report öyle bir toplamış ki arabayı, sonra başkası çıkmadı.

Sizin antika arabalara meraklı olduğunuzu biliyoruz. O arabalar toplama mı?

Benim arabalarım orijinal hepsi... Ama antika Amerikanlarımda katalizatör vardır, zehirli gazları emer. Ayrıca son model bir Audi'm de var... Fusion, ev yapmaya da benzer. İtalyan mutfak takımı, Fransız koltuklar, alaturka halı, bir de Steinway piyano koyarsın, al sana muhteşem bir ev. *(gülüyor)* Fusion ustalık gerektirir. Orijinal köklerin olması gerekir. Müzik türüyle de fusion yaparsın. Ama gerçek fusion'da çeşitli müzik türleri olmalı, çalanlar da çeşitli nasyonaliteden olmalı. Yapanlar oluyor: Mesela ordan alıyor bir Alman piyanist, öbür taraftan bir İngiliz vokalist, burdan bir Afrikalı dümbelekçi... Ben "dümbelekçi" kelimesini çok severim, hep kullanırım. Djembe'cilere bile dümbelekçi diyorum. O sınıfa giriyor çünkü. Bana "darbukacı" diyorlar, "dümbelekçi" diyorlar. Evet, öyleyim. Defçi mi diyorlar, defçiyim. Sazcı mı diyorlar, sazcıyım. Çingene mi diyorlar, Çingeneyim. Kendini beğenmiş mi diyorlar, kendini beğenmişim. Mütevazi mi diyorlar, mütevaziyim. Hiç tıslamıyorum. İnsanların en son söyleyeceklerini ilk önce söylettiriyorum ki, bir daha söyleyecek bir şeyleri kalmasın. Derdim onlarla değil. Ben kendime bakarım. Acaba güzel bir gün geçiriyor muyum? Önce sağlık: Akıl, fikir, vücut sağlığı... Galiba şanslıydım. Hep iyi yerlerde gezdim. Biraz da yırtık bir tipim herhalde. Cesaretliyimdir. Kaybolma kaygım yoktu hiç.

Niye kaybolasınız ki?

Türksün, dilin çok zayıf, eğitimin yok, paran yok. İlk gittiğim yıllardan bahsediyorum... Aristokratik değil, ama aydın bir aileden gelen gözü kara bir dümbelekçi... Kapıdan girdiğim zaman insanlar etkilenirdi benden. Her yere davet edilirdim. Action dolu bir adamım. Full yaşıyorum.

Hiç sıkılıp bunalıma düştüğünüz dönemler olmadı mı hayatınızda? Her şeyi bırakayım gibilerinden bir usanç hissine kapılmadınız mı?

Çok yorgun, uykusuz olduğum zamanlar, bazen kaldıramadığımı hissediyorum. Uykumu alamadığım zamanlar.

Uykusuzluk bir günlük hadise. Ben haftalar, aylar süren bunalımlardan bahsediyorum.

Yook, yook!.. Hiç öyle dertlerim olmaz. Parasız kalsam n'olur? Dünyanın her yanında çalarım anasını satayım! Her yerde çorbam kaynar. Bu kadar potansiyel varken aç mı kalınır? Yüz sene de yaşasam bana bu hayat yetmez. Kendim ettim, kendim buldum. *(gülüyor)* Ben çok prova yapardım eskiden. Daga daga daga, digi daga daga... Şimdi vakit yok. Burda, İstanbul'da çok enerji gidiyor. Şimdi bir de modaya uydum, her yerde röportajlarım çıkıyor, eyvah yandım!.. Ama amacım o değil. Bu albüm sahiden çok güzel oldu. Yemin ediyorum, bugüne kadar yaptığım bir sürü çalışma acemice. Yavaş yavaş öğreneceğiz herhalde.

Üç-beş sene sonra bu albüme de acemice derseniz?

Derim valla. Seneye derim belki. *(gülüyor)* Ama yok yok, çok otantik oldu. Adamlar da usta. İyi çaldılar. Gönlüm rahat. Biraz müze çalışması oldu. Üstelik her yerde de dinlenebilir. Ve biyolojik!

Biber salçalı mısır ekmeği gibi?

Aynen. Sen ne diyorsun!.. Kırk sene sonra şunu anladım. Her yerde her türlü müzik çalabilirsin abi. Cinsiyetin, cibilliyetin ne olursa olsun. Yeter ki sağlıklı olayım, aklım fikrim yerinde olsun. Beyaz giy, beyaz yeme! Hep bunu söylerim. *(yanındaki naylon torbayı açıyor)* İşte benim biyolojik şeftalilerim, eriğim, armudum. Çiftlikten. Yer misin erik?

Siz Avrupa'da cazın göbeğinde yaşıyorsunuz. Biyolojik insan bulabiliyor musunuz etrafınızda? Tersine, çeşit çeşit maddelerle çevrili bir hayat...

Öylelerini yanıma sokmuyorum artık. Çok kişiye içkiyi, sigarayı bıraktırmışımdır. Mesela sigara içen kız arkadaşım hiç olmamıştır... Ben yarım bardak bira içeyim, çalamam. Üç bardak kırmızı şarapla sarhoş olurum. Bazen şarap içiyorum, ama iyisini... Tamam, Jimi Hendrix de bir şeyler alıyordu, Miles Davis de alıyor-

Müzik tarihinin
35 yıllık efsane ismi
DEEP PURPLE'ın
yeni albümü

"bananas"

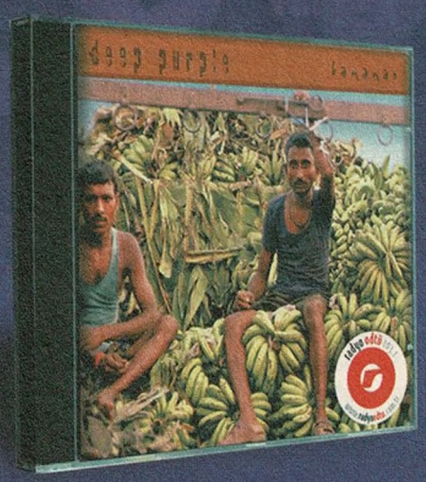

EMI

ve

radyo odtü 103.1

işbirliği ile tüm müzik marketlerde...

www.gecetasarim.com.tr

du... Ben Miles Davis'le tanıştım. Hollanda'da, Den Haag'da koca bir davul takımıyla şov yapmıştım. Orda beni götürdüler Miles Davis'e... Hiç unutmuyorum, korkunç bir adam. Hiç indirmez gözünden o gözlükleri, biliyor musun? Arabanın ön camı gibi kocaman, kara gözlükler... Bana "sen kimsin, hangi cüretle o sahnede tek başına çalıyorsun?" dedi. "Ben Türk dümbelekçisiyim, bunu biliyorum, bunu çalıyorum." Ama görsen, titriyorum karşısında. "Yıkıl karşımdan" dedi... Aaa, ulan herife bak, ona tapıyoruz, idolümüz olmuş, "yıkıl karşımdan" filan diyor. Meğerse test ediyormuş beni. Den Haag'da, North Sea Caz Festivali'nde, onun kulisinde oluyor bu olay. Miles'a neden tapıyordum biliyor musun? Hep yeniliyordu kendini. Hep yabancı müzikler dinliyordu. Belki de beni alıp götürecekti. Ama gelip seyretmemiş. Seyretse, kesin götürürdü beni. Çünkü acayip çalıyordum o zaman. Bir şeyler biliyoruz herhalde. O kadar saftirik Hüsmen Aga değiliz.

Yurtdışındayken, bir gün Türkiye'ye, Kırklareli'ne döneceğim hissi var mıydı içinizde?

Pek yoktu... Büyük projelerim var şimdi. Ama yalnız yapamam, destek lazım.

Ne gibi projeler?

Yeni bir tavır. Bıktım aynı şeyleri dinlemekten. Kendimi dinlemekten de bıktım. Rock'tı, hiphop'tı, cazdı, Bach'tı, hepsinden gına geldi. Hepsini seviyorum, ama ben milletin hizmetçisi de değilim. Zaten Kronos Quartet'le çalışmam sonucunda, kompozitör olarak da kabul görmeye başladım. Öyle eserler yapacağım ki, yüz sene, üçyüz sene sonra da çalınacak. Yepyeni bir müzik türü olmalı. Koyduğun zaman diyeceksin ki, "işte bu Burhan Aga".

Şimdiye kadarki albümleriniz arasında, "işte bu Burhan Öçal" diyebileceğimiz bir albüm yok mu?

Yok!.. Ama "Sultan Osman" çok güzeldir mesela. Benim istediğim yeni bir tarz. Mesela, ne bileyim ben, milenyumun rönesans müziği!

World music'in dünyada yaygınlaşması size yaradı galiba...

Yaa! Benim kaç sene önce yaptığım müzikler şimdi moda. "Bu işi ilk başlatan sensin, bu ilgiye layıksın" diyorlar bana. Okay abimizin de hakkını yemeyelim. Bu işleri başlatan Okay Temiz'dir. Ondan çok şey öğrenmedim, ama hep onu örnek almışımdır. Oriental Wind'de çok çaldım, beraber turneler yaptık. Çaldığımızı millet beğeniyordu, ama moda değildi, sadece egzotik geliyordu onlara. Bir baharat gibi. Ama artık bu işin eskilerinden olduğumuz için çok ciddiye alıyorlar. WOMAD'da da çaldık İstanbul Oriental Ensemble'la. Oraya gelen kitle çok farklı. World ve elektronik müziklerin karışımı bir kitle. Orada darbukayla hiphop solo yaptım, yıkıldı ortalık. Londra'da Barbican Hall'da drum'n'bass festivali vardı, Oriental Ensemble'la çaldım... Asıl drum'n'bass bizim Trakya davullarıdır. O aksakları makine yapamaz. Brezilya davullarıyla Trakya davulları arasında da benzerlik var, Brezilya'da da 7/8'lik var. Ama bizde katakofti dediğimiz ritmler var, 8/8'lik, 8/16'lık. Herkes çalamaz onları. Balkanlar merkez. Ben Bulgar tavernalarında çok çaldım. İsviçre'den karayoluyla Türkiye'ye gelirken benzin paramı çıkarmak için hep Bulgarlarla, Macarlarla, Makedonlarla, Romanya gipsy'leriyle çalardım. Roberto da Brasov, Nedim Nalbantoğlu ve ben, üçümüz bir sene tur da yaptık. Nedim Nalbantoğlu Kırklareli'nden komşumdu. Herif virtüöz, ama denyo! Çigan caz yapıyorduk, Grappelli gibi...

Çak, cuff, çak, cuff, busss –lokomotif buhar atıyor... Raf raf raf buss, cas cas cas aaauuu –sürü geçiyor, bariyer yok, hoop dur!.. Sırf Kırklareli-İstanbul yolculuğum film olur.

Dışarda onca sene geçirmeseniz, bu albümü yapmazdınız herhalde. Topraklarınıza dışardan bakabilme gücü size ne kazandırdı?

Annem, benim kesin bir baltaya sap olacağımı söylerdi. Müzisyen olmasaydım sporcu olurdum, mafya babası olurdum, otomobil sürücüsü olurdum, ama bir yerde gidip çalışmazdım kesinlikle. Lider olurdum, solist olurdum. Vagabond tarafım vardır biraz.

Kendinizi Trakya All Stars'daki arkadaşlarınızla karşılaştırabilir misiniz? Avrupa'ya gitmeseniz, onlardan biri olabilir miydiniz?

Onlarla ayrım gayrım yok. Ama bana şef diyorlar.

Gıpta ediyorlar mı size?

Çok. Onlar hazır askerler, her yere gelirler benimle. Romanları çek bu piyasadan, hiç kimse kalmaz. Ne popçusu, ne fantazisi... Romanlar çok üstün yetenekliler, ama sırf kendi müzikleri için yaratılmışlar. Çocuk yaşta eğitilirlerse Bach da çalabilirler. Romanı ikna etmek için, sazını çalacaksın onların yanında. Parayı severler, iyi davranırsan da seni severler, ama onları en iyi ikna eden, müzikal üstünlüktür. Onları gaza getirmek için öyle bir çalıyorum ki, sahnede bile yapmam öyle gösterişler. Onları tavla-

mak için bu gerekiyor. Onların tabiriyle, ben de "denyo"yum... Bırak beni, altı ay çalışayım, bak ne oluyorum, aynı Japon Kodo'cular gibi!..

Kendinizi bir Kodo'cu gibi düşünebiliyor musunuz sahiden?

Yok. Ama Kodo çok profesyonel, bu işi çok iyi yapıyorlar. Bana sıkıcı geliyor, fazla disiplinin ne gereği var! Benim en iyi tarafım şu: Çok yönlüyüm. Başka davullar çalabilirim, birçok tekniği bir arada kullanabilirim. Darbuka hor görülen bir aletti, şimdi itibarı yükseldi. Ama ne oluyor: Ayının kırk tane türküsü varmış, kırkı da ahlat üstüneymiş! Hepsi Arap çömlek darbukaları, hepsi de Arap figürleri, bitti, c'est tout! Güzel ama, o kadar değil ki darbuka. Bende her şey var, Arap da var, Balkan da var, yok yok. Arap kelebek tekniği kullanır, bense on parmak darbukacıyım, poliritm de çalarım, sağım başka çalar, solum başka çalar.

Elektronik ritmler size cazip geliyor mu? Şimdi konuşurken bile, vurmalı çalar gibi elleriniz kollarınız işliyor sürekli. Elektronik aletler bu yapınıza pek uygun düşmez gibi sanki...

Bir sürü ıvır zıvır aldım. Robot kullanıyorum, sonra onlardan esinlenip dümbelek çalıyorum. Elektronik aletler bana ilham veriyor. Onlardan bir sürü şey kapıyorum, sonra dümbeleğimi bir çalıyorum, manyakça şeyler çıkıyor. Ama sabahleyin egzersiz yaparken Bach dinlerim. Parmak egzersizlerimin çoğunu Bach prelüdleriyle yaparım.

Davulun, vurmalıların yanısıra pek çok telli, tuşlu aleti de çalıyorsunuz. Ama sonuçta "dümbelekçi" olmaktan hoşnutsunuz.

Ben davul için, dümbelek için yaratılmışım. Davul çalarken kaybediyorum kendimi. En güzel sololarımı ev sahiplerime çalmışımdır mutfaklarda. Havaya gitmiştir onlar, yazık... Mesela Zakir Hussain'de ihtiras vardır. Halbuki relax olmak gerek. Bende ihtiras yoktur. Tam bir karabaşım. Tam otantik. Bizde, kafasına göre takılan tiplere "karabaş" derler. *(gülüyor)* Talip Özkan benim hocam. Sana bir divan sazı çalayım, mort olursun burda. Bir piyano çalayım, klasik Türk musikisi, şöyle güzel bir şedarabân saz semaisiyle başlayayım fa diyez minörden, sırf kara tuşlardan, nah çalarlar! İstersen evc makamı çalarım piyanoyla, kimseler bilmez!

"Kırklareli İl Sınırı" albümünde işbirliği yaptığınız Smadj da bir multi-enstrümantalist. DuOud, Intik gibi ekiplerde ismine rastlıyoruz. Onunla nasıl tanıştınız? Albümde kullandığı elektronik ritmler hakkında ne söylersiniz?

Tam bu projenin adamıydı. Bir Tunus Yahudisi. Ud çalıyor, gitar çalıyor, elektronik ritmleri de iyi biliyor... Bir festivalde tanıştık. Balkan müziğini tanımaya benimle başladı, ama oryantal tarafı hep vardı. Onu da müziğimle ikna ettim, laklak yaparak değil. Ama gerekiyorsa, laklakla da ikna ederim. *(gülüyor)*

Onun elektronik dokunuşları olmasaydı, bu proje çok mu eksik kalırdı?

Kesinlikle çıplak halde bırakmak istemiyordum. Zaten fazla elektronik kullanmadık, yüzde 15 maksimum. Anonim eserlerin otantikliğini bozmadık.

Peki hiç elektronik olmasaydı?

Tam otantik bir albüm tercih etmedik. Dinleyicinin bu tip tam etnik çalışmalara hassasiyeti daha az yoğun. Ses getirmez. Dikkatlerini çekmek için biraz daha çağdaş bir havaya sokmaya çalıştım, o kadar. Hatırlatmak için, "bak, buraya da kulak ver" demek için. Yoksa, bangır bangır elektronik de yapardım.

Tek sebep dinleyicinin dikkatini çekmek mi? Siz zevk almıyor musunuz?

Olur mu? Bayılıyorum. Valla bütün parçalar birbirinden güzel. Geceyarısından sonra "Güreş Havası"nı dinlediğimde beni transa sokuyor. O zurnalar, o davullar, ritmler... O ritmlerin kaç kaçlık olduğunu bir tek ben biliyorum, çalanlar da bilmiyor. Ezbere çalarlar da, kaç olduğunu bulamazlar hiçbir zaman.

Trakya All Stars aslında bayağı genç bir ekip. "All Stars" ismi çok daha yaşlı, daha tecrübeli bir ekip izlenimi yaratıyor.

Yaş ortalaması 40. Turkish Buena Vista olacak bu grup, bak göreceksin! İllâ Buena Vista gibi 80'lik olacak değiller ya!..

Bu müzik geleneksel haliyle kendi içinde bir değişime uğruyor mu zaman içinde?

Zaman onları da değiştiriyor belki ama, öyle bir repertuar yaptık ki, çok az çalınan eserleri seçtik. Sürekli dolaşıp müzisyenleri dinledim, kahvelere, evlere gittik, yedik, içtik. Yüzlerce eser çaldık, hepsini kasetlere kaydettim.

Neden iki tane sözlü şarkı var?

İki tane sözlü ve 4/4'lük eser gerekiyordu marketing açısından. O yöremizin sadece aksak ritmlerden ibaret olmadığını da göstermek lazım. Hatta "Ferace" 9/8'likti, ben kestim, 4/4'lük yaptım.

Tam tersine, sadece iki tane olması yetersiz geliyor. O yörelerde sözlü şarkıların ağırlığı bu kadar az mı?

Roman müziği genellikle enstrümantaldir. Ayrıca yurtdışında da satılacağı için, enstrümantaller daha büyük ilgi görür.

Enstrümantal parçaların öyküleri var mı? Mesela "Süleyman Aga" kimmiş?

Anonim bir adam. Bu tarz müzikle çok iyi dans edermiş. O adam dans ederken irticalen yapılan müzik sonucu bu parça doğmuş. O yüzden ismini "Süleyman Aga" koymuşlar... Mesela "Gara Guna": "Gara" Yunancada "Kara"dır, "guna" da çobanların giydiği şavaktır, paltodur. "Gara Guna", mübadele sırasında Türklerin Yunanistan'dan beraberlerinde getirdikleri halk oyunu. Aslı daha hızlıdır, ben tempoyu düşürdüm, Hintliyi de (Amit Chatterjee) soktuk işin içine, parça hit oldu.

"Melike" şarkısındaki "Tuttum karının memesinden" cümlesi neden makas yedi?

Klip yaparız, tak diye RTÜK girer araya, ondan sonra plak da satmaz. Halbuki bunun neresi müstehcen?

Roman şarkılarında çok var mı yakası açılmadık laflar?

Ohoo, sen bana sor!

Soruyorum işte.

Valla ne bileyim... "Duka" penistir mesela. Türkçesinden daha kibar. İçinde "duka" geçen şarkılar var tabii, olmaz olur mu? Bir şarkıda, gacı diyor ki, "dukayı dıkaladım", yani "gözetledim"... Roman dilini yüzde 10-15 kapasiteyle konuşurum. Çok güzel bir dil.

Demin insanları "laklak"la ikna edebilmekten bahsettiniz, aslında sözlü parçalar da size çok uyar. Hatta çok iyi hiphopçu olabilirmişsiniz gibi geliyor...

Öyleyim zaten! Öyle projeler de yapacağım... Acayip gırgır şeyler var... Mesela "Banyoya gir, tokmakla" şarkısının sözlerini biraz değiştirdim, müziğini yeniden yazdım. Hiphop yapacağım. Elektronik-Roman-hip bir albüm olacak. Üç parça hazır. Bazı besteleri kendim yapıyorum. Yarısı anonim olacak. İçine Fransızca sözler de koydum. İngilizce koymadım, çünkü Fransızca daha erotik bir dil. Romanlardaki hiphop triplerle yan yana çok güzel bir armoni oluşturuyor. Fransızlara da okutacağım. Tam sex-bomb! Tom Jones sex-bomb yapıyor ama, çok agresif, bangs bongs bangs bongs... Bunda, dipi dipi tak ta dipi dipi tak bum da tık tık olacak. 150 kiloluk bir Roman gacısı okuyacak, karşısına mambo latino tipli bıyıklı, briyantinli saçlı bir adam... Her şeyi hazırladım, tiyatrosu da var içinde.

Miles Davis'le tanıştım. Korkunç bir adam. "Hangi cüretle sahnede tek başına çalıyorsun?" dedi. Titriyorum karşısında. İdolümüz olmuş, "yıkıl karşımdan" filan diyor.

Projelerin biri biterken öbürü başlıyor...

Keşke benim şimdiki halim beni 25 sene önce uyarsaydı. Bana pek yol gösteren olmadı. Hep kendi kendime yaptım. Şimdi biraz sakinleştim artık. Ne istediğimi aşağı yukarı biliyorum... Aşağı yukarı... Ve çocuk istiyorum bir tane. Müziğin yanında oyalanacak bir çocuk istiyorum. Ben çok çocuklu bir aileden geliyorum. Beş ablam, bir de abim var. Arkadaşların çocuklarını görüyorum. Artık bende de olsun bir velet. Oyuncak gibi seveyim onu. Kız olsun, erkek olsun farketmez. Hiç sıkmam, ne isterse yapsın, ama arkadaş oluruz. Kendime arkadaş arıyorum, deli dolu bir şey arıyorum.

Ya son derece sakin, uslu bir çocuk olursa, sizin tam tersinize?

Olmaz yaa!.. Eh, n'apalım, olsun, gelsin de beni sakinleştirsin o zaman. *(gülüyor)*

Söyleşi: **Derya Bengi**

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Yasemin Avdan - Emin Ekşi

İSTİKLAL CADDESİ

Abdülkadir Duman, 14, öğrenci

Kaça gidiyorsun?
Lise 1.
Yeni başladın yani, nasıl gidiyor?
Normal.
Ne dinliyorsun?
İbo dinliyorum.
İbrahim Tatlıses'in kadın dövmesine ne diyorsun?
Doğaldır.
Büyüyünce karını veya sevgilini döver misin?
Beni sinir ederse döverim. Yani yanlış bir hata yaparsa...
Mesela?
Aldatırsa.
Seni aldatan kızı seviyorsun ve vazgeçemiyorsun. Ne olacak o zaman?
Olmaz. Bir dertten kurtulmuş oluruz. Bir hata yapan ikinciyi mutlaka yapar.
Hiç sevgilin oldu mu?
Hayır.
Bu gidişle de olmaz.
Olmasını istemiyorum zaten.

Necati Ünyeli, 19, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
Cranberries.
Başka neler dinlersin?
Metallica, Radiohead, Coldplay, Placebo...
Cranberries konserine gittin mi?
Evet. Ben bu yıl üniversite için geldim İstanbul'a. Geçen seneye kadar Samsun'daydım ve konser için iki günlüğüne geldim. Konser süperdi.
Cranberries neden önemli senin için?
Çok iyi müzik yapıyorlar ve grup elemanları şahsiyet bakımından iyiler.
Nasıl başladı Cranbberries sevgin?
Blue Jean dergisi onun bir CD'sini verdi, sonra kliplerini izledim. Bir de solistleri çok güzel.
Peki Radiohead gelse aynı heyecanı duyar mısın?
Hayır.

Aylin Çeltik, 21, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
Şebnem Ferah.
En çok hangi şarkısını beğeniyorsun?
"Gözlerimin Etrafındaki Çizgiler."
İlk günden beri mi takip ediyorsun?
Evet. Gerçi Volvox dönemlerini bilmiyorum ama.
Şebnem Ferah'a seni çeken ne?
Şarkılarının sözleri çok güzel. Son albümü tamamen kendi hayatını anlatmış ve hayata dair çok şey var.
Kendi kadınlığına dair bir şeyler buluyor musun dinlerken?
Yani, evet.
Başka neler dinlersin?
Yerli olarak açıkçası pek kimseyi dinlemiyorum, bir de Sezen Aksu'yu dinlerim. Yabancılardan Cranberries, Norah Jones dinlerim.
En son kimin konserine gittin?
Boğaziçi'nde Şebnem Ferah konseri.

Altay Dönmez, 25, müzisyen

Ne çalıyorsun?
Bas gitar.
Bir yerde müzik yapıyor musun?
Şu an değil. Ben İstanbul Bilgi mezunuyum. Biz bir caz grubuyuz ve şimdi provaya gidiyoruz.
Plak ya da sahne ihtimali mi var?
Müzisyen ruhunun devam etmesi için çalıyoruz.
Grubunuzun adı ne?
Adı yok, biz öyle şeyleri sevmiyoruz.
Nasıl başladın caza?
Klasik gitarla başlamıştım. Okuldaki hocalarımız cazcıydı ve caza kaydım.
Neler dinliyorsun?
Daha çok basçıları dinliyorum.
Festivalleri takip ediyor musun?
Geçen sene Caz Festivali'nde çaldım zaten. İKSV'nin yaptığı Genç Caz diye bir şey vardı. Bu yıl Zakir Hussain'i falan izledim.
Auidiofact'i nasıl buluyorsun?
Çok iyi buluyorum, zaten davulcu Cengiz Abi benim hocamdı.
Ne olacak memlekette cazın hali?
Zor. Ama olur herhalde bir şey.

CADDEBOSTAN SAHİL YOLU

Ender Ersan, 29, sokak müzisyeni

Gelip geçenlerden asıl tepkiler alıyorsun?
Çaldığın yere göre değişir. Burada insanlar biraz daha sağduyulu. Ama Bahariye'de şikayet ediyorlardı, polis ve zabıtayla köşe kapmaca oynuyorduk, gitarım bile kırılmıştı bir defa. İstiklal caddesinden tekme tokat atıldım, Ortaköy'de de bu işi yapan fazla. En rahat burası.
Günde kaç saat çalıyorsun?
Hiç dinlenmeden, su içmek dışında dört-beş saat çalıyorum.

Kimleri dinliyorsun?
Ahmet Kaya'yı aşırı severim, Zülfü Livaneli, Grup Yorum, Erkan Oğur...
Ahmet Kaya'nın parçalarını çaldığında tepki gösterenler oluyor mu?
İlk olay patladığında çok oldu, o zamanlar ne radyoda ne de türkü barlarda çalınıyordu, ama şimdi çalıyorum. İsteyenler bile oluyor, mesela Bağdat caddesi bu tür müziklerin dinlenmediği bir yerdir, ama Ahmet Kaya, Grup Yorum, Kızılırmak, İlkay Akkaya isteyenler oldu.

Melis Özergen, 18, sinema çalışanı

Ne dinliyordun?
Mor ve Ötesi.
Hiç konserine gittin mi?
Evet, gittim. Konseri pek beğenmedim, ama Mor ve Ötesi'ni severim, dinlediğim tek yerli grup.
Başka kimleri dinlersin?
Pink Floyd, Nick Cave, David Bowie...
Radyo dinler misin?
Eksen'le Hot FM.
Orijinal mi, korsan mı dinlersin?
Korsan.
CD fiyatları düşse yine de korsan alır mısın?
MP3 CD'si aldığım için fiyatların düşmesi beni pek ilgilendirmiyor.
Takıldığın mekânlar var mı?
Kadıköy'de Karga ve Trip'e gidiyorum.
Rock'n Coke mu, Barışarock mı?
Barışarock.

BURASI KADIKÖY

Serdar Çetinkaya, 26, müzik dükkanı sahibi

Kaç yıldır bu işi yapıyorsun?
İki yıldır. Enstrümanların dışında nota, gitar metodları, aksesuarlar, plak ve müzik videoları var.
Genelde hangi yaş grubundan insanlar geliyor?
Teenager'lar da geliyor, orta yaşlı kesim de.
Neler arıyorlar?
Pek bulunmayan eski aletler, albümler soruyorlar.
En çok kimlerin albümleri soruluyor?
Bob Marley, Jimi Hendrix, Pink Floyd, Dream Theater...
Plak ve video kasetlere ilgi var mı?
Plağa ilgi daha çok, yeniden revaçta.
Sen kimleri dinlersin?
Hendrix, Steve Vai, Buddy Guy...
Sence dünyanın en iyi gitaristi kim?
Hendrix.

Emre Şen, 22, öğrenci

Kimi dinliyordun?
Audioslave. "Like A Stone" son günlerde dinlediğim en iyi parçalardan biri.
Başka kimleri dinlersin?
Heavy metal dinlerim, Metallica, Anthrax, Sepultura, Slayer...
Metallica konserine gittin mi?
Gittim.
Radyo dinler misin?
Çok dinlemem, ama Rock FM'le Radyo Eksen'i dinlerim.
En son kimin albümünü aldın?
Norah Jones'un "Come Away With Me", Marcus Miller "M2", Metallica'nın "St. Anger", bir de Audioslave.
Peki ilk aldığın albüm hangisiydi?
Pink Floyd, "The Wall".

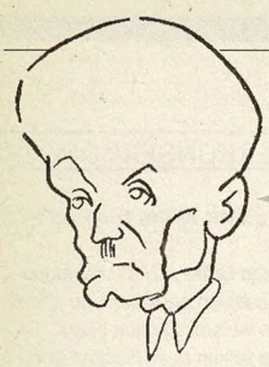

ROLL KİTAPLIĞI

Ahmet Hâşim Gurabahâne-i Laklakan / Diğer Yazıları (Dergâh)
Cegerxwîn Hayat Hikâyem (Evrensel)
Eduardo Galeano Yürüyen Kelimeler (Çitlembik)
Edward Said Şarkiyatçılık (Metis)
Ferit Edgü Görsel Yolculuklar (YKY)
Gökhan Akçura Evvel Zaman Bisiklet –Ivır Zıvır Tarihi 6 (Om)
Hanif Kureishi Varoşların Budası (Can)
Hilmi Tezgör Geçişli Fiiller (Altıkırkbeş)
John Holloway İktidar Olmadan Dünyayı Değiştirmek (İletişim)
Mehmet Yaşın Sınırdışı Saatler (Adam)
Michael Billig Banal Milliyetçilik (Gelenek)
Nancy Huston Ağır Ölüm (Can)
Paco Ignacio Taibo II Havada Bulut (Agora)
Raymond Carver Aşktan Sözettiğimizde Sözünü Ettiklerimiz (İletişim)
Sami Baydar Varla Yok Arasında (Everest)
Sevgi Soysal Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu (İletişim)
Simon Kuper Futbol Asla Sadece Futbol Değildir (İthaki)
Şükrü Argın Nostalji ile Ütopya Arasında (Birikim)
Vahram Mavyan Her Yerde Ermeni Var (Aras)
Yves Bonnefoy Olasılık Dışındaki (YKY)

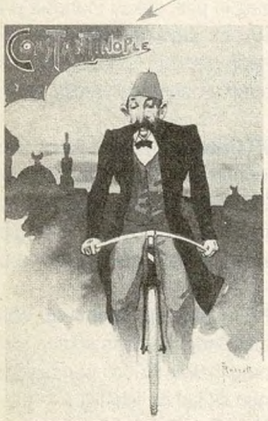

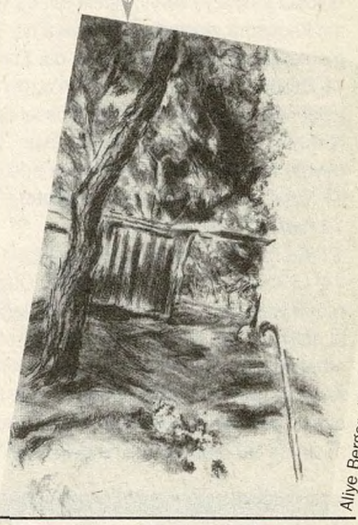

Aliye Berger, "Anı"

Yeryüzünde ilk kez müzik yapılıyormuş gibi

Halil Turhanlı'nın yeni kitabında, John Cage'den Richard Teiltelbaum'a, Steve Lacy'den Siyah Panterlerin cazla ilişkisine, politik avangardın, elektroniğin ve cazın önde gelen isimleri hakkında denemeler var. Turhanlı'nın kaleminden Cornelius Cardew'a bakıyoruz...

(...) Cornelius Cardew yerleşik bir müzik eğitimi aldı. Canterbury Katedrali korosuna katıldı. Kraliyet Müzik Akademisi'ni bitirdikten sonra Köln'e giderek Stockhausen'dan dersler aldı, onun asistanı oldu. Bu dönemde Avrupa avangardını tanıdı. Fakat Cardew'ün müziğe bakışını asıl radikalleştiren John Cage oldu. Bir dizi konser vermek üzere Almanya'ya gelmiş olan Cage ile tanıştıktan sonra, onun şans yöntemlerinden, denetimsiz tını anlayışından, müzisyenlere açtığı özgürlük alanından, müzisyenlerin yaratıcı katılımını sağlamak amacıyla geliştirdiği stratejilerden etkilendi. Cage bütün bu düşünce ve pratiklerini daha ötelere taşıyabilmek, bu düşüncelerle kolektif doğaçlama yapabilmek için bir grup serüvenci müzisyenle birlikte iki topluluk kurdu: Scratch Orchestra ve AMM.

(...) Komünal bir varoluş içinde, toplumsal değişimin mümkün olduğunu duyuran bir müzik yapan bu elektro-akustik topluluklar devrimci bir hücre gibiydiler. Doğaçlama sürecinde müzisyen ve dinleyici arasındaki mesafeyi kapatıyor, kendilerini aşıyor, alışkanlıkları dışına çıkıyor, özgürleşiyor, müziği dinleyenler için de özgürleşmenin yolunu açıyorlardı. Bildiğimiz çalgıların yanısıra, transistörlü radyoları, değişik eşyaları kullanıyorlardı. Dahası, müziği sokağa çıkarıyor, sokağın dinamizmiyle kaynaştırıyorlardı. (MEV, 1986 yılında Roma sokaklarında verdiği bir konserin duyurusunda herkesi, eline ses çıkaran bir eşya alıp gelmeye ve topluluğa katılmaya davet etmişti.) Eşitlikçi bir estetik yaratmaya çalışan Scratch Orchestra, deneysel müzik etkinliklerine katılmak isteyen herkese açıktı. Toplulukta virtüöz müzisyenlerle hiç müzik eğitimi almamış amatörler bir araya geliyorlardı. Cardew, formel müzik eğitimi almamış, dolayısıyla da dayatılmış nosyonlardan yoksun olanların yaratıcılıklarının örselenmemiş olduğunu ileri sürüyor ve onları topluluğa katılmaya özellikle özendiriyordu. Cardew ve Scratch Orchestra'nın radikal sol eğilimli diğer üyeleri, 1971 yılında topluluğun politik perspektifini genişletmek ve berraklaştırmak amacıyla Scratch İdeoloji Grubu'nu kurdular. Grup, Mao Zedung'un Kültür Devrimi'ni Scratch Orchestra müziğine uygulamanın yollarını da araştırıyordu.

(...) AMM'in konserleri maraton gibiydi, beş-altı saat sürdüğü oluyordu. Bunlardan birini izleyen Marksist tarihçi ve aynı zamanda caz eleştirmeni E.J. Hobsbawm, New Statesman dergisinde topluluğun "mükemmel bir özgür caz" çaldığını yazmıştı. Fakat AMM üyelerinin bunu bir övgü olarak kabullenmeleri olanaksızdı, çünkü onlar özgür cazı aşan bir müziğin peşindeydiler; davulcu Eddie Prevost'un "sanki yeryüzünde ilk kez müzik yapılıyormuş gibi çalıyorduk" sözleri bu amaçlarını büyük ölçüde gösterir.

Cornelius Cardew

AMM'in müziği pek çok progressive rock topluluğunu etkiledi. Örneğin Pink Floyd'un, özellikle de kadroda Syd Barrett'ın yer aldığı dönemdeki müziğinde AMM'in yadsınmaz etkisi vardır. Chris Cutler'ın da belirttiği üzere, Syd Barrett'ın dramatik efektlere dayanmayan ve bu özelliğinden dolayı yerleşik rock formatından ayrılan gitar üslûbu AMM'in kaotik müziğine çok şey borçludur.

(...) Cardew, kültürel ve politik devrimler arasında kopmaz bağ bulunduğunu, sanatın ayrıcalıklı bir alanda gerçekleşmediğini ileri sürdü ve aslında bu düşünceleriyle, 1848 isyanlarında sokaklarda, barikatlarda doğan avangardı savundu. Kurumlaşmış avangarda karşı çıkarken halk kaynaklarından yararlandı. Seçkinciliğe meydan okudu, ama sığ bir popülizme saplanmadı.

Cardew'ün kolektif doğaçlama yaptığı, belirsizliğe yaslanarak açık yapıt niteliğinde kompozisyonlar yazdığı dönemde Konfüçyüsçü düşünceye yaklaşımı, John Cage'in Zen Budizm'le anarşizm arasında kurduğu ilişkiyi akla getiriyor.

Alvin Curran, "Cardew gelecekte yaşıyor" demişti. Cardew, adaletsizliklere, eşitsizliklere meydan okuyan müziğin varolan gerçekliğin ötesinde ve geleceğin içinde kurdu. Yaşadığı dönemle asla uzlaşmayan bir ütopyacıydı.

Halil Turhanlı, Sesleri Özgürce Örgütlemek, "Anarşik Armoni –Politik Avangard'ın Dönüşü" (neKitaplar)

Babylon'da bu ay

7-8 Kasım 23:00 **Susheela Raman:** Son yıllarda en sevdiğimiz seslerden biri Susheela Raman. İki sene önce ilk albümü "Salt Rain"le gönüllerimizi fethetmişti, yeni albümü "Love Trap"de de hiç hayal kırıklığına uğratmadı. Hint asıllı İngiliz şarkıcıdan yükselen billur ses, ayarında bir funk'a, hafif tertip rock'a bulanarak dünyanın dört bir yanında dolaştırdı dinleyenlerini: Hindistan da vardı bu sesin kapsama alanında, Avustralya'nın Tamil göçmenlerinin geleneksel şarkıları da, Endülüs, Nijerya, Etiyopya havaları da. Raman'a, beraberinde gelen müzisyenlerin yanısıra, Göksel Baktagir kanunuyla, Yurdal Tokcan uduyla, Eyüp Hamiş de neyiyle Babylon sahnesinde eşlik edecek.
11 Kasım 21:30 **Maffy Falay Quintet**
12 Kasım 21:30 **Tamburada**
13 Kasım 21:30 **Replikas**
14-15 Kasım 23:00 **Marcos Valle:** Otuz yılı aşkın müzik yaşamının ardından bugün bileğinin hakkıyla aldığı ünvan, bossa nova krallığı. Latin müziği erbaplarının ortak kanısı, bu Rio de Janeirolu efsanenin Antonio Carlos Jobim'in en büyük varisi olduğu yolunda. 1960'ların, 70'lerin bu büyük isminin de 90'lara sahnesine gelişi, pek çok akranı

Susheela Raman

gibi, ayakta alkışlanarak oldu. Babylon'un, elektroniğe ve rock'a da bigane kalmayan Latin-severlerin çok duasını alacağı kesin...
18 Kasım 21:30 **Saadet Türköz Dörtlüsü**
19 Kasım 21:30 **Akatay Project feat. Göksel:** Önde gelen stüdyo sanatçılarından, pek çok popüler albümün ritmini, nabzını tutan Hamdi ve Mehmet Akatay kardeşlerin projesi ilk albümleriyle meyve de verdi. Grubun Babylon performansının misafiri Göksel de kendi parçalarını Akatay biraderlerin sound'una uyarlayacak...
22 Kasım 23:00 **Hakan Lidbo** / *24:00* **Common Factor:** Burn Electropassion partilerinin bu geceki ayağı, house müziğin iki ismini konuk ediyor. Tekno house dalgalarına yelken açan Hakan Libdo, İsveçli bir DJ ve yapımcı, "tribal ve hipnotize groove'lara" düşkün... Common Factor –nam-ı diğer Nick Calingaert– ise, türün meraklılarının çok iyi tanıdığı Carl Craig'in plak şirketi Planet E'yi ayakta tutan isimlerden biri. Japonya doğumlu, İngiliz asıllı DJ'in Babylon dersinin konusu, 2003 kasım ayı itibarıyla house'un dünyada vardığı yerin tasviri ve tahlili...
26 Kasım 21:30 **Oriental Garden:** İkinci "Oriental Garden" albümünün şerefine, Gülbahar Kültür –nam-ı diğer DJ Poesia– pikabın başına geçip Natacha Atlas, Harem, Karim Ziyad, Nil Karaibrahimgil hattından etnik kalibresi yüksek parçalar çalacak...
27-28 Kasım 21:30 **DJ Arkın Allen feat. William Cardoso:** Mercan Dede'nin dans pistleri için metamorfoza uğramış haliyle Kübalı perküsyoncu William Cardoso'nun ilk sahne işbirliği...
29 Kasım 23:00 **Oldies But Goldies**

ARALIK ROCK Aralık konserlerine şimdiden hazırız: Blondie 6 Aralık'ta Caddebostan Gösteri Merkezinde, Tindersticks 12 Aralık Maslak Venue'de, Michael Franti 12-13 Aralık Babylon'da... Ciwan Haco ise hayırlısıyla İstanbul'da, bir yerlerde...

Harikalar Diyarı turnede

İlhan Erşahin

Basta Jesse Murphy, davulda Kenny Wollesen, elektronik sesler ve gitarda Thor Madsen, vurmalılarda Mehmet Akatay ve Nuri Lekesizgöz, klarnette Hüsnü Şenlendirici... Ve nihayet, bu "Harikalar Diyarı" orkestrasıyla beraber İlhan Erşahin... Erşahin'in Wonderland projesi, kasımı turne ayı ilan etti. Ekip, 12 Kasım'da Eskişehir Hayal Kahvesi'nde, 13 Kasım'da Ankara The Club 20'de, 14 Kasım'da İzmir BLOS Bar'da, 15 Kasım'daysa Mersin Hilton'da olacak. Ayrıca, 2 ve 5 Kasım'da Hollanda, 6 ve 7 Kasım'da Almanya konserleri var. Avrupa yolculuğundan sonra Anadolu yollarına düştüklerinde bir kez daha tecrübe edeceğiz: Yol, müzisyene her zaman yarar...

Overkill imza dağıtıyor

80'lerin metal rüzgarına kapılmış olanların gözbebeklerindendi Overkill –herhalde "Fuck You!" EP'lerinden beri.

Melodiyi ihmal etmeyen tam gaz bir speed metal üreten grup, geç olsun güç olmasın şiarıyla Türkiye'ye yolunu düşüren metal anıtlarından biri. 7 Kasım'da, saat 19:00'da Venue Maslak'ta bir konser verecek olan grup, aynı gün, saat 16:00'da İstiklal Caddesi üzerindeki Mephisto kitapçısında olacak: Plaklarını koltuğunun altına yerleştiren, imzayı da kapar.

İşSanat açılıyor

6 Kasım, 20:00 **Emre Elivar:** "En iyi Bach yorumcusu" gibi ödülleri olan, Necil Kâzım Akses'in yapıtlarından oluşan bir albümü bulunan genç bir piyanistten Bela Bartok'un piyano için "Szabadban" süiti ve Beethoven'ın piyano sonatı...
8 Kasım, 20:00 **Vera Bila:** Türkiye'de Roman havalarının kraliçesi Kibariye'yse, dünyada da o. Çek Cumhuriyeti'nin yetiştirdiği en büyük insanlardan biri. 80'lerdeki kapalı gişe konserlerinden sonra, 90'larda birbiri ardına yaptığı albümlerle almadığı ödül, çıkmadığı büyük konser salonu kalmadı. Cesaria Evora'nın, Amelia Rodriguez'in, Ümmü Gülsüm'ün yakın akrabası...
14 Kasım, 20:00 **"Remember Shakti":** Gitarda John McLaughlin, tablada Zakir Hussain... 70'lerde Shakti projesi için bir araya gelen ve caza hayat nefesi üfleyen ikilinin yeni bir kadroyla, yeni açılımlarla ve yeni bir albümle –"Saturday Night In Bombay"la– dönüşü, bize şahane bir gece yaşatacak...
17 Kasım, 20:00 **"Orhan Veli: Gün Olur Alır Başımı Giderim":** Müşfik Kenter Orhan Veli'nin şiirlerini okuyacak, Serdar Yalçın'ın bestelediği yedi şiiri Aylin Ateş ve Zafer Erdaş seslendirecek...

Vera Bila

[sergi]

Kırk İstasyon

Türkiyeli sanatçıların, entelektüellerin İstanbul'dan sonra dünyadaki ikinci başkenti neresidir diye sorulsa, herkes Paris der herhalde. Yüz yılı aşkın zamandır, çok ressamlar, şairler, yazarlar Paris'e yolunu düşürdü, Paris'i mesken tuttu, Paris'in sokaklarını, insanlarını yazdı, çizdi. Bu şehre sevdalananların soyu tükenmiş değil. Fotoğrafçı Muammer Yılmaz da, siyah beyaz karelerinde, bu şehirle hayatını birleştirmiş insanları dondurmuş, hepsinin Paris metro istasyonlarında resimlerini çekmiş. Güzin Dino'dan Alev Ebuzziya'ya, Nedim Gürsel'den Gökşin Sipahioğlu'na, Tülay German'dan Komet'e kadar pek çok isim, 22 Kasım'a kadar İstanbul'a Fransız Kültür Merkezi'nden selam sarkıtacak...

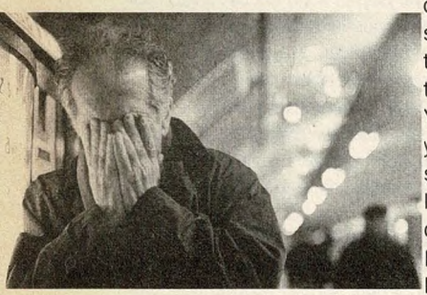

Fantazya Çok Para Yok

Kendimizi iyi hissetmiyoruz. Birkaç sene önce belki böyle değildi. Son senelerde başımıza gelene "kriz" deniyor, sadece ekonomide kalmıyor, en minör hareketlerimizi bile etkiliyor, hayata yeni atılan gençleri afallatıyor. Halbuki tarihimizde ne ilk kriz bu, ne de son olacağa benziyor. Krizin de bir geleneği olduğu için, sokağın ucu görünmüyor. Bugünü okumak, geleceğin sorumluluğunu üstlenmek de tarihe bakmaktan geçiyor. Bunun iyi yollarından biri de, küçük alanlar, mesela çoğu zaman sanattan sayılmayan, ama hayatın nabzını en iyi tutan karikatür üzerinden düşünmek. Behiç Ak, Tan Oral ve Turgut Çeviker de öyle düşünmüşler, I. Meşrutiyet öncesinden Osmanlı borçlarının son taksidinin ödendiği 1954'e kadar uzanan dönemin ekonomik olaylarını karikatürler üzerinden taramışlar. "Fantazya Çok Para Yok - Karikatürlerle Bir Borç Ekonomisinin Tarihi (1874-1954)" isimli sergi, 15 Şubat'a kadar Karaköy'de, –tesadüfe bakın ki– Osmanlı Bankası Müzesi'nde...

[etkinlik]

19. İstanbul Fotoğraf Günleri

43 yıldır faaliyetlerini sürdüren İFSAK'ın gelenekselleştirdiği Fotoğraf Günleri, bu sene de dolu geçeceğe benziyor. "Belleğin oluşum sürecinde fotoğraf ve fotoğrafların oluşturduğu bellek" şeklinde iki ayaklı bir temaya yaslanan bu seneki etkinlik, yine "Fotomaraton" ve "Fotoğraflarınla gel" bölümlerini içeriyor. Aşağıda Haiti'den bir fotoğrafını gördüğümüz, beş seneden beri İstanbul'da çalışan Magnum fotoğrafçısı Alex Webb'in sokak fotoğrafçılığı üstüne atölyesi, Paolo Pellegrin'in "Kosova 1999-2000" sergisi, World Press Photo'nun 2003 ödüllü fotoğraflar sergisi, Susan Schwartzenberg'in işleri kaçmazlar arasında. Fotoğraf günleri, ay boyunca, söyleşiler, paneller, video gösterimleriyle çeşitli mekânlarda sürecek...

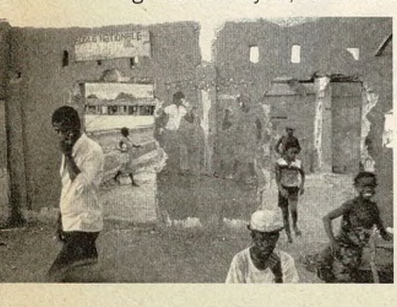

[mecmua]

art-ist

Modern sanatın Türkiye bülteni art-ist'in yeni sayısı, tamamıyla Slovenya - Ljubljana'dan bir sanatçı grubuna, Irwin kolektifine ayrılmış. Yirmi yıldır Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki en önemli sanat tartışmalarına, kavramsal arayışlara yön veren grubu tanımak ve meselelerine aşina olmak, sanatın bugün gelip vardığı noktadaki açılımları hakkında fikir yürütmek isteyenler için de verimli bir hat sunuyor. 80'lerin başlarında faaliyet gösteren bir müzik grubu olan Laibach'ta temellerini bulan, tiyatrocularla, tasarımcılarla, Slavoj Zizek gibi teorisyenlerle zenginleşen kolektif, Balkanlar'daki gelişmeleri –savaşları, yeni devletlerin kuruluşunu– da her zaman gündeminde tuttu, "NSK Zaman İçinde Bir Devlet" projesiyle "Balkanlaşma"yı, kapitalizmin bu bölgeye ve genel olarak dünyaya ettiklerini sorguladı. Marina Grzinic'in "Irwin: NSK - Zaman İçinde Bir Devlet" yazısında dediği gibi: "Kendi temsil stratejileriyle, Irwin yalnızca egemen görsel imgeler bakımından alternatifler değil, aynı zamanda yanlış temsil prodedürleri ve görsel modelleri de geliştirdi... Özgül bir direniş stratejisi, toplumsal cinsiyet, sınıf ve ırk bakımından hangi görüntülerin temsil edilebileceğini belirleyen toplu temsil sistemlerine bir muhalefettir bu. Irwin'in geliştirdiği temsil stratejisi 'çitf anlatı' diye adlandırılabilir ve aynı anda zıt yönlerde işler, kendisini farklı bir şey olarak sunan bir tür maskeli balo ya da poz olarak görülebilir. Art-ist'in bu kapsamlı sayısının, en az kendisi kadar dolu bir de özel sayısı var. Bu özel sayı da, geçtiğimiz aylarda düzenlenen "Seni Öldüreceğim İçin çok Üzgünüm!" isimli serginin ardından kapsamlı bir muhasebeyi ve düşünceler silsilesini barındırıyor içinde...

Posta Kutusu

Mektup, insanın insanla iletişiminin en has mecralarından biri. Bugün elyazısının ve zarfın yerini e-mail alırken, kısa mesajlar, işin edebiyatını –ve duyguların, durumların aktarımının sahiciliğini– belki öldürüyor. Bir yazın türü olarak mektuba hakkını veren üç aylık Posta Kutusu, 248 sayfalık oylumlu boyutuyla, mektup kültürüne merhaba çakıyor. Ahmed Arif'in, Cemal Süreya'nın, Adnan Binyazar'ın, Kolomb'un, da Vinci'nin, Thomas Mann'ın, Nietzsche'nin, daha birçok ismin kritik dönemlerde yazılan mektuplarıyla beslenen dergi, bir mektup tarihi çıkarırken, yaygınlığı azalan bir kültürü ayakta tutmanın mücadelesini de hakkıyla veriyor. Posta Kutusu, dosta yazılan bir mektup gibi...

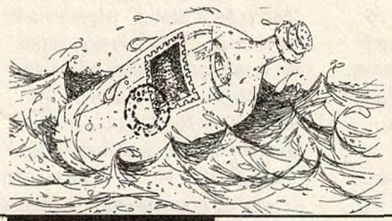

[kitap]

"Sıyrılıp Gelen" Grup Yorum

Orhan Kâhyaoğlu, neKitaplar, 424 sayfa

Grup Yorum, Türkiye'nin yakın tarihine –bugünün de dahil olduğu 12 Eylül'lü yıllara– damgasını vurmuş bir grup. Müzikleriyle, şarkılarının içeriğiyle ve şarkıların göndermeleriyle kendi içinde önemli olduğu kadar, memleket gerçeklerini sırf varlığıyla –maruz kaldığı yasaklarla, gözaltılarla– görünür kılması açısından tarihsel olarak da önemli. Grup Yorum'a yöneltilen sistematik baskının, zulmün benzerine dünya üzerinde rastlamak zor. Şarkılara, çalgılara yapılan bu baskıyı kabullenmekse mümkün değil. Daha ziyade cazla ilgilendiğini bildiğimiz Orhan Kâhyaoğlu da bunu kabullenememiş ve bir Grup Yorum kitabı yazmaya karar vermiş; nasıl faşizan bir ortamda yaşadığımızı belgelediği gibi, bu uzun soluklu "kolektif"in tarihçesini de çıkarmış. Grup Yorum'un da bir parçası olduğu bütünü kağıda dökmesiyse, bu kitabın yaptığı hayırlı işlerden biri: Latin Amerika "yeni şarkı" akımının küçük bir tarihini veren Kâhyaoğlu, kitap boyunca Türkiye'nin muhalif müzik tarihini de –aşık geleneğinden rock'a uzanan bir skalada– anahatlarıyla anlatmış. Böylece, Grup Yorum'u yerli yerine yerleştirirken, eksikliği hissedilen bir başvuru kaynağının da ilk adımlarını da atmış. Grubun diskografisini, yirmi yıllık tarihinde geçirdiği evrimleri, yasaklanan konserleri, gözaltıları albümler ve şarkılar boyunca incelerken –ve eleştiriyi de ihmal etmezken– belki de Kâhyaoğlu'nun yaptığı en önemli iş, sırf bir müzik grubunu mercek altına alarak yaşadığımız hayatın ruhunu bize bütünüyle aktarmayı başarabilmesi.

Belki de Stendhal'i kıskanıyorumdur? Tam benim yapacağım nükteyi aldı elimden: "Tanrının tek özrü varolmayışıdır..." **NIETZSCHE**, Ecce Homo	Denizden daha büyük bir görüntü varsa, o da gökyüzüdür, gökyüzünden daha büyük görüntü ruhun içidir. **VICTOR HUGO**, Sefiller
Kimileri Tanrıya inanmazlar ama Paskalyada yumurta boyarlar, sırf yaşamlarına biraz renk katsın diye. **DON DELILLO**, Libra	Biz içi dışı bir insanlarız. Cam gibi. Yüzüme bak, ensemden içimi gör. **SADRİ ALIŞIK** *("Şoför Deyip Geçmeyin" filminden)*

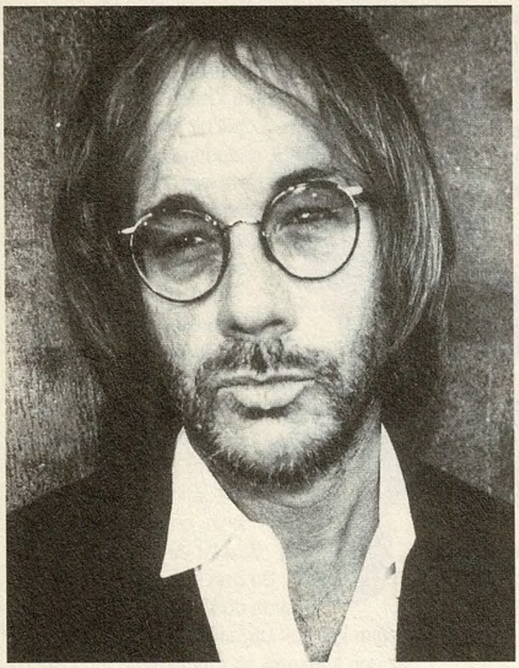

WARREN ZEVON

The Wind

(Artemis / Equinox)

55 yaşındasınız. Yaşam boyu keyfe keder yaşamış, alkolle koyu bir muhabbet kurmuş, her türlü uyuşturucuyu denemiş ve elbette sigarayı dudaklarınızla bütünleştirmişsiniz. Doktorları da "benden uzak olsunlar da" diyerek, yaşamınızın dışında tutmuşsunuz. Ama bir gün göğsünüzdeki ağrılar o hale gelmiş ki, mecburen bir doktora görünmek zorunda kalmışsınız. Teşhis: Akciğer kanseri. Hem de çaresiz bir noktada. Doktor en çok beş ay ömrünüz var demiş. Ne yaparsınız? Sizi bilmem, ama Warren Zevon, tüm arkadaşlarını çağırıp bir "hayata veda" albümü yaptı. "The Wind", işte bu albüm.

Önce biraz Zevon tarihi yapalım. Bizde pek tanınmaz ama, Amerika'da singer/songwriter geleneğinin saygıdeğer bir ismidir kendileri (son albümüne katılan arkadaşlarını saymak yeterli: Bruce Springsteen, Jackson Browne, Emmylou Harris, Ry Cooder, Dwight Yoakam, Tom Petty, Billy Bob Thornton, Don Henley). Zevon, Rusya'dan göçmüş Yahudi asıllı bir babadan (adı eskiden Zevotovsky imiş) ve Mormon bir anneden 24 Ocak 1947'de, Chicago'da dünyaya geldi. Profesyonel kumarbaz olan babası için "tipik bir gansterdi" der. Müzik yaşamına Everly Brothers'ın müzik yönetmenliğini yaparak başladı. Reklam müzikleri yazdı. İlk albümü "Wanted Dead or Alive" ise 1969'da çıktı. Pek ses getirmeyen bu albümden akıllarda "Midnight Cowboy" filminin soundtrack'inde kullanılan "She Quit Me" kaldı. 34 yıllık sanat yaşamında 13 stüdyo albümü yayınladı. "Excitable Boy", "Bad Luck Streak In Dancing School" ve "Sentimental Hygiene" en başarılı albümleri olarak rock tarihindeki yerlerini aldı. "Werewolfes of London" başlıklı şarkısı bir kurt adam filminin sountrack'inde kullanılınca hafızalara kazındı.

Şarkılarında kara bir mizah, kanun dışı yaşam, ölümle yüzleşme sık sık işlenen konulardı. Bu nedenle "rock'un Peckinpach'i" olarak anıldı. Jackson Browne onun için "kara şarkının (song noir) ilk ve en önde gelen şahsiyetidir" der. Votkayı su gibi içmesinden kinaye F. Scott Fitzevon olarak da adlandırıldı. Clint Eastwood tanıklık eder: "O her şeyi yapmıştı, hatta votkayı gümüş bir çizmeden içmişti". Bruce Springsteen onu özetlerken "The good, the bad and the ugly" başlığını kullanır. Zaten kovboy ve casusluk filmleri gözdesiydi. Ölümünden önce "korkmayın, son James Bond filmini görmeden öte yakaya gitmem" diyecek kadar. Warren Zevon, günlüğüne bu son albümü yapma fikri için "arkadaşlarıma ve çocuklarıma hoşçakal demenin en iyi yolu bu gibi geldi bana" diye yazmış. "The Wind" albümünü yaparken, stüdyoyu bir parti yeri haline getirmiş. Bir yaşama veda partisi.

"The Wind", keyifle dinlenen parçalarla dolu. Zevon, helvasını ölümünden önce pişirip arkadaşlarıyla birlikte yemeyi tercih etmiş. Bruce Springsteen'le birlikte söyledikleri "Disorder In The House" albümde hemen öne çıkan bir şarkı. Cover yapmak için Bob Dylan'ın "Knockin' On Heaven's Door" parçasını seçişiyse ironik. Bilineceği üzere, Dylan bu şarkıyı "Pat Garrett and Billy The Kid" filminin soundtrack'i için yazmıştı. Filmi görmedim ama, yazılanlara göre, ölmekte olan bir kovboy (herhalde Billy The Kid rolündeki Kris Kristofferson) için yazılmış. Zevon bu parçayı söylerken, "tıklatıyorum cennetin kapısını" sözlerinin ardından bağırıyor: "Hadi aç! Hadi aç!" Bir sonraki parçada uyuşturucularla ilişkisinin dalgasını geçiyor: "Numb As A Statue" (Heykel kadar hareketsiz). "Dirty Life and Times" ise kısa hayat hikayesi adeta. Bir parti havasında icra edilen "The Rest Of The Night"da bütün gece süren bir partiye davet ediliyoruz; unutmamalıyız ki, "bir daha bu şansı hiç elde edemeyeceğiz". "Please Stay" parçası ise albümün taşıdığı tüm hüznü açıkça önümüze getiriyor: "Sonuna kadar benimle olur musun? / Geride hiçbir şey kalmayana dek / Senden, benden, bir de rüzgardan..." Albümün son parçası ise bir veda, vasiyet şarkısı: "Keep Me In Your Heart". "Beni düşüncelerinde sakla / Rüyalarında beni gör / Görünce beni okşa / Kış gelince / Ateşi yanık tut, yanına geleceğim". Ardından ekliyor: "Sabah kalkıp çılgın güneşi görünce karşında / Bir an beni kalbinde hisset."

"The Wind" albümünde gitar çalan ve bazı parçaların ortak yazarı olarak adı geçen David Lindley, "albümün tümünü dinlediğinizde hâlâ gözleriniz kuruysa, sizde yanlış olan bir şey var demektir" diyor. Haklı bence de... Ha evet, söylemeyi unuttum, Warren Zevon 7 Eylül günü Los Angeles'da ölümle tanıştı. Rüzgar mumu söndürdü. Yok, o öyle söylemezdi: Rüzgar oldu, sonsuza karıştı... *Gökhan Akçura*

DAVID BOWIE

Reality

(Sony Türkiye)

Sürekli binbir renk içinde görmeye alıştığımız David Bowie, son albümü "Reality"yle baştan sona tek bir renge, rock'un belirsiz rengine bürünmüş bir biçimde karşımızda. Albümdeki şarkıların her biri açıklanamayan şeylerin merkezinden gerçekliğe çakılmış birer selam niteliğinde. Bowie'nin uzun süredir "artık köklerime ihtiyacım yok" demekten vazgeçtiğini, son yıllarda verdiği birçok röportajda tarihin revizyonizmden ibaret olduğunu vurguladığını biliyoruz. Hatta bunu vurgulamakla kalmayıp uyguladığının da farkındayız. Şöyle ki...

1999 tarihinde yayınlanan, yer yer ilk albümlerinden "Hunky Dory"ye göz kırpan "Hours"un ardından geçen yıl, uzun bir aradan sonra ilk defa beraber çalıştığı Tony Visconti'nin prodüktörlüğünde kaydettiği albümü "Heathen"ın başarısı üzerine olsa gerek, Bowie son albümü "Reality"de de onunla çalışmış. Böylece 70'lerde "The Man Who Sold The World", "Low" ve "Heroes" gibi birbirinden önemli, ardından gelen pek çok müzisyeni etkilemiş Bowie albümlerinde prodüktör olarak imzasını gördüğümüz Tony Visconti'nin de varlığıyla David Bowie 2000'lere tüm diskografisinin en nadide parçaları arasında yer alacak iki albümle girmiş oldu.

Bu albümlerin şimdilik sonuncusu olan "Reality"ye gelecek olursak, albümün sound'u baştan sona elektronikaya açık bir rock ve punk harmanı. Albümden yayınlanan ilk single ve aynı zamanda açılış parçası olan "New Killer Star" gerek armonik, ritmik, melodik yapısıyla, gerekse düzenlemesiyle (ve hatta geçmişin üç buutlu kartpostallarından ilham alan video klibiyle) albümün genel atmosferini en iyi yansıtan şarkılardan biri. "New Killer Star"ın yanısıra "Never Get Old", "Looking For Water" ve albümle aynı ismi taşıyan "Reality" albümün belkemiğini oluşturan ve uzun yıllardır Bowie hayranlarının beklediği nitelikte yazılmış şarkılar. Tüm bu şarkıların ortak özelliği dinamizm. "Reality"de yer alan 11 şarkının dokuzunun söz ve müziği Bowie'ye ait. Diğer iki şarkıysa birer cover çalışma olan "Pablo Picasso" ve "Try Some, Buy Some". "Try Some, Buy Some" bir George Harrison bestesi olduğu için olsa gerek, albümün en klasik düzenlenmiş şarkısı. (Aynı bağlılığı "Young Americans" albümünde yer alan Beatles şarkısı "Across The Universe"de de görmüştük.) Sanki Bowie bu şarkıda Harrison'a saygı duruşunda bulunmuş... Jonathan Richman imzalı "Pablo Picasso"ysa bir cover olmanın ötesine geçerek, gerçek bir Bowie şarkısı halini alıp albümün en can alıcı parçalarından biri olma şerefine erişmiş. Öyle ki, Bowie'nin dehasını en az kendi yazdığı şarkılardaki kadar net bir biçimde bu şarkıda da görmek mümkün. "Reality"nin kapanışını yapan "Bring Me The Disco King"e gelince, şarkı davul tonlarıyla, piyano partisiyle ve Bowie'nin vokaliyle, gerçek bir güzellik anıtı olarak parlıyor. "Reality" albümü, yeryüzünde hâlâ ilahların gezindiğinin en sağlam kanıtı. *Donat Bayer*

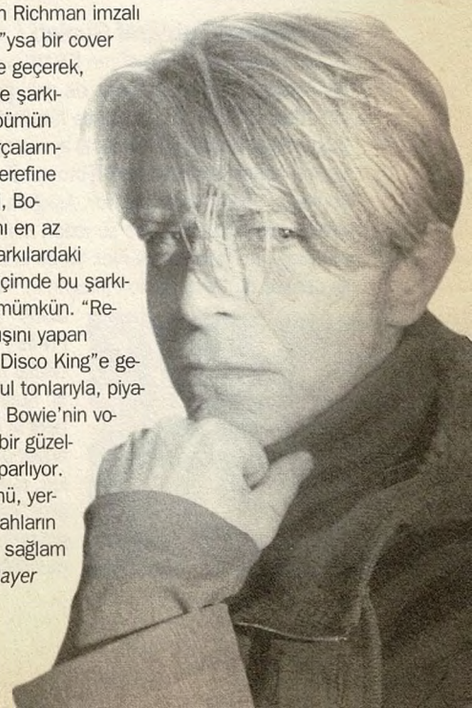

Yirmi yaşındayken, tek bildiğin yirmi yaşında olduğundur. Başka her şey bu gerçeğin etrafında dönenen bir sis dumanıdır.
DON DELILLO, Libra

Genç olmak için gelecek gerek. **ALBERT CAMUS**, Defterler 3

Mevsim tünellerin mevsimi / Bir de öfkelerin. / İkisinin de / Ya kesildiği / Ya geçildiği **HİLMİ TEZGÖR**

göğsümde karıncalanan eski düş
şimdinin korkusu muymuş?
bir makas gibi duruyor içimde
açık unutulmuş.
BİRHAN KESKİN

İstanbul bir zamanlar Konstantinopolis'ti / Şimdi artık İstanbul / Konstantinopolis değil... / New York bile bir zamanlar New Amsterdam'dı / Niye adını değiştirdiler bilmem / Demek ki böylesini tercih ettiler / Geri götür beni Konstantinopolis'e / Hayır dönemezsin Konstantinopolis'e / Çoktan kayboldu gitti Konstantinopolis / Niye böyle oldu dersen / Bu kimseyi alakadar etmez / Türklerin bileceği iş.
(50'lerde Four Lads'in söylediği "Istanbul (Not Constantinople)" şarkısından)

TRAVIS
12 Memories
(Sony Türkiye)

"12 Memories", Travis'in kendini inkâr etmeye kalkıştığı bir albüm olmuş. Geçen yıl topluluk elemanlarının üzerinde dolaşan kara bulutlar tüm yükünü bu albüme akıtmış. Denilen o ki, davulcu Neil'in geçen yıl geçirdiği havuz kazası sonrası bir daha yürüyememe tehlikesi atlatması diğer elemanları da oldukça etkilemiş. Bilirsiniz işte, hemen herkesin zaman zaman içine düştüğü kuşku çemberinde sorulan "neyiz", "neden böyleyiz", "böyle olmayalım da nasıl olalım" soruları ve akabinde gelen bir tevekkül hali... Milyonluk satışlara ulaşan "The Man Who" ve "The Invisible Band" albümlerinin prodüksiyon masasında yer alan Nigel Goldrich yerini bu albümde Tchad Blake'e bırakmış. Albüm kapakları ve akabinde çekilecek klipler "ağır grupların estetik doktoru" Anton Corbijn'e emanet edilmiş. Şarkı sözleri daha içsel, daha karamsar hale gelmiş. Şarkı sözlerinin yazarı grubun vokalisti Fran, bu durumu, eski şarkılarının ilham kaynağı olan Nora'yla evlenmesine bağlıyor. Artık ilişkileri oturmuş, aralarında bir güven hasıl olmuş. O zaman insanın içini karartacak bir tek "11 Eylül Vak'ası" kalıyor ki, zaten bu tarih bilumum sanatçı gibi Fran'ın da pesimistliğe adım attığı gün sayılır.
"12 Memories"in şarkı listesinde 11 şarkı yer alıyor. "Ama nasıl olur, 12 tane olması gerekmez mi bu hatıraların sayısı" diyecek kadar sazan değilseniz, bu ucuz numaranın ne anlama geldiğini hemen farkedebilirsiniz. Yani son şarkının ardına gizlenen bir "hidden track" var. İlk "memory", "Re-Offender"a çekilen klip, grup elemanlarının birbirini dövdüğü kısa metrajlı bir "post-Fight Club" filmi olmuş. Denilebilir ki, Travis artık Radiohead'in gölgesinde kalmaktan bunalmış, tavırlarına bir tutam "Blur" katmış. Her şeye karşın gerek bu şarkı, gerek "Quicksand" ve "The Beatiful Occupation" gibi şarkılar, Travis'in hâlâ iyi melodiler yakalayan iyi bir pop grubu olduğunu ortaya koyuyor. Belki de sorunları budur. Elma olduğunu biliyorken kendini avakado fiyatına satmaya kalkışmak, pek akıllıca bir iş sayılmaz. *Atilla Aydoğdu*

SPIRITUALIZED
Amazing Grace
(BMG / DMC)

"Amazing Grace" albümü piyasaya çıkmadan önce, Spiritualized'ın "tek adam"ı Jason Pierce'ın açıklaması, yeni albümlerinin White Stripes etkili olacağı yönündeydi. "Amazing Grace"i açan ilk iki şarkı, bu açıklamayı kısmen doğrular nitelikte. "This Little Life Of Mine" ve "She Kissed Me (It Felt Like A Hit)", basit üç akorlu yapıları ve uğultulu halleriyle, neo-garage gruplarına göz kırpıyor. Jason Pierce'ın "garajyen"liği, yeni bir durum değil. Pierce, eski grubu Spacemen 3 ile 80'lerde, Jack White muhtemelen Detroit'te kısa pantolonla bisiklete binerken, yırtıcı ve psychedelic bir garage sound'u yaratmıştı.
Albümün üçüncü şarkısı "Hold On"la birlikte, alıştığımız Spiritualized evrenine giriyoruz. Pierce'ın acılı ve kırılgan sesi, Tanrı, İsa, kurtuluş, pişmanlık, aşk, uyuşturucu mevzularında dönen lirikler, epik ilahiler, görkemli aranjmanlar, emprovize caz havaları... Spiritualized cephesinde yeni bir şey yok!
Grubun 1997'de "Ladies and Gentlemen We Are Floating In Space" ile "opus magnum"unu yaratmasından sonra, bir daha aynı yüksekliklere ulaşmasının hayli zor olacağı açıktı. Onu takip eden 2001 tarihli "Let It Come Down" albümü, grubun "iyi bir albümden sonra gelen zor albüm" sendromuna yakalandığını teyid ediyordu. 96 kişiden müteşekkil bir orkestrayla kaydedilen abartılı derecede ağlak şarkılar, gruba muhtemelen yeni hayranlar kazandırmadı.
Haberlere göre, Jason Pierce birkaç haftada tamamlanan "Amazing Grace" kayıtlarında daha sade bir yöntem izlemiş. Şarkıları, kendisine eşlik eden müzisyenlere kayıttan hemen önce verip spontane bir hava yakalamaya çalışmış. Bu da "Amazing Grace"in, en azından "Let It Come Down"a nazaran, daha kıvılcımlı olmasını sağlamış. Fakat, hangi şarkıyı kazırsak kazıyalım, alttan eski Spacemen 3 veya Spiritualized şarkılarından biri çıkıyor. "Never Goin' Back", "On Fire"ı, "She Kissed Me (It Felt Like A Hit)" ise "Electricity"yi akla getiriyor. Kapanıştaki "Lay It Down Slow", yer yer bir önceki albümü kapatan "Lord Can You Hear Me?" havasında. Albümün en başarılı şarkıları "Cheapster" ve "The Power And The Glory", bu benzerliklerin en aza indiği şarkılar.

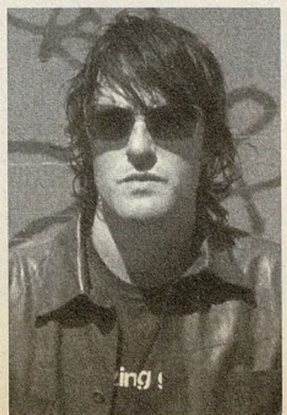

Şarkı sözleri, ayrı bir hikaye: Pierce, zulasındaki dinî çağrışımları olan bir takım kelimeleri rastgele dizip söz yazıyor sanki. Kelimeler bütün "aşkın"lıklarını yitirip sıradanlaşıyor, söylenenlerin içi boşalıyor. Pierce'ın samimiyetini sorgulamak ihtiyacı hissediyoruz.
Bütün bunlara rağmen, "Amazing Grace"i kötü bir albüm olarak nitelemek mümkün değil. Spiritualized'ın yaptığı uzay blues'una yaklaşan bir başka grup yok görünürde. Grubun yarattığı atmosfer hâlâ benzersiz. Ama Pierce'ın bir hava değişikliğine ihtiyacı olduğu da açık.
Halil Kılıçoğlu

BRITISH SEA POWER
Decline Of British Sea Power
(Rough Trade)

BSP'nin ismi, önce her biri gözleri faltaşı gibi açtıran performanslara sahne olan uçuk konserlerle duyuldu. Giyilen 20. yüzyıl başı asker üniformaları, sabun köpüğü vandalizm, şiir okumaları, sahnedeki orman dekorları... İlginç olmak için gereğinden fazla çaba harcıyormuş gibi görünseler de, dinleyicilerinin dudak bükmelerini her konser sonunda hayranlığa çevirmeyi becerdiler. Kendilerine gösterilen ilk ilgi dalgasının üstüne yamyam gibi atlamayıp yavaş yavaş ilerlemeyi ve yaratıp içinde yaşadıkları özel dünyaya ihanet etmemeyi seçtiler. Bu sürecin sonunda gelen "Decline Of A British Sea Power", bir gün unutulmaz olma potansiyeline sahip bir grubun ilk albümünden beklenebilecek her şeyi veriyor.
Grupla ilgili yapılan değerlendirmelerden birkaç referans isim seçersek, tablo daha net ortaya çıkacak. Pixies, Echo and The Bunnymen, Joy Division en çok rastlanan benzetmeler; yer yer The Smiths ve 70'lerin başı David Bowie yakıştırmalarına da rastlamak mümkün. 80'lerden akılda kalmaya değer her şey albüm boyunca teker teker karşımıza çıksa da, BSP müziği zerre kadar naftalin kokmuyor. Durağanlığa yer olmayan, her an şaşırmaya hazır olunması gereken bir müzik dinleme tecrübesi sunuyor BSP, bunu da albümün hemen başında belli ediyorlar. İlk beş dakikaya bir kilise esintisi ve kesik çığlıklarla dolu iki gürültü yağmuru yerleştirip "Fyodor, tanıdığım en çekici adamsın" gibi akıllara zarar bir Dostoyevski göndermesini araya sıkıştırmayı ihmal etmiyorlar. En büyük ilgi alanlarını Çek tarihi ve edebiyatı olarak belirleyen dörtlünün albümü, aslında dördüncü şarkı olan "Something Wicked" ile başlıyor. Temponun devamlı yön değiştirdiği, gitarların kocaman yelpazeleri kapsadığı, vokalin fısıltı ve çığlık arasında gidip geldiği, hem eğlendiren hem de kırık dökük temaları kapsayan "Remember Me", "The Fear Of Drowning", "The Lonely" ve "Carrion" gibi, çoğu albümde bir tanesine bile rastlanamayan dört şarkı albümün ortasında arka arkaya geliyorlar. Ne zaman duyduğumuzu ayırt edemediğimiz piyano melodileri kalıyor aklımızda. En tahmin edilebilir şarkı olmasına rağmen döngüsel dinlemelere tabi tutulması gereken "Blackout"u takip eden 14 dakikalık "Lately" ile son kararımızı veriyoruz. BSP, 80'lerin en modern ve en dinlemeye değer yorumunu yapan grup yeryüzünde, tabii Interpol'le beraber. Albümün geri kalanı, "Childhood Memories" gibi ışık huzmeleri sayesinde bu yargıyı daha da güçlendiriyor.

Clearlake'in "Cedars" albümünü de düşünürsek, Ingiltere'nin güneyindeki Brighton gibi ufak bir şehirden bu senenin en iyiler listesine girmeleri farz olan iki albüm çıkması tesadüf olamaz; Brighton'da bir şeyler döndüğü kesin. Özgüven dolu ve yerel hayat aşığı BSP elemanları başaracaklarından eminler ve dışarıdan deli gibi görünseler de, işlettikleri bohem kulüp, düzenledikleri festivaller ve organizasyon yetenekleri zekalarını belli ediyor. Şu an tek bir konser için dünyanın öbür ucuna gitmeye yeten enerjilerini koruyabilirlerse, BSP'den daha çok haber alacağız. *Yiğit Atılgan*

→51

Suç işlemeye eğilimin varsa, başarılı olacağın işlerden biri de polisliktir. **DON DELILLO**, Libra

Oğlunuz angutun tekiyse, orduya yazdırın, mesleğinde yükselir. **RENAUD** *("Trois Matelots" şarkısından)*

Kabuk bağlamanın da bir prensibi / Yorgunluğun takvimi / Yumuşak inişlerin titreyişi, / Titretişi vardır **HİLMİ TEZGÖR**

Şöhret: uğruna onca şeyin yapıldığı şu duman. **JACK LONDON**

Şöhret bir manastırdır. **ALBERT CAMUS**, Defterler 3

İnandığımız ne kaldıysa / Bilemediğimizdendir ve tanrı / da bunaktır bu çağ içinde **AHMET TELLİ**

Herkes biraz sana benzer
Nasıl olur
Sen kimseye benzemezken?
KENAN SARIALİOĞLU

OUTKAST

Speakerboxxx / The Love Below

(Arista / DMC)

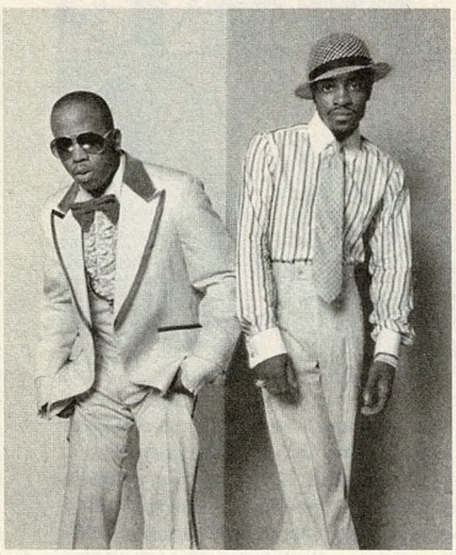

"Stankonia" albümünün üç sene önceki patlaması aslında hiç de aniden olmadı. Big Boi ve Andre 3000 ikilisi 90'ların başında başlayan beraberliklerini "Stankonia" ile birlikte popüler kültürün yüzeyine çıkardıklarında aradan her biri birbirinden yenilikçi üç albüm geçmişti bile. İkilinin "ATliens" ve "Aquemini" gibi ilk başyapıtlarını tekrar tekrar dinlemek, Outkast'ın bugüne kadarki başarısının sebebini ortaya çıkarabilir: Hiphop'un sınırlarını olabildiğince genişletmeye çalışırken köklere sadık kalmak, hiçbir akımı soyutlamayıp barışmaz gibi gözüken fikirleri birbirinden ayırt edilemez hale sokmak... Bunun dışında, Big Boi ve Andre 3000'in kişiliklerinde de aramak lazım sırrı. Müzik dünyasına tek başına atılsa, gelenekçi tarzıyla ancak sıradan bir rapper olabilecek Big Boi ve yanında Big Boi olmasa büyük ihtimalle tımarhaneye atılacak Andre 3000, birbirlerinin ufuklarını da genişlettiler ve ikili olarak çok ileri gittiler. İlgi çekmesini biliyorlar, keçiboynuzu yemeye benzeyen bir müzik türünü eğlence şölenine çevirebiliyorlar ve en önemlisi, magandalık yakışıyor mahallenin delilerine. Üç sene sonra elimizde duble albüm kılığında bir kapalı kutu tutuyoruz; itinayla kapağını açalım...

İkili, karakter farklılıklarını daha rahat yansıtabilmek için, iki solo albümü beraber Outkast ismi altında yayınlamışlar. Elmanın ilk yarısı "Speakerboxxx" Big Boi'un (bir-iki Andre 3000 katkısı haricinde) kişisel çabası... Albüm çıkmadan önce Andre 3000'e ait kısmın Big Boi'ya ait şarkıları domine edeceği beklense de, tam tersi olmuş gözüküyor. "Speakerboxxx" yıllardır sürüp gelen Outkast tavrının devamı ve Big Boi için çok büyük bir adım. Ayrıca, duble albümün hiphop yarısı.

"Stankonia"da en belirgin örnekleri olarak "B.O.B" ve "Gasoline Dreams"i gösterebileceğimiz baş döndüren bir tempoda giden ve uzun süreli hafızaya kapıdan olmasa da bacadan giren şarkılar listesine eklenebilecek "Ghettomusick" ile başlayan albüm, en başında zirveye çıkıp neredeyse devamlı orada kalıyor. Ludacris ve Jay-Z gibi albüme hiçbir şey katmayan yüksek profilli iki konuğu saymazsak, Big Boi'un bütün tercihleri yerinde. "Unhappy", "Bowtie", "Knowing" ve "War" hemen öne fırlayan şarkılar. Big Boi, ismi anılınca akla ilk gelen nesnenin striptiz kulüplerindeki direkler olduğu insan değil artık; Outkast'in ne dediğini bileni, politik bilinç sahibi olanı, mihenk taşı. Parlak ceket hâlâ kendisine yakışıyor, o ayrı...

Elmanın ikinci yarısı "The Love Below"un içindeki bazı şarkıların isimlerine bakalım: "Happy Valentines Day", "Roses", "Pink And Blue", "She Lives In My Lap"... Andre 3000 bu sefer kafasını hanımlarla, sevişmekle, aşkla bozmuş; kırmızı noktalık "Spread" ve "Where Are My Panties" gibi örneklerde de olduğu gibi, yer yer edepsizleşmekten çekinmemiş. "Kendimi ifade etmem için hiphop artık yetersiz geliyor" sözünün ne anlama geldiği albümün akışından belli; "The Love Below", pop, funk, r&b ve caz kırması bir şarkılar bütünü. Helyum yutmuş sesini sonuna kadar kullanıyor Andre 3000 ve kendisini paçalarından çekiştirecek Big Boi olmadığı için bulutların üzerinde uçuyor. Hep başarıya ulaştığını söylemek zor; kendisini ifade etmek için hiphop dışındaki araçlarla da ne yapması gerektiğini bilmiyormuş gibi gözüküyor, ama yine de Kelis ve Norah Jones'un konuk olduğu şarkılar ve "Hey Ya" ile "She's Alive", Dre'ye 4.5'tan 5 vermemiz için yeterli.

Sözün özü, ikilinin ayrı ayrı çalışmaları ikisine de birçok şey katmış, fikir birliğine varma baskısı olmadan çok daha özgürce ifade etmişler kendilerini, her telden çalan bir duble albüm çıkmış ortaya. Ama aralarındaki sinerjiden feda edilen durumlar da olmuş, "Speakerboxxx" Andre 3000'in deli saçmalarının ve kadife sesinin yokluğundan muzdarip; "The Love Below"da da şöyle sağlam bir hiphop ritmine hasret kalıyoruz. Ne kusur bulursak bulalım, Outkast, en son örneği 50 Cent olmak üzere kulaklarından tutup tavana asılası birçok meslektaşı arasında parlamaya devam ediyor. Bu albüm Outkast ismiyle yayınlanmış son albüm olmayacak belki, ama ikilinin hedefleri ve istekleri evrildikçe son yavaş yavaş gelecek gibi gözüküyor. "Speakerboxxx / The Love Below" bir efsaneyi iş işten geçmeden yakalamak için iyi bir fırsat.

Yiğit Atılgan

THE RAPTURE

Echoes

(DFA Records / Universal)

Rock müziği, sürekli bir dönüşüm süreci içinde. Genç gruplar ve müzisyenler, eskinin mirasının bir parçasını referans alıp dönüştürerek, yepyeni kimyalara ulaşıyorlar. The Rapture'ın da dahil edildiği, New York ve özellikle de DFA Records merkezli "punk-funk" hareketinin referansları da, 70'lerin sonu, 80'lerin başında faaliyet göstermiş kimi avangard "post-punk" grupları. Dub reggae, funk ve disko müziği etkili punk yapan, Sex Pistols artığı Johnny Rotten ve Jah Wobble'ın sürüklediği Public Image Limited, Andy Gill'in radikal grubu Gang Of Four ve Factory Records grubu A Certain Ratio, bunların en önemlileri.

The Rapture'ın müziğinde post-punk etkisi yerli yerinde. Fakat grup, prodüktör koltuğunda oturan DFA ekibinin (Tim Goldsworthy ve James Murphy), son yirmi senenin dans müziğini de özümsemiş, kirli ve minimal beat'lerinin de katkısıyla, "punk-funk" etiketinin dar geldiği eklektik bir albüme imza atmış.

Vokalist/gitarist Luke Jenner, davulcu Vito Roccoforte, basçı Matt Safer ile saksofon ve perküsyon çalan Gabriel Andruzzi'den oluşan The Rapture'ın temelleri, 1998'de California'da atılmış. "Echoes", aslında grubun üçüncü albümü. İlk albüm "Mirror" 1999'da, "Out Of The Races Into The Tracks" EP'si ise 2001'de Sub Pop etiketiyle yayınlanmış.

Grubun adının duyulması, geçen yıl yayınladıkları ve 2002 yazına (en azından New York dans pistlerine) damgasını vuran "House Of Jealous Lovers" şarkısıyla oldu. Jenner'ın kontrol dışı cıyaklaması, cızırtılı gitarlar, funky bas ve cilasız ama etkili beat'leriyle, "haydi beyler, oturmaya mı geldik?" hissiyatı yaratan adrenalin pompası şarkı, "Echoes"un da ağır topu. Diğer şarkıların da aşağı kalır bir yanı yok. "Olio" ve "Sister Savior", synth ağırlıklı düzenlemeleriyle, new wave'e yakın duruyorlar. "I Need Your Love", saksofon kullanımıyla da dikkat çeken, mutasyona uğramış bir disko parçası. Albüme adını veren "Echoes", Jenner'ın çığlıkları ve daha ön plandaki gitar riff'leriyle, hiperaktif punk. "Open Up Your Heart", "Infatuation" ve "Love Is All", geleneksel rock'a uzak olmayan gergin baladlar. Luke Jenner'ın, pek çok kişiyi (Robert Smith, David Byrne, Johnny Rotten, hatta bazen korkutucu şekilde Offspring'in vokalisti Dexter Holland) hatırlatan, fakat kendine özgü kalmayı başaran "sinir krizinin eşiğindeki" detone vokali ve DFA'in lo-fi prodüksiyonu, farklı kulvarlardaki bu şarkılara tutkal vazifesi görüyor adeta.

"Echoes", Interpol'un "Turn On The Bright Lights" albümüyle birlikte, son bir-iki yıl içinde New York'tan çıkan en sağlam albüm. Grubun, bunun devamını getireceğine dair sinyaller de mevcut albümün içinde. Kendilerinden bekleneni, yani Primal Scream ve Happy Mondays'in öncülüğünde 90'ların başında Britanya'da meydana gelen rock/dans buluşmasını, ABD'de gerçekleştirebilecekler mi acaba?

Halil Kılıçoğlu

52→

Şu anda ülkede 56 bin yeni milyoner var. Onlar parayı eşkıyalar gibi kazandı. Onlar parayı kazanmak için zaten ellerindeki büyük miktar parayı insanları işten atan, çocukları ve başka ülkelerdeki fakirleri köle gibi çalıştıran ve büyük vergi indirimleri alan şirketlere yatırdılar. Onlar için açgözlülük hayatın vazgeçilmez şartı idi. Üstelik açgözlülük iklimi meydana getirmede o kadar iyi idiler ki, kelime eskidi, kullanılmaz oldu. Şimdi onun yerine başka bir kelime var: BAŞARI! Evet, kendi ünlem işareti ile beraber gelir. Böylece hiç kimse açgözlülüğün kötü ya da ayıp olduğunu düşünmez oldu; günlük hayatımızın o kadar ayrılmaz parçası haline gelmişti ki, Texas'tan gelen bu herif (Bush) kazanmadığı bir seçimin galibi ilan edildiğinde sesimizi çıkarmadık, kabullendik. Aslında açgözlü değildi, zekiydi. Tıpkı, sabahleyin yediğin mısır gevreğinin genetik yapısının ziraatçiler tarafından değiştirilmesinin, delilik veya açgözlülük değil de ilerleme kabul edilmesi gibi. Yani yandaki komşumuz dünyadaki en büyük cipi istiyorsa açgözlülük sayılır mı yavrum?! Adam sadece daha fazla beygir gücü istiyor. **MICHAEL MOORE**, Aptal Beyaz Adamlar

STARSAILOR
Silence Is Easy
(EMI)

İki yıl önce, kendi ülkeleri Amerika'dan çok İngiltere'de fırtınalar estiren The Strokes, White Stripes ve Black Rebel Motorcycle Club gibi isimlerin arasından tek bir İngiliz topluluk sıyrılmayı başarmıştı. "Love Is Here" gibi yakışıklı bir isme sahip ilk albümleriyle ortaya çıkan bu topluluk Starsailor'dı. Grubun "senin baban bir alkolikti" dizesiyse, o yaz İngiliz gençlerinin diline marş olmuştu. Grubun ülkemizde tanınması ve sevilmesiyse o albümden çıkan beşinci single "Poor Misguided Fool"la gerçekleşti. Kısa bir süre öncesine kadar kablolu TV'de yayın yapan Kiss TV'yi hatırlıyor musunuz? Yirmi dakikada bir Sheena Easton'ın klibini yayınlayarak kırılması imkânsız bir rekora imza atan bu kanalın bir yıl önceki gözdesi işte bu şarkının klibiydi. Sonuçta böyle bir takviyeye ihtiyaç duymayacak kadar güzel bir şarkıydı zaten "Poor Misguided Fool".

İki yılın ardından Starsailor, rotasını kendilerinin çizdiği (eh tabii, birkaç işin ehli prodüktörün yardımıyla) bir albümle karşımıza çıkıyor. İlk albümün kaptanı Steve Osborne bu kez gemide yer almıyor. Onun yerine, albümün isim şarkısı ve ilk single "Silence Is Easy" ile "White Dove" adlı şarkıda Phil Spector tayfanın başında yer alıyor. Spector'ın önemi, kendisinin zamanında Beatles'a da prodüksiyon yapmasından kaynaklanıyor. Amma ve lâkin albümü sekteye uğratan da bu iki şarkı olmuş. Albümün en iyi şarkısıysa, daha önce Muse ve Radiohead gibi isimlerle çalışmış olan John Leckie'nin elinden çıkma "Shark Food"... Bir de 70'li yılların disko şarkıları gibi başlayan, ama gecikmeksizin bildik Starsailor sound'uyla kaynaşan "Four To The Floor" var insanın içini kaynatan. 11 şarkılık "Silence Is Easy", ikinci bir "Love Is Here" değil. Albüm ilerledikçe zaman zaman "keşke olsaydı" düşüncesi gelmiyor değil, ama böylesi daha iyi galiba.

İlk albümlerinin kapağında yer alan uzayıp giden tren raylarının umutsuzluğu, yerini bu kez bir sahil boyunca uzayan dinginliğe bırakmış. Her iki albümün ortak noktası, son bir noktanın konmamış olması sayılabilir. Başı bilinmeyen, sonu gelmeyen, açık bulduğu noktadan kaçıp giden albümler Starsailor albümleri. Dedikleri gibi, "susmak kolay", ama üst üste iki tane sıradışı albüm yapmak pek kolay değil. *Atilla Aydoğdu*

ZOOT WOMAN
Zoot Woman
(Wall Of Sound / EMI)

Bir süre "dijital ritmler" yarattıktan sonra Adam ve Johnny Blake kardeşleri de yanına alıp Zoot Woman'ı kurmuştu Stuart Price, ya da "Les Rhythmes Digitales"deki adıyla Jacques Lu Cont. İki yıl kadar önce ilk albümleri "Living In A Magazine"i yaptıklarında, onlar da bir ucundan 80'lerin bereketli sularına dalmış, ama bir ayakları bugünün "moda"larından hiç ayrılmamıştı. Şimdi yine aynı tarih aralığında, ama renkli magazinlerin içinde dolaşmaktan çok, "oturaklı" dergileri renklendirecek bir albümle geri dönüyorlar.

Bu sefer özel isim vermedikleri albüm, ilk single "Grey Day"in emin ellerinde kapıyı aralıyor, "işte retro-pop dediğim şey bu" dedirtecek ilk saniyelerden kapanıştaki "Half Full Of Happiness"e kadar tek bir şarkının tayfları gibi tane tane podyumda salınıyor. 80'ler deyince aklımıza ilk düşen synth'li sesler, tamamen elektronik, ritmik, ama aynı zamanda hafif melankolik ve rahatlıkla oturup dinlenebilir bir disko-dans-popla karşımıza çıkıyor.

Çoğu yerde aynı paragrafa dahil oldukları Yazoo veya Hall & Oates gibi isimler bir yana, onların istikameti daha çok New Order'ı Fatboy Slim'e bağlayan hatta yakın. Böyle bir hattın içinde hâlâ dolacak boşluklar veya birleşecek noktalar kaldı mı, kaldıysa bunları birleştirmek şart mı demenin mânası yok. Bildiğimiz, sadece iki onyıllık dilimin değil, hemen uzanabildiğimiz pop-elektronika aleminin de bir "hafif-retro" profilini çıkarıyor Zoot Woman. Ne de olsa, adı bile ortalarda yokken electroclash'in ilk çentiğini atanlardan biri de onlar. Şimdi gitarların, elektro-rock'un daha ağır bastığı bir albümde, aynı denizin kumlarıyla yeni kaleler inşa ediyorlar, yeni bir kuvvetli dalgayla yıkılana kadar da tadını çıkarıyorlar. Neyse ki her pop kalesi ilelebet varolacak diye bir şart yok, Zoot Woman da kendi payına düşeni eksiksiz yapıyor. *Gökhan Pamuk*

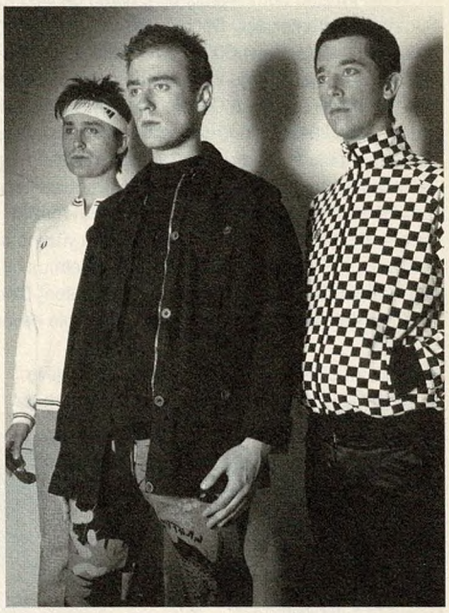

GORKY'S ZYGOTIC MYNCI
Sleep / Holiday
(Sanctuary / Equinox)

İsmi pek kolay telaffuz edilemeyen Galli topluluk Gorky's Zygotic Mynci 13 yıldır var. Gerçi ilk albümleri "Tatay"ı 1994'te yayınlamışlar ama, o zamandan beri düzenli olarak albüm yapıyorlar. Yerli bir bağımsız plak şirketi olan Ankst'ın etiketiyle üç albüm yaptıktan sonra Britanya ve Amerika'da sağlam bir dinleyici kitlesi edinmişler. Kendi kültürlerinin içinde yer almaları ise, ailelerinde tanınmış şair ve politikacılar olması sebebiyle daha hızlı olmuş.

Gorky's Zygotic Mynci'nin müziğini tanımlamak çok kolay olmasa da, üç "p" onlar için referans olabilir: pop, psychedelia ve progressive rock. Bu, birbiriyle pek alâkalı olmayan"p"lerin yanına (özellikle ilk albümlerinde) kendi dilinde, Galce şarkılar yazmaları ve geniş yelpazeli enstrümantasyonları eklenince ortaya ilginç bir tablo çıkıyor doğal olarak. Ayrıca video kliplerinin de sıradışı olduğu söylenebilir.

Robert Wyatt ve Kevin Ayers'tan, ilintili olarak Soft Machine ve Canterbury coğrafyasından çıkan müzikten (mesela Caravan) etkilenmişler besbelli. Onların şarkılarını yorumlamışlar zaman zaman. Ayrıca Donovan, Beach Boys, Kinks'i de sevmişler.

İlk dönemlerinin toplaması "Introducing Gorky's Zygotic Mynci", 1997'nin "Barafundle"ı ve eleştirmenlerin gözdesi "Spanish Dance Troupe", ekibin en ışıltılı plakları olarak biliniyor, doğru. Yeni albüm "Sleep/Holiday" ise grubun müziği adına bir standart olabilir. Yeni, değişik bir şey yok, ama eski olan şey de yeterince güzel zaten. Akustik gitar veya piyanolu, duygusal, içe dönük baladlar; kemanlı, ritmik folk ezgileri; pastoral country dakikaları; albümlerinin kapakları gibi aydınlık, dingin, rahat, samimi şarkılar...dan en güzelleri "Only Takes A Night" ve "Happiness" sanki. Neredeyse on dakika süren ve "Robert Wyatt mı söylüyor" dedirten "Pretty As A Bee" şarkısı ise bütünüyle atmosferik. Gorky's Zygotic Mynci'nin yeni albümü, açılış parçası "Waking For Winter"daki gibi kışa doğru sıcak, mahmur bir kımıldanış. İnsan sorabilir kendine, Galler vize istiyor mu diye... *Hilmi Tezgör*

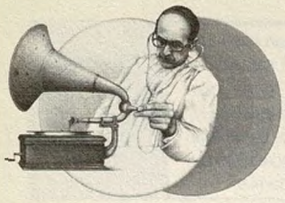

Bu çağ unutmuştur artık
Çağlamayı ve serin söğüt
Dallarından düdük yapmayı
AHMET TELLİ

Şeytan daha çok bilir,
çünkü yaşlıdır, zaten
o yüzden de şeytandır.
CERVANTES

Doğallık sahip olunan bir erdem değil, kazanılan bir erdemdir. **ALBERT CAMUS**, Defterler 3

iyi ki gördük duyduk (eylül-ekim)

1. Cinerama konseri, İstanbul Manhattan **2.** TV5'te Jacques Brel'in Knokke konseri, söyleşisi ve "Petit Jour" adlı kısa filmi **3.** VH1'daki David Bowie Day! **4.** Four Tet'in "As Serious As My Life" klibi **5.** CNBC-e'de Michael Moore'un dizisi "The Awful Truth" (Her çarşamba 21:00'de) **6.** Radikal Kitap'ın Edward Said özel sayısı

BLONDIE
The Curse Of Blondie
(Sony Türkiye)

Yakında yeni albümü şerefine İstanbul'a uğrayacak Blondie. Ve her şeyden önce söylemek lazım ki, bu yarı emeklilik yaşayan bir grubun konseri olmayacak. Bunun kanıtı da "The Curse of Blondie"! Kurulduğu günden bu yana Amerikan punk'ı icra etmekten vazgeçmeyen ama punk grupları içinde pop'la da en çok flört eden, Debbie Harry'nin imajıyla bütünleşmiş bir gruptan bahsediyoruz. Burada bir parantez açıp Debbie Harry faktörünü vurgulamak lazım. Janis Joplin 60'larda ne ifade ediyorsa, 70'lerin sonu ve 80'lerin ilk yarısında da, eski Playboy kızı, sarı boyalı saçlarıyla Debbie Harry aynı şeyi ifade ediyor, punk kuşağı için. Bugün dahi mikrofonun başında bir kadının bulunduğu gruplar (Garbage mesela) Blondie ile hesaplaşmak ve yarışmak zorunda. Debbie Harry, tam 16 yıl süren Blondie'siz dönemde hem müziğe devam etti, hem de sinema oyunculuğuyla yüzünü bizden esirgemedi. HR Geiger'a bile esin kaynağı olmuş bir kadını bizim reddetmemiz ne mümkündü zaten! Blondie bir araya geldikten sonra kaldıkları yerden yola devam ediyorlar.

Yeni albüm uzun ayrılığın ardından grubun birlikte kotardığı ikinci stüdyo albümü. Hem Harry hem de

bestelere ortak imza atan Chris Stein olsun, Jimmy Destri olsun müziği takip etmekten asla vazgeçmediklerini kanıtlıyor. 199xxx'deki ilk albüm "No Exit"i ısınma turu kabul edersek, "The Curse of Blondie"deki gezgin, ama her daim punk kokan sound'u takdir etmemek mümkün değil. Punk'ın ve sürekli kesiştikleri pop'un altından çok sular aktığını onlar da biliyor ve ona göre hamleler yapmışlar. 70'lerde reggae pratiği yapan Blondie açılış parçası "Shakedown"da hip hop ve R&B yapıyor. Albümün ilk single'ı "Good Boys" ise Blondie tarzı pop-punk örneği. Bir Okinawa halk şarkısı olan "Magic" Blondie'nin elinde şehirli bir kimliğe bürünüyor. Diğer yandan "Last One in the World", "Rules for Living" gibi şarkılar Blondie'nin hala cayır cayır rock'n'roll yapabildiğini gösteriyor. Joey Ramones'e adanmış "Hello Joe"yu da atlamayalım lütfen.

Her şarkıda hip hop'tan rock'a, dub'a uzanan albüm asıl hazinesini ise sona saklamış. Debbie Harry'nin solo kariyeri boyunca bulaştığı caz müziği, "Desire Brings Me Back" ve "Songs of Love" şarkılarında yepyeni bir Debbie Harry sunuyor bize. Her iki şarkıda da Debbie Harry, loş bir sahnede tüm endamıyla zamanlar ötesi bir caz divası havasına bürünüyor. Albüm sizi havaya sokamazsa, son iki şarkıda havaya gireceğiniz garanti! *Ogan Güner*

THE PRETENDERS
Loose Screw
(BMG / DMC)

Militan vejetaryenliğiyle meşhur Chrissie Hynde, epeydir hasret kalınan yeni Pretenders albümünün son şarkısındaki gibi, "panter misali yürüyor". Daha grubun neredeyse ilk yıllarında, 80'lerin başlarında yitirdiği iki grup arkadaşının, Pete Farndon ve James Honeyman-Scott'ın anısına, Pretenders müziğinin sağıyla soluyla pek fazla oynamıyor, ama ilk günkü gibi taze, dinamik, sağlam şarkılar yaratmayı da biliyor. Belki de bir daha hiçbir zaman İngiltere'de 1980'li yılların 1 numaraya erişen ilk single'ı olan "Brass In Pocket" kadar büyük bir popülariteye erişmesi mümkün olmayan Pretenders, "Brass In Pocket" kadar şahane şarkılar yaratmayı "Loose Screw"da da beceriyor...

İnsanın diline hemen takılan "Lie To Me"yle açılan albüm, bildik Pretenders sound'una –pop kadar rahat dinlenen bir punk rock'a– sadık kalarak, bazen tatlı bir ağırlığa kapılarak, ama genel ritminden, şarkı sözlerinin hakikiliğinden taviz vermeden ilerliyor. Pretenders şarkılarında altı en iyi çizilen punk-reggae akrabalığı, bu albümde de hayli belirgin. Pretenders'ın soğuk bir Anglo-Sakson rock'una hapis kalmasına izin vermeyen siyah ses, soul, r&b ruhuyla albümde geziniyor "Loose Screw"da. Bunlara yeni katılan ve Hynde'ın ses hacmini genişleten Latin havaları da eksik değil: Albümün kilit parçalarından "Complex Person"ın İspanyolca versiyonu "Complicada", albümün en güzel hediyelerinden biri. Şarkıda geçen "Bir barışseverim, ama savaşa gidiyorum" dizesi için şöyle demiş Hynde: "Savaşmaya değer şeyler var hayatta, ve tesadüfe bakın ki, bu 11 Eylül'den önce yazıldı. Bir barışsever, savaş yapabilir. Benim tercihim pasifist olmak. Ama gerektiğinde ölümü de göze alırım..." Vaktiyle çevre için ne yapmak isterdi diye sorulduğunda "McDonald's'ı bombalamak" diye cevap verdiğinin ertesi gün bir şube bombalanınca ağzına firmanın adını alması yasaklanan Hynde, toplumsal meselelerde olduğu kadar ikili ilişkilerde de, insanın kendiyle ilişkisinde de "harbici" olması gerektiğini söylerken şarkılarında, bunu varoluşuyla da gösteriyor, insanı yüreklendiriyor. Bu duyguyu verebilen ender gruplardan biri Pretenders, bir rock grubu olarak bunu becerebilmek için fazla kasmamak gerektiğini bilecek kadar da bu işlerde mahir. Doyurucu bir Pretenders albümü "Loose Screw", bu yüzden açlığı hep hissettiriyor... *Merve Erol*

WEEN
Quebec
(Sanctuary / Equinox)

Çeviri baskısı tükenmiş olan Adam Dolgins'in "Rock İsimler Kitabı"ndan aynen nakledersek, "Mickey Melchiondo (Dean Ween) ve Aaron Freeman (Gene Ween) 1985'te New Hope - Pennsylvania'da lise öğrencisiyken birlikte kayıt yapmaya başladılar. İsimleri, penis'te olduğu gibi wuus ve peen sözcüklerinin bir karışımından ortaya çıktı."

Sadece bu bilgi bile Ween'de bir acayiplik olduğunu hissettiriyor insana. Farklı türlerden etkilenmişler, ama kalpleri eskiye dönük. Çok iyi albümler var bu tuhaf ve yetenekli ikilinin geçmişinde. Mesela 1992 tarihli (efsane plak şirketi Creation etiketli) "Pure Guava", ya da 1997'den (bir ara bizim piyasada da bulunabilen) "The Mollusk." "12 Golden Country Greats" adlı albümleri, tamam, country müziğinin başkenti Nashville'de kaydedilmiş, ama kesinlikle gruba ait bir best-of değil!

Ween'in rock'n'roll'u parodiye dönüştüren, onu hicveden bir yanı var. Bu sebeple şarkıları hem ciddi, hem de "makara". Yeni albümleri "Quebec", Ween'in parlak diskografisine eklenen yeni bir lamba. Motörhead'i (hatta isim verirsek "Ace of Spades"i) andıran açılış "It's Gonna Be A Long Night", "Quebec"in bütünü hakkında

bir fikir vermiyor, ama zaten Ween'den de böyle bir şey beklenmemeli, çünkü sağı solu belli bir ekip değil onlar. "Captain" psychedelia, "Fancy Pants" country, "Transdermal Celebration" klasik rock. Melankolik rock slow'u "I Don't Want It"e ağdalı bir gitar solosu yapışmış, ama "Quebec" birbirinden ayrık, bağımsız deneylerden oluşuyor. "Zoloft" albümün en "acayip/güzel" şarkısı belki de, loop'lar üzerinde uçuşan keyboard'larıyla. İçli haykırışlarıyla (biraz Radiohead'i hatırlatan) "If You Could Save Yourself" de tamamen zıt kutupta ondan aşağı kalmıyor. "Tried and True" ise albümün olası single'ı.

Ween iyi bir ikili. Türkiye'de pek tanınmıyorlar, ama dünyada kendilerine has bir takipçi/tapınmacı kitlesi var. Bu kitleye, "Quebec"le birlikte bu topraklardan da katılanlar olabilir. *Hilmi Tezgör*

ÖZÜR

79 sayıdaki kusurlarımız: **1.** Ajans'ta Polonyalı Kroke Band'a "dörtlü" demişiz, aslında "üçlü". **2.** Barışarock yazısında Chumbawamba'nın İstanbul'a ilk kez geleceğini yazmışız. Halbuki ilk H 2000'de çalmışlardı. Gelselerdi, ikinci olacaktı. **3.** Gayd sayfasında Babylon programında Merzbow'la (Japon) Matt Wand'ın (İngiliz) milliyetlerini birbirine karıştırmışız. **4.** Aynı sayfada, Akbank Caz festivaline katılan Carla Bley yerine, kendisine ikizi gibi benzeyen kızı Karen Mantler'ın resmini basmışız...

– Seyirci olarak televizyonla aranız nasıl?
Jean-Luc Godard: İzleyecek spor programı olmadığından hafta sonları çok sıkılıyorum. Çok az spor koyuyorlar. Dördüncü küme maçlarını gösterseler çok hoşuma gidecek. Ne var ki, güç nerdeyse, televizyon da orda.
– Tersine, çok fazla spor programı varmış gibi geliyor bana.
Godard: Yoo, neden yalnızca spora ayrılmış bir kanal yok, anlamıyorum. Hep şampiyonları göstereceklerine, biraz da sonuncuları göstersinler.
("Godard Godard'ı Anlatıyor" kitabından, Jacques Drillon'la söyleşi, 1983)

- İnsanlar bizim dünyanın en tuhaf çifti olduğumuzu düşünüyor.
- Nedenmiş o? Kim düşünüyor? Neyimiz tuhafmış bizim?
- Sadece her şeyimiz.
DON DELILLO, Libra

JACQUES DUTRONC
Madame L'Existence
(Sony Türkiye)

İnternetteki alışveriş sitelerinde "bunu alanlar bunu da aldı" cinsinden tavsiye dipnotları oluyor ya; Jacques Dutronc plaklarının sayfasına tıklayınca karşımıza Serge Gainsbourg ve Paolo Conte'nin adları çıkıyor. Tam isabet. Ama yetmez: David Bowie, Alain Bashung, Bryan Ferry... Bu ağır abiler sınıfının 30 yıldır firarda yaşayan tembeli geri döndü. Hani şu sisli puslu havalar misali sesiyle, mısraların son hecesini şöyle bir çalkalayaraktan şarkılar okuyan esrarlı adam... Meğer nice zamandır "Madame l'Existence"ı bekliyormuşuz da haberimiz yokmuş. Jacques Dutronc'un son albümü insanın içine öyle bir işliyor ki, nereye gitseniz sizle birlikte geliyor.

Hey gidi günler hey: Roll arşivindeki tek Salut Les Copains dergisinin kapağından, –bir Beyoğlu sahafından üç-beş sene önce üç otuz paraya aldığımız bu yıpranmış Eylül '67 sayısına, bugün internette 50 Euro fiyat biçiliyor– François Hardy'yle birlikte ne de tatlı gülümsüyorlar. Gerçi ne değişti ki? Dutronc 60'lı yılların duvarlara posteri en çok asılan, o konserden bu konsere salon salon en çok koşturan adamıydı, ama hayata meydan okuyan bir utangaçlıkta direndi, bir adaya (Korsika) yerleşti, kedilerine (45-50 tane), Françoise'ına ve hatta belki de berberine bile sadık kaldı. Bugün 60'ında, aynı saç-baş, aynı oturuş-kalkış, aynı Ray-Ban'ler ve aynı Havana purolarıyla aynı artiz çocuk olarak yanıbaşımızda.

Parisli... Johnny Hallyday'in mahalle arkadaşı... Swing'lerden, twist'lerden rock'n'roll'a geçiş çağında küçük kulüplerde Elvis, Gene Vincent, Eddie Cochran icra eden bir yeye'ci velet... 60'ların ortasında Françoise Hardy de dahil, birkaç şarkıcıya besteler satıyor... Erotik dergi Lui'nin yayın yönetmeni olan Jacques Lanzmann'ın yazdığı şarkı sözlerine yaptığı bestelerle yağmur gibi 45'likler çıkarmaya başlıyor, 1966'dan itibaren... Erkin Koray-Yeraltı Dörtlüsü gibi tınlayan bir orkestranın önünde acayip alaycı, fırlama, provokatif şarkılar: "Ya ben, ya ben, ya ben" (Dokuzyüz milyon kişi var açlıktan ölen / Peki ya ben ya ben ya ben?), "Saat sabahın 5'i, Paris uyanıyor", "Severim kızları", "Playboylar", "Hippi hippi hurra", "Oportünist", "Kaktüs"... Çocukluğumuzun televizyon dizisi Arsen Lupin'in jenerik şarkısı bile Dutronc'un...

70'lerden itibaren, özellikle 80'lerde, arkadaşlığı iyice ilerlettiği Gainsbourg yazıyor birçok şarkı sözünü: Küstahların kutsal ittifakı!.. 73'te sinemaya bulaşıyor, bugüne kadar Godard'ın "Kaçan Kurtulur"undan, Pialat'nın "Van Gogh"una, Chabrol'un "Sıcak Çikolata"sından Michel Blanc'ın "Yaz Kaçamakları"na kadar toplam 32 film...

Dutronc bir dava adamı değil. Her dönemde bir sürü siyasî şarkı yapmış olmasına rağmen, angajmanların uzağında bir "yalnız sanatçı", bir sinik, bir nihilist, bir "dolayısıyla anarşist".

(Son söyleşilerinden birinden alıntı: Gazeteci soruyor: "Jacques Lanzmann'la ikiniz için, Johnny Depp 'ilk punk'lar' diyor. Aynı fikirde misiniz?" Dutronc cevap veriyor: "Karısı Vanessa Paradis benim hayranımdır, ondan etkilenmiş olmalı. Punk mı? Bilmem ki!.. Bu tabir onun hoşuna gidiyorsa, beni bozmaz. Herhalde iltifat ediyor. Ama bizim pek de öyle her şeye kafa tutan bir halimiz yoktu. Sadece dalgamızı geçiyorduk.")

Yedi senelik uzun bir molanın ardından çıkardığı yeni albüm "Madame l'Existence", aynı zamanda bu müthiş ikilinin de geri dönüşü anlamına geliyor. Şarkı sözlerinin çoğunu yine Lanzmann yazmış. Anladığımız kadarıyla, bugün gelinen noktada, işi sarakaya almak, gırgır, şamata kifayet etmiyor. Dünya bombok. Nokta.

Özellikle "Madame l'Existence", "La vie en live", "Face à la merde", "L'ère de rien" şarkılarında, geçmişteki "L'opportuniste"e, "Merde in France"a, "Et moi et moi et moi"ya göndermeler çok açık. Ama daha acımtırak, daha umutsuz, daha keskin karşı çıkışlar bu seferkiler. Tezgahtar kıza (Varoluş hanıma) soruyor: "Kendime bir demokrasi almak isterdim, hayatın en iyisini almak isterdim, özgürlük, biraz da kardeşlik?" Kız mahçup: "Bizde öyle şeyler bulunmaz, siz galiba yanlış dükkana geldiniz, burası bir cumhuriyet değil."

Caz çağının modern öyküleri, Lou Reed ve Neil Young'vari gitar tonlamaları, rap'e göz kırpan kelime haznesi, tekmili birden bu albümde. Dutronc'un çocukluk yıllarından iki romantik şanson da araya sıkışmış. Mouloudji'nin "Un jour tu verras"sı ve Eddie Constantine'in "L'homme et l'enfant"ı...

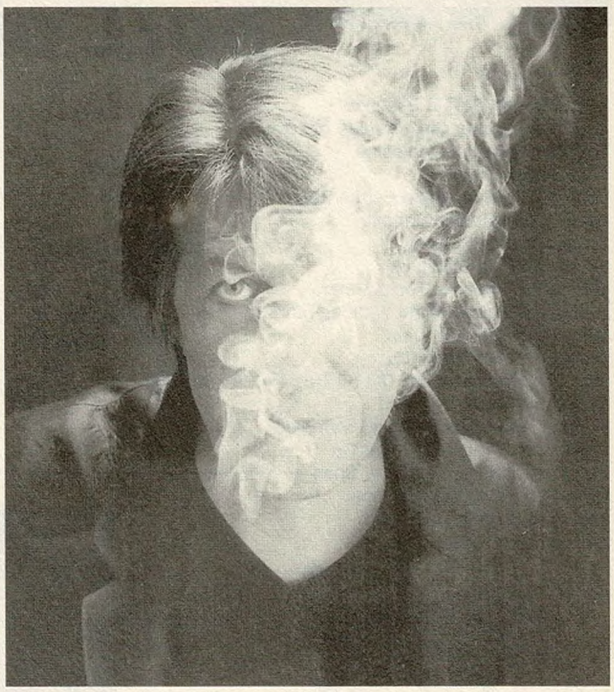

Ağzında purosu, cebinde küçük kayıt cihazı, evinin bahçesinde bir ileri bir geri volta atarken mırıl mırıl yazdığı bu şarkılar, kilometrelerce uzakta, İstanbul'da vurdu geçti bizi. En güzeli belki şu: Dutronc hem çok kendine has, çok özel biri, hem de Dutronc'un bıraktığı izde, bütün sevdiklerimizden izler var. *Derya Bengi*

Roy Hargrove - foto: Boğaç Kökbaş

CD PLAK 2.EL

Jazz. rock. blues. avantgarde. electronic.
ethnic. funk. soul. freejazz. experimental.
chillout. fantastic. groove...

Roll ve Postexpress'in eski sayıları burada.

JACK
STORE

Dr. İhsan Ünlüer Sok. No: 9/1 Kadıköy-İstanbul • Tel: 0216 449 26 73 • Jackstore@superonline.com

ON ŞARKI

Boomtown Rats I Don't Like Mondays
Emmylou Harris I Don't Want To Talk About It Now
Eren Kazım Akay Gaipyol
Feist When I Was A Young Girl
Jimi Hendrix Purple Haze
John Mellencamp Baltimore Oriole
Lambchop The Butcher Boy
Madness Night Boat To Cairo
Paris Bush Killa
R.E.M. Bad Day

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİ ALBÜM

A Guy Called Gerald Essence
American Analog Set Promise of Love
The Coral Magic & Medicine
Ciwan Haco Derya
Echo & The Bunnymen Ocean Rain
Fairuz Derin Bulut Kundante
Goldfrapp Black Cherry
Ian McCulloch Slideling
Leningrad Cowboys Terzo Mondo
Lucinda Williams World Without Tears
Noir Désir 666 667 Club
Primal Scream Dirty Hits
Richard Thompson The Old Kit Bag
Robert Wyatt Cuckooland
Sergent Garcia La Semilla Escondida
Steely Dan Everything Must Go
Style Council Our Favourite Shop
Suba São Paulo Confessions
Susheela Raman Love Trap
Vera Bila Rom-Pop

BİSİKLET ŞARKILARI

Angel On My Bike - **The Wallflowers** • Bicycle - **Masters of Reality** • Bicycle Blues - **Bob Gaddy and His Alley Cats** • Bicycle Built For Two - **John Fahey** • Bicycle Days - **John Padovano** • Bicycle Freedom - **Blink The Star** • Bicycle Kid - **The Jazz Butcher** • Bicycle Race - **Queen** • Bicycle Song - **Orbit** • Bicycle Spaniard - **Cracker** • Bicycle Thieves - **Pale Fountains** • Bicycle Tune - **Pentangle** • Bicycle Wheel - **Jim Post** • Bicycle Wheels - **Ugly Kid Joe** • Bicyclette - **Bourvil** • Bicycling In Afghanistan - **Robert Fripp** • Bike - **David Essex** • Bike - **Pink Floyd** • Bike Boy - **Blondie** • Bike Ride To The Moon - **XTC** • Bikeage - **Descendents** • Biker Like An Icon - **Paul McCartney** • Biker Rock Loser - **Pussy Galore** • Boy Needs A Bike (Ride Away) - **Jewel** • Broken Bicycles - **Tom Waits** • Dirt Bike - **They Might Be Giants** • Duck On A Bike - **Pendelum** • I Ride My Bike - **Cracker** • La Bicicleta Blanca - **Amelita Balatar** • La Bicyclette - **Yves Montand** • Le Bicyclettes de Belsize - **Engelbert Humberdink** • Leave The Biker - **Fountains Of Wayne** • My Bike - **Bif Naked** • My New Bicycle - **The Roches** • My White Bicycle - **Tomorrow** • Riding My Bike - **Lisa Germano** • Riding On My Bike - **Madness** • Seems My Bike's Riding Me - **Birth Control** • Superbike - **Fat Truckers** • The Bicycle Song - **David Rovics** • The Bicycle Trip - **Bruce Cockburn** • The Pushbike Song - **The Mixtures** • The White Bicycle - **Nazareth** • Tour de France - **Kraftwerk**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Dido** Life For Rent
2. **Sherly Crow** The Very Best Of...
3. **Travis** 12 Memories
4. **Darkness** Permission To Land
5. **Robbie Williams** Live At Knebworth
6. **R Kelly** The R In R&B –Greatest Hits vol.1
7. **Cat Stevens** The Very Best Of...
8. **Michael Buble** Michael Buble
9. **Hayley Westenra** Pure
10. **Elvis Presley** 2nd To None

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Sugababes** Hole In The Head
2. **Kevin Lyttle** Turn Me On
3. **Black Eyed Peas** Where Is The Love
4. **Jamelia** Superstar
5. **50 Cent** P.I.M.P.
6. **Emma** Maybe
7. **Sophie Ellis-Bextor** Mixed Up World
8. **R.E.M.** Bad Day
9. **Darkness** I Believe In A Thing Called Love
10. **Rachel Stevens** Sweet Dreams My La Ex

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Clay Aiken** Measure Of A Man
2. **Ludacris** Chicken*N*Beer
3. **Jagged Edge** Hard
4. **OutKast** Speakerboxxx/The Love Below
5. **Barbra Streisand** The Movie Album
6. **Dido** Life For Rent
7. **Elvis Presley** Elvis: 2nd To None
8. **Sting** Sacred Love
9. **Hilary Duff** Metamorphosis
10. **Dave Matthews** Some Devil

=16 *Dört kere dört onallı: Plakçılarda hangi albümler satıyor, kulüplerde hangi parçalar çalıyor?*

KÖSTEBEK / Halep Pasajı
1. **The Coral** Magic and Medicine
2. **Limp Bizkit** Results May Vary
3. **A Perfect Circle** Thirteenth Step
4. **Marilyn Manson** The Golden Age Of Grotesque

ZİHNİ / Akmar
1. **Cinerama** Torino
2. **David Bowie** Reality
3. **Esbjorn Svenson Trio** Seven Days Of Falling
4. **A Perfect Circle** Thirteenth Step

BADEHANE/ Tünel
1. **Senor Coconut** Smoke On The Water
2. **Kali** Me Ki Sa Oule
3. **Placebo** Daddy Cool
4. **Plastic Bertrand** Ça plane pour moi

KARGA/ Kadıköy
1. **Radiohead** Go To Sleep
2. **Dave Matthews Band** The Spare Between
3. **Johnny Cash** Hurt
4. **King Crimson** Eyes Wide Open

DECODED / Atlas
1. **Ricardo Villalobos** Alcachofa
2. **Rechenzentrum** Director's Cut
3. **Kareem** Full Spectrum Dominence
4. **Fuat** Hassickdir 2

KARGA / Atlas
1. **Starsailor** Silence Is Easy
2. **A Perfect Circle** Thirteenth Step
3. **Limp Bizkit** Results May Vary
4. **Iggy Pop** Skull Ring

PERI PETIE / Beyoğlu
1. **Sting** Wherever I Saw Your Name
2. **Fugees** Ready Or Not
3. **Simply Red** Home
4. **Gloria Estefan** A Little Push

HAYAL KAHVESİ / Beyoğlu
1. **Jamiroquai** Love Foolosophy
2. **Ben Harper** Touch From Your Lust
3. **Miles Davis** So What
4. **Erykah Badu** Booty

YIL 1969: JACQUES BREL - GEORGES BRASSENS - LÉO FERRÉ

Fransız şansonunun üç büyük anıtıyla birlikteyiz. Geçen sene, Noir Désir'in, değişik vesilelerle üçünden de birer şarkı yorumladığını görünce sormadan edememiştik: *"Bu büyük şarkıyazarlarının devri bitti mi artık?"* **Solist Bertrand Cantat,** *"o eski form bitti, ama hâlâ sözle müzik arasındaki o denkliği kurmak mümkün, bunun bitmediğini umuyorum"* **diye yanıtlamıştı soruyu. Sonra davulcu Denis Barthe eklemişti:** *"Şimdi üç aylık ömrü var yaptığın işin ve sonra hop, hiçbir şey kalmıyor geriye. Oysa onların yaptıkları şey üzerine düşünecek zamanları vardı ve plak şirketleri bir ürün olarak değil, bir sanatçı olarak destekliyordu onları..."* **Önce Brel, sonra Brassens, en son da Ferré ayrıldı bu dünyadan. Belki sahiden onların yokluğuyla bir devir kapandı. Ama arkalarında yüzlerce yıl tüketilmeyecek güçlü bir miras, onurlu bir gelenek bıraktılar... 6 Ocak 1969'a ışınlanıyoruz şimdi. Rock & Folk dergisi "üç büyükler"i bir yuvarlak masa etrafında toplamış, tarihî bir mülakat gerçekleştirmiş.**

KÜÇÜK BİR SENDİKA GİBİ

Georges Brassens, Jacques Brel, Léo Ferré, Fransız şansonunun yıllardan beri ve aynı başarıyla en büyük üç yazar-besteci-yorumcusu olduğunuzun bilincinde misiniz?

Léo Ferré: Çok büyük yeteneğe sahip iki meslektaşımla, ama öncelikle iki arkadaşımla birlikte olduğumun farkındayım. Çok uzun zamandır bunu arzu ediyordum. Bugünlerde, insanlar habire "size göre şanson nedir?" diye sorup duruyor; hiç sallamıyorum doğrusu. Önemli olan, öyle sanıyorum ki, insanın dağıtabileceği ve alabileceği bir parça sevgi, işte tıpkı şu an olduğu gibi, bir mikrofonun etrafında... Şimdi, yirmi yıldır şarkı yapmanın, çok emek harcamış olmanın, bizim oralarda dendiği gibi meslekle uzun süredir "hemhal" olmanın sonunda, aynasızların baskınına uğramadan ya da insanlar tarafından ıslıklanmadan rahat rahat bir salonda şarkı söyleyebilir hale geldik, bu da işte nihayet adalet. Yapabildiğimizi yapıyoruz, içimizden geleni söylüyoruz ve bunu yapabilmek için camı çerçeveyi indirmeye gerek yok.

Her üçünüz de bugün meşhur "günümüz şairleri" koleksiyonunda yer alıyorsunuz...

Brassens: Sırf biz değiliz. Ayrıca, bunun çok da bir anlamı yok, bu şekilde sınıflandırılmak, etiketlenmek...

Kendinizi şair olarak görüyor musunuz?

Brassens: Tam olarak değil, şair olup olmadığımı bilmiyorum, bir parçacık olabilirim, ama benim açımdan çok mühim değil. Sözlerle müziği harmanlıyorum ve sonra onları şarkı olarak söylüyorum.

Galiba Jacques Brel kendini şair olarak görüyor...

Brel: Ben "şansoncuyum", doğru kelime bu! Ben küçük bir şanson zanaatkârıyım.

Ferré: Kendine şair diyenler, esasında o kadar da şair olmayanlardır. Bununla onurlandırılan, şair olarak nitelendirilen pazar günü şairleri... Böyle diyorum ama, şair olduğumu söylerlerse de, itiraz etmem doğrusu. Ama tıpkı güzel ayakkabılar yapan bir kunduracı olduğumun söylenmesi gibi. Brel'in bakış açısına katılıyorum.

Sizce şanson bir sanat mı? Majör bir sanat mı, minör bir sanat mı?

Ferré: Brassens doğru söyledi, "sözlerle müziği harmanlıyorum". İşte benim yaptığım da bu.

Brassens: Evet, yaygın olarak şiir adı verilen ve okunmak ya da söylenmek için yazılan şeyden çok farklı. Şanson çok farklı. Her ne kadar Ferré gibi adamlar Baudelaire gibi şairleri müziğe aktarmayı başardıysa da, şansonu, bizden öncekilerin sözü kullandığı gibi kullanmak zor. Esas olarak kulağa hitaben yazdığın zaman, biraz daha farklı bir kelime haznesine başvuruyorsun, ne de olsa kulağı daha çabuk yakalayan kelimelere yöneliyorsun... Plakta da geriye dönebilirsin artık ama, kitap okurken çok daha kolay geri dönmek...

Brel: Evet, ama plak şansonun bir alt-ürünü, yanılgıya düşmemek lazım... Şanson şarkı halinde söylenmek için yapılır, plakla yayılmak amacıyla değil.

Ne zaman yolda bir orospuya rastlasam, eğer beni tanırsa, hiç hamle etmez. Çünkü onunla aynı mesleği yapıyorum, vücudumdan bir şey satıyorum. *Ferré*

Ferré: Kesinlikle aynı görüşteyim. Tıpkı şahane çukulatalar yapıyormuşsun gibi. Farzet ki, enfes çukulatalar yapıyorsun ve ticarî dolaşıma sokmuyorsun, evde ikram ediyorsun. Onları bi güzel paketleyip ticarî dolaşıma soktuğun andan itibaren artık ilgini çekmez oluyor. Ben eğer güzel çukulatalar yapıyorsam ve insanlar bunları yiyorsa, gerisi ipimde değil... Plak pakettir, ambalajdır ve plak müziğin ölümüdür biraz.

Brassens: Eskiden şarkı söylenirdi. Adamın biri bir şarkı yaptığı zaman, insanlar bunu ağızdan ağıza birbirine aktarır, ezberler, söylerlerdi. Şarkı defterleri olurdu; katılırlardı yani. Bugün halk, tam anlamıyla "dinleyici" haline geldi, pasifleşti.

Ferré: Bazı insanlar önce müziğe takılır, bazıları da önce sözlere. Daha zeki insanlar önce söze takılıyor. Daha hassas insanlarsa –ve belki de daha az zeki olanlar– önce müziğe takılıyor. Baudelaire'in kim olduğundan haberi olmayan insanlara Baudelaire'i bu sayede tanıtabildim.

Brel: Eskiden, Georges'un dediği gibi, adamın biri bir şarkı yazdığında, insanlar bunu yeniden üretir, bir anlamda çoğaltırdı; oysa bugün biz kendi kendimizi çoğaltıyoruz. Eskiden, zincirin halkaları gibiydi... Eskiden derken, plaktan öncesini kastediyorum. Aslında, şansonun en büyük mucidi, savaş sırasında şu plak tekniğini bulan İngiliz mühendis. Artık kuluçkalıklarda dönüyor olay ve kendimi yumurta yumurtluyormuşum gibi hissediyorum.

Ferré: Aynen öyle. Demin şair miyiz, zanaatkâr mıyız diye soruyordunuz... Hiçbiri, hayır, biz üçümüz neyiz, biliyor musunuz?

Brassens: Mikrofon başındaki zavallı sersemler!

Ferré: Yoo... biz şarkıcıyız. Çünkü eğer sesimiz olmasaydı, ortada biz olmazdık. Sen Georges ya da sen Jacques, eğer sesiniz olmasaydı yazar mıydınız? Yazmazdınız herhalde, ben yazmazdım.

Brassens: Bana bunu demekle nezaket gösteriyorsun, çünkü ses açısından ben, neyse, çok da felâket değilim ha!

Ferré: Tabii canım, sesin var senin. Şarkı söylüyorsun. Onun da sesi var. Eğer onun sesi olmasaydı, kim söylerdi Brel şarkılarını? Bütün o yazdıklarını, yazmazdı. Şarkılarını yazdı, çünkü onları kendi sesiyle "yayınladı". Ben de öyle...

Brassens: Evet, şüphesiz başka şeyler yazardı...

Brel: Bu da belki de şarkıcı olduğumuz anlamına geliyor... Sırf sesimiz olduğu için...

→57

Yazmak, bestelemek ve şarkı söylemekten başka bir iş yaptınız mı hiç ve bu, şarkıcılık mesleğinde işinize yaradı mı?

Ferré: Aynı zamanda başka bir şey yapamazsın. Şu anda bunu yapıyoruz, eskiden, okula gittik, eğitim gördük, ufak tefek işler yaptık...

Brassens: Bir şekilde yaşadık işte. Ama aslında hep şanson yaptık.

Ferré: Zaman zaman hayatımızı kazanmamız gerekti. Brel elinde gitarıyla ilk defa Paris'e çıkageldiğinde, hayatını kazanmak için ne yaptı bilmiyorum, ama çok da keyifli günler geçirmedi herhalde. Bu konulara girmeyi pek istemiyordur sanırım.

Brel: Benim için hiç fark etmez, bir şey yaptığım yoktu, hiçbir şey yapmıyordum!.. *(gülüyor)*

Ferré: Asıl iyi olan da bu... Çok daha iyi öylesi! *(gülüşmeler)*

Brassens: Yalnız değilsin bu konuda. Ben de hiç başka bir şey yapmadım...

Ama üçünüz de az ya da çok sinema yaptınız. Oyunculukla şarkıcılık arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?

Ferré: Ben hiç komedi oynamadım. Yapmak isterdim ama, beceremezdim sanıyorum. İnsan bilmediği şeyleri yapmak ister ya, öyle isterdim ben de.

Brassens: Ben de bu işi bilmiyorum, çok samimiyim... Bilmiyorum.

Brel: İki film yaptım. Sinema için, Lumières kardeşlerin sinematografı için değil ama, çünkü iki sefer de aslında özgürlük fikri vardı... Ben de kendi çapımda özgürlük fikrine çok bağlıyımdır! İlki "Les Risques du Métier"ydi, diğeriyse "La Bande à Bonnot". Beni cezbeden fikrin kendisi oldu. Eğer bir fikre omuz verebilecek durumdaysan, bunu yapman gerektiğine inanıyorum.

Sinema her şeyden önce, bir ekip çalışması... Şarkıcının yalnızlığına kıyasla bu çalışma tarzı size çok farklı geldi mi?

Brel: Yoo... Müzikal komedi için daha fazla ekip çalışmasından söz edilebilir.

Brassens: Sinemanın ekip çalışması olduğunu sanmıyorum, ya da başka herhangi bir şey olduğunu da, bana bir katkısının olup olmadığından da emin değilim... İnsan oyunculuğu sever ya da sevmez. Ben sevmiyorum, ama ekip çalışmasıyla bir alıp veremediğim yok. Oynadığım tek filmde, "Porte des lilas"da, Brasseur, Bussières gibi arkadaşlarla beraberdik, gayet iyi geçmişti. Beni rahatsız etmiyorlardı. Ben de onları rahatsız etmiyordum. Benim sevmediğim, işin teknik, mekanik yanı; burnumuza dayadığınız şu mikrofon gibi!

Ferré: Şarkı söylerken, projektörlerin altında, sadece kostüm, gitar ya da piyanoyla yapayalnızsın, şarkıcının yalnızlığının ne olduğunu biliyoruz. İnsan "meslek" denen şeye kendini uyduruyor, ama bu her zaman çok da kolay değil. Merak ediyorum mesela, Brel için şarkı söylerkenki yalnızlıkla tiyatro sahnesindeki yalnızlık aynı mı.

Brel: Evet, aynı yalnızlık.

Ferré: Yani bütün diğer oyuncuların ortasında rolünü oynarken, iki saat boyunca sahnede tek başına şarkı söylerkenki kadar yalnız olduğunu mu söylüyorsun? Bak işte bu, benim için yeni bir şey... Aklım almıyor.

Brassens: Ya tabii... Çünkü eğer oyun iyi olmazsa, ona sen kötüsün derler. Gırtlağını patlatması lazım yani...

Ferré: Daha sahneye çıktığı anda zırhına bürünmüş durumda...

Brel: "L'Homme de la Manche"da durum biraz daha farklı, çünkü bu çılgınlığı ben ortaya attım. Dolayısıyla da çılgınlığımda biraz yalnız kalıyorum.

Diğerleri paylaşmıyor mu?

Brel: Yo, paylaşıyorlar! Ama anlaşılan, hepsi bunu bir çılgınlık olarak görmüyor. Neyse, sonuçta ben, rolümü oynarken şarkı söylerkenki kadar yalnızım.

Brassens: Takma kafana. Her halükârda, hep her yerde yalnızsın, her zaman. Ayrıca, bu konuda da yalnız değilsin!

> **Sanatçı, normal bir adamın akşamleyin sevgilisine söyleyebildiği şeyi ancak herkese, kalabalığa söyleyebilen, tamamen uyumsuz, yürekli adamdır.** *Brel*

Brel: Tabii ki! Hayatta yalnız olmadığını söyleyen adam, benden daha Belçikalıdır!

Ne yaparsanız yapın, her zaman yalnız mısınız? Büyük ve güzel şeyler yapmak için yalnız ve mutsuz olmak gerektiği anlamına mı geliyor bu?

Ferré: Ah evet! Kıymeti olan şeylerin hepsi keder ve yalnızlık içinde yapılır. Sanatın yalnızlığın bir uzantısı olduğuna inanıyorum, tıpkı yalnızlıkla beslenen bir ur gibi. Sanatçılar yalnızdır...

Brel: Sanatçı, normal bir adamın akşamleyin sevgilisine söyleyebildiği şeyi ancak herkese, kalabalığa söyleyebilen, tamamen uyumsuz, yürekli adamdır.

Ferré: Normal bir adamın akşam karısına söyleyebileceği şeyi, evet.

Brassens: Yine de bazen daha iyi söyler! *(gülüşmeler)*

Brel: Evet, ama sanatçı çekingen adamdır, "cepheden" yanaşmak denir ya, şeylere cepheden, doğrudan doğruya yanaşmaya cesaret edemeyen, gündelik hayatta öylesine söylenen şeyleri ancak kamusal olarak söyleyebilen kişidir... Biraz da kibirlidir. Sonuçta, çok klinik, çok marazî bir vakadır sanatçı. Böyle diyorum ama, en kötüsü sanatçı olmayan sanatçıdır, yumurta yumurtlamayan çekingen yani. İşte o zaman, durum hakikaten vahimdir, klinik vaka olmaktan kurtuluşun yoktur.

Ama o zaman da zaten sanatçı değilsindir...

Brel: Kelimenin gerçek anlamıyla değilsindir.

Ferré: Bunun için güzel bir kelime var: "Hevesli."

Mesleğinizde her zaman istediğiniz şeyi istediğiniz gibi yaptığınızı söyleyebilir misiniz?

Ferré: Kesinlikle diyemeyiz. Eğer bu mesleği istediğim gibi yapsaydım, salonlar bomboş kalırdı. Yine de, canımı sıkan, utandığım bir durum yok, biliyorsunuz... Zaman zaman taviz de veriyorum.

Brassens: Söylemek istediğin her şeyi istediğin gibi söyleyemediğini mi kastediyorsun? Evet, tabii, ama, sonuçta, yine de ne zaman istersen aşağı yukarı söylemek istediğin her şeyi söyleme imkânına sahipsin, biraz bağırarak...

Ferré: Orası öyle, ama niçin? Çünkü şimdi artık kamuya malolmuş insanlar olduk. İlk başlarda, plak şirketlerinin kapısına konuyordum. Suratlarına tükürüyordum tabii ama, anında da kapının önüne konuyordum...

Brel: Benim hissiyatım öyle değil. Yapmayı arzu ettiğim şeyi nispeten yaptığımı hissediyorum. En başından beri... Her zaman mutlu olduğumu söylemek istemiyorum, alâkası yok, her zaman mutlu değildim, ama genel olarak, her zaman, yapmak istediğim şeyi aşağı yukarı istediğim gibi yaptım.

Brassens: Her şeye rağmen, arzu ettiği şeyi aşağı yukarı yapabilen insanlardanız... Tabii ki sahneye çıkıp dinleyiciyi tehdit etmiyorsun ya da makineli tüfekle taramıyorsun. Belli sınırlar içinde kalarak, biraz nezaketle, istediğimizi yapıyoruz...

Ferré: Benim yıllardan beri bir sorunum var: Ne zaman şarkı yazsam, plağım için ya da konser repertuarım için ihtiyacım olduğundan yapıyorum, öyle olunca da hızla yapıp bitiriyorum, sonra da üstüme bir tembellik geliyor, öylece bekliyorum... Her seferinde de içimden geçiriyorum: Bir dahaki sefere yapmayı becerebilecek miyim acaba? Size de aynı şey oluyor mu?

Brel: Tabii, tabii ki! Her şarkı yaptığında, işte bu sonuncusu diyorsun. Çok normal.

Brassens: Ben, ne zaman şarkı yazmaya koyulsam, yazmayı unutmuş oluyorum, bilemiyorum.

Brel: Ben de tam olarak yapmayı bilmiyorum... Nasıl yapılıyordu unutuyorum!

Brassens: Evet ama, çok çabuk hatırlıyorsun.

Peki artık şarkı söyleyemeyecek olsanız, başka bir meslek seçmeniz gerekse?

Brassens: Ah! Biliyor musunuz, o zaman emekliliği seçerdim! Benim yaşımda, artık yapabilece-

ğim tek meslek o! *(gülüşmeler)*

Müzikten kazandığınız parayla ne yaptınız?

Ferré: Yedik herhalde...

İlk başlarda belki; ama daha sonra, ün ve başarıyla kazandığınız paranın insanlarla ilişkinizi değiştirdiğini düşündüğünüz olmadı mı hiç?

Ferré: Para mutlak bir bağımsızlık sağlıyor. Bu önemli, bağımsızlığın bedeli çok pahalı. Şimdi, çok fazla paraya gelince, öyle sanıyorum ki, hiçbirimizin umurunda değil.

Tasarrufmuş, yatırımmış ne demek bilmem...

Brassens: Şu para mevzuu çok can sıkıcı. Çünkü pek çok kişi şarkıcılığa sırf bunun için atılıyor. Biz, küçük şarkılarımızla hayatımızı kazandığımız için çok mutluyduk, ama bu işe bu maksatla girişmedik. Bu işi yapıyorduk, çünkü hoşumuza gidiyordu. Hiçbir şey kazanmasaydık, yine yapardık! Yani daha kârlı bir iş diye sardalya konservesi satacak halimiz yoktu –ayrıca onun da kârlı bir iş olup olmadığını bilmiyorum. Şarkı yapmamız karşılığında bir memurun aldığı maaşı verselerdi, yine yapmaya devam ederdik. Çünkü bunu seviyoruz. Son yıllarda, kulağımıza inanılmaz paraların telaffuz edildiği çalınıyor. Bir sürü insan bu maceraya atılıyor ve ağzının payını alıyor.

Brel: Bunu bir finansal macera olarak görüyorlar.

Artık ihtiyarladığınız, şarkılarınızla beraber yaşlandığınız fikri kafanızı kurcalıyor mu?

Brassens: Ferré ve ben –öteki bizden genç– yavaş yavaş ellilerimize geliyoruz. Genç biri için ya da sizin için, yaşlıyız, doğruya doğru, neyse onu söylemek lazım... Ama dert etmeyin, o kadar fark edilmiyor! *(gülüşmeler)* Her son zahmetlidir. Biten her şey hüzünlüdür. Bir şeylerin iyi bittiği nadirdir... Yaşlanmak hep hüzünlüdür, yapmayı sevdiğin ya da yapabildiğin şeyleri yapamaz hale gelmek... Geri çekilmek, emekliye ayrılmak, tabii ki üzücü...

Ya ölüm endişesi, onu hissediyor musunuz?

Brassens: Hayır... Yaşamayı kabul ederken... ölmeyi de kabul ettim. O halde...

Ferré: Bizim gibi, yazan insanlar, doğal olarak ölüm takıntısı olan insanlardır. Her gün bunu düşünürüz...

Brassens: Mecburen en favori konularımızdan biridir. Biliyorsunuz, elli tane konu yok; eğer yazıyorsan, ölümle karşılaşmaya mecbursun.

Ferré: Ama bu illâ üzücü ya da hüzünlü bir şey değil. Georges'un gömülmekle ilgili hiç de kederli olmayan bir şarkısı var... *("Supplique pour être enterré sur la plage de Sète"i kastediyor)*

Brassens: Bak o konuda Léo, Sète plajının altına mı gömülmüşüm, nereye gömülmüşüm hiç umurumda değil doğrusu. Hiç ama hiç fark etmez! O şarkıyı da eğlenmek için yaptım, o kadar. Denize yüzmeye gitmek için. *(gülüşmeler)*

Yetişkin olduğunuzu hissediyor musunuz?

Brassens: Ay ay ay!

Brel: Ben değil.

Ferré: Ben de değil.

Brassens: O konuda üçümüz de biraz geriyiz. Yetişkin olmak için askere gideceksin, evleneceksin, çoluk çocuğa karışacaksın, mesleğinde adım adım ilerleyeceksin... Böyle yetişkin oluyor. Bizim normalin biraz kıyısında bir hayatımız var, gerçekliğin dışında. Yetişkin olamayız.

Geleneksel sisteme adapte olmayı istemediğiniz için mi?

Brel: Ya da yapamadığımız için!

Brassens: Çünkü uyum sağlamamak bizim karakterimizden gelen bir şeydi; o kadar. Kasten, özellikle yaptığımız bir şey değil. Yalnız insanlar olduğumuzu söylerken bundan bir övünç çıkarıyor değiliz. Öyle olduğumuz için böyleyiz, hepsi bu.

Küçük sınırlarım içinde, komşum, arkadaşım düzeyinde bir şeyler yapıyorum. Avaz avaz bağırıp çağırıp yuhalamadan; bu da bir angajman biçimi. *Brassens*

Ferré: Şair-çocuk mevzuuna geliyor. Brel gülmeden, gayet ciddi ve inanarak şu harika şeyi söylüyorsa, "J'allumerai ma guitare, on se croira espagnol" ("Gitarımı yakacağım, kendimizi İspanyol sanacağız"), bunu ancak bir velet söyleyebilir!

Brel: E tabii, sonuçta bu bir coşku meselesi... Dönüp dolaşıp şuraya varıyor bence: Bir duvarın önüne geldiğinde ne yaparsın, üstünden mi atlarsın, yana mı çekilirsin, bodoslama dalıp yıkar mısın?

Brassens: Ben düşünürüm!

Brel: Ben dalar yıkarım! Yani elime bir kazma geçirmek istiyorum...

Ferré: Ben etrafından dolaşıp karşıya geçerim!

Brel: Evet, ama ortak noktamız, önümüze dikilen duvarın öteki tarafına geçmeyi arzu etmemiz. En önemlisi bu, bu da yetişkin olmadığımızı kanıtlıyor. Normal bir adam ne yapar? O duvarın önüne bir duvar daha inşa eder, üstüne bir çatı yapar ve içine yerleşir. İnşa etmek dedikleri şey işte bu! *(gülüşmeler)*

Üçünüzün de hayatınızın bir döneminde ya da halen anarşist ya da liberter hareketlerle ilişkisi oldu. Brassens için bu bir dönemdi, Brel için bir lâkap oldu, Ferré içinse hâlâ nerdeyse başkaldırı havasındaki resitallerin bahanesi, militanca yürütülen bir dava...

Ferré: Hayır! Ben militan değilim, olamam. Hangi fikir için olursa olsun militanlık yapamam, çünkü o zaman özgür olamam. Öyle sanıyorum ki, Brassens ve Brel de benim gibi, çünkü anarşi her şeyden önce, nereden kaynaklanırsa kaynaklansın her tür otoritenin reddi demektir. İlk başlarda, 19. yüzyılın sonlarında, anarşi insanları korkutuyordu, çünkü ortada bombalar vardı. Sonraysa insanların dalga geçtiği bir şey haline geldi. Derken, anarşi kelimesi insanların ağzındaki kötü bir tat gibi oldu. Ama son birkaç aydan beri, tam olarak Mayıs'tan beri, taşlar yerli yerine oturmaya başladı. Sizi temin ederim, artık anarşi ya da anarşist kelimesini telaffuz ettiğinizde, sahnede bile olsanız, insanlar dalga geçmiyor, kabul ediyorlar, ne olduğunu anlamak istiyorlar.

Brassens: Anarşiyi izah etmek çok zor... Anarşistlerin kendileri bile zorlanıyorlar. Anarşist hareketin içinde olduğum yıllarda –45, 46, 47'de "Le Libertaire"i yapıyordum, ayrıca hiçbir zaman tam olarak bağlarımı koparmadım, sadece eskisi kadar militanca çalışmıyorum– hepimizin tamamen kişisel, kendine ait bir anarşizm fikri vardı. Zaten anarşide heyecan verici olan da bu: Gerçek bir dogmanın olmaması. Anarşi bir ahlâk, hayatı tasavvur etme biçimi, ben öyle inanıyorum...

Brel: ...Ve bireye öncelik tanıyan bir anlayış!

Ferré: Bir reddetme, itiraz etme ahlâkı. Çünkü bütün o binlerce yıl boyunca tepesi atan ve gözünü karartan birkaç insan olmasaydı, hâlâ ağaçların tepesinde olurduk!

Brel: Léo'nun dediğine aynen katılıyorum. Bu arada, kendini yalnız ya da uyumsuz hissetmeyen ve kurtuluşlarını kolektif bir şekilde bulan insanlar da var.

Brassens: Hiç şüphesiz. Ben hiçbir zaman hiç kimseyi kınamıyorum, insanlar aşağı yukarı istediklerini yapıyorlar. Ben katılırım ya da katılmam, o kadar. Böyle söylediğim için, toplumu yeniden kurmayı istememekle eleştiriliyorum. Ben kendimde öyle bir beceri görmüyorum. Eğer kolektif cevaplarım, çözüm yollarım olsaydı...

Brel: İyi de, kimin, kimin kolektif çözüm yolu var ki?

Brassens: Buna sahip olduğunu iddia edenler var. Ama günümüz dünyasında, bunu elinde tutan pek kimse yok... Ben ne yapılması gerektiğini bilmiyorum. Eğer bilseydim, eğer şuradan sağa ya da sola döndüğümüzde, şunu ya da bunu yaptığımızda dünyanın değişeceğine ikna olmuş olsaydım, şu gariban rahatımı buna feda ederdim! Ama o kadar inanmıyorum...

Siz Léo Ferré?

Ferré: Ben onun kadar lirik değilim...

Brassens: ...Sen var ya Léo, sen iflah olmaz bir umutsuzsun!

Brel: Aynı zamanda bir güçsüzlük sorunu da var, o da korkunç bir şey...

Yani üçünüz de elinizden bir şey gelemeyeceği hissinde misiniz?

"Hey Jude" isimli ve aslında sona ermeyen bir şeyle biten o şarkının ne anlama geldiğini ve niçin öyle olduğunu anlamak isterdim. Adamlar gerçekten müzisyen. *Ferré*

Brassens: Yoo, hayır, kendi küçük sınırlarım içinde, komşularım, mahallem, arkadaşlarım düzeyinde bir şeyler yapıyorum. Bunun da herhangi bir yerde militanlık yapmak kadar değerli olduğunu düşünüyorum. Avaz avaz bağırıp çağırıp yuhalamadan, bunun da diğeri gibi bir angajman biçimi olduğunu düşünüyorum.

Ferré: Bence Georges yüreğiyle benden çok daha fazla militan. Çünkü ben onun inanmak istediği pek çok şeye artık inanmıyorum.

Brassens: Ben, gibi yapıyorum Léo. Aşk biterken nasıl yaparsan, öyle yapıyorum. İnanır gibi yapıyorum, bu sayede biraz daha sürüyor...

Ferré: Hayır, hayır, olmaz öyle şey. Aşkın bittiğini hissettiğin zaman, zaten çoktan gitmiştir...

Eğer sizce politik bir çözüm yoksa, mistik bir çözüm var mı? Tanrı.. ya da herhangi bir inanç biçimi?

Brel: Hah! Bu şimdi bambaşka bir şey! *(kahkahalar)* Ben inanıyorum aslında...

Brassens: Bak işte bu konuda daha rahatız!

Ferré: Eveet! Pekâlâ, ben dinî bir okula gittim,

sekiz yıl pazar ayininde görev yaptım, kilise korosundaydım, işte böyle... Ve tabii ki o zamandan beri ayine gitmiyorum.

Brel: Dinî bir okulda okudum, pazar ayininde görev yaptım, sekiz yıl değil, sadece bir yıl, orada bana verilen paralarla altıma bir bisiklet çekinceye kadar.

Brassens: Ben Fransa izcisiydim.

Brel: Ben de, ama Fransa izcisi değil, Belçika izcisiydim!

Brassens: İnanmayan biri olarak Tanrı hakkında konuşmak bana zor geliyor...

Sizin gözünüzde, Tanrı bir tür fetişizm mi?

Ferré: Hayır, fetişist değiliz; yoo, belki de öyleyizdir, kadın fetişisti.

Brassens: Bir noktaya kadar, evet, bir tür fetişizm olabilir. Zaten biri Tanrı'ya bu adı vermişti, "Büyük Fetiş"... Ben şarkılarımda bu konuya çok değiniyorum, ama sadece muradım anlaşılsın diye.

Zaman zaman arkanızda bir gelenek, örneğin Jean Pierre de Béranger gibi, ya da bir Fransız folkloru olduğu izlenimine kapılıyor musunuz?

Brassens: Arkamızda, işittiğimiz, dinlediğimiz, okuduğumuz, sevdiğimiz her şey var...

Ferré: Yaptığımız her şey! Bugün mesleğimiz hakkında bir fikir sahibiysek bunu mümkün kılan her şey.

Brel: Yapmadığımız her şey de! Bu da çok önemli. Ben şarkı yazarken yapmadığım ve ilgimi çeken şeyler büyük rol oynuyor.

Sizin yazdığınız söylediğiniz şekliyle şansonla biraz daha elektrik, daha hareketli, parıltılı günümüz şansonu arasında, örneğin Gainsbourg'un şarkıları arasında bir fark olduğunu düşünüyor musunuz?

Brel: Parıltılı değil, hareketli...

Brassens: Herkes birbirinden farklıdır. Gainsbourg da bir arayış içinde.

Ferré: Daha yola çıkarken ne tarafta olduğu belli. Ama bir şey buldu. Yaptığı kötü değil, ritmik bakımdan gayet iyi kotarılmış. Sonra ayrıca, o bir "erotoman"; erotomanları severim, kendim öyle olmadığım için herhalde. Bununla övünüyor da, neyse, zaten bu bir sır değil. Şimdi, yere bir kart attı, elini oynadı, belki de bilinçli olarak oynadı... Her neyse, fena değil.

Brassens: Ayrıca, kendi mizacına, karakterine de tekabül ediyor.

Peki pop müzik? Beatles? Bu insanları, bu tür müzikleri nasıl buluyorsunuz?

Brassens: Müzikal açıdan seviyorum. Sözlere gelince, İngilizce anlamıyorum, o nedenle tek boyutlu kalıyor...

Ferré: Georges gibi, müzikal bakımdan ben de çok seviyorum, sözleri de anlamaya o kadar uğraşmıyorum; "Hey Jude" isimli ve aslında sona ermeyen bir şeyle biten o şarkının sözleri hariç, ne anlama geldiğini ve niçin öyle olduğunu anlamak isterdim. Adamlar gerçekten müzisyen.

Brel: Ben Gabriel Fauré'nin armonilerinin yeniden gün yüzüne çıkarılmasına memnun oldum. Gabriel Fauré'nin armonilerine bir charleston pedalı ilave etmişler. Bütün bunlar çok Fauré tarzıymış gibi geliyor bana ve ortaya popüler bir şey çıkarmış olmalarına memnunum. Çok hoş. Onun dışında, İngilizce açısından Georges'la aynı dertten mustaribim, neden bahsettiklerini asla tam mânasıyla anlayamıyorum, ama bunun o kadar da önemli olmadığını sanıyorum.

Brassens: Mühim olan insanların onları nasıl sevdiği, hakikaten derinden bir sevgi mi duyuyorlar, yoksa moda olduğu için mi seviyorlar?

Ferré: Ayrıca, politik açıdan iyi insanlar olduklarını sanıyorum.

Az çok "hippi" hareketi içinde yer alıyorlar. Hippi'ler, beatnik'ler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Brel: Bu modern anarşi! Bir red biçimi. Yeni bir şey ve savaşmakla alâkası yok, sempatik bir şey. Ama o kolyeleri, bütün o takıp takıştırmaları o kadar sevmiyorum, bana yorucu geliyor. En önemlisi, şiddet içeren bir yanı yok. Yirmi yaşında insanların doğduklarından itibaren öldürmek üzere eğitildikleri düşünülürse, bu çok hoşuma gidiyor... İşi biraz karmaşıklaştıran, içinde biraz Amerikan parmağı olması; Hindular da devreye giriyor, tam olarak bilemiyorsun...

Brassens: Biraz da snobizm var, bunu hoş buluyormuş gibi yapan insanlar...

Brel: Evet, ama... sonuçta pek antipatik değil.

Ferré: Cevabı aldınız, çok seviyoruz.

Reklam konusundaki tavrınız ne, faydalanıyor musunuz, ilginizi çekiyor mu?

Ferré: Nerede şarkı söylediğimizin bir şekilde bilinmesi gerekiyor.

Brassens: Sözleşme imzalarken, insanların bizden bahsetmesini reddetmiyoruz, tabii ki. Ama, her şeyde olduğu gibi, reklam var, reklam var.

Brel: Reklam başka şey, şartlandırma başka şey.

Brassens: Konser vereceğimiz zaman ya da plağımız çıktığında, bu duyurulur, o kadar. Yoksa geçit töreni yapacak halimiz yok... Aslında, o da hoş bir şeydi, artık yapılmıyor. Gözünün önüne getirebiliyor musun, üçümüz sokakta resmi geçit yapıyoruz?

Brel: Kışın olmaz, yazın varım!

Ferré: *(alçak sesle)* Aklıma bir fikir geldi. Neyse, bilmiyorum, ama ikinize söylüyorum işte. Bir gün olağanüstü bir şey yapalım, Fransa'nın en büyük on salonunu seçelim, bunun için gerekirse resmigeçit de yapalım, sonra her birimiz 12 şarkı seçelim, sonra teker teker sırayla sahneye çıkalım, Brassens çıksın bir şarkı söylesin, insin, arkasından Brel bir şarkı söylesin, sonra ben, sonra yine Brassens, yine Brel.... Böyle iki saat şarkı söyleyelim. Uçuk bir fikir değil mi?

Brel: *(suskunluk)* Bayağı uçuk! *(suskunluk)* Dolayısıyla tuttum!

Brassens: Evet, fena fikir değil. Ama başkalarını da görmek isteyen insanların hoşuna gitmez. Niçin üçümüz, öyle değil mi?

Ferré: Ih, çünkü, üçümüz, öyle işte... Küçük bir sendika gibi düşün.

Brel: Hah işte konuya geldik! *(gülüşmeler)*

Ferré: Kardeşçe bir şey bu söylediğim, tabii. Ve hiç para pul ya da başka bir şey olmadan arkasında. Benim çok hoşuma giderdi.

Brassens: Evet, yapabiliriz, neden olmasın, karşı çıkılacak bir yanı yok. Bir şey vesilesiyle yapı-

Léo Ferré

Geçen ayki başlığımızı tekrarlarsak, Ferré, "anarşistlerin kuşku arkadaşı". 1916'da Monaco'da doğdu. Dokuz yıl yatılı okuduğu katolik mektebinden tanrıtanımaz olarak mezun oldu. Paris'te şarkılarını kabul ettirene kadar canı çıktı. Ancak 40'lı yaşlarında sonra şöhret kazanabildi. Siyaset ve edebiyatın yüreğine gidiyordu kaleme aldığı her satır. Partili değildi, ama özgürlüğe, aşka ve isyana angajeydi. Birbiri ardına şanson klasikleri yazıyor, ayrıca Baudelaire, Rimbaud, Verlaine, özellikle de Aragon dizeleri-

ni besteliyordu. 60'ların sonunda uzun saçlar ve meşin ceket kuşanıp rock da yapmaya başladı. Daha sonra uzun orkestral eserlere yöneldi. Tıpkı Brel ve Brassens gibi bir şehir kaçkınıydı, ağaçların ve hayvanların arasında yaşamanın cazibesinden hiç vazgeçmedi. Son dönemlerinde, İtalya Toskanya'da inziva benzeri bir aile hayatı sürdürdü. Ölüm, bir şaka gibi, Fransız İhtilalinin yıldönümünde, az dalga geçmediği bir "milli bayram"da, 14 Temmuz 1993'te yakaladı onu. Yattığı yerde yeni hayranlar ve yeni düşmanlar kazanmaya devam ediyor.

5 şarkı: **Avec le temps, Thank You Satan, Les Anarchistes, La Solitude, Paname.**

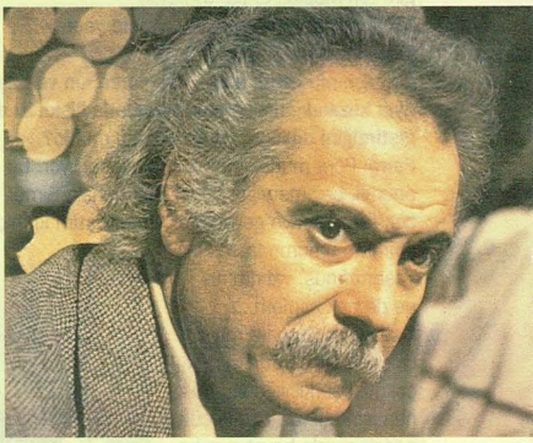

Georges Brassens

Marquez'e göre "Fransa'nın en büyük şairi" Brassens. 1921'de Sète'de doğdu. Daha beş yaşındayken 200 şarkı ezberindeydi. 2. Dünya savaşı yıllarında bestelere başladı. 1953'te artık bir yıldızdı. Piposuyla, bıyıklarıyla bir eski zaman köylüsüydü. Elinde gitarı, tek bacağı taburenin üzerinde, seyircilere bakmaktan korkarak, feci ter dökerek, yumuşak ve tok bir sesle söylerdi her tür otoriteye karşı çıkan şarkılarını. Basit insanların, çevresindeki arkadaşlarının hikayelerinden, gündelik hayata dair evrensel mitolojiler üretti. Aşk, dostluk ve ölüm temel meseleleriydi. Cezayir, Hindiçini, Vietnam savaşlarına dair tek satır yazmamakla eleştirildi, oysa pekçok şarkısıyla militarizmin canına okudu. Günlük gazetelerin esiri, çağının tanığı olmayı reddetti, 50 yaşında Latince öğrenmeye başlayacak kadar başka bir dünyanın insanıydı. Moustaki, LeForestier ve Renaud için tanrı katındaydı. 29 Ekim 1981'de öldü. Bugün Fransa'da yüzlerce okul, sokak, park ve meydan Brassens adını taşıyor.

5 şarkı: **La Mauvaise réputation, Le Gorille, Les amoureux des bancs publics, Mourir pour des idée, La Femme d'Hector.**

labilir, ama bunu her gün yapmak, orasını bilemiyorum.

Ferré: Yoo, sadece iki ya da üç kere. Fena olmaz, öyle değil mi?

Brel: Evet, evet. Nerde uçuk bir şey var, ben atlarım!

Nasıl yaşıyorsunuz? Arkadaşlarınızla birlikte? Bir kadınla? Hayvanlarla? Nasıl?

Ferré: Hayatımız her zaman insanların merakını celbediyor. Hayatımızın içine girmek istiyorlar... Ne zaman insanlar hayatıma zorla girse, başıma mutlaka bela gelmiştir. Sanatçıların hayatına girmek için yapmayacağı şey olmayan insanlar var... Bunlar da açıkçası pis tipler!

Bunun bir nedeni de bir anlamda yeteneğiniz olamaz mı, kamuya malolmuş kişilersiniz...

Brassens: Ah, orası öyle. Ama bu, her şeyi kabul etmem, isteneni söylemem ya da yapmam anlamına gelmiyor. Her şeye rağmen, haklarımız var. Herkesin sahip olduğu haklara bizim sahip olmamıza neden karşı çıkılsın, biz neden bu haklarımızdan vazgeçelim?

Ferré: Biz kamusal insanlarız, tamam. Ama yaptığımız meslekle öyleyiz, bunun ıstırabını çekmemiz gerekmiyor... Bir hikâye anlatayım size... Ne zaman yolda vücudunu satan bir kadına, yani bir orospuya rastlasam, eğer beni tanırsa, hiç hamle etmez. Uzun süre bunun nedenini düşündüm ve sonunda buldum: Çünkü ben de onunla aynı mesleği yapıyorum, çünkü vücudumdan bir şey satıyorum. Projektörlerin altına geçtiğimiz zaman, insanlar para veriyor, bilet satın alıyor, bizi görmeye geliyorlar, hoşlarına gitmemizi bekliyorlar, yoksa defolur gidersin diye düşünüyorlar. Her halükârda bir şey bekliyorlar: Bekledikleri vücudunuzla birlikte sizsiniz! Peki ne satıyorsunuz? Sesinizi! Eh işte, alt tarafla üst taraf arasında çok büyük bir fark yok! İşte bu yüzden, orospular beni tanıdıklarında, hiçbir zaman bana satış yapmaya çalışmıyorlar. Ve eminim, size de öyle oluyordur...

Brassens: Biliyorsun, sözünü ettiğin hanımların dolaştığı yerlerde pek düşüp kalkmıyoruz! *(gülüşmeler)*

Brel: Her halükârda, genel olarak, onlar en az bizim kadar kederli, biz en az onlar kadar orospuyuz.

Ferré: Aferin! Harika oldu...

Brel: Kendi hayatçıklarımıza gelirsek, bence insan eğer yazıyorsa, o kadar yaşamadığı içindir.

Ferré: Herkes gibi yaşıyoruz. Mesela, Brassens, resim seviyor, bilmiyorum işte, sütlü kahveyi, kedileri seviyor... Brel, sen ne seviyorsun?

Brel: Ben mi? Çalışmayı. Ne için olursa olsun. Çalışmayı seviyorum. *(gülüşmeler)* Benim kötü alışkanlığım da bu!

Brassens: Herhangi bir insanın hayatına bakın, bizimki de öyle işte. Herkesin tikleri, takıntıları, alışkanlıkları vardır.

Kadınlar hayatınızda nasıl bir yer tutuyor?

Brassens: Bu başka bir mesele! *(Brel gülüyor)*

Ferré: Hepimiz aynı bayrağın altındayız.

Brel: Üçümüz de cevap verdik sanıyorum! *(gülüşmeler)*

Brassens: Kadınlar gayret ettiklerinde çok hoş, çok çekici varlıklar, gayret etmediklerindeyse çok yorucu ve dayanılmazlar. *(gülüşmeler)*

Brel: Bence kadınlar her zaman çok zahmetli varlıklar... Ama erkekler de öyle. *(gülüşmeler)*

Bir kadında neyi beğenirsiniz?

Brassens: *(suskunluk)* Ne beklediğine bağlı...

Brel: ... Ne umduğuna ya da neden korktuğuna...

Brassens: Gayet basit; adamın biri bir kadına rastlar, ona aşık olur, bu iki ay sürer, iki yıl sürer, yirmi yıl sürer, sonra... hepsi bu. Herkes için nasılsa öyle...

Kadının erkeğe önemli bir şey, mesela denge kattığını düşünüyor musunuz?

Ferré: Hayır!

Niçin?

Ferré: *(suskunluk)* Çünkü.

Brassens: Bana öyle geliyor ki, biz üçümüzün denge bakımından kadınlara ihtiyacımız yok, yani bu açıdan kadınlardan vazgeçebiliriz. Başka açılardan değil ama. Ayrıca dengeye o kadar ihtiyaç var mı? Belki de ihtiyacımız yoktur. *(gülüşmeler)* Bir kadın geçimsiz, çekilmez olabilir, bir kadın çok hoş, çok çekici olabilir, kim olduğuna bağlı... Birlikte olduğun kadına, mizacına, karakterine, karşılıklı sempati duymana, ortak atomlarına bağlı... Genel olarak kadın, başka bir hikâye.

Léo Ferré bu konuda çok daha kesin...

Ferré: Hayır diyorum, çünkü kadınla birlikte gelen aşk, aşktan sonra sevgi, şefkat, aşk denen illet her şeyi iki seksen yere seriyor; sonra beni her şeyden daha da yalnız hale getiriyor. Sevgi, şefkatse dünyanın sonu... Çünkü çukulata gibiyiz, eriyiveriyoruz, biri bana sevecen davrandığında, ben köle oluyorum. Eğer köle olursam da, artık insan değilim demektir! İşte, böyle. Tasmanızı elinde tutan bir kadının dizinin dibinde oturmaya hakkımız yok.

Brel: Ben bu konularda ahkâm kesmek için fazla gencim. *(gülüşmeler)*

Brassens: Şarkıcı olarak hayatımız açısından, kadınlara ihtiyacımız olduğunu sanmıyorum; herkes gibi, herkes kadar onlara ihtiyacımız var, niçin olduğunu biliyorsunuz...

Brel: Alışveriş yapmak için!

Brassens: Aşk zor bir şey... Siz de görüyorsunuzdur, insanların çoğu bunu başaramıyor.

Brel: Ama aşk için yaratılmış az sayıda insan var, aşk için yaratılmış, çok az...

Brassens: Kesinlikle. İnsanların çoğunun, eğer bu konunun lafı edilmese, aşk aklına bile gelmez!

Brel: Sonuçta, aşk Rönesans edebiyatının bir icadı...

Brassens: Sonra, cinsel yaşamın insanların hayatındaki önemini unutmamak gerek. Hatta en önemli şeylerden biri bu...

Ferré: Aşk anlık bir şey. Bir kadınla anında aşk yapabilmek lazım –bunu büyük bir rahatlıkla, en ufak bir art niyet taşımadan söylüyorum. Ama bu mümkün değil. Halbuki bazen, sokakta ya da şurda burda rastladığınız bir kızla derhal aşk yapma arzusu duyduğunuz olur. Ama bu imkânsız; binlerce tabu var...

Brel: Üçümüz de kadınlara deli gibi düşkün olamayacak kadar femineniz...

Ferré: Sonuçta, her zaman kadınlar tarafından kullanıldık!

Brel: Yoo, hayır! Hayır! Adım kadın düşmanına çıkmış olmasına rağmen, seninle aynı fikirde değilim. Nispeten kadın düşmanıyım, tamam, ama bütün kadınların bütün erkekleri kullandığını düşünmüyorum.

Ferré: Bayılıyorum şu "nispeten" lafına! Anlatsana n'olur bana, "nispeten kadın düşmanı" nasıl olunuyormuş...

Brassens: Ben kesinlikle kadın düşmanı değilim. Bir kadın hoşuma gidiyorsa, gitmiştir. Bir kadından hoşlanmamışsam da hoşlanmamışımdır. Bu kadar basit, daha fazla uzatmanın, ardında bir şey aramanın alemi yok bence.

Ferré: Ama kadın düşmanı bu demek değil ki.

Brassens: Ee, evet... Daha ziyade kadınlardan sakınan, onlara güvenmeyen adam...

Brel: Hah, evet öyle, ben de sakınıyorum, o dil dökmelerine, cilvelerine güvenmiyorum.

Brassens: Evet ama, öte yandan, bunun sorumlusu kadınlar mı?

Brel: Kesinlikle hayır. İşte onun için "nispeten kadın düşmanıyım" diyorum ya. Böyle yetiştiriliyorlar, genellikle yani, aşkla birlikte sahip olma, mülkiyet duygusuyla... Ama aynı şekilde, biz de bir biçime göre yetiştiriliyoruz.

Ferré: Bakın, ben erkeğin çocuk olduğuna, kadının da çocuk olmadığına inanıyorum. Hakikaten.

"Hayatta başarılı olduğunuz" hissi duyuyor musunuz?

Brel: Daha henüz bitmedi ki!

Brassens: Sona geldiğimizde göreceğiz. Belki de kötü biter, kim bilir? Şu ana kadar, demin de söylediğimiz gibi, aşağı yukarı istediğimizi yaptık.

Ferré: Özgürüz. Her şeye rağmen, istediğimizi yapıyoruz...

Brassens: Bakın, şarkı yapmak, onları dinleyiciye söylemek, dinleyicinin bu şarkıları benimsediğini görmenin zevkini yaşamak, az şey sayılmaz, öyle değil mi? İnsanı memnun etmeye yetebilir.

Jacques Brel

Brel'in önemi yalnız yazdıklarında değil, yazdıklarını bütün yoğunluğuyla yaşamasındaydı. 1929'da Brüksel'de doğdu. 1953'te Paris'e göç etti. Popülerliği 1957'de elde etti. Kimsenin dümen suyuna gitmeyen şarkıları hep tedirgin ve rahatsız bir hayranlıkla karşılandı, kimilerince hıristiyan, kimilerince komünist, kimilerince pornografik bulundu. Yalnızlıktan, aşktan, ölümden, şehrin uzun gecelerinden, kadınların vefasızlığından, pis burjuvalardan bahsederken hep değirmenlere saldıran bir çılgın şovalyeydi. 1967'de konser vermeyi bıraktığı halde, ertesi sene Don Kişot'u sahneye koydu. Herbiri birer karakterler resmigeçidi olan mükemmel orkestrasyonlu şarkıları, başka şarkılarla değil, Breughel'in tablolarıyla karşılaştırıldı. Pek çok şarkısında uzakları, kaçıp gideceği bir "far west"i aradı. Hayatının son yıllarını Van Gogh gibi Markiz adalarında geçirdi, denizcilikle, uçaklarla ilgilendi. 9 Ekim 1978'de öldü. Piaf ve Gainsbourg'la birlikte, Fransa dışında en çok tanınan şansonculardan biri.

5 şarkı: **Ne me quitte pas, Quand on a que l'amour, Les Bourgeois, Ces gens-là, Le Plat pays**

Çeviren: ***Siren İdemen***

ansiklopedi

C→

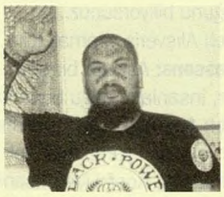

COLEMAN, JOE

1955 Connecticut doğumlu, su katılmamış bir kanun dışı sanatçı. Mezarlık karşısındaki evlerinde karmaşalı ve bunalımlı bir çocukluk geçirdi. Ceberrut ve alkolik bir baba tarafından İrlanda katoliği olarak yetiştirildi. Annesi, Joe doğmadan bir yıl önce kiliseden aforoz edilmişti ve cinsel enerjisini kimi zaman Joe üzerinde yoğunlaştıran bir kadındı. Joe kısa sürede insanlığın ikili doğasıyla büyülendi, aziz ile günahkâr, kutsal ile kafir, normal ile acayip, sağlıklı ile hasta gibi kavramlar, ne zaman nereden geleceği belli olmayan tehlike karşılığında hayatta kalma isteği gençliğinin sabit temalarıydı. Altı yaşındayken ruhsal sorunları olan, engelli çocukların gittiği bir okula gönderildi. Sekiz yaşında çizmeye başladı. Yanıklar, bıçak yaraları ve İsa'nın Çarmıha Gerilmesinin 14 aşaması gibi eskizler yapıyordu. On yaşında Başkan Johnson'ın eşinin koleksiyonunda yer aldı. Bir çöplük resmi yapmıştı ve Güzel Amerika programının sponsorluğunu yapan "Lady Bird" Johnson bunu çevre kirliliğine karşı bir resim zannedip satın almıştı. Coleman kendini tamamen resme vermeden önce bir süre taksi şöförlüğü yaptı, kısa bir süre Görsel Sanatlar Okulu'na gittiyse de buradaki sınıf içi kısıtlamalara dayanamadı. "Professor Momboozo" kimliğiyle izleyenleri şoka sokan performans gösterileri yaptı. Çocukluğunda da birkaç yangın çıkarma girişimi olmuştu. Rastgele bir eve habersiz gidiyor, kendi hazırlayıp gömleğinin içine sardığı patlayıcılarla ortalığı velveleye veriyordu. İnsanlar ona karşı koyacağı sırada göğsünü açıp patlayıcıları gösteriyor, sonra da gerçekten fitili ateşliyordu. Kendini dinamitlerle karnı arasına koyduğu bir çay tepsisiyle koruyordu. Kendi evinde ifade edemediği birikmiş kızgınlığını bu şekilde "kendini patlatarak" dışa vurduğunu söylüyordu. Bir keresinde beş yıl önce trafik kazasında ölmüş bir adamın kimliğine bürünerek me-

zunlar toplantısına gitti. Çok benzediği bu adam hakkında her türlü bilgiyi toplamıştı. Patlamasını yapıp dumanlar içinde sıvıştıktan sonra gelen polisler bu işi yıllar önce ölmüş bir insanın yaptığını öğrenmişlerdi. Joe bunları yaparken "performans sanatı" diye bir tabir henüz ortalarda yoktu. Erken punk olarak tanımlanabilecek bir de müzik grubu vardı: Steel Tips. Ancak müzikle ifadeden vazgeçti. İnsanların görmeyi reddettiği şiddet, sadizm, mazohizm, hastalık, kötülük gibi şeyleri gösterdi. Bu nedenle kötücül ya da en azından kafadan kontak ilan edildi. Halbuki kötü olan, aslında bu gerçekleri görmek istemeyenlerdi ona göre: "Hayat çirkin. İnsanlar resimlerime bakıp 'insanlar o kadar da çirkin değil ki' diye itiraz ediyorlar. İnsanlar tam da o kadar çirkin aslında. Sanatta çoğunlukla 'normal' insan bedeni resmedilir. Yok ki böyle bir şey. Anatomik bir çizimde size normal diye gösterilen aslında kusursuz bedendir. Normal bedende, psikolojik ya da fiziksel olsun, mutlaka kusur vardır." En çok Ortaçağ ve ilk Rönesans sanatçılarından etkilendi: "Hayat adaletsiz. Bu adaletsizliklere karşı duyarlı olan Bosch ya da Brueghel gibi insanlar, bunun resmini yapma ihtiyacı duymuştur. İnsanlara verdikleri zararı kafayı takmayan ya da gerçekten kötü insanlar, böyle şeyleri değil, Sistine Şapeli gibi şeyleri resmeder. Breughel ya da Bosch resimlerinde New York'u görebiliyorum. Teknik ilerledi, tıp da, ama insanlar değişmedi."

Sanat dünyasıyla arasında her zaman bir mesafe oldu. Bir galeri tarafından temsil edilmeyi

reddetti. Carl Panzram, Charles Manson, Mary Bell, Ed Gein, –Hannibal Lector'un hayattaki gerçeği– Albert Fish, Jayne Mansfield, Hank Williams, Harry Houdini, Edgar Allan Poe, Hasil Adkins, Unabomber, Timothy McVeigh, Adolf Wolfli gibi ayrıksı sanatçıları, kanun kaçaklarını, seri katilleri sırasında azizler olarak tasvir etti. Jim Jarmusch, Joe Coleman'ın, tıpkı William Blake gibi, politika, estetik, ahlâkî, modern fikirlere, parayla ölçülen değerlere ve teknolojiye hiçbir ilgi duymadığını söylüyordu.

d→

DAVID-NEEL, ALEXANDRA

"İnsanların istiridye sürüleri gibi tek bir yere bağlı kalarak yaşaması tuhaf ve inanılmaz bir şey. Şu koca dünyada görülecek onca yer, tadı çıkarılacak onca ufuk varken." Bu sözler, koca dünyayı küçücük bir ekrana sığdıran televizyonun dünyaya hükmetmeye başlamasından yüz yıl kadar önce doğmuş yürekli bir kadına, Alexandra David-Néel'a ait. 20. yüzyılın en ilginç figürlerinden biri, dişi Evliya Çelebi, keşifler çağının son kraliçesi, maceracı, oryantalist, yazar, filozof, fotoğrafçı... Onlarca gezi kitabıyla, dinî-felsefî incelemeleriyle tanındı. Alexandra, Tibet'in kutsal başkenti ve Buda dininin önemli bir merkezi olan Lhasa'ya giren ilk Avrupalı.

1868'de Paris yakınlarında, Saint-Mandé'de doğdu. Orta halli bir burjuva ailesinin kızıydı. Daha 15 yaşındayken tek başına İngiltere yolculuğu yaptı. 18 yaşında bisikletle İspanya'yı dolaştı. Sorbonne'da Doğu Dilleri Enstitüsü'nde tahsil gördü, müzikle yakından ilgilendi, opera şarkıcılığı yaptı, gençliğinde masonlarla, anarşist ve feminist gruplarla kırıştırdı... Sıradan bir maceracı ve burnu büyük bir Avrupalı misyoner değil, dinî ve felsefî arayışlar içinde bir entellektüeldi. 1900 yılında bir Kuzey Afrika gezisinde tanıştığı Philippe Néel'le evlendi. 1911 yılında, uzun yıllar yaşayacağı Asya kıtasına doğru tek başına yolculuğa çıktı. Sonradan evlat edineceği küçük keşiş Yongden'le o yıllarda tanıştı ve bütün maceralarını birlikte yaşayacağı bir yol arkadaşı edinmiş oldu. 1924'de Tibet'te, Dalai-lama'nın sarayının da bulunduğu 3600 metre yükseklikteki gizemli tapınaklar kenti Lhasa'ya bir dilenci kılığında adım attı... 1928'de, 60 yaşında Avrupa'ya döndü, alıştığı dağ havasını solumak için, Alpler'deki Digne kentinde –bugün bir müze olan– evini satın aldı. 1937'de yine Yongden'le Asya'ya uzananarak Çin'i, Japonya'yı, Kore'yi arşınladı. Yollardan emekliliğini istediğinde 78 yaşındaydı. 1955'de Digne'de Yongden'i yitirdi. Alexandra, evlatlığından 14 yıl sonra, 1969'da, 101 yaşında hayata gözlerini yumdu.

DELGADO, PEDRO

İspanyol bisiklet camiasının efsanevî ismi. 1985 yılında son etaplarına altı dakika geride başladığı İspanya turunu müthiş bir atak yaparak birinci sırada tamamlayan "Perico", hayranlarının beklediği patlamayı kendi evinde gerçekleştirmiş oldu. Delgado ve arkadaşları 80'lerin ikinci yarısında İspanyol bisikletçiliğini karanlıktan çıkarıp uluslararası bisiklet camiasının önde gelen ekiplerinden birini yarattılar...

Pedro "Perico" Delgado, 1986'da Fransa turu sırasında annesinin ölümü üzerine, ailesinin aksi yöndeki ısrarlarına rağmen, beşinci götürdüğü yarışı terketti. 1987'de son turlara önde girdiği halde yorgunluk yüzünden ikinci olabildi. 1988'de Fransa turunu kazanabilmek için İs-

panya şampiyonasını pas geçti. Fransa turu esnasında karşılaştığı doping suçlaması yüzünden morali bozulduğu halde Paris'teki podyumda sarı mayoyu sırtına geçirmeyi başardı. 1989'da ise İspanya turunu zorlanmadan kazandı, Fransa turunda üçüncü oldu.

1990 yılında Fransa Turunun ilk etaplarında midesini ciddi bir şekilde bozdu ve iddiasını kaybetti. O yıl Fransa turunda başarılı olan genç İspanyol bisikletçi Miguel Indurain, Perico'nun tahtına yeni aday olarak sivrildi. Delgado, 1992'de İspanya turunu son bir kez kazanmak niyetiyle pedal bastı, genç yetenekler Rominger ile Montoya'nın ardından üçüncü oldu.

90'larla birlikte Segovia'lı Delgado, camiadaki saygın yerini bir başka efsane Indurain'e bırakmak zorunda kaldı...

"Astarte Syriaca", Dante Gabriel Rossetti, 1877

"İkimiz de son derece göz alıcı, canlı resimleriz, ayrıntıları dışarıda bırakılmış türden" diye yazıyordu Zelda Sayre nişanlısı F. Scott Fitzgerald'a, nikâhlarından iki ay önce. "Ama renklerimizin kaynaşıp bütünleşeceğini biliyorum..." Ve sonraki on yıl boyunca Scott'la Zelda –belki de adlarıyla bilinen tek yazınsal çift– iki kıtada yaşamlarını sürdürürken, görkemli biçimde kaynaşıp bütünleştiler, ta ki alkol bağımlılığı ve çıldırma, birlikteliklerini –birbirlerine olan bağlılıklarını değil– söndürünceye kadar.

"This Side Of Paradise" (Cennetin Bu Yakası) yayınlandıktan bir hafta sonra, 3 Nisan 1920'de New York City'deki St. Patrick Katedrali'nde evlendiler. "Paradise", Fitzgerald'ın yazar ve kendi bulduğu adla Caz Çağı'nın sözcüsü olarak çok kısa sürede ünlenmesini sağladı.

Tom Gliatto (Kitaplık, sayı 59)

O→

ONDES-MARTENOT

Adını yaratıcısından alan, synthesizer'ın atası elektronik müzik aleti. Ondes-musicales (Müzikal dalgalar) olarak da bilinen Ondes-Martenot'nun (Martenot Dalgaları'nın) mucidi Maurice Martenot, çelist ve radyo telgrafçısıydı. İcadı için gerekli ilhamıysa, yine kendi ismiyle anılan bir müzik aletinin yaratıcısı olan Léon Theremin'le tanışmasından aldı. Fakat Ondes-Martenot'nun tutulmasıyla birlikte Theremin'in pabucu dama atılacaktı. Bugün orkestralarda hâlâ kullanılan Ondes-Martenot, ilk başarılı monofonik elektronik alet olarak kabul gördü.

Aletin işleyişi şöyleydi: Salınımlı radyo lambalarının iki sesüstü dalga frekansında ürettiği elektrik darbeleri işitilebilir ses dalgaboyu aralığında bir alçak frekans üretir. Bu frekans, sesüstü dalgaboyundaki iki dalganın titreşim hızlarının farkına eşittir ve bir hoparlör aracılığıyla yükseltilerek sese dönüştürülür. İşitilebilen notaların üst armonik seslerinin filtre edilmesi yoluyla birçok tını, ses rengi elde edilebilir... Çalgının ilk biçiminde çalgıcının elinin bir tele yaklaşması ya da uzaklaşması yüksek frekanslarda değişiklik sağlıyor, böylece daha düşük frekansı değiştiriyor ve ses perdesinde değişiklik yaratıyordu. Daha sonra bir model klavyeye boydan boya bir tel gerildi. Çalgıcı frekansı değiştirmek için tele dokunuyordu. Değişik bir başka tipteyse frekans değişiklikleri işlev gören bir klavyeyle denetleniyor.

1938 yılında Hintli şair Rabindranath Tagore ve müzisyen Alain Danielou'nun çalışmaları için özel olarak biçimlenen tonlamalar da alete dahil edildi. Aletin başarısından sonra Maurice Martenot, 40'lı yıllarda Paris Konservatuarı'nda profesör oldu ve aletini öğrencilerine anlattı. Edgar Varese, Arthur Honegger, Olivier Messian, Darius Milhaud, Samuel Barber, Maurice Jarre, Jolivet, Koechlin gibi isimler Ondes-Martenot için besteler yaptı. Roxy Music'in de kullandığı alet, Radiohead şarkılarına da sızdı.

ROSSETTI, DANTE GABRIEL

(Londra, 1828 - Kent 1882) Ön-Raffaellocular grubunun kurucularından İngiliz şair ve ressam. Poe ve William Blake'den etkilendi. Ön-Raffaellocular, doğayı en ince ayrıntılarına kadar gerçekçi bir bakış açısıyla betimlemek istiyorlardı, Ortaçağ'a yönelik bir romantizm peşindeydiler. Rossetti, Katolikliğin canlandırılmasına yönelik Anglokatolik hareketinden de etkilendi. Ama, hareketin dinsel yönünden çok estetik değerlerine ilgi duyuyordu. Giderek dinsel konulardan uzaklaşarak düş gücünü daha özgürce kullanabileceği edebî konulara yöneldi. Karısının intiharının ardından bocaladı, resimlerinde dünyevî kadın figürlerini işlemeye başladı. 1860'larda görme yetisini yitirmeye başlayınca şiire ağırlık verdi. Rossetti'nin dili ve tematiği, Avrupa'da pek çok sanatçıyı etkiledi. Kristin F. Smith de, tezinde 19. yüzyıl şairini bir modern rock'çuyla, Ian McCulloch'la karşılaştırdı: "Rosetti, bir agnostik olmasına rağmen dinî ikonografiyi eserlerinin merkezine oturtmuştu. Din, onun gözünde, insanoğlunun ruhunun, maneviyatının ilâhî bir düzleme tercüme edilmesiydi. Ve pekâlâ aslına geri dönüp seküler dünyanın resmedilmesinin ifade aracı olabilirdi. Rosetti'nin şiirlerinde, 'tanrı' sözcüğünün yerine 'doğa' konulduğunda, anlamda, mesajda herhangi bir fark olmuyor. Ian McCullouch da, dinsel ikonografiyi seküler sembollere dönüştürerek bireysel ve toplumsal çatışmaları, ikilemleri ifade etmek için kullanıyor..."

k→

KÖTÜ KAPAKLAR

Andreas Wildermann, 21. Peron'un eski LP kapaklarından şikayet ediyor, galiba kötü kapak görmemiş!.. Bir süredir internette dolaşan, herkesin birbirine forward ettiği komik kapaklardan –gerçi bir kısmı çok sevimli– yaptığımız bir seçkiyi sunuyoruz...

S→

SALUT LES COPAINS

Selam Arkadaşlar: Fransız basınının 60'lardaki "Hey"i... 1967 Eylül sayısında Dutronc-Hardy çifti...

Zihnin hissettiği, antik çağların insanlarının tahayyül ettiği gibi, durağan bir içsel mekandır– tiyatroyu andırır. İçinde kendimizi resmederiz ve resimler hatırlamamızı sağlar. Bazı fotoğrafların aşinalığı şimdiye ve yakın geçmişe dair duygularımızı inşa eder. Fotoğraflar totem işlevi görür. Ve inşa etmemizi sağlar –ve uzak geçmişe dair duygularımızı tazeler. Kolektif hafıza diye bir şey yoktur, kolektif suç diye bir şey olmadığı gibi. Ama kolektif tedrisat diye bir şey vardır. Hafıza bireyseldir, çoğaltılamaz. Sahibiyle birlikte ölür. Kolektif hafıza denen şey hatırlamak değil, taahhüt etmektir. "Bu önemli" demektir. Ve bu, "nasıl böyle oldu"nun öyküsüdür. Resimler o öyküyü zihnimize nakşeder.

Susan Sontag
"Başkalarının Acısına Dair"den roll'lama

Fotoğraf: Michael Nash, Polonya,1946